

Alina Dziurkowska
Bożena Fronczek
Sebastian Glaziński
Edyta Kaczmarek
Aneta Karmowska
Renata Maciejczyk
Mariola Modelska
Halina Pasternacka
Anna Sowińska
Edyta Załoga

Przykładowy program doradztwa zawodowego dla klas VII-VIII szkoły podstawowej z proponowanymi scenariuszami

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Autorzy

Alina Dziurkowska
Bożena Fronczek
Sebastian Glaziński
Edyta Kaczmarek
Aneta Karmowska
Renata Maciejczyk
Mariola Modelska
Halina Pasternacka
Anna Sowińska
Edyta Załoga

Konsultanci

Dorota Nawrat
oraz
Elżbieta Augustyniak-Brągiel
Beata Grzelak
Anna Wierzchowska-Szymanek

Redakcja merytoryczna

Anna Pregler

Redakcja językowa

Pracownia C&C

**Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2017**

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 05

Zestaw przykładowych programów został opracowany w ramach projektu
Efektywne doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych,
Oś priorytetowa II: *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji,*
Działanie 2.14. *Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie,*
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020.

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie i rozpowszechniana na zasadach wolnej
licencji Creative Commons – Użycie Niekommercyjne 3.0 Polska (CC-BY-NC).

Projekt graficzny, korekta, DTP, druk

Pracownia C&C
www.ccp.com.pl

Spis treści

Wprowadzenie	5
I. Podstawy prawne	5
II. Założenia ogólne programu	6
III. Cel ogólny doradztwa zawodowego	6
IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia uczniów	7
V. Warunki i sposoby realizacji programu	8
VI. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania	11
VII. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu	11
VIII. Ewaluacja programu	11
IX. Słownik pojęć	12
Załącznik 1 – Rekomendowane zasoby do przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej	13
Załącznik 2 – Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego	15
Załącznik 3 – Proponowane scenariusze zajęć z uczniami, spotkań z rodzicami oraz spotkań rady pedagogicznej do przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej	29
Wstęp	31
Proponowane scenariusze zajęć z uczniami	33
Moje umiejętności – moje sukcesy.	35
Zdolności i uzdolnienia.	45
Ja w moich oczach.	47
Ja w oczach innych. Część I.	51
Ja w oczach innych. Część II.	59
Temperament jak z bajki.	63
Moje portfolio i e-portfolio. Część I.	71
Moje portfolio i e-portfolio. Część II.	73
Moje portfolio i e-portfolio. Część III.	77
Czy i ja mogę być bohaterem?	79
Ograniczenia czy możliwości?	83
Jakie wartości są dla mnie ważne?	93
Rozpoznaję swoje aspiracje.	97
Zawody wokół nas.	101
Marzenia do spełnienia.	105
W jakich zawodach wykorzystam wiedzę z ...?	109
Rzemiosło – alternatywą dla młodych zawodowców.	123
Startujemy zawodowo – Zawodoznawcza Liga Klas.	133
„W roli głównej...” – wywiad z przedstawicielem zawodu.	139
Jak scharakteryzować współczesny rynek pracy?	145
Nowe zawody na rynku pracy.	151
Moje zasoby a oczekiwania pracodawców.	155

Autoprezentacja, czyli sztuka przedstawiania siebie.	161
Praca jako wartość w życiu człowieka.	165
Wolontariat – wstępem do kariery.	169
Szkoły zawodowe – szkołami pozytywnego wyboru.. . . .	173
Informacje w zasięgu ręki, czyli poznaj ofertę szkół ponadpodstawowych.	177
Szkoła podstawowa i co dalej? Moja edukacyjna przygoda.. . . .	181
W szkole czy poza szkołą? Gdzie się uczymy?	187
Co gwarantuje mi szkoła? Kwalifikacje i kompetencje.	189
Wybieram zawód czy szkołę.	195
Jak długo uczymy się? Część I.	197
Jak długo uczymy się? Część II.	199
Kariera zawodowa. Co w trawie piszczy?	205
Jak wybrać szkołę?	209
Kim chcę zostać w przyszłości?	215
Doradca zawodowy. Kto to taki?	217
Co dwie głowy, to nie jedna. Kto może mi pomóc w wyborze szkoły i zawodu?	221
Proponowane scenariusze spotkań z rodzicami	225
Szkoła podstawowa i co dalej? Możliwe ścieżki kształcenia.. . . .	227
Co wiem o wyborach mojego dziecka?	233
Doradztwo zawodowe. Dlaczego jest ważne?	235
Jak wspierać dziecko w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?	239
Kto pyta, nie błądzi. Poznajemy lokalną ofertę szkół ponadpodstawowych.	243
Pomagam dziecku określać predyspozycje i formować plany edukacyjno-zawodowe.. . . .	245
Przewidzieć przyszłość – trendy rynku pracy.	249
Razem dla przyszłości dzieci – współpraca rodziców i szkoły w podejmowaniu działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów.	253
Rekrutacja do szkół ponadpodstawowych – krok po kroku.. . . .	261
Rodzic jako doradca.	265
Wiedza o zawodach a kariera zawodowa mojego dziecka.	267
Proponowane scenariusze spotkań rady pedagogicznej.	271
Bądź twórcą własnej kariery – aktywny udział szkoły w Ogólnopolskim Tygodniu Kariery (OTK).	273
Dostępne zasoby z zakresu doradztwa zawodowego.	279
Ewaluacja działań, podjętych przez szkołę, z zakresu doradztwa zawodowego.	285
Od animatora do wychowawcy – nowe role doradcze w przygotowaniu ucznia do aktywnego projektowania przyszłości edukacyjnej i zawodowej.. . . .	291
Planujemy działania w ramach Wewnętrzzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego (WSDZ) w szkole podstawowej.	295

PRZYKŁADOWY PROGRAM DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Wprowadzenie

Przykładowy program doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej został opracowany w ramach współfinansowanego z EFS projektu „Efektywne doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych” realizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Zespół powołanych w projekcie ekspertów sformułował rekomendacje dotyczące kierunków zmian w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w systemie oświaty, postulując m.in., aby doradztwo miało charakter systemowy, a więc było realizowane w formie preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego na wszystkich etapach edukacyjnych, a także we wszystkich typach szkół (od przedszkola do szkoły policealnej).

Uwzględniając m.in. tę rekomendację, zespoły autorów w konsultacji z ekspertami opracowały 8 przykładowych programów:

1. preorientacji zawodowej dla przedszkola
2. orientacji zawodowej dla klas I–III szkoły podstawowej
3. orientacji zawodowej dla klas IV–VI szkoły podstawowej
4. doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej
5. doradztwa zawodowego dla branżowych szkół
6. doradztwa zawodowego dla technikum
7. doradztwa zawodowego dla liceum
8. doradztwa zawodowego dla szkoły policealnej.

Programy te, poprzez systemowy dobór celów ogólnych i szczegółowych, zapewniają ciągłość koncepcji programowej na poszczególnych poziomach kształcenia.

Program doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej zawiera:

- I. Podstawy prawne
- II. Założenia ogólne programu
- III. Cel ogólny doradztwa zawodowego
- IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia uczniów
- V. Warunki i sposoby realizacji programu
- VI. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania
- VII. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu
- VIII. Ewaluacja programu
- IX. Słownik pojęć

Program zawiera również przykładowe scenariusze: zajęć z uczniami, spotkań z rodzicami, spotkań rad pedagogicznych i innych działań związanych z doradztwem zawodowym¹.

I. Podstawy prawne

Prowadzenie działań związanych z doradztwem zawodowym w klasach VII–VIII szkoły podstawowej reguluje m.in. ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, w której zapisano, że system oświaty zapewnia przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia, a także wymieniając zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego oraz zajęcia prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej jako jedno z podstawowych form działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły. Szczegółowe regulacje wprowadzają rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej, m.in. w sprawie doradztwa zawodowego, w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół oraz w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

¹ Scenariusze stanowią Załącznik 3 do programu.

II. Założenia ogólne programu

Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczestników oraz specyfikę typów szkół, systemowej koncepcji doradztwa zawodowego rozumianego jako: uporządkowane i zaplanowane działania mające na celu wspieranie uczniów klas VII–VIII szkół podstawowych oraz uczniów i słuchaczy szkół ponadpodstawowych w procesie świadomego i samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.

Program bazuje na kilku teoriach doradczych. Głównym kryterium doboru koncepcji była możliwość odniesienia procesu świadomego kształtowania własnej kariery do zmian rozwojowych, które warunkują realizację treści na tym etapie edukacyjnym. Zadania, jakie stawiane są doradztwu zawodowemu, powinny być dostosowane do możliwości tej grupy odbiorców.

Najbardziej podstawowa w poniższym zestawieniu teoria rozwoju psychospołecznego człowieka E. Eriksona², prezentująca bieg życia człowieka jako sekwencję kolejnych konfliktów, stanowi ogólną ramę postrzegania „pracy” na różnych etapach życia człowieka (od poczucia sprawczości przez pracowitość i kreatywność do rozzarowania *versus* poczucia spełnienia). Z etapem rozwojowym 13–14-latków związany jest tzw. *konflikt tożsamości* przejawiający się stanem niepewności ról społecznych i poszukiwaniem własnej tożsamości osobowej i zawodowej oraz okazji do manifestacji swojej niezależności. Efektem pozytywnego rozwiązania tego konfliktu jest ukształtowanie zintegrowanego poczucia własnego „ja”. Otrzymywane w tym okresie odpowiednie wsparcie i zachęta do odkrywania siebie owocują wysokim poziomem samokontroli i zwiększaniem samoświadomości. Według koncepcji D. Super’a okres ten to przejście od etapu zainteresowań (od 11. do 12. roku życia) do etapu uświadamiania sobie własnych możliwości, zdolności oraz krystalizowania się hierarchii wartości (od 13. do 14. roku życia), co związane jest z potrzebą doświadczania oraz – jak wynika z koncepcji E. Ginzberga – podejmowania prób sprawdzania owych możliwości (11–16 lat). Z psychodynamicznej koncepcji A. Roe możemy zaczerpnąć dla tego okresu rozwojowego ideę podziału zawodów na 8 grup związanych z orientacją na ludzi i na rzeczy oraz zwrócenie uwagi na kształtowanie motywacji autotelicznej (zaspokajanie potrzeby samorozwoju). Czynniki te stanowią istotne uwarunkowania wyboru zawodu i kształtowania własnej kariery w ścisłej korelacji z zadaniami rozwojowymi. Teorie J.D. Krumboltza i A.S. Levina, M. Savickasa oraz V. Peavy’ego opisują pojęcie zmiany (tranzycji), które jest kluczowe we współczesnym modelu kariery konstruowanej w postnowoczesnej, „migotliwej i nieuchwytniej” (jak uważa Z. Bauman) rzeczywistości. Tym samym taki dobór inspiracji teoretycznych do projektowania wsparcia w ramach doradztwa zawodowego zapewni z jednej strony podążanie za naturalnymi zmianami rozwojowymi uczniów, z drugiej zaś uwrażliwi ich na dynamikę zmian we współczesnym świecie pracy.³

Zgodnie z modułową strukturą programu w każdej klasie są realizowane cele ze wszystkich czterech wskazanych obszarów: *Poznawanie własnych zasobów; Świat zawodów i rynek pracy; Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie; Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych*. Treści są sukcesywnie pogłębiane/poszerzane w kolejnych latach kształcenia.

Przewidziane w programie działania związane z doradztwem zawodowym są powiązane z treściami kształcenia ogólnego, co umożliwia uczniom dostrzeganie związków pomiędzy tym, czego się uczą, a swoją dalszą edukacją i karierą zawodową.

² Erikson E., *Dzieciństwo i społeczeństwo*, Rebis, Poznań 1997; *Tożsamość a cykl życia*, Rebis, Poznań 2004.

³ Por. Paszkowska-Rogacz A., *Psychologiczne podstawy wyboru zawodu. Przegląd koncepcji teoretycznych*, KOWEŻiU, Warszawa 2003; Wojtasik B., *Podstawy poradnictwa kariery. Poradnik dla nauczycieli*, KOWEŻiU, Warszawa 2011.

III. Cel ogólny doradztwa zawodowego

Celem doradztwa zawodowego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej jest przygotowanie uczniów do odpowiedzialnego planowania kariery i podejmowania, przy wsparciu doradczym, decyzji edukacyjnych i zawodowych, uwzględniających znajomość własnych zasobów oraz informacje na temat rynku pracy i systemu edukacji.

IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia uczniów

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych – jednolitych z obszarami wszystkich programów zestawu – które jednocześnie wyznaczają treści programowe doradztwa zawodowego:

- 1. Poznawanie własnych zasobów**, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predyspozycji zawodowych, stanu zdrowia.
- 2. Świat zawodów i rynek pracy**, m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.
- 3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie**, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.
- 4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych**, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całonizyjowego poradnictwa kariery.

Cele szczegółowe programu

W obszarach:

1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – uczeń:
 - 1.1 rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia);⁴
 - 1.2 dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autodiagnozy, ocen innych osób i innych źródeł;⁵
 - 1.3 rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych;⁶
 - 1.4 charakteryzuje wartości z uwzględnieniem wartości pracy i etyki zawodowej;
 - 1.5 określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji.⁷
2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – uczeń:
 - 2.1 wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając składowe ich opisów, w tym dróg ich zdobywania;
 - 2.2 wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy;
 - 2.3 porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców;

⁴ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotu: wiedza o społeczeństwie (Dz.U. 2017 poz. 356).

⁵ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotów: wiedza o społeczeństwie, wychowanie do życia w rodzinie (Dz.U. 2017 poz. 356).

⁶ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotów: wiedza o społeczeństwie, wychowanie do życia w rodzinie (Dz.U. 2017 poz. 356).

⁷ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotu: wychowanie do życia w rodzinie (Dz.U. 2017 poz. 356).

- 2.4 dokonuje autoprezentacji;
- 2.5 uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka;
- 2.6 analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy.⁸
- 3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE – uczeń:
 - 3.1 analizuje oferty szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego pod kątem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji;
 - 3.2 analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w kontekście rozpoznanych własnych zasobów;
 - 3.3 charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej w Polsce;⁹
 - 3.4 określa znaczenie uczenia się przez całe życie.
- 4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – uczeń:
 - 4.1 planuje ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów;
 - 4.2 podejmuje decyzje o dalszej drodze edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym;¹⁰
 - 4.3 określa marzenia, cele i plany edukacyjno-zawodowe na bazie własnych zasobów;
 - 4.4 identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie kariery i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy.¹¹

Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu są spójne z celami kształcenia ogólnego szkoły podstawowej¹². Uwzględniają wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne rozwijane w ramach kształcenia ogólnego oraz zadania szkoły i cele edukacji poszczególnych przedmiotów, m.in. wiedzy o społeczeństwie oraz wychowania do życia w rodzinie, co umożliwia realizowanie programu zarówno podczas zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, jak i na zajęciach z wychowawcą, lekcjach przedmiotowych oraz na dodatkowych zajęciach edukacyjnych w tym innych zajęciach obejmujących wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu – w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej są spójne z celami preorientacji zawodowej (przedszkole), orientacji zawodowej (klas I–VI szkoły podstawowej) i doradztwa zawodowego w szkołach ponadpodstawowych.

V. Warunki i sposoby realizacji programu

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- a. podczas wynikających z ramowych planów nauczania grupowych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, które są prowadzone przez doradcę zawodowego¹³;
- b. podczas:
 - zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu;
 - wspomagania uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami;

⁸ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotu: wychowanie do życia w rodzinie (Dz.U. 2017 poz. 356).

⁹ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotu: wiedza o społeczeństwie (Dz.U. 2017 poz. 356).

¹⁰ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotu: wiedza o społeczeństwie (Dz.U. 2017 poz. 356).

¹¹ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotu: wiedza o społeczeństwie (Dz.U. 2017 poz. 356).

¹² Rozporządzenie w sprawie podstawy programowej (Dz.U. 2017 poz. 356).

¹³ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planach nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. 2017 poz. 703).

prowadzonych przez doradcę zawodowego, nauczycieli i wychowawców m.in. na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, zajęciach z wychowawcą i innych zajęciach, a także w formie indywidualnych porad i konsultacji prowadzonych przez doradcę zawodowego (lub innych specjalistów, wychowawców, nauczycieli)¹⁴;

- c. podczas innych działań związanych z doradztwem zawodowym realizowanych w szkole (np. minitargi edukacyjne, projekty edukacyjne, konkursy zawodoznawcze) lub poza nią (np. udział w targach edukacyjnych, festiwal zawodów, udział w wizytach zawodoznawczych w zakładach pracy). Dzięki tym wizytom uczniowie mają możliwość bezpośredniego kontaktu z przedstawicielami zawodów/specjalności, a dzięki temu stają się otwarci i zorientowani na rynek pracy oraz pracodawców oraz mogą odnieść wymagania danego zawodu do swoich potrzeb i możliwości.

Dlatego też działania związane z doradztwem zawodowym powinny być planowane na poziomie szkoły w ramach Wewnętrzznego Systemu Doradztwa Zawodowego (WSDZ) i realizowane przez całą kadrę pedagogiczną pod kierunkiem doradcy zawodowego lub osoby wyznaczonej przez dyrektora do pełnienia tej funkcji.

W realizację programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej powinni zostać włączeni rodzice, przedstawiciele instytucji oświatowych zajmujących się doradztwem zawodowym (m.in. specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli), jednostki samorządu terytorialnego (organy prowadzące szkoły), placówki kształcenia praktycznego oraz otoczenie społeczno-gospodarcze szkół, przez które należy rozumieć pracodawców/przedsiębiorców, organizacje pracodawców, instytucje edukacyjne i instytucje działające rynku pracy (np. powiatowy urząd pracy, Ochotnicze Hufce Pracy), uczelnie wyższe, specjalne strefy ekonomiczne. W kontaktach tych powinny zostać włączone także aspekty środowiskowe, rodzinne, socjalne, zdrowotne, kulturowe.

Szczególną uwagę na tym etapie edukacyjnym należy zwrócić na współpracę z rodzicami w zakresie wspomagania ucznia w podejmowaniu właściwych decyzji edukacyjno-zawodowych. Możliwe jest osiągnięcie tego celu dzięki włączaniu rodziców w działania szkoły poprzez angażowanie ich do różnych form działań doradczych, np.

- organizacji wizyt w zakładach pracy,
- spotkań z rodzicem opowiadających o danym zawodzie/ścieżce kariery zawodowej,
- współorganizacji minitargów edukacyjnych i dni kariery,
- angażowaniu rodziców w tworzenie portfolio przez ucznia,

Zaangażowanie w tego typu działania powinny dawać rodzicom możliwość wykorzystania własnych doświadczeń i kompetencji zawodowych oraz osobistą satysfakcję.

Jednym z ważnych elementów realizacji programu powinna być także możliwość indywidualnego kontaktu uczniów i rodziców z doradcą zawodowym (zatrudnionym w szkole, w instytucjach wspierających) i innymi specjalistami wspomagającymi proces podejmowania decyzji (psycholog, pedagog, lekarz medycyny pracy itp.). W kontaktach tych powinny zostać uwzględnione także aspekty środowiskowe, rodzinne, socjalne, zdrowotne, kulturowe.

Zajęcia w ramach orientacji zawodowej powinny być prowadzone z wykorzystaniem metod aktywizujących¹⁵, dobieranych z uwzględnieniem m.in.: wieku uczestników zajęć oraz celów, jakie mają zostać osiągnięte.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591).

¹⁵ Polecana literatura z zakresu metod aktywizujących: 1) Krzyżewska J., *Aktywizujące metody i techniki w edukacji*, Wydawnictwo: Agencja Usługowa „Omega”, Suwałki 1998; 2) Rau K., Ziętkiewicz E., *Jak aktywizować uczniów*, Oficyna Wydawnicza, Poznań 2000; 3) Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B., *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2011.

Szczególnie rekomendujemy wykorzystywanie metody projektu rozumianej jako metoda aktywizująca polegająca na poznawaniu przez uczniów wybranego zagadnienia w ramach pracy zespołowej, zazwyczaj w sposób interdyscyplinarny (uwzględniający wiele dziedzin wiedzy). Rola nauczyciela podczas realizacji projektu jest znacznie ograniczona. To uczniowie formułują temat, interesujące ich pytania, metody poszukiwania odpowiedzi, sposoby ich prezentacji i oceny. Z tego powodu projekt uważa się za metodę rozwijającą oprócz ciekawości poznawczej również umiejętności organizacji własnych działań.

Zazwyczaj wyodrębnia się następujące elementy składowe projektu:

- a. tytuł lub temat projektu,
- b. pytania, na które projekt ma odpowiedzieć, ewentualnie cel projektu,
- c. termin realizacji,
- d. sposoby realizacji – metody, techniki, środki,
- e. harmonogram prac,
- f. sposoby prezentacji wyników,
- g. sposoby oceny.

Uczniowie podczas zajęć prowadzonych metodami aktywizującymi oraz realizując projekt samodzielnie, konstruują wiedzę, uczą się, jak się uczyć, jak planować i organizować swoją pracę. Sprzyjają one rozbudzeniu wyobraźni uczących się, podwyższają poziom ich aktywności, samodzielnego myślenia i działania, przyczyniają się do zwiększenia motywacji do uczenia się i odpowiedzialności za podjęte zadania. W trakcie takich zajęć to uczeń planuje, podejmuje działania, decyduje, argumentuje, dokonuje samooceny własnych działań. Uczy się przez doświadczanie, a przeżywanie i współdziałanie w grupie umożliwia mu rozwijanie kompetencji personalnych i społecznych, tym samym przygotowuje do samodzielnego, świadomego podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych.

Działania związane z doradztwem zawodowym powinny być realizowane m.in. z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), co zwiększy atrakcyjność zajęć i jednocześnie usprawni kompetencje kluczowe uczniów. Ponadto dynamicznie rozwijający się obszar ICT wymaga zarówno od prowadzących, jak i uczniów wdrażania idei całościowego uczenia się. Tym samym stosowane techniki pracy stają się środkiem do realizacji jednego z celów działań związanych z doradztwem zawodowym i zwiększenia ich efektywności.

Jedną z możliwości realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym jest wolontariat. Pozwala on na sprawdzenie przez uczniów stopnia dopasowania własnych predyspozycji i preferencji do środowiska pracy związanego z konkretnym zawodem. Ponadto kształtuje postawę pracy polegającą na samodzielnym i odpowiedzialnym planowaniu zadań i ich konsekwentnej realizacji. Ważnym elementem wolontariatu jest również kształtowanie kompetencji obywatelskich i orientacji prospołecznej.

W doradztwie zawodowym warto uwzględnić rolę doradztwa rówieśniczego w kształtowaniu wyborów edukacyjno-zawodowych młodzieży. Osoby zaangażowane w realizację działań związanych z doradztwem zawodowym powinny zwrócić uwagę i odnieść się do ambiwalentnej funkcji porad rówieśniczych:

- a. pozytywna – uczeń uwzględnia w procesie decyzyjnym sugestie rówieśnika/ów, odnosząc ją do własnych zasobów i dotychczasowych planów (przewaga autonomii podmiotu nad aprobatą społeczną);
- b. negatywna – uczeń decyduje się na dane rozwiązanie zaproponowane przez rówieśnika/ów tylko dlatego, że tak robią inni (przewaga aprobaty społecznej nad autonomią podmiotu).

W związku z powyższym doradztwo zawodowe w klasach VII–VIII powinno być ukierunkowane na kształtowanie:

- proaktywnych postaw młodzieży wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundament aktywności zawodowej;
- sprawczości uczniów, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są w pełni zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu.

Działania realizowane w ramach doradztwa zawodowego powinny wspierać eliminowanie stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych.

Testy, m.in. predyspozycji i zainteresowań zawodowych, powinny pełnić funkcję wspomagającą, a ich wyniki należy omawiać indywidualnie.

VI. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania

Działania realizowane w ramach orientacji zawodowej mają wspierać uczniów w procesie przygotowania do wyboru kierunku dalszego kształcenia i zawodu, dlatego zamiast tradycyjnego oceniania rekomenduje się, aby podczas zajęć kształtować umiejętność uczniów do autorefleksji i samooceny. Sprzyja to budowaniu większej otwartości uczniów, ich aktywności i zaangażowaniu, motywacji do udziału w dyskusjach i do wyrażania własnych opinii, jak również skłania do refleksji.

Rekomendujemy weryfikację efektów zajęć poprzez wykorzystanie:

- pytań ewaluacyjnych zadawanych uczestnikom po zakończeniu zajęć;
- portfolio zawierającego wymierne efekty pracy uczestników zajęć gromadzone sukcesywnie przez cały okres realizacji programu doradztwa zawodowego;
- indywidualnego planu działania ukazującego projektowane ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej uczniów.

VII. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu

Na potrzeby realizacji programu rekomendujemy korzystanie z zasobów dydaktycznych gromadzonych i aktualizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie na stronie www.doradztwo.ore.edu.pl oraz publikacji dostępnych na stronie www.euroguidance.pl¹⁶, a dodatkowo polecamy zasoby wymienione w Załączniku 1.

VIII. Ewaluacja programu

Rekomendujemy przeprowadzanie wewnętrznej ewaluacji programu, która będzie planowana i realizowana w ramach Wewnętrzny Systemu Doradztwa Zawodowego. Efektem ewaluacji powinno być doskonalenie programu służące dostosowaniu go do potrzeb i możliwości uczniów, potrzeb szkoły czy lokalnego rynku pracy. Realizacja programu powinna być na bieżąco monitorowana.

Proponowane techniki analizy jakościowej programu to:

- analiza dokumentacji (dzienniki – tematy zajęć),
- analiza wytworów uczniów,
- metaplan,
- obserwacja poziomu zaangażowania i motywacji, zachowań uczniów,
- rozmowa doradcza z uczniem.

¹⁶ <http://euroguidance.pl/ksiazki/>

IX. Słownik pojęć

Dla użytkowników programu opracowany został słownik pojęć precyzujący słownictwo używane w programach i scenariuszach zajęć.

Może on być także pomocny podczas tworzenia szkolnych planów działań związanych z doradztwem zawodowym, realizacji zajęć itp.

Słownik stanowi Załącznik 2 do zestawu programów.

ZAŁĄCZNIK 1

REKOMENDOWANE ZASOBY DO PRZYKŁADOWEGO PROGRAMU DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Nazwa zasobu	Opis
Obszar: Poznawanie własnych zasobów	
<i>Młodzieżowy Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – MŁOKOZZ</i>	Narzędzie służące do diagnozy i autodiagnozy zainteresowań zawodowych uczniów ze wszystkich grup wiekowych, a w szczególności uczniów ostatnich klas szkoły podstawowej. Narzędzie odpowiadać ma na potrzeby doradców i uczniów, szczególnie tych, którzy kończą pewien etap edukacji i stoją przed wyborem dalszej drogi kształcenia lub pracy. <i>*UWAGI – dla uczniów klasy 7 i 8 szkoły podstawowej proszę wybrać normy stenowe chłopców i dziewcząt dla gimnazjum (narzędzie zostało przygotowane w latach, gdy obowiązywał inny system oświaty). Od 1 września 2017 r. wprowadzono szkoły branżowe I stopnia (nauka trwa 3 lata) – dawniej zasadnicza szkoła zawodowa.</i> Źródło dostępu: http://scholaris.pl/zasob/104019
<i>Zamek – Test Predyspozycji Zawodowych</i>	e-ZAMEK.pl jest portalem przeznaczonym do dla osób, które nie zdecydowały jeszcze o wyborze ścieżki zawodowej i chciałyby rozpoznać swoje predyspozycje zawodowe. Portal umożliwia rozwiązywanie specjalistycznych testów predyspozycji zawodowych, które mogą zostać poddane analizie przez nauczycieli lub doradców. Narzędzie do badania predyspozycji zawodowych oparte jest na teorii M. Savickasa. Opracowane są materiały skierowane dla ucznia, nauczyciela i doradcy zawodowego z przykładowymi scenariuszami (http://www.ezamek.pl/biblioteka). <i>*UWAGI – dla uczniów klasy 7 i 8 szkoły podstawowej proszę wybrać gimnazjum (narzędzie zostało przygotowane w latach, gdy obowiązywał inny system oświaty).</i> <i>Od 1 września 2017 r. wprowadzono szkoły branżowe I stopnia (nauka trwa 3 lata) – dawniej zasadnicza szkoła zawodowa.</i> Źródło dostępu: http://www.e-zamek.pl/; test w wersji papierowej: http://www.e-zamek.pl/public/docs/pdf/testpredyspozycji-zawodowych.pdf. Aby móc korzystać z wszystkich zasobów opublikowanych na portalu, należy mieć aktywne konto.
<i>Rozpoznawanie predyspozycji i zainteresowań gwarancją życiowego sukcesu – pakiet edukacyjny (szkoła podstawowa)</i>	Pakiet zawiera: – Test do badania predyspozycji i zainteresowań uczniów. – Poradnik metodyczny zawierający przykładowe scenariusze lekcji. – Publikację Moja ścieżka do kariery – krótkie poradniki zawierające podstawowe informacje dotyczące planowania kariery i rozpoznawania predyspozycji zawodowych w zależności od etapu rozwoju na jakim znajduje się uczeń. <i>*UWAGI – dla uczniów klasy 7 i 8 szkoły podstawowej proszę wybrać gimnazjum (narzędzie zostało przygotowane w latach, gdy obowiązywał inny system oświaty).</i> <i>Od 1 września 2017 r. wprowadzono szkoły branżowe I stopnia (nauka trwa 3 lata) – dawniej zasadnicza szkoła Zawodowa.</i> Źródło dostępu: http://scholaris.pl/zasob/66989

Nazwa zasobu	Opis
Labirynt zawodów	Celem projektu Labirynt zawodów było stworzenie niewerbalnego testu predyspozycji i zainteresowań zawodowych dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz multimedialnych zasobów informacji zawodowej, które będą mogły być wykorzystywane w procesie planowania ścieżki edukacyjnej i kariery zawodowej uczniów przez doradców zawodowych, pedagogów, nauczycieli, a także samodzielnie przez uczniów i ich rodziców. Niewerbalny test predyspozycji i zainteresowań zawodowych uczniów wraz z multimedialnymi zasobami informacji zawodowej. <i>*UWAGI – dla uczniów klasy 7 i 8 szkoły podstawowej proszę wybrać gimnazjum (narzędzie zostało przygotowane w latach, gdy obowiązywał inny system oświaty).</i> <i>Od 1 września 2017 r. wprowadzono szkoły branżowe I stopnia (nauka trwa 3 lata) – dawniej zasadnicza szkoła zawodowa.</i> Źródło dostępu: http://labirynt-zawodow.progra.pl/
Obszar: Świat zawodów i rynek pracy	
Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy	Opis: strona Publicznych Służb Zatrudnienia zawiera opisy zawodów wchodzące w skład klasyfikacji zawodów i specjalności. Na stronie udostępniony jest link do wyszukiwarki opisów zawodów. Opis składa się z nazwy zawodu, kodu, syntezy, wykazu zadań zawodowych oraz dodatkowych zadań zawodowych. Źródło dostępu: http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci
Informator o zawodach szkolnictwa zawodowego, D. Obidniak, A. Pfeiffer, M. Suliga. KOWEŻiU, Warszawa 2013	Opis: informator w formie interaktywnej. Źródło dostępu: http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/
Obszar: Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie	
Wyszukiwarka zawodów	Opis: portal „Doradztwo edukacyjno-zawodowe” administrowany przez ORE, zawierający informacje o zawodach, kwalifikacjach, typach szkół, kwalifikacyjnych kursach zawodowych, szkołach realizujących specjalne potrzeby edukacyjne uczniów. Źródło dostępu: http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/
Baza szkół i placówek oświatowych SIO	Opis: parametry wyszukiwania w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych umożliwiają wyszukiwanie szkół, placówek wg regionu, organu prowadzącego, położenia, typu szkół lub placówki, statusu, miejsca w strukturze organizacyjnej, kategorii uczniów, zawodów itp. Dane w wyszukiwarce aktualizowane są raz w tygodniu. Źródło dostępu: https://sio.men.gov.pl/index.php/rspo
Obszar: Planowanie własnego rozwoju, podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych	
Perspektywy edukacyjno-zawodowe – narzędzie diagnozy, edukacji i aktywizacji zawodowej	Celem projektu było stworzenie i dostarczenie uczniom szkół podstawowych narzędzi i materiałów metodycznych wspomagających świadome kształtowanie ścieżek edukacyjno-zawodowych i podejmowanie decyzji w zakresie dalszego kształcenia i zatrudnienia. Produkty projektu kierowane są także do doradców zawodowych, nauczycieli oraz rodziców. Diagnoza zainteresowań zawodowych, potencjału zawodowego oraz kompetencji przedsiębiorczych uczniów oraz generująca rekomendacje zawodowe. Przygotowano również filmy o 194 zawodach szkolnictwa zawodowego. <i>*UWAGI – dla uczniów klasy 7 i 8 szkoły podstawowej proszę wybrać gimnazjum (narzędzie zostało przygotowane w latach, gdy obowiązywał inny system oświaty).</i> <i>Od 1 września 2017 r. wprowadzono szkoły branżowe I stopnia (nauka trwa 3 lata) – dawniej zasadnicza szkoła zawodowa</i>

Nazwa zasobu	Opis
Publikacja – <i>Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego. Przewodnik dla nauczyciela i doradcy</i> , M. Rosalska, 2012	Książka adresowana jest do wszystkich tych, którzy wspierają inne osoby w planowaniu i realizowaniu planów edukacyjnych oraz zawodowych. Celem publikacji jest wzmacnianie kompetencji doradczych w obszarze związanym z diagnostyką. Zaprezentowano propozycje modeli, schematów diagnostycznych oraz metody, które mogą być wykorzystywane zarówno przez profesjonalnych doradców, jak i nauczycieli czy wychowawców. Źródło dostępu: Euroguidance Polska http://www.euroguidance.pl/index.php?id=ksiazki
Publikacja – <i>Od aktora do autora. Wspieranie młodzieży w konstruowaniu własnej kariery</i> , J. Minta, 2012	Celem publikacji jest przybliżenie wybranych koncepcji poradnictwa kariery oraz przedstawienie elementów warsztatu pracy doradcy kariery, które szczególnie mogą pomóc młodym ludziom i wszystkim, którzy ich wspierają w procesie projektowania i realizacji kariery. Przedstawiono także przykłady konkretnych 30 zadań i ćwiczeń, które można wykorzystać w poradnictwie kariery. Źródło dostępu: Euroguidance Polska http://www.euroguidance.pl/index.php?id=ksiazki
Publikacja – <i>Metody pracy z grupą w poradnictwie zawodowym</i> , A. Paszkowska-Rogacz, M. Tarkowska, 2004	Odbiorcami publikacji są doradcy zawodowi. Zawiera ona dwie części o charakterze teoretycznym i jedną o charakterze praktycznym. Uzupełnienie części teoretycznej stanowią prezentacje, które prowadzący zajęcia grupowe mogą wykorzystać podczas zajęć z uczestnikami grupy. Część warsztatowa składa się z opisów ćwiczeń, do których dołączone są materiały, które prowadzący zajęcia mogą modyfikować bądź powielać według własnych potrzeb. Źródło dostępu: Euroguidance Polska http://www.euroguidance.pl/index.php?id=ksiazki

ZAŁĄCZNIK 2

SŁOWNIK POJĘĆ DO PRZYKŁADOWYCH PROGRAMÓW PREORIENTACJI
I ORIENTACJI ZAWODOWEJ ORAZ DORADZTWA ZAWODOWEGO

OBSZAR: POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW

motywacja	stan gotowości podmiotu do podejmowania określonych działań (np. motywacja do pracy, nauki, sportu), stopień zaangażowania w wykonywanie danych czynności. Dzięki wysokiej motywacji możliwe jest kontynuowanie działań pomimo napotykaných trudności, stąd procesy motywacyjne odpowiedzialne są w dużej mierze za realizację postawionych przez podmiot celów.
osobowość	zespół względnie stałych cech psychicznych podmiotu zapewniający mu poczucie tożsamości, tj. integrujący myśli, emocje i uczucia oraz zachowania. Rolą osobowości jest zatem regulowanie relacji między poszczególnymi zjawiskami psychicznymi w taki sposób, aby zapewnić podmiotowi optymalną równowagę życiową. Zazwyczaj wyróżnia się dwa komponenty osobowości: a. temperament – odnoszący się do formalnej struktury zachowania (np. w jaki sposób zazwyczaj reagujemy na bodźce o niskim/wysokim nasileniu? – bez względu na ich treść), o charakterze biologicznym, trudno podlegający modyfikacjom; b. charakter – odnoszący się do treści zachowania (np. pomocny, otwarty na zmiany), modelowany pod wpływem oddziaływań społecznych, podlegający procesom wychowawczym. Osobowość pełni ważną rolę w procesie adaptacji podmiotu do miejsca pracy. Niski stopień dostosowania miejsca pracy do cech osobowości negatywnie oddziałuje zarówno na samą postawę podmiotu do pracy, satysfakcję zawodową, jak i osobowość (brak równowagi).
poczucie własnej wartości	postawa względem własnej osoby, stosunek do samego siebie, emocjonalny wymiar obrazu siebie. Poczucie własnej wartości wyraża ocenę podmiotu ukierunkowaną na to, co wie i myśli o sobie (samowiedza). Źródło: Domagała-Zyśk E., Knopik T., Oszwa U., <i>Diagnoza funkcjonalna rozwoju społeczno-emocjonalnego uczniów w wieku 9–13 lat</i>, ORE, Warszawa 2017.
predyspozycje zawodowe	wrodzone skłonności do efektywnego wykonywania danych czynności (związanych z konkretnym zawodem). Predyspozycje mogą mieć charakter poznawczy (np. wysoka inteligencja), osobowościowy (np. bycie reaktywnym – cecha temperamentu) lub sprawnościowy (np. motoryka). Predyspozycje zawodowe to zatem takie właściwości podmiotu, które ułatwiają mu radzenie sobie z zadaniami charakterystycznymi dla danej profesji.

samoocena	uogólniona, względnie trwała postawa podmiotu względem siebie, mająca istotne znaczenia dla jego samopoczucia (emocje) i zakresu podejmowanych działań (motywacja). Samoocenę opisuje się zazwyczaj w trzech wymiarach: • poziomu, czyli niska – wysoka, • stałości/trwałości, czyli niestabilna – stabilna, • adekwatności, czyli zaniżona – adekwatna – zawyżona. Źródło: Dzwonkowska I., Lachowicz-Tabaczek K., Łaguna M., <i>Samoocena i jej pomiar. Polska adaptacja skali SES M. Rozenberga</i>, Pracownia Testów Psychologicznych, Warszawa 2008.
talent	synonim „uzdolnienia”; <i>względnie stałe warunki wewnętrzne człowieka determinujące efektywność wykonywania czynności w specyficznej sferze jego działalności</i>. Talent ma charakter kierunkowy, związany jest z konkretną dziedziną, np. plastyczny, muzyczny, sportowy. Wyrazem posiadania talentu przez ucznia są jego osiągnięcia, stąd zazwyczaj używa się pojęcia „talent” w przypadku już aktualizowanego (rozwijanego), a nie jedynie możliwego do wykorzystania potencjału podmiotu. Talent zatem to przejawiane w zachowaniu (w postaci osiągnięć w danej dziedzinie/przedmiocie) uzdolnienie. Na przykład osoba utalentowana muzycznie jest w stanie zademonstrować posiadane uzdolnienia poprzez udział w koncercie, konkursie, recitalu.
uzdolnienia	<i>względnie stałe warunki wewnętrzne człowieka determinujące efektywność wykonywania czynności w specyficznej sferze jego działalności</i>. Uzdolnienia mają zatem charakter kierunkowy, związane są z konkretną dziedziną, np. plastyczne, muzyczne, sportowe, motoryczne. Synonim „talentu”, przy czym zazwyczaj „talent” używany jest w przypadku uzdolnień przejawianych w postaci osiągnięć (a nie tylko potencjalnych, ukrytych możliwości podmiotu). Można zatem powiedzieć o uczniu, że jest uzdolniony muzycznie, pomimo że do tej pory nie osiągnął ponadprzeciętnych wyników, ale może to uczynić w przyszłości. Źródło: Strelau J., <i>Inteligencja człowieka</i>, Wyd. Żak, Warszawa 1997.
wartości	względnie trwałe przekonania podmiotu na temat preferowanych sposobów postępowania uporządkowane w hierarchię według stopnia ich ważności. Wartości często ujmowane są jako cele do realizacji przez podmiot (np. dążenie do prawdy lub autonomii), stąd traktuje się je jako element systemu motywacyjnego człowieka. Źródło: Knopik T. (red.), <i>Kotwice kariery</i>, Wyd. Lechaa, Lublin 2015.

zainteresowania	zjawisko polegające na stałym i częstym ukierunkowaniu uwagi (mimowolnej i świadomej) jednostki na określone kategorie obiektów, czynności, stanów lub sytuacji. Zainteresowanie związane jest ze skłonnością (postawą) do pogłębionego poznawania danego obiektu (dziedziny), jako postawa uwzględnia zarówno wymiar: wiedzy, emocji (obiekt zainteresowania wzbudza pozytywny afekt), jak i zachowania (aktywności związane z zainteresowaniami). Wymiary zainteresowań: • treść, • zakres (szeroki – wąski w obszarze konkretnej dziedziny lub też jednostronny – wielostronny, tj. jedna dziedzina – wiele dziedzin), • siła, • trwałość. Źródło: Gąsiorowska A., Bajcar B., Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – nowe narzędzie dla doradcy zawodowego. W: <i>Testy w poradnictwie zawodowym. Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego – zeszyt nr 37</i>, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2006.
zasoby	potencjał jednostki (tj. wiedza, umiejętności, postawy, stan zdrowia, osobowość), który może być wykorzystywany przez nią do zaspokojenia potrzeb i realizacji celów. W psychologii zasoby ujmowane są często jako środki będące w dyspozycji podmiotu, które możliwe są do zastosowania przez niego celem rozwiązania problemu. Zasoby mogą być wewnętrzne (należące do jednostki) lub zewnętrzne (związane ze wsparciem otoczenia, np. postawą rodziców, rówieśników). Ekwiwalenty: zasoby = potencjał = wyposażenie podmiotu.
zdolności	ogólne zasoby poznawcze jednostki, które decydują o efektywności podejmowanych przez nią działań. Najczęściej utożsamia się zdolności z inteligencją i podstawowymi procesami poznawczymi, tj. percepcją, uwagą, pamięcią, myśleniem i wyobraźnią. Osoba zdolna to zatem osoba szybko przetwarzająca informację, szybko ucząca się, skutecznie rozwiązująca problemy, sprawnie analizująca dostępne dane. Źródło: Limont W., <i>Uczeń zdolny. Jak go rozpoznać i jak z nim pracować?</i> GWP, Sopot 2011.
zdrowie	stan pełnej fizycznej, duchowej i społecznej pomyślności, stan dobrego samopoczucia – dobrostan, a nie tylko brak choroby, defektów fizycznych czy niedomagań (definicja przyjęta przez WHO – Światową Organizację Zdrowia). Dobrostan wyraża się w poznawczej i emocjonalnej ocenie własnego życia jako satysfakcjonującego i wartościowego, w wyniku zaspokojenia istotnych potrzeb, i umożliwia samorozwój w różnych obszarach życia, w tym w pracy zawodowej. Źródło: Woynarowska B., <i>Edukacja zdrowotna. Podręcznik akademicki</i>, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.

OBSZAR: ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY

certyfikowanie	proces, w wyniku którego osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, po uzyskaniu pozytywnego wyniku walidacji, otrzymuje od uprawnionego podmiotu certyfikującego dokument potwierdzający nadanie określonej kwalifikacji. Źródło: Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, Dz.U. 2016 poz. 64.
klasyfikacja zawodów i specjalności	usystematyzowany zbiór zawodów i specjalności występujących na rynku pracy. Stanowi „spis z natury” zawodów zidentyfikowanych na rynku pracy. Klasyfikacja opracowana została na podstawie Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów ISCO-08. Źródło: http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacjazawodow-i-specjalnosci [dostęp: 12.06.2016].
kwalifikacja	zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. Źródło: Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, Dz.U. 2016 poz. 64.
Polska Rama Kwalifikacji	opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom europejskich ram kwalifikacji, o których mowa w załączniku II do zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Dz.Urz. UE C 111 z 06.05.2008, s. 1), sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach, ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Źródło: Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, Dz.U. 2016 poz. 64.
rynek pracy	ogół form i procesów zatrudniania pracowników przez pracodawców, a także ogół instytucji, uwarunkowań oraz czynników negocjacji warunków zatrudnienia, pracy i płac; ekonomiczny, społeczny i polityczny obszar, na którym rozgrywają się wszelkie procesy z zakresu szeroko rozumianego zatrudnienia i bezrobocia. Źródło: Encyklopedia PWN, https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/rynek-pracy [dostęp: 20.09.2017].
Sektorowa Rama Kwalifikacji	opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji. Źródło: Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, Dz.U. 2016 poz. 64.

specjalność	jest wynikiem podziału pracy w ramach zawodu, zawiera część czynności o podobnym charakterze (związanych z wykonywaną funkcją lub przedmiotem pracy), wymagających pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności, zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki. Źródło: Strojna E., Żywiec-Dąbrowska E., <i>Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy</i>, MPiPS, Warszawa 2014.
standard kompetencji zawodowych	norma opisująca kompetencje zawodowe konieczne do wykonywania zadań zawodowych wchodzących w skład zawodu, akceptowana przez przedstawicieli organizacji zawodowych i branżowych, pracodawców, pracobiorców i innych kluczowych partnerów społecznych. Źródło: www.kwalifikacje.praca.gov.pl [dostęp: 12.06.2016].
walidacja	sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji. Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.
zawód	zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kompetencji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów. Źródło: Strojna E., Żywiec-Dąbrowska E., <i>Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy</i>, MPiPS, Warszawa 2014.
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji	rejestr publiczny w rozumieniu art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. 2014 poz. 1114), prowadzony w systemie teleinformatycznym, ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.
Zintegrowany System Kwalifikacji	wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji, a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.

OBSZAR: RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZES CAŁE ŻYCIE

edukacja	ogół procesów wychowawczo-dydaktycznych przebiegających w społeczeństwie, łącznie z procesami samoedukacyjnymi, tj. obejmującymi samowychowanie i samouctwo. Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.
edukacja formalna	kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego, w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych i kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (tzn. efektów kształcenia, poświadczonych dyplomem, świadectwem, certyfikatem lub innym dokumentem wydanym przez uprawnioną instytucję potwierdzającym uzyskanie zakładanych efektów kształcenia) albo kwalifikacji w zawodzie (tzn. wyodrębnionego w danym zawodzie zestawu oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji). Źródła: Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, Dz.U. 2016 poz. 64., Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 1991 Nr 95 poz. 425) oraz Dz.U. 2016 poz. 1943, Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2016 poz. 1842, 1933, 2169, 2260, z 2017 poz. 60, 777, 858, 859, 1321, 1428, 1530).
edukacja permanentna	ogół procesów oświatowych i wychowawczych realizowanych w różnych okresach życia ludzkiego prowadzonych w różnych formach organizacyjno-programowych i sytuacjach międzyludzkich. W jej obszarze wyróżnia się: 1) edukację wyjściową, realizowaną w okresie wychowania w pierwszych latach życia przy udziale domu rodzinnego, środowiska rówieśniczego i zamieszkania; 2) edukację szkolną, realizowaną wstępnie przez przedszkole, a następnie przez różne typy szkół – podstawowe, ponadpodstawowe, wyższe; 3) edukację ustawiczną. Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.
edukacja pozaformalna	kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych nabytych w systemie edukacji formalnej.

efekty uczenia się	wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się. Na efekty uczenia się składa się to, co człowiek wie i rozumie, co potrafi wykonać, a także to, do jakich zobowiązań jest przygotowany. Poszczególne efekty uczenia się mogą mieć charakter specyficzny dla danej kwalifikacji lub uniwersalny; mogą np. odnosić się do tzw. kompetencji kluczowych lub ogólnozawodowych. Źródło: Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, Dz.U. 2016 poz. 64.
kompetencje	zdolność podejmowania określonych działań i wykonywania zadań z wykorzystaniem efektów uczenia się i własnych doświadczeń. Dlatego kompetencji nie można utożsamiać z efektami uczenia się. Termin kompetencje – w zależności od kontekstu – może oznaczać m.in.: zakres działania, zakres uprawnień do podejmowania decyzji, merytoryczne przygotowanie do wykonania określonego zadania. Źródło: Słownik Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, IBE, Warszawa, 2016.
kompetencje kluczowe	na szczeblu Unii Europejskiej określono osiem kompetencji kluczowych, które stanowią połączenie wiedzy, umiejętności i postaw uważanych za niezbędne dla potrzeb samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywnego obywatelstwa, integracji społecznej oraz zatrudnienia. Należą do nich: 1) porozumiewanie się w języku ojczystym; 2) porozumiewanie się w językach obcych; 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne; 4) kompetencje informatyczne; 5) umiejętność uczenia się; 6) kompetencje społeczne i obywatelskie; 7) inicjatywność i przedsiębiorczość; 8) świadomość i ekspresja kulturalna. Źródło: Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz.U. L 394, 30.12.2006.

kompetencje personalne i społeczne	trzytnaście kompetencji wspólnych dla wszystkich zawodów szkolnictwa zawodowego, które uczący się nabywa w procesie kształcenia zawodowego, opisanych zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji, w języku efektów kształcenia – uczeń: 1) przestrzega zasad kultury i etyki; 2) jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań; 3) potrafi planować działania i zarządzać czasem 4) przewiduje skutki podejmowanych działań; 5) ponosi odpowiedzialność za podejmowane działania 6) jest otwarty na zmiany; 7) stosuje techniki radzenia sobie ze stresem; 8) aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe; 9) przestrzega tajemnicy zawodowej; 10) negocjuje warunki porozumień 11) jest komunikatywny 12) stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów 13) współpracuje w zespole. Źródło: Opracowano z wykorzystaniem zapisów <i>Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach</i> (Dz.U. 2017 poz. 860).
osiągnięcie	wyodrębniony zbiór efektów uczenia się, których uzyskanie zostało potwierdzone w walidacji, stanowiący część wymagań dla danej kwalifikacji rynkowej. Źródło: <i>Słownik Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji</i>, IBE, Warszawa 2016, s. 38; <i>Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) (2009/C 155/02)</i>, Dz.U. C 155 z 08.07.2009 r.
przenoszenie osiągnięć	w kontekście Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji przenoszenie osiągnięć oznacza uznawanie przez instytucję certyfikującą pozytywnego wyniku walidacji (poszczególnych zestawów efektów uczenia się), która została przeprowadzona przez inne instytucje. Źródło: <i>Słownik Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji</i>, IBE, Warszawa 2016.
rynek edukacyjny	to rodzaj rynku, reguły gry określające równowagę między podażą szkół i instytucji edukacyjnych (ofert edukacyjnych) a popytem uczniów (studentów), które są powszechne, uważane przez społeczeństwo za uczciwe, sprawiedliwe i adekwatne. Rynek obejmuje wszystkich kupujących i sprzedających, których decyzje są wzajemnie uzależnione, kształtują podaż i popyt oraz wpływają na poziom cen i jakość usług. Źródło: Kujda M., <i>Podstawy ekonomii</i>, Wyd. FOSZE, Rzeszów 1997.

system edukacji	w szerokim ujęciu na system edukacyjny składają się: ludzie, procesy i instytucje działające na rzecz kształcenia, doksztalcenia, adaptacji społecznej i resocjalizacji. Jego elementami są instytucje edukacyjne, przepisy prawne, procesy dydaktyczne, nauczyciele, uczniowie, studenci. Systemy edukacyjne ponoszą odpowiedzialność za wyposażenie absolwentów szkół w wiedzę, umiejętności i postawy, które pozwolą im znaleźć właściwe miejsce na rynku pracy. W Polsce system edukacyjny jest zarządzany przez dwie instytucje centralne: Ministerstwo Edukacji Narodowej (Ustawa o systemie oświaty) oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym). Źródło: na podstawie Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572, Nr 273 poz. 2703 i Nr 281 poz. 2781 z późn. zm.; Dz.U. z 2005 r. Nr 164 poz. 1365 z późn. zm.
uczenie się	to proces, w którym: na drodze poznania, doświadczenia i ćwiczenia powstają nowe struktury wiedzy, umiejętności, nawyki i postawy, czyli dokonuje się pewna zmiana osoby. Źródło: Okoń W., <i>Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej</i>, Żak, Warszawa 2003.
uczenie się nieformalne	uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, np. samodzielne uczenie się, uczenie się w wyniku pracy zawodowej, podczas wykonywania obowiązków domowych, realizując zainteresowania pozazawodowe. Źródła: Słownik <i>Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji</i>, IBE, Warszawa 2016, s. 47; <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.
uczenie się przez całe życie (Lifelong Learning)	koncepcja uczenia się obejmująca rozwój indywidualny i rozwój cech społecznych we wszystkich formach i wszystkich kontekstach – w systemie formalnym, tj. w szkołach, placówkach kształcenia zawodowego, uczelniach i placówkach kształcenia dorosłych, oraz w ramach kształcenia nieformalnego, a więc w domu, w pracy i w społeczności. Źródło: <i>Lifelong learning for all. Meeting of the Education Committee at Ministerial Level</i>, 16–17 January 1996, OECD, Paryż 1996.
umiejętności	przyswojone w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej. Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.
wiedza	zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk, przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej. Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.

OBSZAR: PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH

awans zawodowy	przejście pracownika na wyższe stanowisko, osiągnięcie wyższego szczebla w hierarchii zawodowej, osiągnięcie wyższej grupy osobistego zaszczerowania, a także zwiększenie odpowiedzialności za wykonywaną pracę, często zwiększenie udziału we władzach zakładu i podniesienie prestiżu społecznego. Awans zawodowy pracownika zależy od wykształcenia, zdolności, chęci do pracy, umiejętności zawodowych, aspiracji zawodowych, wiadomości, odpowiedzialności, uznania przełożonych, chęci doskonalenia się oraz umiejętności współdziałania i współżycia z ludźmi. Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.
całozyciowe poradnictwo kariery	proces umożliwiający obywatelom w każdym wieku i w każdym punkcie ich życia określenie ich zdolności, kompetencji i zainteresowań potrzebnych do podejmowania decyzji edukacyjnych, szkoleniowych i zawodowych oraz zarządzania własnymi ścieżkami edukacji i pracy. Całozyciowe poradnictwo kariery obejmuje całą gamę indywidualnych i grupowych aktywności odnoszących się do udzielania informacji zawodowej, doradzania, określania kompetencji, wspierania i nauczania podejmowanych decyzji oraz kształtowania umiejętności niezbędnych do zarządzania karierą edukacyjno-zawodową. Źródło: Wanna J., McCartly J., <i>Doskonalenie polityki i systemów poradnictwa przez całe życie. Stosowanie wspólnych europejskich narzędzi referencyjnych</i>, Luksemburg 2006.
decyzja	rozstrzygnięcie w sytuacji, gdy istnieje dwie lub więcej możliwości rozwiązania trudności. Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.
doradztwo zawodowe	uporządkowane i zaplanowane działania mające na celu wspieranie uczniów klas VII–VIII szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych w procesie świadomego i samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.
działania związane z doradztwem zawodowym	ogół zaplanowanych i systematycznych działań podejmowanych przez przedszkole, szkołę lub placówkę, których celem jest przygotowanie i wspieranie uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych. Obejmują one m.in. zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami, działania skierowane do rodziców i nauczycieli, współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Działania te realizowane są w: • przedszkolach jako preorientacja zawodowa; • klasach I–VI szkoły podstawowej jako orientacja zawodowa; • klasach VII i VIII szkoły podstawowej oraz szkołach ponadpodstawowych i placówkach jako doradztwo zawodowe.

kariera zawodowa	przebieg pracy zawodowej człowieka w ciągu jego życia, wyznaczony „ścieżką awansową” w zawodzie lub przechodzeniem do innego rodzaju pracy. Kariera lub droga zawodowa, w połączeniu z koncepcjami rozwoju zawodowego, stanowi jedno z podstawowych pojęć teorii kształcenia zawodowego. Aktualnie kariera zawodowa pojmowana jest dość szeroko – jako ogół ról i zadań życiowych podejmowanych przez człowieka. Odnosi się zatem zarówno do życia zawodowego, jak i osobistego. Ważnym aspektem kariery jest umiejętność godzenia tych dwóch sfer (zawodowej i rodzinnej). Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.
orientacja zawodowa	ogół działań o charakterze dydaktyczno-wychowawczym ukierunkowanych na kształtowanie u uczniów klas I–VI szkoły podstawowej pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji poprzez poznawanie i rozwijanie własnych zasobów oraz nabywanie wiedzy na temat zawodów i rynku pracy
planowanie	jest to projektowanie zadań i czynności, którego wynikiem jest plan, stanowiący końcowy etap do przygotowania przyszłych działań praktycznych. Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.
postawa proaktywna	gotowość podmiotu do podejmowania działań z własnej inicjatywy warunkowana potrzebą autonomicznego kształtowania kluczowych obszarów/dziedzin życia; postawa proaktywna zakłada odpowiedzialność podmiotu za podejmowane decyzje, w tym decyzje edukacyjno-zawodowe.
preorientacja zawodowa	ogół działań o charakterze wychowawczym, podejmowanych przez nauczycieli i rodziców, ukierunkowanych na zbliżanie dzieci w wieku przedszkolnym do środowiska pracy.
rozwój zawodowy	doskonalenie osobowości zawodowej na skutek wykonywanej pracy zawodowej i związanej z tym edukacji. Źródło: Wołk Z., <i>Całozyciowe poradnictwo zawodowe</i>, Wydawnictwo Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2007.
środowisko pracy	zespół czynników materialnych, osobowych i społecznych opisujących i warunkujących pracę podmiotu i/lub grupy. Praca zaś to szereg czynności podejmowanych przez człowieka wymagających od niego zaangażowania, a służących zaspokojeniu potrzeb własnych i otoczenia.
wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego (WSDZ)	celowe, uporządkowane i wzajemnie powiązane działania związane z doradztwem zawodowym podejmowane przez daną szkołę lub placówkę, zaplanowane na cały cykl kształcenia.
zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego	zajęcia grupowe organizowane dla uczniów klasy VII i VIII szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego i technikum (ustawa <i>Prawo oświatowe</i> z dnia 14 grudnia 2016 r., art. 109.1. pkt 7), których wymiar określa <i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół</i> .

zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu	zajęcia indywidualne i grupowe prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej (ustawa <i>Prawo Oświatowe</i> z dnia 14 grudnia 2016 r., art. 109.1. pkt 5 oraz <i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach</i>).
---	--

Proponowane scenariusze
zajęć z uczniami, spotkań z rodzicami
oraz spotkań rady pedagogicznej
do przykładowego programu doradztwa
zawodowego dla klas VII-VIII szkoły podstawowej

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

ZAŁĄCZNIK 3

PROPONOWANE SCENARIUSZE ZAJĘĆ Z UCZNIAMI, SPOTKAŃ Z RODZICAMI ORAZ SPOTKAŃ RADY PEDAGOGICZNEJ DO PRZYKŁADOWEGO PROGRAMU DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Wstęp

Zaproponowane w ramach programu scenariusze są przykładami, w jaki sposób można przeprowadzać zajęcia z uczniami lub zorganizować szkolne czy pozaszkolne działania związane z doradztwem zawodowym, aby realizować przyjęte w programie cele szczegółowe. Uzupełnieniem są propozycje dotyczące prowadzenia spotkań z rodzicami oraz spotkań rady pedagogicznej i zespołu nauczycieli klas IV–VI, które mogą pomóc w planowaniu i realizacji działań szkoły w obszarze doradztwa zawodowego.

Proponowane scenariusze zajęć z uczniami zostały opracowane z myślą o ich realizacji podczas zajęć związanych z doradztwem zawodowym (wynikających z rozporządzenia o ramowych planach nauczania¹) oraz podczas zajęć edukacyjnych, zajęć z wychowawcą oraz innych zajęć (wynikających z rozporządzenia w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej²), w ramach których prowadzący wspierają uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu. W każdym scenariuszu autorzy rekomendują rodzaj zajęć.

Prowadzący zajęcia lub spotkania może przeprowadzić je zgodnie ze scenariuszem, dostosowując proponowane sytuacje dydaktyczne do potrzeb i możliwości uczestników, może wybrać niektóre sytuacje i uzupełnić je własnymi albo potraktować scenariusz jako inspirację do zaplanowania innego przebiegu zajęć realizujących dany cel szczegółowy programu.

Poniżej przedstawiamy przypisanie załączonych scenariuszy zajęć z uczniami (lub działań związanych z doradztwem zawodowym) do poszczególnych celów szczegółowych programu. Wytłuszczonym drukiem wyróżniono tytuły scenariuszy rekomendowanych do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego.

1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – uczeń:

- 1.1 rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia)
 - **Moje umiejętności – moje sukcesy**
 - **Zdolności i uzdolnienia**
 - *Ja w moich oczach*
 - *Ja w oczach innych* (część I i II)
 - *Temperament jak z bajki*
- 1.2 dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autodiagnozy, ocen innych osób oraz innych źródeł
 - **Moje portfolio i e-portfolio (część I)**
 - *Moje portfolio i e-portfolio* (część II i III)
- 1.3 rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych
 - **Czy i ja mogę być bohaterem?**
 - *Ograniczenia czy możliwości?*

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. 2017 poz. 703).

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591).

- 1.4 charakteryzuje wartości, z uwzględnieniem wartości pracy i etyki zawodowej
 - **Jakie wartości są dla mnie ważne?**
- 1.5 określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji
 - **Rozpoznaję swoje aspiracje**
2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – uczeń:
 - 2.1 wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając składowe ich opisów, w tym dróg ich zdobywania
 - **Zawody wokół nas**
 - *Marzenia do spełnienia*
 - *W jakich zawodach wykorzystam wiedzę z ...?*
 - *Rzemiosło – alternatywą dla młodych zawodowców*
 - *Startujemy zawodowo – Zawodoznawcza Liga Klas*
 - *W roli głównej – wywiad z przedstawicielem zawodu*
 - 2.2 wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy
 - **Jak scharakteryzować współczesny rynek pracy?**
 - *Nowe zawody na rynku pracy*
 - 2.3 porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców
 - **Moje zasoby i preferencje a oczekiwania pracodawców**
 - 2.4 dokonuje autoprezentacji
 - **Autoprezentacja, czyli sztuka przedstawiania siebie**
 - 2.5 uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka
 - **Praca jako wartość w życiu człowieka**
 - 2.6 analizuje znaczenie i możliwości doświadczenia pracy
 - **Wolontariat – wstępem do kariery**
3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE – uczeń:
 - 3.1 analizuje oferty szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego pod kątem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji
 - **Szkoły zawodowe – szkołami pozytywnego wyboru**
 - 3.2 analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w kontekście rozpoznania własnych zasobów
 - **Informacje w zasięgu ręki, czyli poznaję ofertę szkół ponadpodstawowych**
 - 3.3 charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej w Polsce
 - **Szkoła podstawowa i co dalej? Moja edukacyjna przygoda**
 - *W szkole czy poza szkołą? Gdzie się uczymy?*
 - *Co gwarantuje mi szkoła? Kwalifikacje i kompetencje*
 - *Wybieram zawód czy szkołę*
 - 3.4 określa znaczenie uczenia się przez całe życie
 - **Jak długo uczymy się? (część I)**
 - **Jak długo uczymy się? (część II)**
4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – uczeń:
 - 4.1 planuje ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów
 - **Kariera zawodowa. Co w trawie piszczy?**
 - 4.2 podejmuje decyzje o dalszej drodze edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym
 - **Jak wybrać szkołę?**
 - 4.3 określa marzenia, cele i plany edukacyjno-zawodowe na bazie własnych zasobów
 - **Kim chcę zostać w przyszłości?**
 - 4.4 identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie kariery i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy
 - **Doradca zawodowy – kto to taki?**
 - *Co dwie głowy to nie jedna. Kto może mi pomóc w wyborze szkoły i zawodu?*

Do realizacji przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej można wykorzystywać także scenariusze z przykładowego programu orientacji zawodowej dla klas IV–VI szkoły podstawowej.

Proponowane scenariusze zajęć z uczniami

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ**rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego****TEMAT: Moje umiejętności – moje sukcesy.****CEL OGÓLNY:** Rozpoznawanie własnych zasobów (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia).**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- identyfikuje swoje sukcesy osiągnięte dzięki umiejętnościom;
- dokonuje analizy posiadanych kompetencji (umiejętności, postaw i cech osobistych);
- projektuje możliwości wykorzystania własnych sukcesów i posiadanych kompetencji na rynku pracy w przyszłości.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- checklista;
- praca indywidualna;
- praca w parach i małych grupach;
- analiza filmu.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przybory do pisania, zakresłacz, markery do tablicy;
- maksyma – Załącznik 1 (dla prowadzącego);
- *Przykładowe definicje* – Załącznik 2 (dla prowadzącego);
- *Lista umiejętności* – Załącznik 3 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- *Lista cech charakteru/osobowości* – Załącznik 4 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- *Moje własne sukcesy* – Załącznik 5
- *Moje przyszłe sukcesy* – Załącznik 6 (wydruk dwustronny, po 1 egz. dla każdego ucznia);
- maksyma – Załącznik 7 (dla prowadzącego);
- kartki papieru A4;
- komputer z rzutnikiem multimedialnym i dostępem do Internetu;
- film *MOJE PASJE: Magdalena Sałek* (czas trwania 10 min 22 s) [dostęp: 20.10.2017];
- *Moje umiejętności – moje sukcesy* – prezentacja multimedialna (opcjonalnie).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Sukces, kompetencje, umiejętności: czym są? Dyskusja**

Doradca zawodowy zawiesza w widocznym miejscu (lub wyświetla) sentencję: *Sukces to maksymalne wykorzystanie możliwości jakie masz autorstwa Zig Ziglara* (patrz: Załącznik 1 lub prezentacja – slajd 3), a następnie rozpoczyna dyskusję na temat istoty i uwarunkowań sukcesu. Do wykorzystania proponuje się pytania pomocnicze:

- *Co ważnego przekazuje ta sentencja?*
- *Od czego zależą sukcesy?*
- *Kto i kiedy odnosi sukcesy?*
- *Kto może odnosić sukcesy?*
- *Jak „smakuje” sukces?*

Doradca zawodowy podsumowuje dyskusję, zwracając uwagę na 2 aspekty:

- *sukcesy odnosimy wtedy, gdy znamy i wykorzystujemy swój potencjał: umiejętności, cechy, mocne strony;*
- *sukces nie jest przypadkiem, ale wynikiem naszych działań.*

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy, o ile będzie taka potrzeba, może skorzystać z definicji sukcesu, umiejętności, cech, charakteru, kompetencji, zasobów (patrz: Załącznik 2); wskazując na różnice między umiejętnościami a cechami. Podkreśla znaczenie sukcesów, zwłaszcza małych, które często są niedoceniane i niezauważane przez uczniów, a gdy zostają zebrane, zwłaszcza – „wyciągnięte z szuflady” – mają duże znaczenie w budowaniu poczucia wartości i samooceny.

2. Rozpoznaję swoje zasoby – autoanaliza, autopromocja (praca indywidualna i w grupach)

- Doradca zawodowy rozdaje każdemu uczniowi wydrukowane załączniki: *Lista umiejętności* (Załącznik 3) i *Lista cech charakteru/osobowości* (Załącznik 4). Przekazuje instrukcję wypełniania: *Każdy ma postawić znak (x) na obu listach obok tej umiejętności lub cechy, którą posiada.* Następnie prosi, by te cechy i umiejętności, które przyczyniły się/przyczyniają się szczególnie do odnoszenia sukcesów – uczniowie wyróżnili (zakreślili owalnie lub oznaczyli zakreślaczem). Doradca zawodowy podkreśla, że ww. listy nie są zamknięte i uczniowie mogą dopisać posiadane indywidualnie umiejętności i cechy, uznane za istotne wg własnego uznania i doświadczenia.
Po wykonaniu zadania przekazuje uczniom informację/komentarz, że właśnie dokonali analizy mocnych stron, które pozwalają radzić sobie w sytuacjach trudnych, budować pewność siebie, świadomie planować swoje działania i odnosić sukcesy.
- Doradca zawodowy poleca uczniom połączyć się w małe, 4- lub 3-osobowe grupy (sąsiednie ławki). Prosi, by uczniowie przekazywali (zgodnie z kierunkiem wskazówek zegara) koledze/koleżance swoje karty pracy (*Listy...*). W ten sposób kolejni uczniowie poznają mocne strony (umiejętności, cechy) kolegi/koleżanki – autora pracy. Doradca zawodowy prosi, by w razie potrzeby – inni dopowiadali/ dopisywali do *Listy...* zauważone u kolegi/koleżanki zasoby. Uczniowie pracują na *Listach...* dotąd, aż wrócą one do autora.
- Doradca zawodowy podkreśla, że obraz umiejętności i cech, jaki uczniowie otrzymali dzięki obu *Listom...*, wart jest „promocji”. W przyszłości, w procedurach ubiegania się o pracę – umiejętność autopromocji umiejętności i sukcesów („prezentowania tego, kim jesteś i co potrafisz”) – może okazać się kluczowe dla zatrudnienia. Prosi, aby chętni uczniowie przedstawili wyniki analiz własnych zasobów i mocnych stron wraz podpowiedziami kolegów – na forum grupy, starając się, by przekaz był atrakcyjny i przekonujący.

3. Moje własne i przyszłe sukcesy. Praca indywidualna

- Doradca zawodowy prosi uczniów, by przypomnieli sobie chwile, które sprawiały, że byli zadowoleni, dumni z tego, co zrobili, ze swoich dokonań; może otrzymali nagrody lub pochwały od osób dla siebie ważnych. Rozdaje kopie Załącznika 5. Po uzupełnieniu załącznika zachęca uczniów do podzielenia się swoimi sukcesami.

Dla prowadzącego:

Uczniowie mogą mieć kłopoty z określeniem i nazywaniem sukcesów, zwłaszcza w odniesieniu do siebie; często są przekonani, że tylko spektakularne sukcesy są istotne i warto o nich mówić; mogą sygnalizować, że nie odnoszą sukcesów. Istotne w tej sytuacji jest wsparcie prowadzącego w odkrywaniu jego nawet „małych” sukcesów.

- Po wykonaniu ćwiczenia *Moje własne sukcesy* doradca zawodowy prosi, aby uczniowie odwrócili kartkę na drugą stronę – Załącznik 6 *Moje przyszłe sukcesy* i zastanowili się nad sukcesami jakie chcieliby osiągnąć w przyszłości.
- Po uzupełnieniu załącznika zachęca uczniów do dyskusji o przyszłych sukcesach, np. zadaje pytanie: *Czy wszyscy mogą odnosić sukcesy?*

4. Droga do sukcesu. Film

Doradca zawodowy pisze na tablicy/flipcharcie motto: *Sukces w życiu to suma podejmowanych działań i wykorzystywanych zasobów jakie posiadamy*. Zapowiada emisję filmu, który rozwija, na przykładzie bohaterki – sens tego przekazu. Następnie wyświetla film zrealizowany w ramach projektu „Kotwice Kariery”, z cyklu: *Moje pasje: Magdalena Sałek* (link do filmu: <https://www.youtube.com/watch?v=ZP6cu37cakA>).

Po emisji prowadzący zadaje pytanie: *Jak myślicie: komu, czemu, zawdzięcza sukces bohaterka filmu?*
Odpowiedzi uczniów zapisuje pod mottem na tablicy.

5. Ewaluacja

Doradca zawodowy zachęcając uczniów do gromadzenia sukcesów – dużych i małych, sięgania do potencjału, ukrytego w umiejętnościach, cechach i doświadczeniu osobistym oraz do uzupełniania ujawnionych deficytów, co w przyszłości zaprocentuje na rynku pracy – prezentuje wydruk Załącznika 7 lub (opcjonalnie) wyświetla z prezentacji PowerPoint slajd 4 z sentencją Pearl Buck, życząc owocnych refleksji nad źródłem sukcesu. Doradca zawodowy może również, podsumowując zajęcia, zadać pytania:

- *Czego nowego dowiedziałeś się o sobie?*
- *Co cię zaskoczyło?*
- *Jakie nowe umiejętności odkryłeś?*
- *Jak możesz wykorzystać zidentyfikowane dzisiaj umiejętności i cechy do odnoszenia sukcesów?*

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy informuje uczniów, że wypełnione karty pracy powinni włączyć do swojego portfolio.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Greiner I., Kania I., Kudanowska E., Paszkowska-Rogacz A., Tarkowska M., *Materiały metodyczno-dydaktyczne do planowania do planowania kariery zawodowej uczniów*, KOWEziU, Warszawa 2006, http://www.koweziu.edu.pl/download.php?plik=mat_metod-dydakt.pdf [dostęp: 20.10.2017], <http://www.koweziu.edu.pl/download.php?plik=plyta.zip> [dostęp: 20.10.2017].

Film *Moje pasje: Magdalena Sałek*, <https://www.youtube.com/watch?v=ZP6cu37cakA> [dostęp: 20.10.2017].

Definicja sukcesu, [https://pl.wikipedia.org/wiki/Sukces_\(stan\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Sukces_(stan)) [dostęp: 20.10.2017].

Definicja cechy, <https://sjp.pwn.pl/slowniki/cecha.html> [dostęp: 20.10.2017].

Definicja charakteru, <https://sjp.pwn.pl/sjp/charakter;2447806.html> [dostęp: 20.10.2017], <http://www.zlote-mysli.biz/cytat-sa-ludzie-ktorzy-nie-zauwazaja-malego-szczescia.html> [dostęp: 20.10.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

**„Sukces to maksymalne
wykorzystanie możliwości
jakie masz”**

Zig Ziglar

ZAŁĄCZNIK 2

Przykładowe definicje

Sukces – działanie na najwyższym poziomie możliwości jednostki, w kierunku spełnienia jej marzeń pragnień przy jednoczesnym zachowaniu równowagi pomiędzy wszystkimi płaszczyznami życia. Sukces jest to stan zamierzony, zrealizowany w przeciągu pewnego czasu. Do zdefiniowania sukcesu określa się wartości, które są jego wyznacznikiem. W odniesieniu do każdego człowieka sukces może być postrzegany w inny sposób. Ważną rolę odgrywa hierarchia wartości i doświadczenia poszczególnych osób. Miarą sukcesu mogą być: zrealizowane plany, szczęście, zdrowie, własność materialna itp.¹

Cecha – element odróżniający lub charakteryzujący istoty żywe lub przedmioty, ich czynności i stany oraz zjawiska.²

Charakter – zespół cech psychicznych względnie stałych, właściwych danemu człowiekowi.³

Dodatkowe definicje (np. umiejętności, kompetencje, kompetencje kluczowe, zasoby) – patrz *Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego* (Załącznik 2 do *Przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej*, ORE, Warszawa 2017).

¹ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Sukces_\(stan\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Sukces_(stan))

² <https://sjp.pwn.pl/slowniki/cecha.html>

³ <https://sjp.pwn.pl/sjp/charakter;2447806.html>

ZAŁĄCZNIK 3

Lista umiejętności⁴

Imię i nazwisko ucznia

Lp.	Umiejętność	X	Lp.	Umiejętność	X
1	pomalowanie mieszkania		21	prace manualne i plastyczne	
2	obsługa komputera		22	autoprezentacja	
3	rozwiązywanie rebusów		23	gra na instrumencie	
4	opiekowanie się młodszymi/słabszymi		24	uprawianie sportu	
5	zorganizowanie spotkania klasowego		25	pielęgnowanie roślin	
6	korzystanie z Internetu i poczty elektronicznej		26	przygotowanie gazetki szkolnej	
7	posługiwanie się językiem obcym		27	przeprowadzenie wywiadu	
8	poszukiwanie i przetwarzanie informacji		28	opiekowanie się zwierzętami	
9	przygotowanie pisemnego zaproszenia		29	przygotowanie obiadu	
10	prowadzenie samochodu		30	zaplanowanie czasu wolnego	
11	zorganizowanie wycieczki		31	planowanie wydatków	
12	wystąpienia publiczne		32	przygotowanie recenzji filmu	
13	zorganizowanie pracy w zespole		33	naprawa drobnego sprzętu	
14	napisanie listu z podziękowaniem		34	selekcjonowanie informacji	
15	podłączenie komputera, rzutnika		35	dobra orientacja w mieście	
16	kontrolowanie wydatków		36		
17	przygotowanie programu akademii szkolnej		37		
18	załatwienie formalności w urzędzie np. na pocztę, w banku		38		
19	zaprojektowanie scenografii do przedstawienia szkolnego		39		
20	praca w zespole		40		

⁴ Paszkowska-Rogacz A. (red.), *Materiały metodyczno-dydaktyczne do planowania kariery zawodowej uczniów*, KOWEŻiU, Warszawa 2006.

ZAŁĄCZNIK 4

Lista cech charakteru/osobowości⁵

Imię i nazwisko ucznia

Lp.	cecha charakteru	X	Lp.	cecha charakteru	X
1	komunikatywność		33	tolerancja	
2	odpowiedzialność		34	konsekwencja	
3	uczciwość		35	poczucie humoru	
4	punktualność		36	takt	
5	chęć pomagania innym		37	okazywanie szacunku innym	
6	wrażliwość		38	wnikliwa obserwacja	
7	uważne słuchanie		39	kreatywność	
8	szybka adaptacja		40	cierpliwość	
9	radzenie sobie w trudnych sytuacjach		41	szybkie podejmowanie decyzji	
10	skuteczne przekonywanie		42	szybkie działanie	
11	dokładność i precyzja		43	radzenie sobie ze stresem	
12	spostrzegawczość		44	pracowitość	
13	skuteczne działanie		45	logiczne wnioskowanie	
14	myślenie przyczynowo-skutkowe		46	otwartość	
15	przewidywanie ryzyka		46	dochowanie tajemnicy	
16	prawdomówność		48	porządek i czystość	
17	posłuszeństwo		49	łagodność	
18	dokładne wykonywanie poleceń		50	wyobraźnia	
19	dociekliwość		51	długa koncentracja uwagi	
20	wytrwałość		52	zdyscyplinowanie	
21	empatia		53	odwaga	
22	obowiązkowość		54	uprzejmość	
23	opiekuńczość		55	spokój i opanowanie	
24	uczynność		56	serdeczność	
25	rzetelność		57	przedsiębiorczość	
26	pewność siebie		58	śmiałość	
27	staranność		59	czułość	
28	zdecydowanie w podejmowaniu decyzji		60	lojalność	
29	troskliwość		61	praktyczność	
30	operatywność		62		
31	dążenie do celu		63		
32	stanowczość		64		

⁵ Paszkowska-Rogacz A. (red.), *Materiały metodyczno-dydaktyczne do planowania kariery zawodowej uczniów*, KOWEŻiU, Warszawa 2006.

ZAŁĄCZNIK 5

Moje własne sukcesy

1. Sukcesy

Pomyśl o chwilach, w których czułeś (-łaś) zadowolenie ze swojego działania i w których odniosłeś (-łaś) sukces, wykazałeś (-łaś) się skutecznością, pomysłowością, inicjatywą. Wymień przynajmniej 1 taką sytuację i zapisz poniżej.

.....

.....

2. Umiejętności

Zastanów się i wypisz umiejętności, które wykorzystałeś (-łaś), aby wykonać czynności i odnieść sukces.

- a.
- b.
- c.
- d.

3. Cechy charakteru

Zastanów się i wypisz, jakich cech charakteru potrzebowałeś (-łaś), aby odnieść sukces.

- a.
- b.
- c.
- d.
- e.

4. Zastanów się i zapisz, co jeszcze zadecydowało o Twoim sukcesie.

.....

.....

.....

.....

ZAŁĄCZNIK 6

Moje przyszłe sukcesy

1. Sukcesy

Teraz pomyśl, jakie sukcesy chciałbyś (-łabyś) odnieść w przyszłości zawodowej.

Wymień przynajmniej 1 (lub kilka) i zapisz poniżej.

.....

.....

.....

2. Zastanów się i zapisz

a. Jakie umiejętności przydałby się do osiągnięcia tego sukcesu.

.....

.....

.....

b. Jakie cechy przydałby się do osiągnięcia tego sukcesu.

.....

.....

.....

.....

c. Jakie jeszcze inne zasoby przydałby się do osiągnięcia tego sukcesu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ZAŁĄCZNIK 7

**„Są ludzie, którzy
nie zauważają małego
szczęścia, ponieważ
daremnie czekają
na duże”**

Pearl Buck

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Zdolności i uzdolnienia.

CEL OGÓLNY: Rozpoznawanie własnych zasobów (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia).

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- posługuje się pojęciami: zdolny, uzdolniony;
- uzasadnia znaczenie zdolności dla rozwoju osobistego i zawodowego;
- wyjaśnia, w jaki sposób można rozwijać swoje zdolności;
- identyfikuje swoje zdolności w odniesieniu do rynku pracy.

METODY PRACY:

- asocjogram;
- praca w grupach;
- plakat;
- giełda pomysłów;
- zdanie niedokończone.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica/flipchart;
- kreda/marker;
- karteczki samoprzylepne dla każdego ucznia;
- arkusze papieru formatu A1 dla każdej grupy;
- kredki/flamastry;
- kartki papieru formatu A5 dla każdego ucznia.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Zdolny a uzdolniony

Doradca zawodowy zapisuje na tablicy/flipcharcie słowo *ZDOLNY* i prosi uczniów o skojarzenia, tworząc asocjogram. Następnie zadaje pytanie: *O kim możemy mówić, że jest uzdolniony?*

Dla prowadzącego:

Można wykorzystać definicje:

„Zdolności – ogólne zasoby poznawcze jednostki, które decydują o efektywności podejmowanych przez nią działań. Najczęściej utożsamia się zdolności z inteligencją i podstawowymi procesami poznawczymi, tj. percepcją, uwagą, pamięcią, myśleniem i wyobraźnią. Osoba zdolna to zatem osoba szybko przetwarzająca informacje, szybko ucząca się, skutecznie rozwiązująca problemy, sprawnie analizująca dostępne dane”.

„Uzdolnienia – względnie stałe warunki wewnętrzne człowieka determinujące efektywność wykonywania czynności w specyficznej sferze jego działalności. Uzdolnienia mają zatem charakter kierunkowy, związane są z konkretną dziedziną, np. plastyczne, muzyczne, sportowe, motoryczne. Synonim „talentu”, przy czym zazwyczaj „talent” używany jest w przypadku uzdolnień przejawianych w postaci osiągnięć (a nie tylko potencjalnych, ukrytych możliwości podmiotu). Można zatem powiedzieć o uczniu, że jest uzdolniony muzycznie, pomimo że do tej pory nie osiągnął ponadprzeciętnych wyników, ale może to uczynić w przyszłości”¹

¹ Porównaj z: *Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego* (Załącznik 2 do Przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej, ORE, Warszawa 2017).

2. Każdy ma zdolności

Doradca zawodowy rozdaje każdemu uczniowi po 2–3 samoprzylepne karteczki. Prosi, aby każdą podpisać imieniem sąsiada i zapisać zdolności, jakie u niego zaobserwowaliśmy, a potem oddać mu karteczki. Prosi także, aby zapisać uzasadnienie, tzn. w jakiej sytuacji/kiedy została zaobserwowana ta zdolność u kolegi/koleżanki. Następnie doradca zawodowy dzieli uczniów na 3–4 grupy. Każda z grup otrzymuje arkusz papieru formatu A1. Zadaniem grupy jest narysowanie plakatu z tzw. częścią wspólną i indywidualną, np. kwiatek z płatkami, słońce z promieniami. Na części głównej rysunku będą przyklejone karteczki ze zdolnościami, które uczniowie posiadają jako grupa, na elementach bocznych – przyklejone karteczki ze zdolnościami indywidualnymi uczniów. Przedstawiciele grup prezentują wyniki pracy. Następnie doradca zawodowy zadaje pytania i prosi o pomysły:

- *Dlaczego w życiu ważne są zdolności?*
- *Co można zrobić, aby rozwijać swoje zdolności?*

Dla prowadzącego:

Plakaty mogą zostać zawieszone na ścianie klasy, z której są uczniowie. W ten sposób nauczyciele i rodzice dowiedzą się o zdolnościach, jakie występują u uczniów.

3. Jak wykorzystać zdolności na rynku pracy?

Doradca zawodowy rozdaje uczniom kartki i prosi, aby dopasowali własne zdolności do zawodów, w którym mogą zostać wykorzystane. Następnie zamieniają się z sąsiadem kartką i kolega/koleżanka zapisuje inne zawody, w których takie zdolności się przydadzą. Ważne, by uczniowie zauważyli możliwość szerokiego zakresu przydatności zdolności na rynku pracy. Następnie doradca zawodowy zadaje pytanie: *Jakie znaczenie mają zdolności i uzdolnienia podczas wyboru szkoły, zawodu, pracy?*

4. Zdanie na zakończenie

Doradca zawodowy prosi, aby dokończyć zdanie *Z dzisiejszych zajęć najlepiej zapamiętam, że zdolności...* Prosi ochotników o przedstawienie swojego zdania na forum klasy.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Partyka M., *Zdolni, utalentowani, twórczy. Poradnik dla pedagogów, psychologów, nauczycieli i rodziców*, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN, Warszawa 1999, <https://www.ore.edu.pl/uczen-zdolny/4275-definicje-zdolnosci-uzdolnien-i-talentow> [dostęp: 17.10.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Ja w moich oczach.

CEL OGÓLNY: Rozpoznawanie własnych zasobów (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia).

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest samoocena;
- wymienia swoje mocne strony;
- wskazuje wyróżniające go cechy, które wpływają na ich wybory zawodowe;
- wymienia obszary (słabe strony), nad którymi powinien pracować oraz podaje na to sposoby, aby osiągnąć cel edukacyjno-zawodowy;
- uzasadnia, jakie znaczenie ma wiedza o sobie w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- praca indywidualna – autoanaliza;
- praca w grupach;
- checklista.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/tablica;
- małe karteczki (samoprzylepne);
- kartki A4 (bądź mniejsze);
- pisaki/przybory do pisania;
- film *Jaki jestem? Oto jest pytanie*, https://www.youtube.com/watch?v=4gp_EQ7F_bo (czas trwania 4 min 56 s) [dostęp: 30.08.2017];
- *Lista cech charakteru* – Załącznik 1 (dla prowadzącego);
- urządzenie multimedialne/rzutnik z dostępem do Internetu;
- pudełko/koszyczek.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Jaki jestem, oto jest pytanie?

Prowadzący prosi, aby podczas prezentacji filmu *Jaki jestem? Oto jest pytanie*, https://www.youtube.com/watch?v=4gp_EQ7F_bo uczniowie zwrócili uwagę na następujące kwestie, które będą przydatne podczas dalszego ciągu zajęć:

- *Co to jest samoocena oraz co się na nią składa?*
- *Skąd czerpiemy wiedzę o sobie?*
- *Co składa się na nasz charakter?*
- *Co to są mocne strony?*
- *Co można rozumieć przez słabsze strony?*

Po obejrzeniu filmu nauczyciel prosi uczniów o odpowiedź na pytanie: *Jakie znaczenie ma wiedza o sobie w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*

2. Co powinniśmy wiedzieć o sobie, planując własną karierę edukacyjno-zawodową?

- a. Nauczyciel inicjuje dyskusję, zadając pytania:
 - Czy są ludzie bez zalet?
 - Czy są ludzie bez wad?
 - Czy są ludzie idealni?
- b. Nauczyciel rysuje na tablicy (albo na flipcharcie) tabelę, podzieloną na dwie części, tytułując obszary: *mocne strony ważne w procesie planowania i realizacji kariery edukacyjno-zawodowej* oraz *obszary do rozwoju (słabe strony) ważne w procesie planowania i realizacji kariery edukacyjno-zawodowej*.
- c. Następnie prosi uczniów o zastanowienie się nad swoimi mocnymi stronami i słabymi stronami. Rozdaje uczniom po dwie karteczki w różnych kolorach (najlepiej samoprzylepne). Uczeń na jednej zapisuje swoją najmocniejszą stronę, a na drugiej to, co uważa za swoją największą wadę. Uczniowie przyklejają swoje „zalety” i „wady” na tablicy/flipcharcie.

Dla prowadzącego:

Uczniowie mogą podawać swoje propozycje, siedząc także w ławce, a nauczyciel bądź wybrany uczeń może zapisywać je na tablicy.

- d. Po zakończeniu ćwiczenia nauczyciel odczytuje propozycje uczniów oraz inicjuje dyskusję, zadając pytania, np.:
 - Dlaczego zdarza się, że niektórzy ludzie widzą w sobie więcej słabszych stron niż mocnych?
 - Jaki ma wpływ na planowanie kariery edukacyjno-zawodowej fakt, że ktoś dostrzega, przede wszystkim, swoje słabe strony?

Dla prowadzącego:

Nauczyciel zwraca uwagę na szczególne znaczenie mocnych stron w życiu zawodowym człowieka, konieczność poznania swoich atutów w celu zaplanowania kariery zawodowej, większą efektywność działań realizowanych z wykorzystaniem mocnych stron. Wyjaśnia, że na niektóre ze słabych stron nie mamy wpływu (np. stan zdrowia czy brak pewnych zdolności) i w związku z tym należałoby wybierać takie rodzaje pracy, w których nasze ograniczenia nie będą przeszkodą.

3. Wiem, że mogę – obszary do rozwoju

- a. Uczniowie wybierają z przygotowanej w poprzednim ćwiczeniu listy trzy słabe strony, które widzą u siebie i wypisują obok, co mogą, ich zdaniem, zrobić, aby ten obszar udoskonalić, czyli w jaki sposób mogą nad nim pracować, aby był stroną do rozwoju.
- b. Kontynuując zadanie, uczniowie dobierają się w pary, proszą partnera o rady i pomysły dla siebie, dyskutują nad propozycjami.

Dla prowadzącego:

Podczas wykonywania ćwiczenia nauczyciel może przysłuchiwać się pracom par, podsuwać swoje propozycje, komentować.

- c. Nauczyciel prosi chętne osoby o wybranie jednej cechy i zaprezentowanie na forum grupy swojej propozycji/planu na to, co może zrobić, by niepożądana cecha znikła z listy słabych stron.

4. Znam już siebie

Nauczyciel odczytuje po kolei cechy charakteru zapisane na załączonej liście (Załącznik 1). Zadaniem uczniów jest jak najszybsze wstanie (zamiana miejscami) w momencie, kiedy usłyszą mocną stronę, która do nich pasuje.

Dla prowadzącego:

Ćwiczenie można przeprowadzić w trzech wariantach, w zależności od możliwości lokalowych, potrzeb nauczyciela/grupy czy konieczności wzmocnienia dynamiki zajęć. Można też przeplatać polecenia z wariantów.

Wariant I

Niech wstaną osoby, które sądzą, że są ... (np. punktualne).

Wariant II

Niech zamienią się miejscami osoby, które sądzą, że są... (np. punktualne).

Wariant III

Niech wstaną i podadzą sobie ręce osoby, które sądzą, że są... (np. punktualne). Podając sobie ręce powiedzcie: „Witaj w klubie”!

Dla prowadzącego:

Ćwiczenie powinno skończyć się, gdy zaangażowanie grupy będzie coraz mniejsze. Nauczyciel może wymieniać cechy charakteru z przygotowanej listy (Załącznik 1) bądź je modyfikować.

Na zakończenie zajęć nauczyciel prosi uczniów o zebranie wypracowanych podczas zajęć materiałów (spisoby pracy nad listą osobistych słabych stron) i umieszczenie ich w portfolio ucznia.

Zalecenia do zajęć pod kątem indywidualnych potrzeb ucznia:

Podczas zajęć należy obserwować uczestników, czy nie mają nadmiernego problemu z określeniem swoich mocnych stron, słabszych stron/obszarów do rozwoju oraz adekwatnego ich postrzegania w stosunku do rzeczywistych możliwości. Wskazane jest, by osobom, które przejawiają wyjątkowe trudności w określeniu mocnych czy słabszych swoich stron, zaproponować po lekcji (lub w ustalonym terminie) indywidualne zajęcia/spotkanie (jeżeli zatrudniony jest w szkole doradca zawodowy, pedagog lub psycholog; ewentualnie wskazać miejsce, gdzie mogą uzyskać pomoc w tym zakresie).

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Film *Jaki jestem? Oto jest pytanie*, https://www.youtube.com/watch?v=4gp_EQ7F_bo [dostęp: 30.08.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Lista cech charakteru

- ☐ odpowiedzialny
- ☐ pracowity
- ☐ sumienny
- ☐ obowiązkowy
- ☐ odważny
- ☐ miły
- ☐ życzliwy
- ☐ leniwy
- ☐ nerwowy
- ☐ godny zaufania
- ☐ towarzyski
- ☐ niezdecydowany
- ☐ sumienny
- ☐ nieśmiały
- ☐ słowny
- ☐ wybuchowy
- ☐ opanowany
- ☐ ambitny
- ☐ z poczuciem humoru
- ☐ punktualny
- ☐ spóźnialski
- ☐ uparty
- ☐ cierpliwy
- ☐ zapominalski
- ☐ wrażliwy
- ☐ sprawiedliwy
- ☐

* Nauczyciel może sam dopisać cechy charakteru.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ**rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą****TEMAT: Ja w oczach innych. Część I.****CEL OGÓLNY:** Rozpoznawanie własnych zasobów (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia).**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- wskazuje swoje zasoby istotne dla projektowania przyszłości edukacyjno-zawodowej;
- dokonuje syntezy informacji o sobie wynikających z autodiagnozy, ocen innych i innych źródeł;
- przyjmuje informację zwrotną na swój temat;
- dokonuje refleksji dotyczącej własnej osoby.

METODY PRACY:

- plakat;
- dyskusja;
- praca w grupach;
- analiza filmu.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- arkusze papieru flipchart;
- przybory do pisania;
- taśma mocująca, kartki białe A4;
- projektor, komputer;
- *Ja w oczach innych* - prezentacja multimedialna;
- *Pytania do kolegi* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- *Kwestionariusz dla rodziny, rodzeństwa, przyjaciół i znajomych* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- *Kwestionariusz dla pracowników szkoły/otoczenia szkolnego* – Załącznik 3 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- film *Jaki jestem? Oto jest pytanie*, https://www.youtube.com/watch?v=4gp_EQ7F_bo (czas trwania 4 min 56 s) [dostęp: 30.08.2017].

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Po co potrzebna jest wiedza o sobie samym? Plakaty**

Prowadzący dzieli uczniów na 2 zespoły (każdemu zespołowi przekazuje arkusz papieru flipchart i przybory do pisania). Następnie:

- Zespół I zapisuje na arkuszu pytanie: *Po co potrzebna jest wiedza o sobie samym?*
- Zespół II zapisuje na arkuszu pytanie: *W jaki sposób można zbierać informacje o sobie?*

Zespoły opracowują odpowiedzi na pytania w dowolnej formie graficznej.

Prowadzący prosi przedstawicieli zespołów o zaprezentowanie wyników.

Dla prowadzącego:

Podczas omawiania odpowiedzi na arkuszach można uzupełnić wpisy o treści, które się nie pojawiły, np.: *wiedza o nas samych może być przydatna do rozumienia i poznania siebie, do rozpoznawania swoich możliwości, ograniczeń, rozwijania swoich talentów i umiejętności, radzenia sobie w trudnych sytuacjach, podejmowania decyzji, budowania pewności siebie i własnego rozwoju; drogi, metody/sposoby poznania siebie są różne, mogą to być: auto-refleksja, czyli spojrzenie w głąb siebie i przeanalizowanie własnych uczuć, myśli; analizowanie własnych zachowań, postaw; zadawanie pytań i informacja zwrotna otrzymana od innych ludzi; słuchanie innych.*

2. Jak mnie widzą inni? Praca w grupach

Wariant I

- Prowadzący rozdaje uczniom czyste kartki, następnie dzieli uczniów na dwójki.
 - Prowadzący zapisuje na tablicy pytania lub wyświetla slajd:
 - *Co według Ciebie robię dobrze?*
 - *Jakie mam mocne/pozytywne strony?*
 Prowadzący poleca uczniom podzielenie kartki na pół i zapisanie ww. pytań na każdej połowie. Wyjaśnia, że uczniowie będą zadawali sobie nawzajem pytania, a uzyskane odpowiedzi zapiszą.
 - Prowadzący zachęca uczniów do odczytania odpowiedzi. Na zakończenie zadania podpowiada, że podobne pytania można zadawać np. rodzicom, innym kolegom i koleżankom lub znajomym osobom celem uzyskania informacji o sobie.
- Uzyskane informacje uczniowie umieszczają w portfolio.

Wariant II

- Prowadzący przygotowuje taśmę mocującą i nożyczki oraz – dla każdego ucznia – ksero Załącznika 1 (*Pytania do kolegi*). Uczniowie przypinają sobie kartki nawzajem na plecach. Na forum klasy rozmawiają między sobą i nawzajem uzupełniają przypięte kartki na plecach. Po 10 minutach prowadzący przerywa ćwiczenie i prosi uczniów o zapoznanie się z informacjami z kartek. Chętni uczniowie mogą przedstawić informacje o sobie na forum klasy.
 - Prowadzący zadaje pytania: *Co Cię zaskoczyło? Czego nowego dowiedziałeś się o sobie?*
 - Uczniowie nadal pracują w parach, a wychowawca przekazuje instrukcję: *Proszę o przeprowadzenie z kolegą/koleżanką wywiadu i zebranie o nim/niej jak najwięcej informacji. Następnie w ciekawy sposób (np.: plakat, forma graficzna, kalambury) z wykorzystaniem zebranych informacji przedstawcie swojego rozmówcę. Forma prezentacji dowolna.*
 - Po zakończonych prezentacjach prowadzący zwraca uwagę na to, że ważne dla pozyskiwania potrzebnych informacji są: rodzaje pytań, umiejętność ich zadawania, dokonywania selekcji treści, przekazywania i przyjmowania informacji o sobie oraz umiejętność słuchania i wyciągania wniosków.
- Wyniki ćwiczenia uczniowie umieszczają w portfolio.

3. Jacy jesteśmy? Prezentacja filmu

Prowadzący prezentuje film *Jaki jestem? Oto jest pytanie*, https://www.youtube.com/watch?v=4gp_EQ7F_bo. Prosi o zwrócenie uwagi podczas oglądania filmu na sposoby zdobywania wiedzy o sobie.

Po zakończonej emisji zadaje pytania:

- *Co było dla was ważne?*
- *Co zwróciło waszą uwagę?*
- *Z czego możecie skorzystać, aby poznać swój potencjał?*
- *Jakie metody/sposoby zbierania informacji o sobie były stosowane przez bohaterów filmu?*
- *Jakie metody/sposoby zastosujecie w zbieraniu informacji o sobie?*

Dla prowadzącego:

Podsumowując wypowiedzi uczniów, warto zwrócić uwagę na wykorzystanie ankiet i kwestionariuszy do poznawania swoich zasobów i budowania samooceny. Prowadzący zapoznaje uczniów z pojęciem zasobów indywidualnych, ze szczególnym uwzględnieniem samooceny i jej znaczenia dla budowania pewności siebie i planowania kariery edukacyjno-zawodowej (do wykorzystania określenia ze słownika pojęć¹).

¹ Porównaj z: *Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego* (Załącznik 2 do Przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej, ORE, Warszawa 2017).

4. Jaki jestem w oczach innych? Kwestionariusze

Prowadzący rozdaje każdemu uczniowi wydrukowane kwestionariusze:

- Załącznik 2 *Kwestionariusz dla rodziny, rodzeństwa, przyjaciół i znajomych*. Pozwoli on na zebranie informacji o uczniu od członków rodziny, najbliższego otoczenia oraz kolegów i znajomych.
- Załącznik 3 *Kwestionariusz dla pracowników szkoły/otoczenia szkolnego*. Pozwoli on na zebranie informacji np. od nauczycieli, pedagoga, psychologa, doradcy zawodowego, bibliotekarza, szkolnej sekretarki, instruktora ZHP i innych osób.

Prowadzący przekazuje instrukcję wypełniania kwestionariuszy: *Każdy kwestionariusz składa się z kilku pytań. Osoba, do której skierowany jest kwestionariusz, proszona jest o postawienie znaku (x) przy każdym stwierdzeniu, które, według niej, trafnie określa danego ucznia*. Proponuje, by każdy uczeń zebrał opinie od wybranych nauczycieli w szkole, także od rodziny i kolegów, w kolejności wybranej przez siebie. Wypełnione kwestionariusze uczeń gromadzi w portfolio.

Na zakończenie zajęć wychowawca zapewnia o swojej gotowości do pomocy przy wypełnianiu kwestionariuszy i prosi, aby uczniowie przynieśli wypełnione kwestionariusze na lekcję wychowawczą. Prowadzący uzgadnia z uczniami termin II spotkania, na którym będą omówione wypełnione kwestionariusze.

Dla prowadzącego:

Drugie spotkanie (wg scenariusza *Ja w oczach innych. Część II*) powinno odbyć się po 1–2 miesiącach, aby każdy uczeń mógł uzupełnić kwestionariusze. Zbyt długi termin lub brak terminu może zniechęcić i utrudnić zbieranie danych.

Wychowawca może poinformować rodziców bezpośrednio (np. na spotkaniach) lub zamieścić informacje dla rodziców (np. w dzienniczkach ucznia, w dzienniku elektronicznym, na tablicy ogłoszeń) o pracy, jaką uczeń ma do wykonania oraz skierować do nich prośbę o wsparcie dziecka w wywiązaniu się z zadania. Prowadzący może również powiadomić kadrę szkoły o zadaniu, jakie mają do wykonania uczniowie i prosić o pomoc w wypełnianiu kwestionariuszy.

Wzory kwestionariuszy wychowawca może umieścić w dzienniku elektronicznym.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Film *Jaki jestem? Oto jest pytanie*, https://www.youtube.com/watch?v=4gp_EQ7F_bo [dostęp: 30.08.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Pytania do kolegi

CO WEDŁUG CIEBIE ROBIĘ DOBRZE?	JAKIE MAM MOCNE/POZYTYWNE STRONY?

ZAŁĄCZNIK 2

Kwestionariusz dla rodziny, rodzeństwa, przyjaciół i znajomych

Proszę o wstawienie w prawej kolumnie znaku x przy tych określeniach, które do mnie pasują. Pomoże mi to lepiej zrozumieć siebie, rozwijać się, dokonywać trafnych wyborów i efektywnie radzić sobie w przyszłej szkole i pracy. Dziękuję.

Imię i nazwisko

Nr	Treść pytania	X	Nr	Treść pytania	X
1.	Potrafi być komunikatywny/a		11.	Należy do osób troskliwych	
2.	Zachowuje się odpowiedzialnie		12.	Potrafi uważnie słuchać	
3.	Można na nim/niej polegać		13.	Potrafi myśleć kreatywnie	
4.	Wykazuje się dobrą organizacją		14.	Potrafi myśleć logicznie	
5.	Ma świetne pomysły		15.	Potrafi przewidywać konsekwencje	
6.	Potrafi być wrażliwy/a		16.	Ma zdolności manualne	
7.	Potrafi być szczery/a		17.	Jest chętny/a do niesienia pomocy	
8.	Dokładnie wykonuje zadania		18.	Posiada cechy lidera	
9.	Należy do osób samodzielnych		19.	Potrafi dobrze doradzić	
10.	Ma poczucie humoru		20.	Potrafi być tolerancyjny/a	
21.	Inne cechy/umiejętności (jakie?)				

ZAŁĄCZNIK 3

Kwestionariusz dla pracowników szkoły/otoczenia szkolnego

Proszę o wstawienie w prawej kolumnie znaku x przy tych określeniach, które do mnie pasują. Pomoże mi to lepiej zrozumieć siebie, rozwijać się, dokonywać trafnych wyborów i efektywnie radzić sobie w przyszłej szkole i pracy. Dziękuję.

Imię i nazwisko

klasa

Nr	Treść pytania	X
1.	Potrafi wyciągać prawidłowe wnioski	
2.	Potrafi analizować	
3.	Potrafi łączyć teorię z praktyką	
4.	Posiada umiejętność obserwacji	
5.	Jest wrażliwy/a na piękno przyrody/cierpienie innych	
6.	Jest chętny/a do pomagania innym	
7.	Okazuje szacunek innym	
8.	Rozpoznaje podstawowe wartości	
9.	Myśli logicznie	
10.	Potrafi rozwiązywać problemy/zadania	
11.	Potrafi dokonywać prawidłowych diagnoz	
12.	Potrafi dokonywać prawidłowych rozróżnień	
13.	Potrafi myśleć strategicznie	
14.	Potrafi myśleć krytycznie	
15.	Potrafi dokonywać trafnej oceny sytuacji	
16.	Potrafi przewidywać konsekwencje (w tym swoich zachowań w sieci)	
17.	Potrafi sprawnie wyszukiwać informacje	
18.	Potrafi dokonywać trafnej oceny zebranych informacji	
19.	Myśli kreatywnie	

Nr	Treść pytania	X
20.	Ma bogate słownictwo	
21.	Potrafi formułować spójne wypowiedzi pisemne	
22.	Jest komunikatywny/a	
23.	Ma dobrą pamięć	
24.	Posiada wyobraźnię przestrzenną	
25.	Jest dokładny/a	
26.	Potrafi przewidywać	
27.	Potrafi sprawnie wyszukiwać informacje	
28.	Posiada zmysł estetyczny	
29.	Jest wrażliwy/a na piękno	
30.	Posiada zmysł obserwacji	
31.	Potrafi podejmować prawidłowe decyzje	
32.	Potrafi wyciągać trafne wnioski	
33.	Potrafi współpracować	
34.	Potrafi dyskutować	
35.	Potrafi argumentować	
36.	Potrafi analizować argumenty innych	
37.	Należy do osób odpowiedzialnych za siebie i innych	
38.	Uznaje autorytety	
39.	Jest komunikatywny/a	
40.	Stosuje zachowania asertywne	
41.	Należy do osób spostrzegawczych	
42.	Należy do osób dobrze zorganizowanych	
43.	Posiada dobrą koordynację	
44.	Posiada cechy lidera	
45.	Inne cechy/umiejętności (jakie?)	

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Ja w oczach innych. Część II.

CEL OGÓLNY: Rozpoznawanie własnych zasobów (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia).

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wskazuje swoje zasoby istotne dla projektowania przyszłości edukacyjno-zawodowej;
- dokonuje syntezy informacji o sobie wynikających z autodiagnozy, ocen innych i innych źródeł;
- przyjmuje informację zwrotną na swój temat;
- dokonuje refleksji dotyczącej własnej osoby.

METODY PRACY:

- praca z tekstem – kwestionariusze;
- dyskusja;
- giełda pomysłów.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- Kwestionariusze dla rodziny, rodzeństwa, przyjaciół i znajomych (wyniki);
- Kwestionariusze dla pracowników szkoły/otoczenia szkolnego (wyniki);
- Arkusz podsumowania wyników „Kwestionariusza dla rodziny, rodzeństwa, przyjaciół i znajomych” – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- Arkusz podsumowania wyników „Kwestionariusza dla pracowników szkoły/otoczenia szkolnego” – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego ucznia).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Analiza kwestionariuszy

Przed II spotkaniem prowadzący przypomina uczniom o jego terminie i zabranii ze sobą wypełnionych kwestionariuszy (zadanie rekomendowane uczniom na I spotkaniu – patrz scenariusz *Ja w oczach innych. Część I*). Zajęcia rozpoczynamy analizą odpowiedzi z kwestionariuszy, które wypełnili na prośbę ucznia najbliżsi z otoczenia (rodzina, przyjaciele) oraz wybrani nauczyciele i inni pracownicy szkoły. Uczniowie indywidualnie (przez maksymalnie 10 minut) analizują zebrane z różnych źródeł/od wybranych osób – informacje o sobie (dane z kwestionariuszy).

2. Synteza wiedzy o sobie

Kolejnym krokiem jest zbiorcze zestawienie uzyskanych informacji zwrotnych z kwestionariuszy. Dla ułatwienia przeprowadzenia syntezy wiedzy o sobie prowadzący rozdaje uczniom:

- Załącznik 1 Arkusz podsumowania wyników „Kwestionariusza dla rodziny, rodzeństwa, przyjaciół i znajomych”
- Załącznik 2 Arkusz podsumowania wyników „Kwestionariusza dla pracowników szkoły/otoczenia szkolnego”

Uczniowie przenoszą wyniki (znaki „x”) z posiadanych kwestionariuszy na otrzymane od prowadzącego arkusze podsumowania wyników.

Dla prowadzącego:

W przypadku posiadania przez ucznia kilku wypełnionych kwestionariuszy tej samej kategorii (*dla rodziny..., dla pracowników szkoły...*) polecamy uczniom, by wyniki („x”) nanosili (odpowiednio) na jeden wspólny arkusz zbiorczy (tj.: Załącznik 1, Załącznik 2) i tam zliczali punkty.

Po opracowaniu wyników z kwestionariuszy prowadzący zachęca uczniów do dyskusji na temat otrzymanych informacji:

- *Czego nowego dowiedziałeś się o sobie?*
- *Które odpowiedzi cię zdziwiły?*
- *Co cię zaskoczyło?*
- *Jakie swoje nowe umiejętności poznałeś?*
- *W czym ci pomogą zebrane informacje?*

Odpowiadają chętni uczniowie, prowadzący podsumowuje, zwracając uwagę na możliwość korzystania z różnych źródeł i stosowanie różnych metod podczas zbierania informacji o sobie.

3. Ewaluacja – co poprawię?

Prowadzący zwraca uwagę uczniom na brak odpowiedzi (puste okienka) w kwestionariuszach, zadając pytania:

- *Czy wszystkie pola w kwestionariuszach są uzupełnione?*
- *Jak sądzicie – dlaczego są puste miejsca?*

Jeśli uczniowie wskazują w kwestionariuszach braki odpowiedzi (puste pola), wychowawca zadaje następne pytania:

- *Jakie można podjąć działania, aby ewentualnie uzyskać brakujący wpis (umiejętność, cechę, której na razie nie posiadam)?*
- *Co chcielibyście poprawić/zmienić?*
- *Jak można rozwijać potrzebne cechy i umiejętności?*

Uczniowie generują pomysły, prowadzący zapisuje je na tablicy, uzupełnia wypowiedzi uczniów. Zachęca uczniów do pracy nad budowaniem samooceny i rozwijania się poprzez np. uczestnictwo w kółkach zainteresowań, spotkaniach dyskusyjnych, czytanie odpowiednich książek czy publikacji, oglądanie filmów, udział w konkursach, aktywność na lekcjach, podejmowanie aktywności w zakresie rozpoznawania swoich zasobów – np. zdolności i uzdolnień manualnych, artystycznych, naukowych.

Dla prowadzącego:

Prowadzący zachęca uczniów do ciągłego zbierania informacji o sobie samym. Wskazuje, że kwestionariusze mogą być cennym materiałem do uzupełnienia portfolio – skarbnicy wiedzy o sobie, która pozwoli na budowanie pewności siebie, podejmowanie decyzji, planowanie kariery edukacyjno-zawodowej. Poleca, by po zakończeniu zajęć, uczniowie umieścili zebrane kwestionariusze wraz z ich opracowaniem w osobistym portfolio.

4. Zapytam jeszcze, pogadam...

Prowadzący rozdaje uczniom czyste kartki. Proponuje, by przez chwilę pomyśleli, z kim chcieliby porozmawiać o sobie w kontekście rozpoznanych i ocenionych „oczami innych” własnych zasobów (w tym analizowanych na zajęciach w części I i II). Listę takich osób („kolejkę”) wraz z listą „pytań do...” (przykładowy zapis: *Z Jurkiem pogadam o...; Ciocię Anię zapytam, czy...*) uczniowie tworzą indywidualnie, zgodnie z potrzebami. O ile chcą, mogą przedyskutować własne wybory z wybranym kolegą/koleżanką bądź wychowawcą. Utworzoną listę z notatkami z rozmów mogą włączyć do portfolio.

ZAŁĄCZNIK 1

Arkusz podsumowania wyników *Kwestionariusza dla rodziny, rodzeństwa, przyjaciół i znajomych*

Do tabeli nanieś uzyskane wyniki (oznaczone jako „x”) z kwestionariuszy, które przedłożyłeś wybranym osobom z rodziny, grona przyjaciół i znajomych. Jeśli masz kilka kwestionariuszy, przenieś otrzymane znaki „x” do okienek poszczególnych numerów pytań, zlicz je, a wynik (sumę znaków w kolumnie) wpisz do dolnego pola w tabeli. Za każdy „x” masz 1 punkt. Wyszukaj najwyższe wyniki i opisz je w kilku słowach poniżej tabeli.

Nr pytania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
<i>Tu nanieś znaki X; zlicz punkty</i>																					
Łączna liczba punktów																					

Wybierz trzy cechy, za które otrzymałeś największą liczbę punktów i wpisz je poniżej:

1.
2.
3.

ZAŁĄCZNIK 2

Arkusz podsumowania wyników *Kwestionariusza dla pracowników szkoły/otoczenia szkolnego.*

Do tabeli nanieś uzyskane wyniki (oznaczone jako „x”) z kwestionariusza, który przedłożyłeś pracownikom szkoły/otoczenia szkolnego. Jeśli masz kilka kwestionariuszy, przenieś otrzymane znaki „x” do okienek poszczególnych numerów pytań, zlicz je, a wynik (sumę znaków w kolumnie) wpisz do dolnego pola w tabeli. Za każdy „x” masz 1 punkt. Wyszukaj najwyższe wyniki i opisz je w kilku słowach poniżej tabeli.

Nr pytania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Nanieś „x”, zlicz punkty															
Łączna liczba punktów															
Nr pytania	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
Nanieś „x”, zlicz punkty															
Łączna liczba punktów															
Nr pytania	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
Nanieś „x”, zlicz punkty															
Łączna liczba punktów															

Wybierz trzy cechy za które otrzymałeś największą liczbę punktów i wpisz je poniżej:

1.
2.
3.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII –VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Temperament jak z bajki.

CEL OGÓLNY:

Rozpoznawanie własnych zasobów (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe oraz stan zdrowia).

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest temperament;
- wymienia rodzaje temperamentu;
- charakteryzuje pod względem cech dany typ temperamentu;
- uzasadnia, dlaczego temperament jest ważny przy podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych.

METODY PRACY:

- dyskusja kierowana;
- praca w grupach;
- miniwykład;
- metoda przewodniego tekstu – bajka;
- metoda przewodniego tekstu – historyjka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- 4 kartki w kolorach: żółtym, czerwonym, zielonym, niebieskim;
- małe karteczki w ww. kolorach (powinno być tyle kartek każdego koloru, aby zaopatrzyć w nie 4 grupy z możliwie taką samą liczbą członków);
- *Bajka o czterech królewiczach* – Załącznik 1 (dla nauczyciela);
- *O chłopcu, który lubił przygody* – Załącznik 2 (dla nauczyciela);
- obrazki z zawodami – do wydrukowania z Internetu i pocięcia 2 komplety (proponycja *Zestaw 26 kart JobBox*);
- karteczki z nazwami zawodów – Załącznik 4 (po 1 egz. dla nauczyciela i uczniów, do pocięcia);
- pisaki/przybory do pisania;
- pudełko/koszyczek;
- komputer, urządzenie multimedialne/rzutnik;
- *Temperament jak z bajki* – prezentacja multimedialna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Przed zajęciami należy przygotować w sali miejsca do pracy dla czterech grup (np. jedna ławka i kilka krzesełek). Na każdym stoliku można położyć po jednej z kartek (żółtą, czerwoną, niebieską, zieloną). Należy przygotować także małe karteczki w takich samych kolorach jak rozłożone kartki w liczbie odpowiadającej liczebności klasy (np. w klasie 20-osobowej po 5 karteczek każdego koloru).

1. Temperament, coż to takiego? Rozmowa kierowana

- a. Uczniowie przed wejściem do sali losują (bądź wybierają sobie) po jednej karteczce oraz zajmują miejsca przy stoliku oznaczonym takim samym kolorem, jak wylosowana kartka.

b. Nauczyciel zadaje uczniom pytania:

- Czy są w waszej grupie (klasie) osoby bądź czy znacie takie, które są:
 - energiczne, żywiołowe, lubią przewodzić i zawsze mieć decydujące zdanie,
 - bardzo wrażliwe, spokojne, długo przeżywają każdą trudną dla nich sytuację,
 - gadatliwe i lubią być w towarzystwie,
 - spokojne, powolne, ale precyzyjne i dokładne?
- Co, waszym zdaniem, ma wpływ na tak różne zachowanie się tych osób?
- Jak nazywają się cechy, które wpływają na nasze zachowanie, sposób reagowania w danej sytuacji?

2. Co o temperamentie powinien wiedzieć każdy? Miniwykład – prezentacja

Nauczyciel przedstawia uczniom najważniejsze informacje związane z temperamentem (propozycja: prezentacja, slajdy 3–5).

3. Dawno, dawno temu... Praca w grupach

- a. Prowadzący zapowiada uczniom, że za chwilę przeczyta im *Bajkę o czterech królewiczach* (patrz: Załącznik 1). Prosi, aby uczniowie – podczas jej odczytywania – skupili się na cechach królewicza, który przyodziały jest w płaszcz takiego koloru, jaki reprezentuje ich grupa.
- b. Prowadzący prosi uczniów z każdej grupy, aby po odczytaniu bajki wypisali cechy królewicza.
- c. Po wypisaniu przez uczniów cech królewicza prowadzący wyświetla/odczytuje po kolei typy temperamentu wraz z opisem cech (patrz: prezentacja, slajdy 6–9). Następnie prosi uczniów, aby porównali te cechy z cechami wypisanymi przez nich, a na odwrocie kartki zapisali dużymi literami typ temperamentu, jaki według nich najbardziej pasuje do „ich” królewicza. Prowadzący zapowiada uczniom, że za chwilę po kolei będzie wymieniał każdy z typów temperamentu. Zadaniem poszczególnych grup będzie uniesienie kartki z napisem – określeniem typu temperamentu, jaki ich zdaniem reprezentuje „ich” królewicz.

4. O chłopcu, który lubił przygody. Jak zakończy się historia?

- a. Prowadzący zapowiada uczniom, że za chwilę przedstawi im pewną krótką historyjkę (patrz: Załącznik 2). Prosi uczniów, aby usiedli wygodnie i zamknęli oczy. Czyta historyjkę.
- b. Prowadzący prosi uczniów, aby zastanowili się w zespołach, jak mogłaby zachować się w tej sytuacji osoba posiadająca typ temperamentu reprezentowany przez ich grupę. Wybrany sprawozdawca grupy prezentuje pomysły zespołu na forum.

5. Co ma wspólnego temperament z wyborem zawodu?

- a. Prowadzący pyta uczniów, czy, ich zdaniem, ważna jest znajomość swojego typu temperamentu przed wyborem zawodu i dlaczego. Prosi chętne/wybrane osoby o wyrażenie opinii.

Dla prowadzącego:

Prowadzący również powinien mieć przygotowane przykłady: zawód – temperament i także dopytać o to uczniów – niech podają pomysły. Podsumowując prowadzący, może zadać pytania:

- Co może się wydarzyć, jeżeli wybierzemy zawód nieodpowiedni do naszego temperamentu?
- Jakich trudności może doświadczać osoba, która wybrała nieodpowiedni zawód do własnego temperamentu?

Wariant I

- b. Prowadzący rozsypuje na jednej z ławek ilustracje przedstawiające zawody/czynności zawodowe (propozycja – Zestaw 26 kart JobBox).

Uczniowie wybierają po jednym obrazku dla siebie, a ich zadaniem jest zastanowienie się, jaki/e – ich zdaniem – typ/typy temperamentu najbardziej pasowałby/pasowałyby do wybranego zawodu, a jaki/jakie – wręcz przeciwnie.

Wariant II

- b. Uczniowie losują przygotowane przez nauczyciela karteczki z nazwami zawodów, tj. każdy uczeń wyciąga los (patrz: Załącznik 4). Zadaniem uczniów jest zastanowienie się, jaki/e – ich zdaniem – typ/typy temperamentu najbardziej pasowałby/pasowałyby do wybranego/wylosowanego zawodu, a jaki/jakie – wręcz przeciwnie.

- c. Prowadzący sięga do swojego kompletu z ilustracjami/nazwami zawodów. Losuje obrazek (lub nazwę zawodu) i pokazuje uczniom. Osoba, która posiada taki sam egzemplarz/los – dzieli się na forum swoimi refleksjami oraz uzasadnia swoją opinię.

Dla prowadzącego:

Warto zachęcać pozostałe osoby do komentowania, wyrażania swojego zdania.

6. Morał z tego taki – znać swój temperament powinny wszystkie dziewczyny i chłopaki

Prowadzący zapowiada uczniom, że za chwilę wyświetli im postacie ze znanej bajki (tu prowadzący wyświetla slajd 10 z prezentacji załączonej do scenariusza). Wspólnym zadaniem uczniów będzie dopasowanie typu temperamentu do każdego z bohaterów bajki. Uczniowie podają na głos swoje propozycje oraz krótko uzasadniają wybór/decyzję. Prowadzący krótko komentuje i uzupełnia wypowiedzi, wykorzystując sytuację do utrwalenia i ewaluacji osiągnięć ucznia. Prowadzący zachęca uczniów, aby zastanowili się, którą postacią z bajki by byli. *Jeżeli ktoś z was jeszcze nie wie, jak określić dominujący typ temperamentu, to warto o tym porozmawiać np. z rodzicami, wychowawcą, doradcą zawodowym.*

Dla prowadzącego:

Warto zachęcić te osoby, którym trudno jest określić swój typ temperamentu do skorzystania z indywidualnych zajęć z doradcą zawodowym. Jeżeli prowadzący sam zaobserwuje takie osoby, może także osobiście zaproponować im zajęcia.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Golińska L., *Mój temperament, źródło mojej odmienności*, „Remedium”, listopad 1997, Nr 11 [dostęp: 17.11.2017].
Jachimiek M., *Bajka o czterech królewiczach*, [w:] Jachimiek M., *Scenariusze lekcji wychowawczych*, UNUS, Wrocław 1997 [dostęp: 17.11.2017].

Charakterystyka poszczególnych typów temperamentu, <http://www.rhayader.art.pl/sangwinik.html#.WCW77zV97IU> [dostęp: 17.11.2017].

Charakterystyka typów temperamentu osobowości literackich wg bajki Kubusia Puchatka, <http://barglow24.blogspot.com/2013/04/przekroj-osobowosci-w-kubusiu-puchatku.html> [dostęp: 17.11.2017].

Zestaw 26 kart JobBox, http://zasobyip2.ore.edu.pl/pl/publications/search?title=&description=&author=&education_id=0&subject_id=0&category_id=0&year_from=&year_to=&isbn=&projectTitle=&contestNumber=&projectDecisionNumber=POKL.03.04.03-00-023%2F13-00&keywords= [dostęp: 17.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Bajka o czterech królewiczach

Dawno, dawno temu we wspaniałym zamku żyli wraz z rodzicami czterej królewicze. Zamek otoczony był wysokim murem, w którym była tylko jedna furtka, ale klucz do niej mieli królewscy rodzice. Królewicze wspólnie spędzali wiele czasu. Jako rodzeństwo byli do siebie bardzo podobni, ale też znacznie się różnili. Uczyli się, bawili, psocili. W miarę upływu czasu rośli i rosła w nich ochota zobaczenia świata poza murem. Chłopcy dwukrotnie prosili już rodziców o pozwolenie wyjścia na zewnątrz. Król i królowa nie zgadzali się jednak, tłumacząc królewiczom, że są jeszcze zbyt mali i niedoświadczeni, aby wyruszyć w wielki świat. Aż pewnego dnia, gdy królewicze poprosili po raz trzeci, rodzice po chwili namysłu wręczyli im klucz od furtki; pozwolili opuścić mury zamku.

Wielka radość wstąpiła w serca chłopców. Natychmiast rozpoczęli przygotowania do wyprawy. Pierwszy z królewiczów pobiegł do swoich komnat. Ze śpiewem w ustach i okrzykami radości zaczął pakować się do drogi. Z rozmachem pootwierał wszystkie szafy, kufry i skrzynie, wyrzucił ich zawartość na podłogę, przymierzał wszystkie stroje. Robił dookoła siebie moc zamieszania i bałaganu. W marzeniach widział siebie zdobywcą najwyższych gór, odkrywcą nieznanych lądów, pogromcą dzikich zwierząt. Gotowy do drogi sięgnął po raz ostatni do szafy i wyciągnął z niej płaszcz w kolorze czerwonym. Okrył się nim i wrócił do braci.

W tym czasie drugi królewicz energicznie przemierzał swoje komnaty. Lekko zdenerwowany, krytycznym okiem spoglądał na swoje ubrania. Wiele z nich próbował przymierzyć, ale robił to zbyt niecierpliwie, zbyt gwałtownie. W efekcie w krótkim czasie brodził w stercie poszarpanych, pogniecionych, pozbawionych guzików ubrań. W końcu zerwał z wieszaka płaszcz w kolorze żółtym, owinął się nim, trzasnął drzwiami tak, że zadźwięczały szyby w całym zamku i dołączył do braci.

Do wyprawy przygotowywał się także trzeci królewicz. Powoli i dokładnie pakował swój plecak. Starannie sprawdzał, czy wszędzie są przyszyte guziki, czy nie ma dziur. Dobierał stroje na każdy typ pogody. Nie śpieszył się. Wiedział, że od starannego przygotowania mogą zależeć losy wyprawy. Na końcu uporządkował komnaty i okrył się płaszczem koloru zielonego. Zanim dołączył do braci, zajrzał jeszcze do zamkowej spiżarni i zabrał spory zapas jedzenia.

Najdłużej trwały przygotowania ostatniego – czwartego królewicza. Ten stanął pośrodku swoich komnat i zapłakał gorzko. Zupełnie nie wiedział, co ma ze sobą zabrać, jak się przygotować. Bezradnie rozglądał się dookoła, trochę bał się podróży, wołał zostać w domu. Popędzany przez braci, ciężko westchnął i wyciągnął z kufra płaszcz w kolorze niebieskim.

Czterej królewicze pożegnali się z rodzicami, przekręcili klucz w furtce i z niecierpliwością wyruszyli w świat.

Pierwszy biegł Czerwony. Podskakiwał, pogwizdywał, wymachiwał rękami, co chwila słychać było jego radosne okrzyki. Za nim energicznie kroczył Żółty. Mocno i pewnie stawiał kroki, patrzył przed siebie, nie rozglądał się dookoła. Na końcu, powoli i spokojnie szedł Zielony. Kroki stawiał rozważnie, omijał kamienie i kałuże i od czasu do czasu sięgał do zapasów jedzenia (cukiereczek, ciasteczko, jabłuszko – trzeba przecież dbać o siebie). Pochód zamykał Niebieski. Szedł wolno, rozglądając się dookoła. Z zachwytem szeroko otwierał oczy. Świat wydawał mu się taki piękny, taki niezwykły. Niestety, bracia Czerwony i Żółty ciągle go popędzali. On próbując dorównać krokom ciągle potykał się i przewracał. Mimo to czuł się szczęśliwy.

Bracia dotarli do brzegów rzeki. Nie było jednak mostu. Nagle Czerwony dostrzegł kołyszącą się na falach łódkę. Bez chwili namysłu wskoczył do niej, złapał za wiosła, zaczął nimi wymachiwać w prawo i lewo. Po chwili w łódce był także Żółty. Usiadł na dziobie i objął dowództwo przeprawy. Poganiał pozostałych braci. Zielony, zanim wszedł do łódki, najpierw starannie sprawdził, czy jest solidna, czy nie ma dziur, czy jest bezpieczna. Zajął miejsce z tyłu i od razu zabrał się do jedzenia. Największy kłopot był z Niebieskim. Był wręcz przerażony perspektywą takiej podróży. Stał bezradnie na brzegu, a po policzkach płynęły mu łzy. W końcu Żółty się zdenerwował i po prostu wsadził brata na pokład. Ten wystraszony przycupnął na dnie, zamknął oczy i z niepokojem czekał, co będzie dalej.

Odbili od brzegu. Czerwony energicznie wiosłował, rozchlapując wodę. Nagle wiosła wypadły mu z ręki i popłynęły z nurtem rzeki. Żółty aż zsiniał ze złości. Między nim a czerwonym wybuchła awantura. W tym momencie dał się słyszeć nieśmiały szept Niebieskiego, że tak naprawdę nic wielkiego się nie stało. Woda jest spokojna, niezbyt głęboka, a płynąć z prądem też jest przyjemnie. W końcu gdzieś przecież dobiją do brzegu. Bracia posłuchali Niebieskiego. Umilkli i podziwiali piękno okolicy. Niebieski umilał im czas śpiewem i wierszami. Zielony częstował wszystkich swoimi zapasami. Czerwony bawił swoim śmiechem, a Żółty pilnował bezpieczeństwa.

Czterej królewicze nigdy nie wrócili do swojego zamku. Do dziś wędrują po świecie. Są zawsze razem. Czasem się kłócą, ale bardzo, bardzo się kochają. Ty też na pewno kiedyś ich spotkasz.¹

¹ Jachimek M., *Bajka o czterech królewiczach*, [w:] Jachimek M., *Scenariusze lekcji wychowawczych*, UNUS, Wrocław 1997.

ZAŁĄCZNIK 2

O chłopcu, który lubił przygody

Dawno, dawno temu żył w ogromnym lesie pewien człowiek. Legenda głosi, że był olbrzymem i żyje do dziś. Pewnego dnia Alex – chłopiec, który lubił przygody – postanowił wybrać się do lasu na poszukiwania olbrzyma. Chłopiec długo przygotowywał się do wyprawy aż pewnego dnia lekko przestraszony, lecz pełen nadziei na jego znalezienie, wyruszył w ciemny las. Po wielu godzinach poszukiwań śladów straszego olbrzyma, zmęczony i zrezygnowany Alex postanowił wrócić do domu. Niestety, nie wiedział, w którą stronę ma pójść. Chłopiec długo błąkał się po lesie aż w pewnym momencie zauważył małe światełko. Okazało się, że to mała chatka. Alex postanowił schronić się w niej i poczekać do rana. Wszedł ostrożnie do środka, jednak nikogo nie zastał. Nagle zgasło światło, a drzwi i okiennice zatrzęsły się...

ZAŁĄCZNIK 3

Melancholik dobrze będzie funkcjonował w pracy, gdzie:

- nie ma presji czasu;
- nie ma konieczności częstych kontaktów międzyludzkich;
- jasno określone są oczekiwania;
- może wykonywać zadania w ciszy i spokoju, bardzo dokładnie i skrupulatnie.

Flegmatyk dobrze będzie funkcjonował w pracy, gdzie

- panują dobre relacje międzyludzkie;
- nie musi wykazywać się inicjatywą;
- wykonuje się rutynowe czynności;
- przebywa pod kontrolą innych;
- ma jasno określone obowiązki.

Sangwinik dobrze będzie funkcjonował w pracy, gdzie

- może mieć kontakt z innymi ludźmi;
- nie ma konieczności wykonywania rutynowych czynności;
- może przejąć inicjatywę oraz wykorzystać swoją kreatywność;
- nie musi wykonywać czynności bardzo dokładnie i precyzyjnie;
- nie musi działać wg planu i sztywnych ram postępowania.

Choleryk dobrze będzie funkcjonował w pracy, gdzie

- sam może podejmować szybkie decyzje i organizować swoją pracę;
- nie ma konieczności wykonywania rutynowych czynności;
- ma możliwość awansu i uznania;
- widoczny jest rezultat;
- podejmuje się wyzwania.²

² <http://www.rhayader.art.pl/sangwinik.html#.WCW77zV97IU> [dostęp: 17.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 4

KOSMETYCZKA	TANCERZ/TANCERKA
ARCHITEKT	MECHANIK SAMOCHODOWY
PIELĘGNIARKA	SPRZEDAWCA
POLICJANT	WETERYNARZ
CHIRURG	LEŚNIK
BIBLIOTEKARZ	PSYCHOTERAPEUTA
ŻOŁNIERZ	PRZEDSZKOLANKA
PIŁKARZ	KUCHARZ
NAUCZYCIEL	INFORMATYK
LABORANT	ELEKTRYK
KIEROWCA	OGRODNIK
AKTOR	DZIENNIKARZ
KSIĘGOWA	OPIEKUN OSÓB STARSZYCH
LAKIERNIK	REZYDENT
MALARZ	FARMACEUTA
*	

* Prowadzący może sam dopisać propozycje zawodów.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Moje portfolio i e-portfolio. Część I.

CEL OGÓLNY: Dokonywanie syntezy przydatnych w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej informacji o sobie, wynikających z autodiagnozy, ocen innych osób oraz innych źródeł.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- zbiera informacje o sobie przydatne w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej;
- dokonuje syntezy tych informacji w formie portfolio;
- charakteryzuje formy portfolio;
- uzasadnia znaczenie portfolio.

METODY PRACY:

- giełda pomysłów;
- dyskusja;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- arkusze papieru flipchart;
- mazaki, przybory do pisania;
- komputer;
- projektor;
- *Moje portfolio i e-portfolio* – prezentacja multimedialna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Moje portfolio

- a. Doradca zawodowy zapisuje na tablicy słowo *PORTFOLIO* i pyta uczniów: *Z czym kojarzy się Wam słowo – portfolio?*
Propozycje uczniów zapisuje na tablicy i następnie z uczniami, wykorzystując zgłoszone wcześniej propozycje, tworzy definicję pojęcia.
- b. Doradca zawodowy zadaje uczniom pytania:
 - *Jak będziemy tworzyć własne portfolio?*
 - *W jakiej postaci może być nasze portfolio?*

Dla prowadzącego:

Portfolio może być przygotowane zarówno formie papierowej, jak i elektronicznej. Te obie wersje będą w trakcie zajęć założone przez każdego ucznia i uzupełniane w trakcie nauki.

2. Jak pracować z portfolio?

Doradca zawodowy dzieli uczniów na 4 zespoły. Każdy zespół otrzymuje arkusz papieru flipchart.

- Zespół I i III zapisuje na arkuszu odpowiedzi na pytanie: *Dlaczego ważne jest posiadanie portfolio?*
- Zespół II i IV zapisuje na arkuszu odpowiedzi na pytanie: *Co wg Was powinno znaleźć się w portfolio?*

Przedstawiciel każdego zespołu przedstawia na forum klasy wypracowane pomysły.

3. Moje portfolio

Uczniowie poznając znaczenie portfolio i możliwe formy jego realizacji, ustalają z nauczycielem rodzaj materiału, jaki mogą wykorzystać jako oprawę oraz czy ma to być teczka papierowa z przegródkami czy segregator. Umożliwi to uczniom przygotowanie niezbędnych materiałów, które wykorzystają na lekcjach plastyki do stworzenia własnej oprawy portfolio w wersji papierowej.

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy informuje uczniów, że wykonanie portfolio będzie odbywać się na lekcjach plastyki (portfolio w wersji papierowej) i informatyki (e-portfolio). Będą w nim gromadzić informacje o sobie uzyskane w trakcie zajęć umożliwiających poznanie siebie, swoich zainteresowań, uzdolnień, wartości, mocnych i słabych strony oraz informacje o sobie uzyskane od kolegów, nauczycieli, rodziny. W portfolio znajdzie się też miejsce na informacje o edukacji, świecie zawodów i rynku pracy. Doradca zawodowy prosi uczniów, aby na następne zajęcia przynieśli zgromadzone wcześniej materiały dotyczące własnych zasobów i osiągnięć, jeśli je posiadają. Wzbogacą one, przygotowane przez każdego ucznia, portfolio.

Ponadto na lekcjach wychowawczych we wcześniej ustalonych i podanych terminach wychowawca pomaga uczniom w przeprowadzeniu analizy, syntezy zgromadzonych przez nich informacji o sobie, o edukacji, świecie zawodów i rynku pracy.

W trakcie zajęć można wykorzystać również w formie prezentacji multimedialnej poniższe definicje portfolio (slajd 3).

Portfolio edukacyjne lub portfolio kariery to celowo zbierane prace ucznia dokumentujące jego wysiłki, postępy i osiągnięcia ukierunkowane na wybór kariery zawodowej.¹

Portfolio jest to stale powiększająca się kolekcja materiałów o charakterze autentycznych dokumentów, ilustrująca rozwój kompetencji.²

Portfolio to bardzo spersonalizowana forma dokumentowania własnej pracy nad decyzjami edukacyjnymi i zawodowymi.³

Dla prowadzącego:

Rekomendujemy, aby scenariusz realizowany był jako pierwszy z cyklu scenariuszy pt. *Moje portfolio i e-portfolio*. Następnie należy realizować scenariusz pt. *Moje portfolio i e-portfolio*. Część II (nauczyciel plastyki) jako kolejny scenariusz pt. *Moje portfolio i e-portfolio*. Część III (nauczyciel informatyki).

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Dołęga-Herzog H., Rosalska M., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu. Propozycje rozwiązań metodycznych*, KOWEŻiU, Warszawa 2014, s. 52–55, www.euroguidance.pl/publikacje/wykorzystanie-metod-kreatywnych.pdf [dostęp: 17.06.2017].

Rosalska M., *Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego. Przewodnik dla nauczyciela i doradcy*, KOWEŻiU, Warszawa 2012, s. 114–118, www.euroguidance.pl/publikacje/warsztat-diagnostyczny.pdf [dostęp: 7.06.2017].

Wdrożenie e-portfolio. Przewodnik dla nauczyciela, http://www.eportfolio.eu/wiki/index.php/Wdro%C5%BCenie_e-portfolio._Przewodnik_dla_nauczyciela [dostęp: 22.06.2017].

Kusiak J. i in., *e-Portfolio – dokumentacja osobistego dorobku ucznia*, http://www.cel.agh.edu.pl/wp-content/uploads/2015/01/SWOI-cz.2-rozdz.10-e-Portfolio.AGH_.pdf [dostęp: 17.06.2017].

¹ Rosalska M., *Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego, Przewodnik dla nauczyciela i doradcy*, KOWEŻiU, Warszawa 2012, s. 114.

² Dołęga-Herzog H., Rosalska M., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu. Propozycje rozwiązań metodycznych*, KOWEŻiU, Warszawa 2014, s. 52.

³ Rosalska M., *Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego, Przewodnik dla nauczyciela i doradcy*, KOWEŻiU, Warszawa 2012, s. 114.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z plastyki

TEMAT: Moje portfolio i e-portfolio. Część II.

CEL OGÓLNY: Dokonywanie syntezy przydatnych w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej informacji o sobie, wynikających z autodiagnozy, ocen innych osób oraz innych źródeł.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- zbiera informacje o sobie przydatne w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej;
- dokonuje syntezy tych informacji w formie portfolio;
- projektuje graficzne formy użytkowe (...)¹ oprawy portfolio;
- przygotowuje portfolio – tworzy wypowiedź (ekspresja przez sztukę).

METODY PRACY:

- giełda pomysłów;
- dyskusja;
- techniki plastyczne;
- praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer;
- projektor;
- Przykładowa struktura portfolio – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego ucznia i w formie plakatu);
- kartki papieru A4;
- teczki papierowe z przegródkami;
- segregator;
- brystol kolorowy;
- kolorowe karteczki samoprzylepne;
- kredki, pisaki, klej, nożyczki;
- farby, kolorowy papier, bibuła, kolorowe gazety;
- *Moje portfolio i e-portfolio* – prezentacja multimedialna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Rekomendujemy, aby scenariusz był przeprowadzony po zrealizowaniu scenariusza pt. *Moje portfolio i e-portfolio. Część I* (doradca zawodowy).

Dla prowadzącego:

Przed planowanymi zajęciami należy poinformować uczniów, aby przynieśli wyniki wcześniej wykonanych, kwestionariuszy, testów, ankiet i innych informacji o sobie.

¹ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotu: plastyka (DZ.U. 2017 poz. 356).

1. Tworzenie portfolio

- Nauczyciel odwołuje się do informacji, jakie przedstawił wychowawca na lekcji wychowawczej dotyczącej portfolio. Pyta uczniów: *Jaki jest cel tworzenia portfolio?*
- Nauczyciel umieszcza w widocznym miejscu informację w formie plakatu lub rozdaje uczniom Załącznik 1 lub wyświetla prezentację z przykładową strukturą portfolio (slajdy 4–6).
- Nauczyciel zadaje pytanie uczniom: *Co, Waszym zdaniem, może jeszcze dodatkowo znaleźć się w portfolio?* Zwraca uwagę, że portfolio powinno być: przejrzyste, przydatne, odróżniające się, aktualne i na bieżąco uzupełniane.

Dla prowadzącego:

Nauczyciel informuje, że nie ma gotowego szablonu portfolio, to uczniowie stają się projektantami swojego portfolio, tworzą je według swoich pomysłów i że każdy pomysł jest dobry. Technika wykonania prac jest dowolna, jednak z zachowaniem struktury portfolio. Można używać farb, kredek, mazaków, korzystać z techniki „wydzieranki”, kolorowych gazet, papierów itp.

Nauczyciel wskazuje/podpowiada uczniom, że dobrze jest zaprojektować zakładki/osobne strony odpowiadające punktom struktury, które uporządkują zgromadzone informacje, np.: zakładka dotycząca danych rynku pracy, zakładka dotycząca zawodów, zakładka dotycząca planowania, zakładka dotycząca zasobów, umiejętności, zakładka dotycząca samooceny, zakładka ocena całościowa. Wspólnie z uczniami definiują rodzaje załączek i proponują nazwy. Uczniowie indywidualnie według swojego pomysłu wykonują oprawę portfolio.

Po wykonaniu tego zadania uczniowie uzupełniają swoje portfolio przyniesionymi na zajęcia wynikami wcześniej wykonanych kwestionariuszy, testów, ankiet i innych informacji o sobie.

Po zakończeniu prac nad portfolio chętni uczniowie dokonują prezentacji swoich prac.

2. Ewaluacja

- Nauczyciel zadaje uczniom pytania:
 - Jakie były potrzebne umiejętności, aby móc wykonać portfolio?*
 - Jakie cechy charakteru były przydatne podczas wykonania portfolio?*

Nauczyciel pomaga wskazać każdemu uczniowi przynajmniej po jednej umiejętności jaka ujawniła się podczas wykonywania prac, np.: umiejętności plastyczne, planowania przestrzennego, dobierania kolorów, projektowania, stosowania odpowiednich materiałów i narzędzi, dobierania technik plastycznych oraz minimum jednej z cech charakteru, np.: skupienie, pomysłowość, dokładność, kreatywność, uporządkowanie. Uczniowie tworzą własne listy umiejętności oraz cech charakteru i umieszczają je w określonych zakładkach w portfolio.

- Nauczyciel zadaje uczniom pytania:
 - W jakich zawodach ważne są umiejętności, które wymieniliście?*
 - W jakich zawodach potrzebne są cechy charakteru, które podaliście?*
 Uczniowie wraz z nauczycielem tworzą listę zawodów i umieszczają ją w odpowiednich zakładkach w portfolio, np. w zakładce „świat zawodów”.
- Nauczyciel przypomina o potrzebie uzupełniania i aktualizowania portfolio.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Dołęga-Herzog H., Rosalska M., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu. Propozycje rozwiązań metodycznych*, KOWEŻiU, Warszawa 2014, s. 52–55, www.euroguidance.pl/publikacje/wykorzystanie-metod-kreatywnych.pdf [dostęp: 17.06.2017].

Rosalska M., *Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego, Przewodnik dla nauczyciela i doradcy*, KOWEŻiU, Warszawa 2012, s. 114–118, www.euroguidance.pl/publikacje/warsztat-diagnostyczny.pdf [dostęp: 17.06.2017].
Wdrożenie e-portfolio. Przewodnik dla nauczyciela, http://www.eportfolio.eu/wiki/index.php/Wdro%C5%BCenie_e-portfolio._Przewodnik_dla_nauczyciela [dostęp: 22.06.2017].

Praca zbiorowa, *e-Portfolio – dokumentacja osobistego dorobku ucznia*, http://www.cel.agh.edu.pl/wp-content/uploads/2015/01/SWOI-cz.2-rozdz.10-e-Portfolio.AGH_.pdf [dostęp: 17.06.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Przykładowa struktura portfolio

- Indywidualna strona tytułowa, imię i nazwisko ucznia.
- Spis treści.
- Wyniki badań z wykorzystaniem kwestionariuszy: zainteresowań, uzdolnień, wartości, umiejętności osobistych, społecznych, zawodowych, cech, temperamentu, mocnych i słabych stron, samooceny.
- Informacje dotyczące indywidualnych zasobów, procesu podejmowania decyzji, stylów uczenia się, planowania, określania celów.
- Świadectwa, dyplomy, certyfikaty, nagrody, oceny szkolne.
- Zaświadczenia z odbytych kursów, szkoleń, zajęć i warsztatów, udziału w konkursach, olimpiadach, zawodach.
- Dokumenty potwierdzające prace ucznia, np. obrazy, fotografie, programy.
- CV, wizytówka personalna, list motywacyjny, kwestionariusze osobowe.
- Informacje dotyczące działalności na rzecz szkoły i poza szkołą, w kółkach zainteresowań i zajęciach pozalekcyjnych, wolontariatu.
- Informacje dotyczące celów związanych z planowaniem kariery edukacyjno-zawodowych – indywidualny plan działania (IPD).
- Informacje dotyczące wybranych zawodów, rynku pracy, możliwości kształcenia, szkół, kursów, szkoleń i innych możliwości edukacji.
- Zdjęcia, artykuły dokumentujące ważne wydarzenia z życia ucznia.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z informatyki

TEMAT: Moje portfolio i e-portfolio. Część III.

CEL OGÓLNY: Dokonywanie syntezy przydatnych w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej informacji o sobie, wynikających z autodiagnozy, ocen innych osób oraz innych źródeł.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- zbiera informacje o sobie przydatne w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej;
- dokonuje syntezy tych informacji w formie portfolio;
- korzysta z aplikacji komputerowych, przygotowując dokumenty i prezentacje (...);
- przygotowuje e-portfolio.

METODY PRACY:

- giełda pomysłów;
- dyskusja;
- techniki informatyczne;
- praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer (stanowisko dla każdego ucznia);
- komputerowe narzędzia do tworzenia e-portfolio;
- projektor;
- portfolio (z zajęć plastycznych);
- *Moje portfolio i e-portfolio* – prezentacja multimedialna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

Dla prowadzącego:

Rekomendujemy, aby scenariusz był przeprowadzony po zrealizowaniu scenariuszy pt. *Moje portfolio i e-portfolio. Część I* (doradca zawodowy) i pt. *Moje portfolio i e-portfolio. Część II* (nauczyciel plastyki).

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Przed planowanymi zajęciami należy poinformować uczniów, aby przynieśli wykonane dotychczas na lekcjach plastyki portfolio.

1. Czym jest portfolio i e-portfolio?

W nawiązaniu do zajęć przeprowadzonych na lekcji wychowawczej i lekcji plastyki, nauczyciel informatyki zadaje pytanie: *Czym jest/może być e-portfolio?*

Odpowiedzi zapisuje na tablicy.

W trakcie zajęć prowadzący może wykorzystać również w formie prezentacji multimedialnej poniższą definicję e-portfolio (slajd 7).

¹ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotu: informatyka (Dz.U. 2017 poz.356).

E-portfolio, zwane w Polsce także elektroniczną teczką, to coś więcej niż kolekcja wytworów danej osoby lub jej rozszerzone CV. To przede wszystkim metoda kształcenia, która pozwala oceniać dotychczasowe osiągnięcia oraz planować, a następnie realizować dalszy rozwój (edukacyjny, zawodowy, osobisty).²

2. Tworzenie e-portfolio

- Nauczyciel informatyki zadaje pytanie: *Jakie programy możemy wykorzystać przy tworzeniu własnego e-portfolio?*
- Uczniowie indywidualnie tworzą własne e-portfolio (podczas wykonywania prac mogą korzystać z portfolio opracowanego na lekcjach plastyki).
- Chętni uczniowie na forum prezentują wyniki swojej pracy, wyjaśniają swój pomysł stworzenia e-portfolio.

Dla prowadzącego:

Nauczyciel wykorzystuje informacje z zajęć dotyczących obsługi komputera i przypomina, czym są foldery, zakładki, znaczniki, artefakty.

Informacje, dokumenty, prace uczniowie porządkują według ustalonych przez siebie kategorii. Za pomocą folderów, zakładek, znaczników, tworzą opisy według własnego pomysłu.

Dla prowadzącego:

Ciekawe wskazówki dotyczące tworzenia e-portfolio: *Wdrożenie e-portfolio. Przewodnik dla nauczyciela:*

http://www.eportfolio.eu/wiki/index.php/Wdro%C5%BCenie_e-portfolio._Przewodnik_dla_nauczyciela [dostęp: 22.06.2017].

3. Ewaluacja

- Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Jakie były potrzebne umiejętności, aby móc wykonać e-portfolio?*
Każdy uczeń wskazuje przynajmniej po jednej umiejętności jaka ujawniła się podczas wykonywania prac, np.: umiejętności techniczne, sprawnej obsługi komputera, znajomości programów, planowania przestrzennego, bezwzrokowego pisanie na klawiaturze, udzielania pomocy innym, plastyczne, dobierania kolorów, projektowania graficznego, manualne, artystyczne, znajdowania i gromadzenia dokumentów, dobierania odpowiednich formatów plików do rodzaju i przeznaczenia zapisanych w nich informacji, przetwarzania informacji. Uczniowie tworzą własną listę umiejętności i umieszczają ją w określonych zakładkach e-portfolio. Na przykład w folderze „Mój potencjał/Moje zasoby”.
- Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *W jakich zawodach ważne są umiejętności, które wskazałem na dzisiejszych zajęciach?*
Uczniowie wraz z nauczycielem tworzą listę zawodów i umieszczają ją w odpowiednich zakładkach w e-portfolio, np. w zakładce „Świat zawodów”.
- Nauczyciel podkreśla korzyści z posiadania e-portfolio (slajd 8) oraz przypomina o konieczności jego uzupełniania i aktualizowania.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Dołęga-Herzog H., Rosalska M., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu. Propozycje rozwiązań metodycznych*, KOWEŻiU, Warszawa 2014, s. 52–55, www.euroguidance.pl/publikacje/wykorzystanie-metod-kreatywnych.pdf [dostęp: 17.06.2017].

Rosalska M., *Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego. Przewodnik dla nauczyciela i doradcy*, KOWEŻiU, Warszawa 2012, s. 114–118, www.euroguidance.pl/publikacje/warsztat-diagnostyczny.pdf [dostęp: 17.06.2017].

Wdrożenie e-portfolio. Przewodnik dla nauczyciela, http://www.eportfolio.eu/wiki/index.php/Wdro%C5%BCenie_e-portfolio._Przewodnik_dla_nauczyciela [dostęp: 22.06.2017].

Praca zbiorowa, *e-Portfolio – dokumentacja osobistego dorobku ucznia*, http://www.cel.agh.edu.pl/wp-content/uploads/2015/01/SWOI-cz.2-rozdz.10-e-Portfolio.AGH_.pdf [dostęp: 17.06.2017].

² http://www.eportfolio.eu/wiki/index.php/Wdro%C5%BCenie_e-portfolio._Przewodnik_dla_nauczyciela [dostęp: 22.06.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Czy i ja mogę być bohaterem?

CEL OGÓLNY: Rozpoznawanie własnych ograniczeń jako wyzwań w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- rozpoznaje swoje zasoby ze szczególnym uwzględnieniem własnych ograniczeń;
- odkrywa, jak można wykorzystać własne ograniczenia jako wyzwania;
- planuje sposoby rozwijania swoich mocnych stron i radzenia sobie z własnymi ograniczeniami;
- dokonuje analizy i syntezy przydatnych w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej informacji o stanie zdrowia, ograniczeniach i możliwościach.

METODY PRACY:

- studium przypadku;
- praca z tekstem;
- dyskusja;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica; kreda;
- flipchart; papier do flipcharta;
- mazaki, pisaki, przybory do pisania;
- *Opowieść* – Załącznik 1 (po 1 egz. na dwóch uczniów);
- komputer z rzutnikiem;
- *Czy i ja mogę być bohaterem?* – prezentacja multimedialna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy podczas całych zajęć wyświetla slajd (lub zapisuje na tablicy/ flipcharcie) z następującym zdaniem (cytatem):

Nie bójcie się słabości człowieka ani jego wielkości!

Człowiek zawsze jest wielkim, także w słabości.

Jan Paweł II

Doradca zawodowy może przygotować sentencję na kolorowym papierze i tekst wydrukować. Na zajęciach w widocznym miejscu przypina gotowy plakat.

1. „Opowieść”. Praca z tekstem

Doradca zawodowy rozdaje uczniom tekst pt. *Opowieść* (patrz: Załącznik 1) i prosi o zapoznanie się z jego treścią. Następnie zadaje pytanie: *Jak można pokonywać swoje słabości?*

Doradca zawodowy moderuje dyskusję i pomaga uczniom wyciągnąć wnioski, zwracając uwagę na poznanie i wykorzystywanie swoich możliwości, akceptacji siebie i sytuacji w jakiej znalazł się bohater.

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy informuje, że uczniom mającym obiektywnie duże problemy wynikające ze stanu zdrowia lub niepełnosprawności zapewniona jest indywidualna pomoc, szerokie wsparcie (szkoły, poradni psychologiczno-pedagogicznej) i ścisłe współdziałanie z rodzicami w planowaniu przyszłości edukacyjno-zawodowej. Przewidziano dla tej grupy uczniów ułatwienia w dostępie do kształcenia i procedury łagodzące ograniczenia w wyborze zawodu z tytułu stanu zdrowia, np.: klasy integracyjne i nabór innym trybem, indywidualny tok nauczania.

2. Możliwości i ograniczenia. Dyskusja

Doradca zawodowy dzieli uczniów na 4 zespoły; każdy zespół otrzymuje od doradcy zawodowego jedno z pytań. Uczniowie opracowują odpowiedzi, następnie dwa zespoły (chętnych lub wg pierwszeństwa gotowości do prezentacji pracy) przedstawiają swoje odpowiedzi na forum. Pytania dla zespołów:

- *Co rozumiemy przez wielkość człowieka? Podaj przykłady.*
- *Co rozumiemy przez słabości? Podaj przykłady.*

Doradca zawodowy podsumowuje wypowiedzi, zwracając uwagę na:

- możliwości, z których możemy korzystać w wykonywaniu tego, co się lubi robić, pomimo ograniczeń oraz
- dokonywanie wielkich rzeczy niezależnie od słabości jakie posiadamy.

3. Stan zdrowia a aktywność zawodowa

- a. Doradca zawodowy zadaje pytanie uczniom: *Czym jest zdrowie?*

Po zebraniu wypowiedzi przytacza (lub wyświetla) definicję zdrowia: *Zdrowie to stan pełnej fizycznej, duchowej i społecznej pomyślności, stan dobrego samopoczucia – dobrostan, a nie tylko brak choroby, defektów fizycznych czy niedomagań (definicja przyjęta przez WHO – Światową Organizację Zdrowia). Dobrostan wyraża się w poznawczej i emocjonalnej ocenie własnego życia jako satysfakcjonującego i wartościowego, w wyniku zaspokojenia istotnych potrzeb, i umożliwia samorozwój w różnych obszarach życia, w tym w pracy zawodowej.*¹ (patrz: prezentacja, slajd 3).

- b. Doradca zawodowy na tablicy/flipcharcie zapisuje: *Ograniczenia to...*

Uczniowie próbują znaleźć jak najwięcej skojarzeń i przykładów, które doradca zawodowy zapisuje wokół zdania. Pytaniami ukierunkowuje wypowiedzi uczniów na wskazanie ograniczeń zdrowotnych przy wyborze zawodu, ale także nawiązuje do ograniczeń pozazdrowotnych związanych z: brakiem akceptacji siebie, brakiem motywacji, odrzuceniem, niskim poziomem wiary we własne siły. Doradca zawodowy podkreśla rolę zdolności, własnych zasobów, optymizmu, akceptacji siebie, które pozwalają na podejmowanie działań związanych z edukacją, pracą i innymi aktywnościami pomimo słabszego zdrowia.

- c. Doradca zawodowy zadaje pytanie uczniom: *Jakie znaczenie schorzenia, choroby u osób, które – mimo to – pracują zawodowo, realizują się w różnych dziedzinach?* Uczniowie podają znane sobie przypadki schorzeń czy chorób osób czynnych zawodowo, sportowo czy społecznie, a doradca zawodowy zapisuje je na tablicy/flipcharcie i ewentualnie dopisuje swoje propozycje. Dzieli uczniów na kilka zespołów, które do wymienionych schorzeń proponują zawody jakie może wykonywać osoba z danym schorzeniem. Doradca zawodowy uzupełnia wypowiedzi uczniów.

Dla prowadzącego:

Rekomenduje się doradcy zawodowemu – zainteresowanemu pogłębieniem wiedzy na temat możliwości i ograniczeń zawodowych dla ucznia ze schorzeniami czy niepełnosprawnościami – skorzystanie z podanych w bibliografii pozycji, autorstwa Grażyny Sołtysińskiej i Romana Michalskiego.

¹ Woynarowska, B., *Edukacja zdrowotna. Podręcznik akademicki*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.

4. Ewaluacja

Doradca zawodowy zadaje uczniom pytanie: *Co z dzisiejszych zajęć wykorzystasz, projektując swoją ścieżkę edukacyjno-zawodową?*

Doradca zawodowy podsumowując, zwraca uwagę na poznawanie i wykorzystywanie swoich możliwości, akceptacji siebie, powracając do wyświetlonej lub zapisanej na tablicy/flipcharcie sentencji Jana Pawła II *Nie bójcie się słabości człowieka ani jego wielkości! Człowiek zawsze jest wielkim, także w słabości.*

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Fiała U.M., *Nowe trendy w orientacji i doradztwie zawodowym w gimnazjum*, Wydawnictwo eMPi2, Poznań 2009.
Michalski R., *Aspekt zdrowotny wyboru zawodu*, [http://www.doradca.up.gov.pl/pliki/Aspekt zdrowotny wyboru zawodu.pdf](http://www.doradca.up.gov.pl/pliki/Aspekt%20zdrowotny%20wyboru%20zawodu.pdf) [dostęp: 16.08. 2017].

Sołtysińska G., *ABC doradcy zawodowego. Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych. Materiały dla szkolnego doradcy zawodowego*, KOWEŻiU, Warszawa 2010, http://www.euroguidance.pl/download.php?plik=poradnictwo_zawodowe_dla_osob_niepelnosprawnych.pdf [dostęp: 16.08.2017].

Wojtasik B., *Podstawy poradnictwa kariery. Poradnik dla nauczycieli*, KOWEŻiU, Warszawa 2011, http://www.euroguidance.pl/download.php?plik=podstawy_poradnictwa_kariery.pdf [dostęp: 16.08.2017].

Wojnarowska B., *Edukacja zdrowotna. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.

ZAŁĄCZNIK 1

Opowieść

Bardzo lubię muzykę. Od dziecka lubiłem wsłuchiwać się w dźwięki szumiących jesienią drzew i morza rozbijającego się latem o brzeg. Lubiałem słuchać skrzypienia śniegu zimą i ptaków, które każdą wiosną rozpoczynały symfonię zapowiadającą nadejście cieplejszych dni. Lubiałem, kiedy w niedzielę tata grał na gitarze, a mama śpiewała wesołe piosenki i tańczyła w rytm akordów ze mną na rękach. Niedługo potem sam nauczyłem się melodii i słów i mogłem stać się członkiem naszego niedzielnego zespołu.

W liceum zapisałem się do szkolnego chóru. Nauczenie się nut było dla mnie wyjątkowo trudne. Zazdrościłem kolegom, którzy zapamiętywali wszystkie nutowe zapisy z taką łatwością, jakby był to przepis na poranną owsiankę. Wiele wieczorów spędziłem na powtarzaniu, nuceniu, słuchaniu, ale opłaciło się – razem z „moim” chórem pojechałem na tournée po Europie. Koncertowaliśmy we Francji, w Czechach, na Słowacji, Węgrzech, w Rumunii, we Włoszech i w Grecji. Cóż to była za podróż! W wolnych chwilach uwielbiałem chodzić na spacer po okolicy. Uwielbiałem dotykać starych murów, które pamiętają więcej zdarzeń niż niejedna historyczna książka. Uwielbiałem wsłuchiwać się zarówno w rozmowy mieszkańców przechodzących obok lub siedzących w kawiarni przy kawie, jak i w opowieści przewodnika. Szczególnie zapamiętałem opowieści pana Marka – Polaka, który tak zakochał się w greckiej kulturze, że postanowił osiedzić się w Grecji na stałe. Grecja zaś postanowiła już nigdy go stamtąd nie wypuścić i nadać miano najlepszego przewodnika po antycznej krainie. Ludzie słuchali pana Marka jak zahipnotyzowani, tak samo słuchałem i ja. Kiedy opowiadał o majestacie starożytnych bogów, czułem ciarki podekscytowania przechodzące po plecach. Kiedy opowiadał o ideach greckich filozofów, zdawało mi się, że stoję pośrodku gwarnej agory. Kiedy jedząc z nami musakę, opowiadał, dlaczego Grecy do mięsa dodają cynamonu, czułem się jak w tradycyjnym greckim domu, przed którym rośnie oliwkowy gaj.

Teraz sam jestem przewodnikiem. Pewnie domyślasz się, po jakim kraju oprowadzam podróżnych. Kocham historię. Każdego dnia znajduję przynajmniej godzinę na czytanie historycznych książek. Znajduję czas na spacer po okolicy, w której raz po raz odkrywam coś nowego.

Moją pasją nadal jest muzyka. Śpiewam w miejscowym zespole. Nauczyłem się także grać na harfie – nie było łatwo, ale piękno melodii, które co wieczór przygrywam sobie przed snem jest warte każdego wysiłku.

Chciałbym także nauczyć się malować. Uwielbiam czuć pod palcami fakturę zaschniętej farby, która tworzy w mojej wyobraźni niepowtarzalną opowieść o drodze ludzkiej ręki po płótnie. Malowanie to jednak na razie tylko marzenie, chociaż słyszałem, że podobno kolory da się „zobaczyć” także palcami. Codziennie próbuję, wierząc, że się uda. Nie ma przecież rzeczy niemożliwych, prawda?

Mam na imię Tomek. Od dziecka jestem niewidomy. Podobno tym, którzy widzą jest łatwiej i czasem zastanawiam się, jakby to było widzieć. Czasem też zastanawiam się, czy gdyby moje oczy były zdrowe, to czy byłbym teraz tu, gdzie jestem? Czy byłbym przewodnikiem? Czy umiałbym grać na harfie? Uczył się malować? Czy doceniałbym wartość każdej chwili? Na razie wiem tylko, że mimo iż moje oczy nie widzą świata, to mój umysł widzi wszystkie jego możliwości. A ja jestem szczęśliwy.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Ograniczenia czy możliwości?

CEL OGÓLNY: Rozpoznawanie własnych ograniczeń jako wyzwań w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- weryfikuje prawdę i mity na temat osób z niepełnosprawnością;
- wyjaśnia, co znaczy pojęcie przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania zawodu;
- podaje przykłady schorzeń (ograniczeń zdrowotnych), które mogą być przeciwwskazaniami do wykonywania określonych zawodów;
- wyjaśnia znaczenie oceny stanu zdrowia przed wyborem zawodu i podjęciem pracy;
- analizuje wymagania dla wybranych zawodów pod kątem przeciwwskazań zdrowotnych;
- podaje, kto podejmuje ostateczną decyzję o braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania wybranego zawodu;
- wymienia typy szkół ponadpodstawowych, do których wymagane jest zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych.

METODY PRACY:

- zdania typu *prawda czy fałsz*;
- rozmowa kierowana;
- praca w grupach;
- dyskusja;
- niedokończone zdania.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Ograniczenia czy możliwości* – prezentacja multimedialna (opcjonalnie);
- komputer z rzutnikiem (opcjonalnie);
- *Prawda czy fałsz?* – Załączniki 1A – 1D (1 egz.);
- *Niepełnosprawność na rynku pracy – prawda czy fałsz?* – Załącznik 2 (dla prowadzącego);
- *Kartoniki dla ucznia (sondaż: „prawda – fałsz”)* – Załącznik 3 (opcjonalnie – do pocięcia, po jednym kartoniku *prawda* i *fałsz* dla każdego ucznia);
- karteczki typu in-post w dwóch kolorach (opcjonalnie);
- *Przykładowe przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania zawodów* – Załącznik 4 (dla prowadzącego);
- pisaki/kreda;
- masa mocująca lub taśma klejąca, nożyczki.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Niepełnosprawność na rynku pracy – prawda czy fałsz?

Nauczyciel przedstawia uczniom stwierdzenia *Prawda czy fałsz?* Załączniki 1A – 1D (przyczepia na tablicy, zapisuje lub wyświetla w formie prezentacji). Prosi uczniów o zapoznanie się z nimi i wyrażenie opinii, które z tych stwierdzeń – ich zdaniem – jest prawdziwe, a które fałszywe. Po wykonaniu ćwiczenia nauczyciel prosi uczniów o uzasadnienie swojego wyboru.

Dla prowadzącego:

Dla wyrażenia opinii prawda – fałsz można wykorzystać Załącznik 3 *Kartoniki dla ucznia* (sondaż: „prawda – fałsz”) (do pocięcia), rozdać uczniom karteczki w dwóch kolorach (jeden kolor: prawda, drugi: fałsz). Karteczki te uczniowie wykorzystają podczas głosowania, podnosząc jedną z nich lub nauczyciel może zaproponować postawienie pod każdym określeniem + (plus) prawda, – (minus) fałsz. Ważne, by każdy uczeń mógł odnieść się do każdego stwierdzenia. Podsumowując, należy podkreślić, że ograniczenia zdrowotne najczęściej dotyczą pewnego zakresu możliwości człowieka, ale nie eliminują go całkowicie z rynku pracy.

2. Przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania zawodu

Nauczyciel zadaje uczniom pytania, np.:

- Czy tylko osoby z niepełnosprawnością muszą brać pod uwagę stan swojego zdrowia przy wyborze zawodu?
- Co rozumiecie przez pojęcie przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania określonego zawodu?
- Podajcie przykłady schorzeń, które powodują, że nie można wykonywać niektórych zawodów, czy np. ktoś z chorobą skóry rąk powinien uczyć się zawodu fryzjera?

Dla prowadzącego:

Podsumowując warto zwrócić uwagę, że nie tylko osoby z niepełnosprawnością, ale tak naprawdę każda osoba może mieć jakiegoś typu ograniczenia zdrowotne. Każda z tych osób może pracować, ale musi, wybierając zawód, dostosować go do swojej niepełnosprawności bądź do swoich ograniczeń zdrowotnych.

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Następnie rozdaje każdej z grup losowo po jednej kartce, na której zapisana jest nazwa zawodu, np.: mechanik pojazdów samochodowych, strażak, fryzjer, kucharz. Nauczyciel odczytuje po kolei przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania zawodu – Załącznik 4. Zadaniem uczniów z każdej grupy jest podniesienie kartki z nazwą zawodu – jeżeli uważają, że dane przeciwwskazanie zdrowotne dotyczy reprezentowanego przez nich zawodu (tzn. może utrudniać ewentualnie uniemożliwiać jego wykonywanie) – a następnie uzasadnienie swojego wyboru.

Dla prowadzącego:

Przedstawione zawody oraz przeciwwskazania zdrowotne są jedynie propozycją. Nauczyciel może sam proponować zawody (bądź dać możliwość wyboru zawodu każdej z grup) oraz przeciwwskazania zdrowotne, które wykorzysta w tej sytuacji dydaktycznej.

3. Stan zdrowia a wybór zawodu. Dlaczego to takie ważne?

Nauczyciel zadaje uczniom pytanie: *Dlaczego wybierając zawód, powinniśmy uwzględnić swój stan zdrowia?* Podsumowując dyskusję, podkreśla, iż istotnym kryterium odpowiedniego wyboru zawodu dla osób z problemami zdrowotnymi jest takie dopasowanie warunków i środowiska pracy do człowieka, aby nie pogorszyć jego stanu zdrowia, zapewnić bezpieczeństwo w miejscu pracy oraz wykorzystać w pełni jego potencjał/możliwości, pomimo ograniczeń.

4. Ostateczna decyzja o braku przeciwwskazań zdrowotnych należy do...

Nauczyciel zadaje uczniom pytania:

- Kto podejmuje ostateczną decyzję o braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania wybranego zawodu?
- Do jakiego typu szkół ponadpodstawowych wymagane jest zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych?

Dla prowadzącego:

Nauczyciel informuje uczniów, że przy rekrutacji do niektórych szkół ponadpodstawowych wymagane jest zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia praktyk/praktycznej nauki zawodu przez kandydatów.

5. Dziś dowiedziałem się, że...

Na zakończenie lekcji każdy z uczniów kończy jedno wybrane zdanie, np.:

- *Dziś dowiedziałem/łam się, że...*
- *Na dzisiejszych zajęciach zaskoczyło mnie, że...*
- *Od dziś będę wiedział/ła, że...*

Wariant

Nauczyciel zapisuje na tablicy początek zadania (bądź wyświetla w formie prezentacji multimedialnej), np.:

- *Dziś dowiedziałem/łam się, że...*
- *Na dzisiejszych zajęciach zaskoczyło mnie, że...*
- *Od dziś będę wiedział/ła, że...*

Uczniowie odliczają do trzech, a następnie odpowiadają na przyporządkowany im numer pytania.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Dysfunkcje zdrowotne ograniczające wybór zawodu, <http://cdzdm.pl/stan-zdrowia/> [dostęp: 10.10.2017].

Sołtysińska G., ABC doradcy zawodowego. Poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych. Materiały dla szkolnego doradcy zawodowego, KOWEŻiU, Warszawa 2010, <http://www.euroguidance.pl/index.php?id=ksiazki> [dostęp: 10.10.2017].

ZAŁĄCZNIK 1A

Prawda czy fałsz?

**Osoby
z niepełnosprawnością
trzeba wyręczać
we wszystkich
czynnościach**

ZAŁĄCZNIK 1B

Prawda czy fałsz?

Osoby z niepełnosprawnością nie mogą pracować

ZAŁĄCZNIK 1C

Prawda czy fałsz?

Osoby z niepełnosprawnością mogą odnosić sukcesy zawodowe

ZAŁĄCZNIK 1D

Prawda czy fałsz?

**Osobą
z niepełnosprawnością
może zostać każdy z nas**

ZAŁĄCZNIK 2

Niepełnosprawność na rynku pracy – prawda czy fałsz?

Ad 1. *Osoby z niepełnosprawnością trzeba wyręczać we wszystkich czynnościach* – fałsz; niepełnosprawność nie jest zazwyczaj całkowitą niezdolnością do wykonywania wszystkich czynności. Osoby z niepełnosprawnością chcą być samodzielne i nie należy im na siłę pomagać. Czasami mogą zdarzyć się sytuacje, w którym ta pomoc może być potrzebna; wówczas należy zapytać: *Czy potrzebujesz pomocy?* lub *Jak mogę Ci pomóc?*

Ad 2. *Osoby z niepełnosprawnościami nie mogą pracować* – fałsz; wiele osób z niepełnosprawnościami może pracować, a nawet powinno. Poczucie bycia potrzebnym, sprawnym zawodowo, uczestnictwo w życiu społecznym, towarzyskim, a przede wszystkim zarabianie pieniędzy to ważne elementy z punktu widzenia budowania własnego poczucia wartości, a także integracji społecznej.

Ad 3. *Osoby z niepełnosprawnością mogą odnosić sukcesy zawodowe* – prawda; niepełnosprawność nie jest przeszkodą w odnoszeniu sukcesów zawodowych, np. osoby niewidome bądź niedowidzące mogą być np. świetnymi masażystami, muzykami (np. Stevie Wonder, Andrea Bocelli); osoby niepełnosprawne fizycznie mogą być np. odnoszącymi sukcesy sportowcami (np. Oscar Pistorius, Karol Bielecki, Natalia Partyka).

Ad 4. *Osobą z niepełnosprawnością może zostać każdy z nas* – prawda; z niepełnosprawnością można się urodzić, ale również można nabyć ją w trakcie naszego życia wskutek choroby lub wypadku. Nie traktujmy tego określenia „złowieszczo”, gdyż są różne stopnie niepełnosprawności. Alergie, problemy z oddychaniem też mogą oznaczać niepełnosprawność.

ZAŁĄCZNIK 3

Kartoniki dla ucznia (sondaż: „prawda – fałsz”)

Prawda	Fałsz
Prawda	Fałsz
Prawda	Fałsz
Prawda	Fałsz

ZAŁĄCZNIK 4

Przykładowe przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania zawodów

Przykłady:

- zaburzenia zmysłu smaku;
- wady serca;
- zaburzenia sprawności rąk;
- brak wytrzymałości fizycznej;
- choroby skóry rąk;
- przewlekłe choroby układu oddechowego;
- zaburzenia równowagi;
- choroby układu pokarmowego;
- skrzywienie kręgosłupa;
- poważne wady postawy;
- ograniczenie sprawności kończyn dolnych.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Jakie wartości są dla mnie ważne?**CEL OGÓLNY:** Charakteryzowanie wartości z uwzględnieniem wartości pracy i etyki zawodowej.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- wymienia różne wartości i wskazuje ich sens;
- tworzy własną hierarchię wartości;
- dokonuje wyborów, kierując się swoimi wartościami;
- uzasadnia, dlaczego postępowanie zgodne z własnymi wartościami jest ważne w życiu i pracy.

METODY I FORMY PRACY:

- gra dydaktyczna;
- autorefleksja;
- pogadanka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/tablica;
- marker/kreda;
- karteczki dla uczniów;
- *Co wybiorę?* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego uczestnika);
- *Moja hierarchia wartości* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego uczestnika);
- komputer z projektorem multimedialnym;
- *Jakie wartości są dla mnie ważne?* – prezentacja multimedialna (opcjonalnie).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Wartości**

Doradca zawodowy zapisuje dużymi literami słowo *WARTOŚCI*. Prosi uczniów o podanie skojarzeń dotyczących zapisanego słowa, czyli tego, co dla człowieka może być ważne, np.: przyjaźń, rodzina, pieniądze, przywództwo, pomoc innym, praca, wykształcenie, kreatywność, niezależność, wiara, duchowość, rozwój. Doradca zawodowy zapisuje propozycje uczniów wokół słowa *WARTOŚCI*, wyjaśniając, że tym zagadnieniem zajmiemy się podczas dzisiejszych zajęć.

2. Co wybiorę?

Doradca zawodowy tłumaczy, że najczęściej sytuacja wymagająca od nas podjęcia decyzji, dokonania wyboru sprawia, że uświadamiamy sobie, co jest dla nas bardziej ważne, a co mniej. Proponuje uczniom zadanie – będą musieli właśnie dokonać wyboru spośród dwóch przedstawianych rozwiązań, które będą zaprezentowane na karcie (Załącznik 1 *Co wybiorę?*). Doradca zawodowy wyjaśnia, że głosując, każdy wyrazi swoje stanowisko i opowie się za jednym rozwiązaniem. Dodaje, że przedstawiane sytuacje mają często miejsce w rzeczywistości. Po każdym głosowaniu doradca zawodowy pyta uczniów: *Jaka wartość jest bardzo ważna dla tej osoby? Co sobie uzmysłowiliście?* Krótko omawia rozwiązania. W ten sposób uczniowie uzmysławiają sobie, że podejmujemy decyzje zgodnie z własnym systemem wartości.

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy może zaproponować inne sytuacje, ale powinny dotyczyć problemów młodzieży w tym wieku, co spowoduje większe zaangażowanie uczniów. Może również poprosić uczniów o przedstawianie sytuacji z ich życia, kiedy dokonywali podobnych wyborów. Przedstawione sytuacje mogą być – zamiast na kartach – wyświetlone na ekranie w postaci prezentacji multimedialnej (slajdy 3–9).

3. Moja hierarchia wartości

Doradca zawodowy prosi, aby – korzystając z propozycji wartości podanych na początku zajęć – uczniowie narysowali na kartce piramidę lub skorzystali z gotowej (Załącznik 2 *Moja hierarchia wartości*), dzieląc ją na 5 części, następnie umieszczając na niej wybrane wartości – na samej górze powinna być wartość najważniejsza. Można dodać także wartości spoza listy. Uczniowie tworzą w ten sposób własną hierarchię wartości. Po zakończeniu doradca zawodowy wyjaśnia, że własnym systemem wartości kierujemy się zawsze, choć może nie zawsze mamy tego świadomość. Będziemy kierować się nim więc także w pracy. Następnie zadaje pytania:

- *Dlaczego ważne jest dla człowieka, aby pracował zgodnie z wartościami dla niego cennymi?*
- *Co się dzieje, kiedy człowiek podejmuje pracę niezgodną z wartościami?*
- *Co się stanie, jeśli będziesz musiał/musiła podejmować decyzje niezgodne z hierarchią wartości?*

Doradca zawodowy podsumowując, wskazuje, że człowiek, który w pracy odnajduje wartości dla niego ważne, jest bardziej szczęśliwy. Na koniec pyta uczniów, co sądzą o następującym stwierdzeniu: *System wartości jest pewnego rodzaju drogowskazem, wyznacznikiem zasad, którymi kierujemy się w życiu.*

4. Podsumowanie

Prowadzący rozdaje uczniom karteczki i wykorzystując technikę zdań niedokończonych, prosi o dopisanie zakończenia zdania: *Dowiedziałem się, że wartości....* . Następnie prosi, aby kilka osób przeczytało swoją odpowiedź.

ZAŁĄCZNIK 1

Co wybiorę?

Koledzy chcą, abym był liderem w projekcie edukacyjnym (zadaniu grupowym):

1. zostanę liderem,
2. nie lubię być liderem i na pewno nim nie zostanę.

Kolega poprosił mnie o pomoc w nauce, to pilna sprawa:

1. pomogę, skoro to umiem, trudno, zmienię plany,
2. niestety, nie pomogę, zaplanowałem na dziś basen.

Mamy do wykonania w grupie makietę osiedla:

1. zrobię ją sam, to dla mnie łatwiejsze,
2. zrobię ją z kolegami, choć to dla mnie trudniejsze.

Za chwilę zaczyna się impreza u znajomych:

1. kończę więc zadanie domowe, trudno, będzie niedopracowane,
2. muszę dokończyć zadanie, chcę, aby było wykonane dobrze.

Kolega namawia mnie na opuszczenie lekcji:

1. idę z nim,
2. tłumaczę mu, że nie chce wagarować.

Jestem świadkiem rozmowy koleżanek, które obgadują jedną z uczennic:

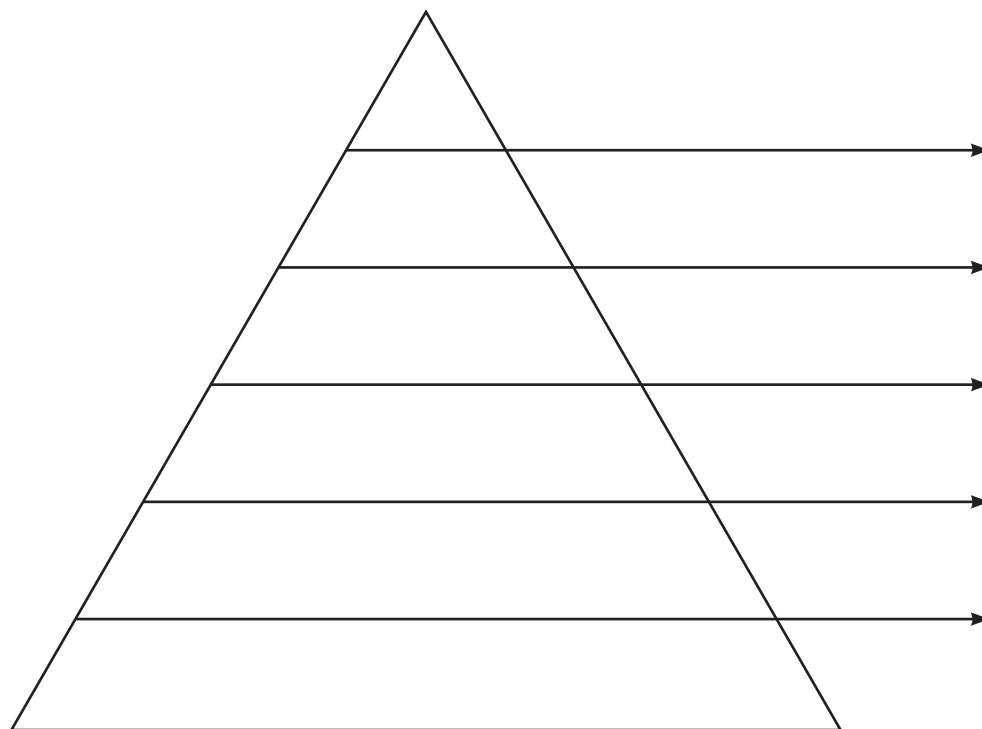
1. zwracam im uwagę,
2. przyłączam się do nich i głośno śmiejemy się razem.

Jestem świadkiem na ulicy bójki dwóch osób:

1. odchodzę z miejsca, patrząc z ciekawością,
2. wzywam policję.

ZAŁĄCZNIK 2

Moja hierarchia wartości

Przykładowa lista wartości:

1. Zdrowie.
2. Rodzina.
3. Pieniądze.
4. Przyjaźń.
5. Uczciwość.
6. Rzetelność.
7. Wiara.
8. Pomoc innym.
9. Miłość.
10. Spokój.
11. Wolność.
12. Mądrość.
13. Szczerość.
14. Prawda.
15. Wierność.
16. Patriotyzm.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Rozpoznaj swoje aspiracje.**CEL OGÓLNY:** Określanie aspiracji i potrzeb w zakresie własnego rozwoju i możliwych sposobów ich realizacji.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie aspiracji;
- charakteryzuje swoje aspiracje;
- wymienia sposoby na pokonywanie przeszkód w dążeniu do zaspokojenia aspiracji.

METODY PRACY:

- autorefleksja;
- dyskusja – praca grupowa;
- metoda przewodniego tekstu – praca grupowa;
- rozmowa kierowana;
- dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- plakaty;
- flipchart;
- *Przeszkody, jak je pokonać* – Załącznik 1 (po 1 historii na grupę);
- Słownik Języka Polskiego, encyklopedia.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANY PRZEBIEG ZAJĘĆ:****1. Szansa na sukces. Autorefleksja**

Na uczniów w klasie czekają rozwieszone plakaty z wypisanymi hasłami, np.: *Wykonuję zawód, który lubię; Jestem sławną osobą; Mam rodzinę, którą kocham; Mam doskonałe wykształcenie*. Doradca zawodowy prosi uczniów, aby przeczytali plakaty i wybrali ten, przy którym chcą stanąć. Uczniowie odpowiadają na pytanie: *Co sprawiło, że dokonałeś takiego wyboru?*

2. Tworzenie definicji. Dyskusja – praca w grupach

Uczniowie dzielą się na cztery grupy, mają stworzyć definicję pojęcia „aspiracje”. Liderzy grup prezentują swoje hasła na forum klasy. Następnie doradca zawodowy wspólnie z uczniami sprawdza w słowniku lub encyklopedii definicję słowa „aspiracje”. Doradca zawodowy zadaje pytanie: *Jak myślicie, co to znaczy aspiracje zaniżone, a zawyżone?*

3. Przeszkody, jak je pokonać. Metoda tekstu przewodniego – praca w grupach

Doradca zawodowy dzieli uczniów na cztery grupy i rozdaje historie czterech bohaterów, którzy mieli różne aspiracje i musieli pokonać różne przeszkody (Załącznik 1).

- Asia chce zostać słynną pianistką, a rodzice chcą, aby została prawnikiem.
- Maciek chce zostać informatykiem, ale nie interesuje się nauką.
- Klara chce zostać modelką, ale jest niska i wie, że w jej rodzinie raczej nie ma wysokich osób.
- Olek jest dobry z geografii, chciałby studiować oceanografię i podróżować po świecie, lecz nie ma pieniędzy. Jego rodzina utrzymuje się z zasiłku pomocy społecznej.

Zadaniem uczniów jest odpowiedzieć na pytanie: *Co można poradzić koleżankom/kolegom, aby zrealizowali swoje aspiracje?*

Liderzy grup prezentują swoich bohaterów na forum klasy i sposoby rozwiązania proponowane przez grupę. Doradca zawodowy zadaje pytanie: *Co wynika z waszych rad dla poszczególnych osób?*

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy po wysłuchaniu grup, może podsumować/uzupełnić, iż nasze aspiracje możemy modyfikować i zmieniać. Warto pamiętać, że w życiu trzeba być elastycznym i także umieć uwzględniać swoje ograniczenia.

4. Refleksje uczniów. Pogadanka z elementami dyskusji

Doradca zawodowy proponuje uczniom, aby zastanowili się i odpowiedzieli na pytania:

- *Jaki masz plan, aby osiągnąć swoje aspiracje?*
- *Co może wpływać na zmianę naszych aspiracji?*

5. Ewaluacja

Doradca zawodowy proponuje uczniom, aby zastanowili się i odpowiedzieli na pytanie: *Od czego zależą nasze aspiracje?*

BIBLIOGRAFIA:

Rosalska M., *Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego, Przewodnik dla nauczyciela i doradcy*, KOWEŻiU, Warszawa 2012.

Kobiąłka A., *Jak żyć z ludźmi*, MEN, Warszawa 1992.

Szczepka-Pustkowska M., *Aspiracje*, w: *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, Tom A–F, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2003, s. 195–202.

Ostałowska D., *Dokąd zmierzają? Dążenia życiowe współczesnej młodzieży*, Nowa Szkoła, 2008, Nr 6, s. 44–45; *Plany edukacyjne i rodzinne młodzieży gimnazjalnej*.

ZAŁĄCZNIK 1

Przeszkody, jak je pokonać

1. Asia ma 15 lat, osiąga bardzo dobre wyniki w nauce, ma same 5 i 6. Interesuje się muzyką od 6 roku życia, gra na pianinie i sprawia jej to ogromną radość i satysfakcję. W tym czasie zdobyła liczne nagrody, a nawet brała udział w bardzo znaczącym konkursie i zajęła 4. miejsce. Muzyka jest jej pasją i ma z nią związane dalsze plany. Jednak rodzice mają inne plany zawodowe dla Asi – chcą, aby poszła w ich ślady i kontynuowała tradycje rodzinne. Obydwójce rodzice są z zawodu prawnikami i taką też profesję wybrali dla swojej ukochanej córki. Co w tej sytuacji ma zrobić Asia?
Zaspokoić aspiracje rodziców? Czy spełnić swoje marzenia? Jak uporać się z tym problemem?
2. Maciek jest leniwym 13-latką, który chce w przyszłości zostać informatykiem. Nie lubi zbyt się uczyć, swoje obowiązki szkolne wykonuje szybko, lecz niechętnie. Pani od matematyki zachęca ucznia do większego zaangażowania, bo teraz otrzymuje głównie oceny dostateczne, a przy niewielkim wysiłku mógłby mieć piątki. Maciek uważa, że matematyka w zawodzie informatyka nie odgrywa ważnej roli. Jak zmotywować Maćka do nauki matematyki? Jak go przekonać, że w zawodzie informatyka trzeba doskonalić matematykę i język angielski? Jakich rad udzielilibyście Maćkowi?
3. Klara od wielu lat dużo czasu poświęca informacjom z dziedziny mody. Bardzo lubi programy telewizyjne związane ze stylizacją i modelingiem. Uczennicą jest przeciętną. Dużo czasu poświęca swojemu wizerunkowi (bardzo ładnie układa włosy swoje i koleżanek). Jest estetką, zna się na nowinkach z dziedziny kosmetyki. Potrafi już teraz stworzyć ładny makijaż zarówno codzienny, jak i wieczorowy. Jest ładną, miłą dziewczyną, obecnie ma 159 cm wzrostu. Wie, że w jej rodzinie nie ma osób wysokich. Martwi się, że gdy nie osiągnie odpowiedniego wzrostu, to nie spełnią się jej marzenia o tym, aby w przyszłości być modelką. Czy aspiracje Klary są osiągalne? Jaki inny zawód można zaproponować Klarze? Co można poradzić Klarze, aby osiągnęła sukces zawodowy?
4. Olek ma 14 lat, bardzo dobrze się uczy. Szczególnie lubi geografię i biologię. Interesuje się podróżami oraz fauną i florą oceanu. Dużo czyta w tej dziedzinie. Jego rodzina składa się z 4 osób: rodzice, brat i on. Ojciec pracuje tylko dorywczo, a mama nadal opiekuje się dużo młodszym bratem. Jego rodzina utrzymuje się głównie z zasiłku z pomocy społecznej. W związku z tym Olek nie zawsze może realizować swoje zainteresowania, bo rodzice nie mają pieniędzy. Pasjami ogląda programy *National Geographic*. Jego aspiracje zawodowe to praca w zawodzie oceanografa. Co ma zrobić Olek, aby spełnić swoje marzenia? Jak zdobyć środki na rozwój osobisty i dalszą naukę? Co Olek powinien wziąć pod uwagę, wybierając właśnie ten zawód?

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ**rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego****TEMAT: Zawody wokół nas.****CEL OGÓLNY:** Wyszukiwanie i analizowanie informacji na temat zawodów oraz charakteryzowanie wybranych zawodów, uwzględniając składowych ich opisów, w tym dróg ich zdobywania.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- podaje, gdzie szukać informacji o zawodach szkolnictwa zawodowego;
- wymienia grupy zawodów;
- przypisuje interesujące go zawody do grupy/obszaru i znajduje informacje na ich temat;
- wskazuje różnorodne źródła wiedzy o zawodach i z nich korzysta.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- praca w grupach;
- kolaż.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE I MATERIAŁY:

- arkusze flipchart;
- karteczki;
- pisaki, klej, nożyczki, taśma klejąca;
- stare kolorowe gazety;
- laptop z rzutnikiem i dostępem do Internetu;
- *Zawody wokół nas* – prezentacja multimedialna (opcjonalnie);
- aktualne rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego;
- film *Przymiarka do wyboru zawodu* (odcinek 8), <https://www.youtube.com/watch?v=KrC8g5sBGfg> (czas trwania 4 min 45 s) [dostęp: 14.11.2017];
- film *Zawody – co warto o nich wiedzieć* (odcinek 10), <https://www.youtube.com/watch?v=6TYKpA64ouc> (czas trwania 4 min 32 s) [dostęp: 14.11.2017];
- *Co należy brać pod uwagę, wybierając zawód?* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego ucznia).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Zawody, co powinniśmy o nich wiedzieć**

Doradca zawodowy prosi uczniów o zapisanie na osobnych karteczkach nazw zawodów, które chcieliby wykonywać w przyszłości (maksymalnie 3). Zbiera karteczki.

Następnie pyta uczniów: *Co powinno się wiedzieć o zawodach i do czego ta wiedza może nam się przydać?*

Podsumowując, może podkreślić, że gromadzenie informacji o zawodach, które nas interesują, przygotowuje nas do pełnienia pewnych ról zawodowych, uzyskujemy wiedzę o tym, jakie czynności w tym zawodzie się wykonuje, jakie predyspozycje są potrzebne, jakich narzędzi się używa, z kim się pracuje. Posiadanie takiej wiedzy pomaga odpowiedzieć nam na pytanie: *Czy ten zawód jest dla mnie?* Gromadzenie, zbieranie informacji jest ważne także z tego powodu, że wyobrażenia, jakie posiadamy o danym zawodzie, czasem są rozbieżne z tym, co faktycznie w tym zawodzie się wykonuje.

Warto też szukać informacji o zawodach wtedy, gdy nie wiemy jeszcze, co moglibyśmy robić w przyszłości. Czytajmy, analizujemy informacje o zawodach, których nie znamy, które wydają się nam „dziwne”, gdyż takie poszukiwania mogą być dla nas pewną inspiracją, sposobem znalezienia czegoś interesującego dla siebie. Prezentacja filmu *Przymiarka do wyboru zawodu* (odcinek 8), <https://www.youtube.com/watch?v=KrC8g5s-BGfg> [dostęp: 14.11.2017].

2. Gdzie poszukiwać i zdobywać wiedzę o zawodach?

Doradca zawodowy zadaje pytanie: *Gdzie poszukiwać i zdobywać wiedzę o zawodach?* Następnie zapisuje na tablicy odpowiedzi uczniów.

Dla prowadzącego:

Jeżeli nie padną następujące propozycje, nauczyciel pokazuje:

- wyszukiwarka informacji o zawodach, www.doradztwo.ore.edu.pl, zakładka *Wybieram zawód* [dostęp: 14.11.2017];
- *Informator o zawodach szkolnictwa zawodowego*, <http://www.koweziu.edu.pl/wybor-zawodu> [dostęp: 14.11.2017];
- wyszukiwarki zawodów występujących na rynku pracy, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow> [dostęp: 14.11.2017];
- e-Gazetki o zawodach, <http://doradztwo.ore.edu.pl/e-gazetki-o-zawodach/> [dostęp: 14.11.2017];
- czasopisma, na przykład: „Victor gimnazjalista”, „Cogito” lub „Perspektywy” (polecane głównie maturzystom).

3. Zawód na tapecie. Praca grupowa

Doradca zawodowy dzieli klasę na 3–5-osobowe zespoły. Każdy zespół losuje 1 karteczkę z nazwą zawodu. Zadaniem zespołu jest wykonanie techniką kolażu graficznego opisu zawodu w taki sposób, aby zawrzeć jak najwięcej informacji o nim. Uczniowie na forum klasy prezentują i omawiają wykonane prace.

Dla prowadzącego:

Wykonane prace powinny być powieszone, np. na tablicy lub ścianie. Doradca zawodowy informuje uczniów, że przygotowali ciekawy bank informacji, z którego będą mogli korzystać oni oraz ich rodzice.

4. O zawodach w pigułce

Podsumowanie – warunkiem zdobycia i wykonywania zawodu jest m.in.: uzyskanie określonej wiedzy i kwalifikacji, nabycie określonych umiejętności i wprawy, posiadanie predyspozycji psychofizycznych, odpowiedni stan zdrowia.

5. Co warto wiedzieć o zawodach?

Prezentacja filmu *Zawody – co warto o nich wiedzieć* (odcinek 10), <https://www.youtube.com/watch?v=6TY-KpA64ouc> [dostęp: 14.11.2017].

Po filmie nauczyciel prezentuje na tablicy Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego i omawia grupy zawodów oraz drogę do zdobycia zawodu (typy szkół).

6. Podsumowanie

Podsumowując zajęcia, doradca zawodowy pyta uczniów: *W jaki sposób mogą zbierać dalsze informacje o zawodach?* Propozycje mogą być różne, decyzja należy do poszczególnych uczniów lub całej klasy, np. w formie artykułów, wykonania przez uczniów prezentacji o ciekawym, nietypowym zawodzie, cykliczne spotkania z zawodami, prezentowanie wybranego i opracowanego przez ucznia zawodu, zawód tygodnia opisany i wyeksponowany w formie gazetki ściennej. Następnie pyta: *Kiedy i do czego mogą się Wam przydać informacje o zawodach?*

Na zakończenie doradca zawodowy rozdaje ulotkę: *Co należy brać pod uwagę, wybierając zawód?* (Załącznik 1).

Dla prowadzącego:

Podczas zajęć dotyczących tematyki zawodoznawczej można korzystać z teczek zawodoznawczych, filmów o zawodach, ulotek itp.

Rekomendujemy, aby na spotkaniu z rodzicami wykorzystać kolaże graficzne wykonane przez uczniów.

NETOGRAFIA:

Film *Przymiarka do wyboru zawodu* (odcinek 8), <https://www.youtube.com/watch?v=KrC8g5sBGfg> [dostęp: 14.11.2017].

Film *Zawody – co warto o nich wiedzieć* (odcinek 10), <https://www.youtube.com/watch?v=6TYKpA64ouc> [dostęp: 14.11.2017].

Wyszukiwarka informacji o zawodach, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/> [dostęp: 14.11.2017].

Informator o zawodach szkolnictwa zawodowego, <http://www.koweziu.edu.pl/wybor-zawodu> [dostęp: 14.11.2017].

Wyszukiwarki zawodów występujących na rynku pracy, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow> [dostęp: 14.11.2017].

e-Gazetki o zawodach, <http://doradztwo.ore.edu.pl/e-gazetki-o-zawodach/> [dostęp: 14.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Co należy brać pod uwagę, wybierając zawód?

- Pamiętaj, praca zawodowa odgrywa w życiu człowieka ogromną rolę, z tego więc względu niezwykle ważne jest, żeby odpowiadała ona twoim zdolnościom i zainteresowaniom. Praca zgodna z preferencjami i możliwościami przynosi człowiekowi radość i satysfakcję, pozwala czuć się kimś ważnym i wartościowym. Daje również szansę na realizację swoich potrzeb, pozwala łatwiej znosić niepowodzenia i trudności, przetrwać momenty frustracji. Dlatego ważne jest, żeby wybór odpowiedniej drogi kształcenia był decyzją przemyślaną.
- Wybrany zawód nie jest wyborem na całe życie – bądź gotowy na zmiany.
- Wybieraj zawód dla siebie! Koledzy są ważni, ale każdy jest inny, ma własne zainteresowania, inne ograniczenia. Wybierając zawód, korzystaj ze wsparcia kolegów, koleżanek, rodziców, rodziny, poradni psychologiczno-pedagogicznej – wizyta w poradni i fachowa pomoc pedagoga oraz psychologa pomogą ci odpowiedzieć na pytanie: *Co chciałbym robić w życiu i co mógłbym robić dobrze?* Nieprawdą jest, że każdy z nas może być Einsteinem, ale prawdą jest, że każdy z nas może wybrać zawód, w którym będzie dobry i spełniony.
- Bądź świadom swoich ograniczeń.
- Zdobywaj doświadczenie. Pracuj w różnych miejscach i na różnych stanowiskach.
- Edukacja jest szansą na przyszłość. Uczyć się trzeba przez całe życie.

Oto kilka wskazówek, które przygotowałem od siebie, nie muszą być dobre dla ciebie. Zastanów się, jakie miałybyś wskazówki dla swojej koleżanki i kolegi, zapisz je na kartce, przyklej na flipcharcie.

(Nauczyciel grupuje propozycje uczniów i każdy dopisuje te, które zabiera do domu. Poleć, aby skreślili te, których nie przyjmują).

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ**rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego****TEMAT: Marzenia do spełnienia.****CEL OGÓLNY:** Wyszukiwanie i analizowanie informacji na temat zawodów oraz charakteryzowanie wybranych zawodów z uwzględnieniem składowych ich opisów, w tym dróg ich zdobywania.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest zawód oraz gdzie można szukać informacji na jego temat;
- wymienia składowe opisu zawodu;
- identyfikuje istotne informacje, które umożliwiają poznanie interesujących go zawodów;
- rozpoznaje zawód na podstawie wykorzystywanych w nim narzędzi – charakteryzujących go atrybutów;
- określa wstępnie swoje pierwsze wyobrażenia o wyborze zawodu.

METODY I FORMY PRACY:

- dyskusja kierowana;
- praca w grupach;
- praca indywidualna – autorefleksja;
- plakat.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przybory do pisanie/markery;
- masa mocująca;
- *Marzenia do spełnienia* – prezentacja multimedialna (opcjonalnie);
- rekwizyty związane z zawodem;
- urządzenie multimedialne z dostępem do Internetu;
- małe szklane naczynie/koszyczek;
- brystol – 1 arkusz na grupę – liczba potrzebnych arkuszy zależy od liczebności grup;
- film *Zawód florysta* (czas trwania 11 min 12 s) [dostęp: 12.11.2017].

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Tajemniczy przedmiot**

- Prowadzący pokazuje uczniom przyniesione (bądź wyświetla – patrz prezentacja slajd 3) przedmioty, które są narzędziami pracy w wybranym zawodzie (np. florysta) lub go symbolizują. Następnie pyta uczniów, z czym one im się kojarzą.

Dla prowadzącego:

Wyżej wymieniony zawód i jego narzędzia pracy/atrybuty są jedynie propozycją. Prowadzący sam może dokonać wyboru przykładowego zawodu oraz przyniesionych/zaprezentowanych rekwizytów, jak również ich liczby. Jeżeli uczniowie nie odgadną zawodu, można pytaniami pomocniczymi ich naprowadzić. Wskazane jest, aby przedmioty, które przydają się do pracy w danym zawodzie, były intrygujące (aby zwróciły uwagę uczniów).

- Prowadzący pyta, jak uczniowie interpretują pojęcie „zawód”, następnie w swobodnych wypowiedziach przedstawiają, jak rozumieją te pojęcie. Na podsumowanie i uporządkowanie wypowiedzi prezentuje dostępną definicję lub wyświetla z prezentacji multimedialnej slajd 4.

„Zawód – zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kompetencji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów”¹

2. Zawód pod lupą. Praca w grupach

- a. Prowadzący wyświetla uczniom film* na temat zawodu florysty (11 minut 12 sekund), który wcześniej rozpoznali. Prosi uczniów, aby podczas oglądania filmu zwracali uwagę na składowe opisu zawodu. Prowadzący wyjaśnia, co to są składowe zawodu.

Link do filmu *Zawód florysta*:

http://zasobyip2.ore.edu.pl/pl/publications/search?title=&description=&author=&education_id=0&subject_id=0&category_id=0&year_from=&year_to=&isbn=&projectTitle=&contestNumber=&projectDecisionNumber=POKL.03.04.03-00-023%2F13-00&keywords.

*Wyszukujemy interesujący nas film o zawodzie i klikamy „rozwiń”.

- b. Prowadzący dzieli uczniów na 3–4 grupy. Zadaniem każdej z grup jest wypisanie na dużym arkuszu papieru – na podstawie obejrzanego filmu i własnych przemyśleń – informacji, które należałoby zgromadzić, chcąc dokładnie poznać jakiś zawód.
- c. Wybrane osoby z grupy wieszają w widocznym miejscu plakaty (najlepiej obok siebie) i prezentują efekty prac.
- d. Prowadzący pyta uczniów o spostrzeżenia i o ewentualne dopisanie tych informacji, których wcześniej ich zdaniem zabrakło.

Wariant

Zawody przyszłości. Praca w grupach

- a. Prowadzący dzieli uczniów na cztery grupy, które siadają naprzeciw siebie. Zadaniem czterech grup jest wymyślenie nowego zawodu wraz z opracowaniem następujących przykładowych elementów wchodzących w skład zawodu (tj.: nazwy, czynności zawodowych, narzędzi pracy, plusów i minusów pracy, warunków pracy, cech charakteru pracownika w zawodzie itp.), który ich zdaniem może być bardzo potrzebny np. w 2050 r. Drugą częścią zadania jest odgadnięcie zawodu wymyślonego przez grupę z naprzeciwka.
- b. Uczniowie każdej z grup – chcąc odgadnąć jaki zawód wymyśliła grupa „konkurentów” – zadają pytania grupie przeciwnej, które mają naprowadzić ich na właściwą odpowiedź (prowadzący pomaga im w tym). Każda grupa może zadać pięć pytań. Następnie pytania zadaje grupa przeciwna.
- c. Prowadzący porządkując odpowiedzi, zapisując je w formie plakatu.
- d. Uczniowie mają porównywać swój wymyślony zawód z charakterystyką innych zawodów opisanych w zaprezentowanych linkach poniżej:
Propozycje:
 - wyszukiwarka informacji o zawodach, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/>,
 - wyszukiwarki zawodów występujących na rynku pracy, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>,
 - katalog zawodów, <http://praca-enter.pl>.

3. „Złota rybka”

- a. Prowadzący prosi uczniów, żeby zastanowili się nad swoim wymarzonym zawodem i aby napisali na jednej karteczce zakończenie zdania: *Marzę o tym, aby wykonywać zawód* (wpisać nazwę zawodu), w którym..., a następnie wrzucili do szklanej kuli lub koszyka.
- b. Wybrana z klasy osoba (tj. „złota rybka”) losuje 3 karteczki zawierające po jednym życzeniu/zawodzie, które ma się spełnić autorowi. Uczniowie zadają „złotej rybce” pytania, np. związane z przedmiotami/czynnościami zawodowymi w danym zawodzie; odpowiedzi mają ułatwić im odgadnięcie wylosowanego zawodu. Zadaniem pozostałych uczniów jest odgadnięcie nazwy wylosowanego zawodu. Uczniowie, którzy napisali swój wymarzony zawód, mogą się ujawnić i powiedzieć, co w tym zawodzie jest najciekawsze/najlepsze.

¹ Porównaj z: *Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego* (Załącznik 2 do Przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej, ORE, Warszawa 2017).

Dla prowadzącego:

Prowadzący pomaga „złotej rybce” odpowiadać na zadawane pytania, jeżeli zauważy, że ma z tym problemy. Należy zwrócić uwagę uczniom, aby dosyć precyzyjnie zadawali pytania. Podpowiedzi pytań dla uczniów mają być propozycje umieszczone na plakacie.

4. Czy wiesz, że ...?

- a. Prowadzący wyświetla uczniom historie znanych osób oraz ich doświadczenia zawodowe, zanim spełniło się ich marzenie (propozycja znanych osób – prezentacja, slajdy 5–6). Po ich prezentacji pyta uczniów, czy spodziewali się, że nie wszystkie znane osoby od razu podjęły pracę w swoim wymarzonym zawodzie.
- b. Wybrani uczniowie losują zawód/zawody, które wcześniej zostały wypisane jako życzenia. Chętni uczniowie podają propozycje, co autor życzenia może już teraz bądź w przyszłości zrobić, żeby łatwiej mógł spełnić swoje marzenie zawodowe. Prowadzący komentuje propozycje oraz dopowiada ewentualne możliwości realizacji marzeń zawodowych.

Dla prowadzącego:

Wybrane znane osoby w prezentacji multimedialnej są jedynie propozycją. Prowadzący może sam przedstawić osoby wybrane wg własnego uznania bądź o nich krótko opowiedzieć, w przypadku braku możliwości wyświetlenia prezentacji.

5. Podsumowanie

Prowadzący podsumowuje zajęcia, pytając, dlaczego znajomość składowych opisu zawodów stanowi ważny aspekt przy wyborze konkretnego zawodu w przyszłości.

Na koniec prowadzący zachęca uczniów do refleksji i odpowiedzi na pytanie: *Czy po dzisiejszych zajęciach bierzesz pod uwagę jakiś inny zawód, który mógłbyś wykonywać w przyszłości?*

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Wyszukiwarka zawodów, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod> [dostęp: 12.11.2017].

Katalog zawodów, <http://praca-enter.pl> [dostęp: 12.11.2017].

Wyszukiwarki zawodów występujących na rynku pracy, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow> [dostęp: 12.11.2017].

Film *Zawód florysta*, http://zasobyip2.ore.edu.pl/pl/publications/search?title=&description=&author=&education_id=0&subject_id=0&category_id=0&year_from=&year_to=&isbn=&projectTitle=&contestNumber=&projectDecisionNumber=POKL.03.04.03-00-023%2F13-00&keywords [dostęp: 12.11.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJrekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą¹**TEMAT: W jakich zawodach wykorzystam wiedzę z ...?****CEL OGÓLNY:** Wyszukiwanie i analizowanie informacji na temat zawodów oraz charakteryzowanie wybranych zawodów z uwzględnieniem składowych ich opisów, w tym dróg ich zdobywania.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- opisuje poszczególne zawody ze szczególnym uwzględnieniem zadań, czynności i umiejętności zawodowych;
- wskazuje zawody, w których przydatne są: wiedza i umiejętności zdobywane na zajęciach z poszczególnych przedmiotów;
- wymienia źródła informacji o zawodach.

METODY PRACY:

- praca w grupach;
- praca indywidualna;
- praca z tekstem;
- kalambury.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przybory do pisania, kreda lub marker do tablicy;
- czyste kartki A4;
- *W jakich zawodach wykorzystam umiejętności przedmiotowe?* – Załącznik 1 (po 1 egz. na grupę);
- komputer z dostępem do Internetu i rzutnikiem multimedialnym;
- wydruk Klasyfikacji Zawodów i Specjalności lub plik elektroniczny Klasyfikacji Zawodów i Specjalności (opcjonalnie).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****Dla prowadzącego:**

Sugeruje się przeprowadzenie zajęć w klasopracowni informatycznej, zapewniającej uczniom swobodny dostęp do zasobów Internetu.

1. Poszukiwanie zawodów. Praca w zespołach

- Prowadzący zawiesza plakat z pytaniem: *W jakich zawodach wykorzystam wiedzę z ...?* Uczniowie podają propozycje przedmiotów szkolnych, z którymi w dalszej części lekcji będą poszukiwać powiązań przedmiot – zawód.
- Nauczyciel dzieli uczniów na 4-osobowe zespoły, rozdaje czyste kartki i prosi zespoły o wyszukanie zawodów, w których szczególnie przydaje się wiedza z przedmiotu ... (np. *biologia*) oraz umiejętności zdobyte na lekcjach... (np. *biologii*). Uczniowie szukają powiązań (przedmiot – zawód), każdy zespół analizuje wybrany przez siebie przedmiot spośród zaproponowanych powyżej przedmiotów szkolnych.

¹ Zajęcia mogą być realizowane (po dokonaniu modyfikacji) w ramach zajęć edukacyjnych z poszczególnych przedmiotów.

Dla prowadzącego:

Rekomenduje się prowadzącemu, by uczniom stworzyć możliwość skorzystania z *Klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy* (taką opracowuje Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej), np. można przygotować wydruki tej klasyfikacji albo skorzystać z wersji elektronicznej: <http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod> lub *Wyszukiwarka opisów zawodów*, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>.

- c. Przedstawiciele zespołów prezentują wypracowane w grupach propozycje zawodów, a nauczyciel i pozostałe zespoły uzupełniają wypowiedzi prezenterów. Można skorzystać z dedykowanego fragmentu Załącznika 1 *W jakich zawodach wykorzystam umiejętności przedmiotowe?* w zakresie danego przedmiotu szkolnego.
- d. Nauczyciel prosi zespoły uczniów, aby z proponowanych zawodów wybrali jeden i wypisali zadania, czynności oraz umiejętności zawodowe występujące w opisie zawodu lub zidentyfikowane przez uczniów w obrębie wybranego zawodu. Nauczyciel pomaga zespołom określaniu zadań, czynności i umiejętności zawodowych.

2. Zawód a moje umiejętności. Praca indywidualna, kalambury

- a. Nauczyciel prosi uczniów o wypisanie swoich umiejętności i porównanie ich z wymaganiami charakterystycznymi dla przedstawianych zawodów. Uczniowie analizują i dopasowują swoje umiejętności do umiejętności oczekiwanych /wymaganych w tych zawodach.
- b. Chętni uczniowie przedstawiają umiejętności i zawody za pomocą kalamburów, pozostali uczniowie wraz z nauczycielem przedmiotu odgadują ukryte przekazy związane z prezentowanym zawodem.

3. Ewaluacja

Na podsumowanie zajęć nauczyciel prosi o odpowiedź na pytania:

- *Czego nowego dowiedziałeś/aś się o zawodach, nad którymi pracowaliście podczas dzisiejszej lekcji?*
- *Jak po dzisiejszej lekcji zmieniła się twoja wizja przyszłości zawodowej?*

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wyberam-zawod> [dostęp: 19.11.2017].

Hordyjewicz T., Gruza M., *Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Tworzenie i stosowanie*, MPiPS, Warszawa 2014, http://archiwum.up.podlasie.pl/uploads/upload/ciipkz/dokumenty_do_pobrania/Klasyfikacja_zawodow_metodologia.pdf [dostęp: 10.11.2017].

Klasyfikacja zawodów i specjalności występujących na rynku pracy, <http://www.klasyfikacje.gofin.pl/kzis/6,0.html> [dostęp: 10.11.2017], <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci> [dostęp: 10.11.2017].

Lelińska K., *Zawodoznawstwo w planowaniu kariery*, OHP, Warszawa 2006.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej. Załącznik 2 – *Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej* (Dz.U. 2017 r. poz. 356).

Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 listopada 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz.U. 2016 poz. 1876).

Strojna E., Żywiec-Dąbrowska E., *Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy*, MPiPS, Warszawa 2014. Wyszukiwarka opisów zawodów, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow> [dostęp: 10.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

W jakich zawodach wykorzystam umiejętności przedmiotowe?

1. Język polski

2. Wiedza o kulturze

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji: uczeń rozpoznaje wypowiedzi, porządkuje informacje, rozróżnia gatunki publicystyczne.	dziennikarz, reportażysta, krytyk, scenarzysta, specjalista informacji, naukowej, technicznej, specjalista zarządzania informacją, specjalista komunikacji społecznej, redaktor, komentator, konferansjer, spiker, tłumacz, mediator, prawnik, pedagog, psycholog, trener, coach, sędzia, specjalista systemów rozpoznawania mowy, poeta, pisarz, copywriter, aktor, reżyser, scenarzysta, socjolog, kulturoznawca, piosenkarz, nauczyciel, bloger, filozof, literat, filolog, prezenter, prawnik, przewodnik, językoznawca, muzyk, komornik, programista, grafik komputerowy, animator kultury, sufler, stenograf
2. Analiza i interpretacja tekstów kultury: uczeń opisuje odczucia, rozróżnia narrację, rozpoznaje utwory, omawia funkcje środków stylistycznych, zna specyfikę tekstów kultury (literatura, poezja, muzyka, sztuki audiowizualne).	
3. Tworzenie wypowiedzi: uczeń tworzy spójne wypowiedzi ustne, stosuje zasady organizacji tekstu i zasady etyki językowej, uczestniczy w dyskusji, dokonuje redakcji tekstu.	
4.	
5.	
6.	

3. Języki obce nowożytnie

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Znajomość środków językowych.	tłumacz, pilot wycieczek, nauczyciel informatyk, programista, specjalista międzykulturowy, filolog, piosenkarz, lektor, spiker, przewodnik, stewardesa, pilot statków pasażerskich, kontroler lotniczy, dziennikarz, nauczyciel
2. Rozumienie, tworzenie i przetwarzanie wypowiedzi.	
3.	
4.	
5.	
6.	

4. Muzyka

5. Historia muzyki

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	nauczyciel, muzyk, kulturoznawca, poeta, pisarz,
2. Tworzenie wypowiedzi: uczeń tworzy wypowiedzi, posługuje się różnymi mediami (gra, śpiew, taniec, narzędzia komputerowe, nagranie, słowo mówione i pisane).	krytyk, konferansjer, tancerz, choreograf, piosenkarz, kompozytor, trener, instruktor, krytyk muzyczny, dziennikarz, wokalista, śpiewak, dyrygent, instrumentalista, technik akustyk, dźwiękowiec, instruktor rytmiki, organista
3.	
4.	
5.	
6.	

6. Plastyka

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji – percepcja sztuki.	kulturoznawca, pedagog animacji kulturalnej, animator czasu wolnego, grafik komputerowy, rysownik, malarz, ilustrator, kierownik domu kultury,
2. Tworzenie wypowiedzi – ekspresja przez sztukę.	fotograf, operator kamery, montażysta, filmowiec,
3. Analiza i interpretacja tekstów kultury – recepcja sztuki.	scenograf, rzeźbiarz, konserwator dzieł sztuki, konserwator zabytków, dekorator wnętrz, florysta
4.	
5.	
6.	

7. Historia

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Chronologia historyczna: uczeń dostrzega zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym.	historyk, nauczyciel, muzealnik, sędzia, specjalista międzykulturowy, archeolog, geolog, prawnik, polityk, prokurator, asystent sędziego, przewodnik, archiwista, etnograf, antropolog, religioznawca, historyk sztuki, kulturoznawca, konserwator dzieł sztuki, żołnierz, pisarz, renowator zabytków, technik informacji naukowej, fotoreporter, urbanista, etnolog, architekt, budowniczy, plastyk, malarz
2. Analiza i interpretacja historyczna: uczeń wyjaśnia związki przyczynowo- skutkowe, analizuje wydarzenia, wyjaśnia znaczenie. poznawania przeszłości i świata współczesnego.	
3. Tworzenie narracji historycznej: uczeń integruje pozyskane informacje, tworzy narracje historyczna.	
4.	
5.	
6.	

8. Wiedza o społeczeństwie

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Wykorzystanie i tworzenie informacji na temat życia publicznego.	historyk, nauczyciel, prawnik, polityk, prokurator, asystent sędziego, politolog, dziennikarz, specjalista administracji publicznej, specjalista ds. integracji europejskiej, pracownik biurowy, sekretarka, specjalista ds. pozyskiwania funduszy unijnych, urzędnik państwowy, celnik, organizatorzy turystyki, specjaliści finansowi i ubezpieczeniowi, rzecznik praw konsumenta, socjolog, medioznawca
2. Znajomość zasad i procedur demokracji.	
3. Rozumienie zasad gospodarki rynkowej.	
4.	
5.	
6.	

9. Geografia

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Korzystanie z różnych źródeł i informacji geograficznej: uczeń dokonuje pomiarów w terenie, korzysta z map, fotografii, rysunków, gromadzi informacje geograficzną.	geolog, kartograf, geodeta, hydrolog, meteorolog, rysownik kartograficzny, rysownik geodezyjny, operator CAD, kreślarz, technik geofizyk, technik inżynierii środowiska i melioracji, laborant, technik agrobiznesu, technik żywienia, fotograf, nauczyciel, geograf, rzeczoznawca, rolnik, socjolog, inżynier ochrony środowiska, technik ochrony środowiska, ekolog, astronom, rybak, ogrodnik, agrotechnik, sadownik, maszynista, konduktor, mechanik, nawigator, marynarz
2. Identyfikowanie związków i zależności oraz wyjaśnianie zjawisk i procesów.	
3. Kształtowanie postaw.	
4.	
5.	
6.	

10. Biologia

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Znajomość różnorodności biologicznej i podstawowych procesów biologicznych.	biolog, diagnosta laboratoryjny, genetyk, laborant mikrobiologiczny, laborant biochemiczny, laborant w hodowli roślin, technik rolnik, technik leśnik, technolog żywności, dietetyk, instruktor odnowy biologicznej, lekarz, ogrodnik, sadownik, rolnik, specjalista zdrowia publicznego, specjalista ochrony zdrowia, biotechnolog, biochemik, mikrobiolog, bioinżynier, bioinformatyk, weterynarz
2. Znajomość metodyki badań biologicznych.	
3. Znajomość uwarunkowań zdrowia człowieka.	
4.	
5.	
6.	

11. Chemia

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów: uczeń opisuje właściwości substancji i wyjaśnia przebieg prostych procesów chemicznych, zna związek różnorodnych właściwości chemicznych z ich zastosowaniami i ich wpływ na środowisko.	chemik, biochemik, farmaceuta, inżynier technologii żywności, inżynier technologii chemicznej, laborant chemiczny, technik przetwórstwa tworzyw sztucznych, technik papiernictwa, technolog środków kosmetycznych, operator maszyn chemicznych, monter urządzeń chemicznych, agrochemik, kontroler reaktorów chemicznych, perfumiarz
2. Opanowanie czynności praktycznych: uczeń bezpiecznie posługuje się prostym sprzętem laboratoryjnym i podstawowymi odczynnikami chemicznymi, projektuje i przeprowadza proste doświadczenia chemiczne.	
4.	
5.	
6.	

12. Fizyka

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Wykorzystanie wielkości fizycznych do opisu poznanych zjawisk lub rozwiązania prostych zadań obliczeniowych.	fizyk, astrofizyk, astronom, fizyk medyczny, inżynier budownictwa, inżynier robotyki, mechanik, geofizyk, automatyk, akustyk, elektryk, mechatronik, optyk, inżynier urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, kosmolog, architekt
2. Wskazywanie w otaczającej rzeczywistości przykładów zjawisk opisywanych za pomocą poznanych prac i zależności fizycznych.	
4.	
5.	
6.	

13. Matematyka

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Wykorzystanie i tworzenie informacji: uczeń interpretuje i tworzy teksty o charakterze matematycznym, używa języka matematycznego do opisu rozumowania i uzyskanych wyników. 2. Wykorzystywanie i interpretowanie reprezentacji: uczeń używa prostych, dobrze znanych obiektów matematycznych, interpretuje pojęcia matematyczne i operuje obiektami matematycznymi. 3. Modelowanie matematyczne: uczeń dobiera model matematyczny do prostej sytuacji, buduje model matematyczny danej sytuacji. 4. Użycie i tworzenie strategii: uczeń stosuje strategię jasno wynikającą z treści zadania, tworzy strategię rozwiązania problemu. 5. Rozumowanie i argumentacja: uczeń prowadzi proste rozumowania, podaje argumenty uzasadniające poprawność rozumowania. 4. 5.	statystyk, analityk danych, analityk finansowy, analityk giełdowy, księgowy, ekonomista, specjalista big data/data science (nowy zawód rynku pracy), demograf, astronom, kosmolog, fizyk, architekt, projektant baz danych, psychometra, logistyk

14. Informatyka

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Bezpieczne posługiwanie się komputerem i jego oprogramowaniem, wykorzystanie sieci komputerowej; komunikowanie się za pomocą komputera i technologii informacyjno-komunikacyjnych. 2. Wyszukiwanie, gromadzenie i przetwarzanie informacji z różnych źródeł; opracowywanie za pomocą komputera: rysunków, tekstów, danych liczbowych, motywów, animacji, prezentacji multimedialnych. 3. Rozwiązywanie problemów i podejmowanie decyzji z wykorzystaniem komputera, z zastosowaniem podejścia algorytmicznego. 4. Wykorzystanie komputera oraz programów i gier edukacyjnych do poszerzania wiedzy i umiejętności z różnych dziedzin oraz do rozwijania zainteresowań. 5. Ocena zagrożeń i ograniczeń, docenianie społecznych aspektów rozwoju i zastosowań informatyki. 6. 7. 8.	analityk danych, programista aplikacji, architekt stron internetowych, administrator stron internetowych, specjalista Big Data/Data Science (nowy zawód rynku pracy), administrator systemów komputerowych, tester oprogramowania, analityk sieci komputerowych, teleinformatyk, grafik komputerowy, serwisant sprzętu komputerowego, architekt Data Center (nowy zawód rynku pracy)

15. Wychowanie Fizyczne

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Dbłość o sprawność fizyczną, prawidłowy rozwój, zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne oraz zrozumienie związku aktywności fizycznej ze zdrowiem, w szczególności: a) umiejętność oceny własnej sprawności fizycznej i przebiegu rozwoju fizycznego w okresie dojrzewania; b) gotowość do uczestnictwa w rekreacyjnych i sportowych formach aktywności fizycznej oraz ich organizacji; c) zrozumienie związku aktywności fizycznej ze zdrowiem; d) umiejętności osobiste i społeczne sprzyjające zdrowiu i bezpieczeństwu.	instruktor sportu, trener sportu, sędzia sportowy, menedżer imprez sportowych, instruktor fitness, instruktor jazdy konnej, instruktor sportów ekstremalnych, instruktor sztuk walki, komentator sportowy, dziennikarz sportowy, lekarz – specjalista medycyny sportowej, fizjoterapeuta, psycholog sportowy, zawodnik dyscypliny sportu, tancerz
2.	
3.	
4.	

16. Edukacja dla bezpieczeństwa

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Znajomość powszechnej samoobrony i ochrony cywilnej. Uczeń rozumie znaczenie powszechnej samoobrony i ochrony cywilnej.	ratownik medyczny, ratownik górski, ratownik wodny, strażak, inspektor obrony cywilnej, oficer, żołnierz szeregowy, policjant służby kryminalnej, strażnik miejski, opiekun medyczny, pielęgniarz, lekarz, funkcjonariusz służby penitencjarnej, funkcjonariusz służb specjalnych, pracownik ochrony fizycznej
2. Przygotowanie do działania ratowniczego. Uczeń zna zasady prawidłowego działania w przypadku wystąpienia zagrożenia życia i zdrowia.	
3. Nabycie umiejętności udzielania pierwszej pomocy. Uczeń umie udzielać pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.	
4.	
5.	
6.	

17. Wychowanie do życia w rodzinie

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Okazywanie szacunku innym ludziom, docenianie ich wysiłku i pracy, przyjęcie postawy szacunku wobec siebie; wnoszenie pozytywnego wkładu w życie swojej rodziny. 2. Przyjęcie integralnej wizji osoby; wybór i urzeczywistnianie wartości służących osobowemu rozwojowi; kierowanie własnym rozwojem, podejmowanie wysiłku samowychowawczego zgodnie z uznawanymi normami i wartościami; poznawanie, analizowanie i wyrażanie uczuć; rozwiązywanie problemów i pokonywanie trudności okresu dorastania. 3. Znajomość organizmu ludzkiego i zachodzących w nim zmian oraz akceptacja własnej płciowości; przyjęcie integralnej wizji ludzkiej seksualności; umiejętność obrony własnej intymności i nietykalności seksualnej oraz szacunek dla ciała innej osoby. 4. Korzystanie ze środków przekazu w sposób selektywny, umożliwiający obronę przed ich destrukcyjnym oddziaływaniem. 5. Umiejętność korzystania z systemu poradnictwa dla dzieci i młodzieży. 6. 7. 8.	mediator, pedagog, wychowawca, specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, specjalista do spraw adopcji, opiekun środowiskowy, asystent rodziny, opiekun w domu pomocy społecznej, pracownik socjalny, specjalista resocjalizacji, pracownik zarządzania kryzysowego, psycholog wychowawczy

18. Etyka

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Kształtowanie refleksyjnej postawy wobec człowieka, jego natury, powinności moralnych oraz wobec różnych sytuacji życiowych. 2. Rozpoznawanie podstawowych wartości i dokonywanie właściwej ich hierarchizacji; dokonywanie wyboru wartości i tworzenie ich hierarchii. 3. Poznanie specyficznych norm i wartości leżących u podstaw działalności publicznej w szkole (samorząd uczniowski), społeczności lokalnej i państwie demokratycznym; rozpoznawanie sytuacji naruszających te normy i wartości (np. korupcja); podejmowanie działań zgodnych z tymi normami i wartościami w grupie rówieśniczej i szkole. 4. Podjęcie odpowiedzialności za siebie i innych oraz za dokonywane wybory moralne; rozstrzygnięcie wątpliwości i problemów moralnych zgodnie z przyjętą hierarchią wartości i dobrem wspólnym. 5. Stosowanie zasad harmonijnego współistnienia i współdziałania ze środowiskiem społecznym i przyrodniczym. 6. 7. 8.	specjalista etyki biznesu, filozof, teolog, religioznawca, etyk, pedagog, andragog, politolog, nauczyciel etyki, psycholog, psychoterapeuta, trener, coach

19. Zajęcia artystyczne

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji – percepcja sztuki.	malarz, grafik, rzeźbiarz, scenograf, konserwator
2. Tworzenie wypowiedzi – ekspresja przez sztukę.	dział sztuki, historyk sztuki, instrumentalista, wokali-
3. Analiza i interpretacja tekstów kultury – recepcja sztuki.	sta, kompozytor, dyrygent, reżyser dźwięku, reżyser
4.	filmowy, producent filmowy, producent teatralny,
5.	producent telewizyjny, aktor, mim, prezenter telewi-
6.	zyjny, spiker radiowy

20. Zajęcia techniczne

Cele kształcenia – wymagania ogólne	Przykładowe zawody
1. Rozpoznawanie urządzeń technicznych i rozumienie zasad ich działania.	blacharz, monter, spawacz, ślusarz, frezer, szlifierz,
2. Opracowywanie koncepcji rozwiązań typowych problemów technicznych oraz przykładowych rozwiązań konstrukcyjnych.	tokarz, mechanik, zegarmistrz, jubiler, grawer, cera-
3. Planowanie pracy o różnym stopniu złożoności, przy różnych formach organizacyjnych pracy.	mik, kowal, tkacz
4. Bezpieczne posługiwanie się narzędziami i przyrządami.	
5.	
6.	
7.	

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Rzemiosło – alternatywą dla młodych zawodowców.

CEL OGÓLNY: Wyszukiwanie i analizowanie informacji na temat zawodów oraz charakteryzowanie wybranych zawodów z uwzględnieniem składowych ich opisów, w tym dróg ich zdobywania.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- przedstawia informacje o zawodach rzemieślniczych;
- wymienia zalety poszczególnych zawodów rzemieślniczych;
- podaje nazwy przykładowych narzędzi służących rzemieślnikom do wytwarzania towarów i świadczenia usług;
- wymienia umiejętności, zdolności lub cechy przydatne w zawodach rzemieślniczych;
- charakteryzuje specyfikę kształcenia zawodowego.

METODY PRACY:

- akronim;
- skojarzenia;
- gra online;
- dyskusja;
- praca w grupach;
- quiz.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputery/laptopy z dostępem do Internetu – po 1 dla 3 uczestników;
- *Zasady gry „E-rzemieślnik”* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdej grupy);
- arkusze papieru flipchart z zapisanym wyrazem *RZEMIEŚLNIK* – Załącznik 1A (wzór, 3–4 egz. w zależności od wielkości grupy);
- arkusze papieru flipchart z zapisaną gwiazdą skojarzeń – Załącznik 1B (wzór, 3–4 egz. w zależności od wielkości grupy);
- *Opisy zawodów rzemieślniczych* – Załącznik 3 (do pocięcia);
- *Wykaz zawodów rzemieślniczych* – Załącznik 4 (dla prowadzącego).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE:****1. Rzemieślnik – co o nim wiemy?**

Prowadzący rozwiesza w sali 3–4 arkusze papieru flipchart z wyrazem *RZEMIEŚLNIK* (wzór – Załącznik 1A). Uczniów dzieli także na 3–4 grupy. Zadaniem uczniów jest wypisanie nazw zawodów rzemieślniczych rozpoczynających się od poszczególnych liter wyrazu rzemieślnik. Na przykład: R – rymarz, Z – zdun. Nauczyciel każdej grupie rozdaje również arkusz papieru z gwiazdą skojarzeń (Załącznik 1B). Zadaniem uczniów jest wypisanie skojarzeń związanych z pojęciem rzemieślnik. Po omówieniu ćwiczenia prowadzący zachęca uczniów do dyskusji na temat zawodu rzemieślnika, zadając pytania, np.:

- *Jakie zawody rzemieślnicze są popularne?*
- *Jakie mniej popularne?*
- *Czy warto być dziś rzemieślnikiem?*

2. „E – rzemieślnik”. Rozgrywki w grupach

- a. Prowadzący prosi uczniów, aby podzieli się na 3-osobowe zespoły, zajęli miejsca przed laptopami (każda grupa przy jednym laptopie) i zaprasza do multimedialnej gry internetowej *Praca czeka w rzemiośle* opracowanej przez Wielkopolską Izbę Rzemieślniczą oraz Doradztwo Społeczne i Gospodarcze w Poznaniu w ramach projektu UE

„Społecznie Odpowiedzialne Rzemiosło” (<http://www.gra.spoleczne-rzemioslo.pl/> [dostęp: 15.11.2017]). Prosi o zapoznanie się z instrukcją do gry w wersji on-line, ale też może rozdać uczestnikom wersję papierową (Załącznik 2).

- b. Prowadzący upewnia się, czy wszyscy uczniowie zapoznali się zasadami gry i czy poszczególne zespoły są gotowe do rozpoczęcia gry. Przypomina, że wygrywa zespół, który w najkrótszym czasie dotrze do mety.
- c. Po ukończeniu gry prowadzący wraz z uczniami może przejść do gry *Miliard w rzemiosło*. Zadaniem graczy jest sprawdzenie wiedzy, którą zdobyli w grze *E-rzemieślnik*. Gra składa się z trzech etapów o narastającym stopniu trudności. Zadaniem grających jest odpowiedzenie na pytania przez wybranie poprawnej odpowiedzi z czterech zaproponowanych. Wygrywa ten zespół, który ukończy wszystkie etapy.
- d. Po ukończeniu gry prowadzący pyta, co nowego uczniowie dowiedzieli się o zawodach rzemieślniczych, czy coś jeszcze dała im ta gra.

3. W jakim zawodzie rzemieślniczym mógłbym/mogłabym pracować?

Uczestnicy losują karteczkę z nazwą i krótką charakterystyką zawodu rzemieślniczego (Załącznik 3). Zadaniem uczestników jest zastanowienie się, dlaczego mogliby być przedstawicielem danego zawodu rzemieślniczego, tzn. jakie ich umiejętności, zdolności, zainteresowania lub cechy, które posiadają, mogłyby przydać się w wykonywaniu wylosowanego zawodu rzemieślniczego. Nawet jeśli dany zawód na pierwszy rzut oka zupełnie by mi nie odpowiadał, to co takiego mam, co można by było w nim wykorzystać.

Dla prowadzącego:

Dodatkowo przykładowe zawody rzemieślnicze – Załącznik 4.

Następnie prowadzący prosi, by uczestnicy dokończyli zdanie: *Mogłabym/mógłbym pracować jako ...* (nazwa zgodna z wylosowaną karteczką), *ponieważ ...*.

W podsumowaniu ćwiczenia prowadzący zwraca uwagę, że wszyscy mamy różnego rodzaju atuty, np. cechy osobowościowe, umiejętności, talenty, które można wykorzystać w różnych zawodach. Poleca uczniom stronę Ośrodka Rozwoju Edukacji – zakładkę *Wybieram zawód*, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/> w celu uzyskania dodatkowych informacji o zawodach i możliwościach dalszego kształcenia.

NETOGRAFIA:

Gry i quizy, <http://www.gra.spoleczne-rzemioslo.pl/> [dostęp: 15.11.2017].

Opis zawodów rzemieślniczych: <http://rzemioslo-ketrzyn.prv.pl/aktualnosci.html> [dostęp: 7.11.2017].

Wykaz zawodów rzemieślniczych, <http://www.irlodz.home.pl/dox/wykwaw.pdf> [dostęp: 7.11.2017].

Doradztwo edukacyjno-zawodowe ORE, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/> [dostęp: 7.11.2017].

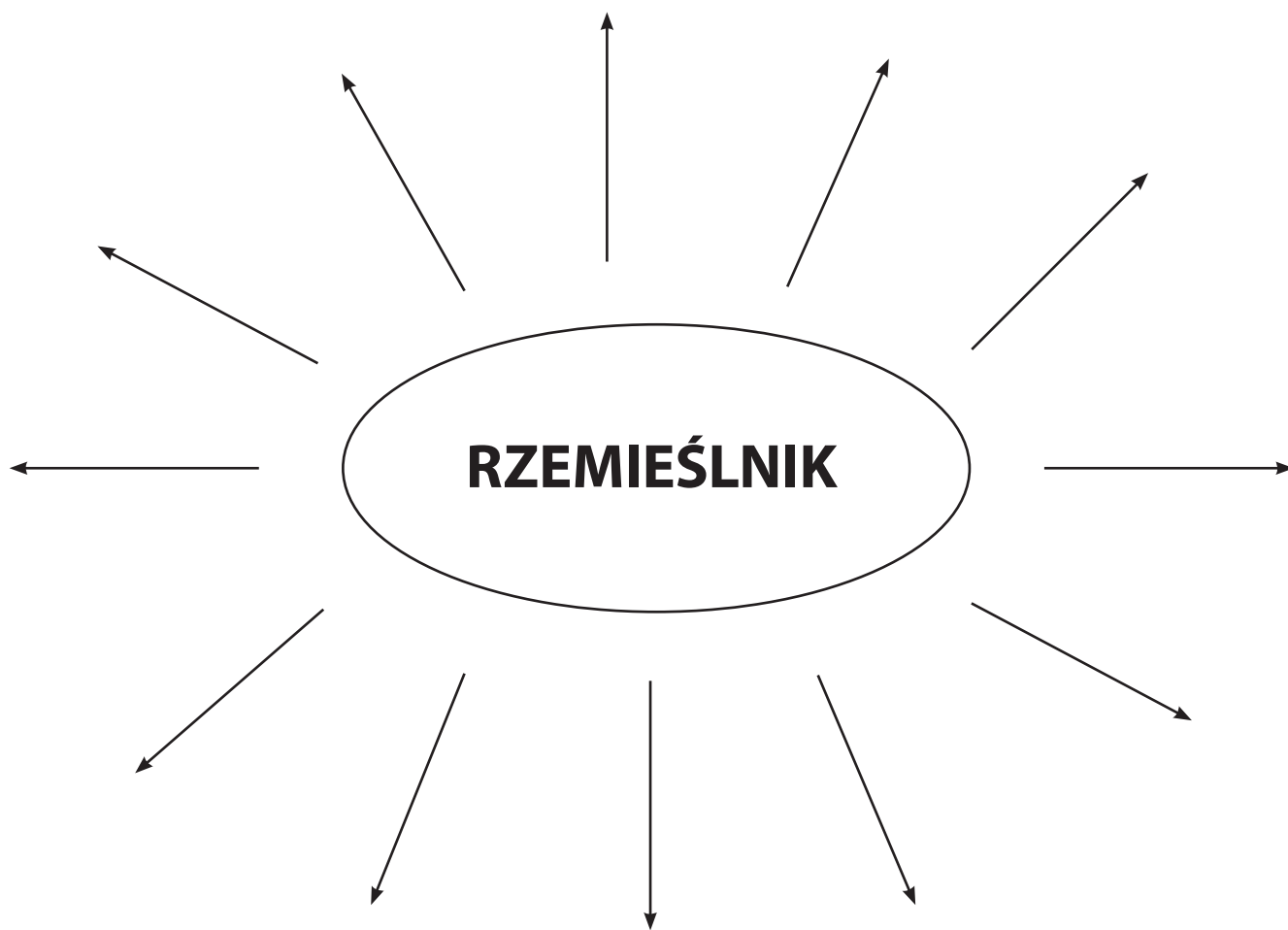
ZAŁĄCZNIK 1A

Wpisz nazwy zawodów rzemieślniczych, rozpoczynających się od poszczególnych liter wyrazu rzemieślnik.
np. R – rymarz, Z – zdun.

**R
Z
E
M
I
E
Ś
L
N
I
K**

ZAŁĄCZNIK 1B

Wpisz wyrazy, które kojarzą Ci się z pojęciem rzemieślnik, np. narzędzia, przedmioty, produkty, miejsca itp. Nie powtarzaj tych samych skojarzeń.

ZAŁĄCZNIK 2

Zasady gry E-rzemieślnik

Pola gry planszowej tworzą minigry. Gracz rzucając kostką, porusza się po planszy.

W zależności na jakim polu zatrzyma się, uruchomi losowo wybraną minigrę.

Na planszy znajdują się następujące rodzaje pól:

- pola zielone (powodują przesunięcie do przodu);
- pola czerwone (powodują przesunięcie do tyłu);
- pole czarne (powodują cofnięcie do pola START);
- pola oznaczone graficznymi symbolami zawodów i rodzaju minigier (powodują przejście do minigier).

Jak zacząć grę?

Aby rozpocząć grę, należy rzucić kostką, klikając w obrazek kostki na planszy. Nastąpi przesunięcie o odpowiednią liczbę pól na trasie i wtedy zacznie się gra.

Jak grać?

Za każdym razem, aby poruszać się po planszy, należy kliknąć w obrazek kostki na planszy. Kolejne „akcje” będą zależeć od najechania na poszczególny rodzaj pól. Po najechaniu na zielone pola znajdujące się na planszy, grający automatycznie przeskoczy o tyle pól, o ile jest wskazane na danym polu do przodu. Jeżeli zawodnik trafi na czerwone pole, to cofa się o liczbę pól wskazanych na tym polu. Najechanie na czarne pole powoduje odesłanie grającego na początek gry. Po przejściu na pola oznaczone graficznie, gracz przejdzie do wylosowanej minigry.

Jak wygrać i zakończyć grę?

Gra kończy się w momencie dotarcia przez gracza do pola META – należy wylosować dokładną liczbę oczek kostki tak, aby stanąć na mecie. Wynik obliczany jest na podstawie łącznego czasu potrzebnego do wykonania zadań w ramach minigier. Graczowi po uruchomieniu każdej minigry jest naliczany czas. W zależności od rodzaju minigry, uczestnik będzie karany za błędy wydłużeniem czasu. Po zakończeniu gry wynik zapisywany jest na liście rekordów. Im krótszy czas osiągnie gracz, tym wyżej znajdzie się w rankingu. Lista obejmuje najlepszych 20 pozycji.

ZAŁĄCZNIK 3

Opisy zawodów rzemieślniczych

kominiarz czyszczenie, sprawdzanie i wydawanie opinii o stanie przewodów kominowych, dymowych i wentylacyjnych. Badanie stanu przewodów kominowych, kominowo-ogrzewczych i wentylacyjnych. Czyszczenie i sprawdzanie kominów wolno stojących. Wypalanie sadzy w przewodach kominowych. Montaż i demontaż ław kominowych oraz naprawa głowic komin	modystka wytwarzanie, naprawa, przerabianie i odświeżanie kapeluszy damskich, beretów, toczków, czapek i czapczek dziecięcych itp. Nakryć głowy z wszelkiego rodzaju materiałów, w tym również ze skóry, futer i innych imitacji. Wytwarzanie sztucznych kwiatów oraz innych ozdób, stroików jako kompletu z nakryciem głowy. Szycie i upinanie welonów ślubnych, żałobnych oraz kokard
monter instalacji sanitarnych wykonanie, naprawa i konserwacja wszelkiego rodzaju wewnętrznych i zewnętrznych instalacji oraz urządzeń. Czyszczenie wykonanej instalacji i zabezpieczenie jej przed korozją, a w razie potrzeby położenie izolacji termicznej. Wykonywanie nietypowych elementów instalacyjnych	złotnik-jubiler wytwarzanie, naprawa, przeróbka i konserwacja biżuterii i innych przedmiotów użytkowych i ozdobnych z metali szlachetnych i innych metali. Obróbka i oprawa kamieni naturalnych i syntetycznych. Zdobienie wyrobów różnymi technikami. Usługowa oprawa bursztynów
fotograf specjalista zajmujący się zawodowo wykonywaniem zdjęć	wulkanizator naprawa wszelkiego rodzaju opon i dętek, bieżnikowanie i kolcowanie opon, montaż i demontaż opon oraz ich wyważanie, naprawa wszelkich wyrobów z gumy, w tym zabawek i artykułów sanitarnych, wykonywanie klejów do gumy
optyk okularowy wykonuje okulary korekcyjne według recepty lub starych okularów, naprawia i konserwuje różne typy okularów na zlecenie klienta, pełni rolę doradcy przy wyborze oprawek i szkieł korekcyjnych. Zajmuje się również sprzedażą soczewek kontaktowych oraz różnych akcesoriów optycznych takich jak: futerały do okularów, płyny do czyszczenia soczewek okularowych i innych	fryzjer strzyżenie, upinanie i fryzowanie włosów. Strzyżenie oraz pielęgnacja zarostu. Golenie twarzy i głowy. Farbowanie i rozjaśnianie włosów, farbowanie wąsów i brody. Farbowanie brwi i rzęs, regulowanie brwi. Wykonywanie masażu twarzy i głowy z wyjątkiem masażu leczniczych. Wytwarzanie peruk, dopinek i tresek
protetyk słuchu zajmuje się wykonywaniem specjalistycznych badań. Słuchu, zajmuje się osobami niedosłyszącymi i osobami z podejrzeniem podejrzanym niedosłuchu	krawiec to osoba, która konstruuje i szyje odzież lekką (np. bluzki, spódnice czy sukienki), ciężką (kurtki, płaszcze, kostiumy, garnitury), sportową, dziecięcą lub skórzaną

intrologator to osoba zajmująca się oprawianiem książek i pism oraz robieniem ozdobnych opraw książek	mechanik pojazdów samochodowych zajmuje się obsługą, konserwacją i naprawą pojazdów
mechatronik zajmuje się automatyzacją maszyn, urządzeń i linii produkcyjnych, usprawniając ich działanie	piekarz wytwarzanie pieczywa (np. chleb), pieczywa trwałego (np. wafle, maca) i specjalnego (np. dietetycznego). Usługowy wypiek ciast
stolarz wytwarzanie, naprawa, renowacja i konserwacja mebli z drewna i z udziałem innych materiałów oraz wykonywanie części drewnianych do mebli o mieszanym wykonawstwie. Wytwarzanie i naprawa stolarki budowlanej z drewna i materiałów drewnopochodnych. Wyrób trumien. Wykonywanie i naprawa budek, altanek i kiosków. Usługowa stolarka i obróbka drewna. Inne prace i czynności niezbędne do całkowitego wykonania i wykończenia wyrobu lub świadczonej usługi	elektryk wykonywanie, naprawa i konserwacja światła i sygnalizacji sterowania. Instalowanie i konserwacja odbiorników elektrycznych. Pomiary i badania odbiorcze instalacji, odbiorników i urządzeń elektrycznych. Wykonywanie pomiarów stanów izolacji i skuteczności zerowania, uziemiania itp. Wykonywanie i naprawa instalacji aparatury kontrolno-pomiarowej, sterowania i automatyki
elektromechanik sprzętu gospodarstwa domowego jego prace to naprawa, konserwacja, montaż i demontaż; maszyn i urządzeń gospodarstwa domowego	technolog robót wykończeniowych w budownictwie prowadzi prace związane z wykańczaniem budynków, np. kładzie podłogi, maluje ściany, tynkuje budynki
ślusarz wytwarzanie, naprawa i konserwacja wyrobów z metali oraz przy użyciu elementów z innych surowców. Naprawa części mechanicznych maszyn i urządzeń. Naprawa i konserwacja sprzętu przeciwpożarowego. Inne prace i czynności niezbędne do całkowitego wykonania i wykończenia wyrobu lub świadczonej usługi	kucharz małej gastronomii wykonywanie wszelkiego rodzaju gotowych i półgotowych potraw, wyrobów garmażeryjnych i ciast. Wytwarzanie konserw mięsnych i mięsno-warzywnych. Usługowe pieczenie mięs, w tym także dziczyzny, ryb i drobiu. Opracowywanie zestawów i przyrządzanie potraw na zamówienie. Usługowe przygotowywanie zestawów posiłków okolicznościowych. Sporządzanie deserów zimnych i gorących*

* <http://rzemioslo-ketrzyn.prv.pl/aktualności.html> [dostęp: 7.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 4

Wykaz zawodów rzemieślniczych

1. Betoniarz
2. Betoniarz zbrojarz
3. Bieliźniarz
4. Bioenergoterapeuta
5. Blacharz
6. Blacharz izolacji przemysłowych
7. Blacharz samochodowy
8. Brązownik
9. Brukarz
10. Bursztyniarz
11. Ceramik wyrobów użytkowych i ozdobnych
12. Cholewkarz
13. Cieśla
14. Cukiernik
15. Dekarz
16. Drukarz
17. Dziewiarz
18. Elektromechanik
19. Elektromechanik pojazdów samochodowych
20. Elektromechanik sprzętu gospodarstwa domowego
21. Elektromechanik urządzeń chłodniczych
22. Elektromonter urządzeń dźwignicowych
23. Elektryk
24. Fajkarz
25. Florysta
26. Fotograf
27. Fryzjer
28. Fryzjer zwierząt (groomer)
29. Garbarz skór
30. Garbarz skór bez włosów
31. Garbarz skór futerkowych
32. Glazurnik
33. Gorseciarka
34. Grawer
35. Hafciarka
36. Introliigator
37. Juchas/baca
38. Kaletnik
39. Kamieniarz
40. Kapelusznik-czapnik
41. Karmelarz
42. Kominiarz
43. Koronkarka
44. Kosmetyczka
45. Koszykarz plecionkarz

46. Kowal
47. Kowal wyrobów zdobniczych
48. Kożusznik
49. Krawiec
50. Kuśnierz
51. Lakiernik
52. Lakiernik samochodowy
53. Ludwisarz
54. Malarz tapeciarski
55. Mechanik – operator pojazdów i maszyn rolniczych
56. Mechanik pojazdów samochodowych
57. Mechanik precyzyjny
58. Mechanik – monter maszyn i urządzeń
59. Młynarz
60. Modelarz odlewniczy
61. Modystka
62. Monter elektronik
63. Monter elektronik urządzeń radiowo-telewizyjnych
64. Monter fortepianów i pianin
65. Monter instalacji gazowych
66. Monter instalacji i urządzeń sanitarnych
67. Monter izolacji budowlanych
68. Monter izolacji przemysłowych
69. Monter sieci ciepłych
70. Monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych
71. Monter sieci gazowych
72. Monter sieci wodnych i kanalizacyjnych
73. Monter zabudowy i robot wykończeniowych w budownictwie
74. Murarz
75. Murarz-tylnik
76. Obuwnik
77. Obuwnik miarowy
78. Obuwnik ortopedyczny
79. Operator maszyn i urządzeń do produkcji okien z tworzyw sztucznych
80. Operator obrabiarek skrawających
81. Operator obrabiarek sterowanych numerycznie
82. Operator urządzeń do prania, prasowania i chemicznego czyszczenia tekstyliów
83. Operator urządzeń przemysłu szklarskiego
84. Optyk mechanik
85. Optyk okularowy
86. Organomistrz
87. Parkieciarz
88. Piekarz
89. Podkuwacz koni
90. Posadzkarz
91. Pozłotnik
92. Protetyk słuchu
93. Przetwórcza ryb
94. Radiesteta
95. Renowator mebli artystycznych

- 96. Renowator zabytków architektury
- 97. Rękawicznik
- 98. Rusznikarz
- 99. Rymarz
- 100. Rzeźbiarz w drewnie
- 101. Rzeźnik wędliniarz
- 102. Stolarz
- 103. Stolarz budowlany
- 104. Stolarz meblowy
- 105. Studniarz
- 106. Szklarz budowlany
- 107. Sztukator
- 108. Ślusarz
- 109. Tapicer
- 110. Tartacznik
- 111. Technik ortopeda
- 112. Technolog robót wykończeniowych w budownictwie
- 113. Termoizolator
- 114. Tkacz
- 115. Tokarz w drewnie
- 116. Wędliniarz
- 117. Witrażownik
- 118. Wizażystka /stylistka
- 119. Wulkanizator
- 120. Zdobnik ceramiki
- 121. Zdobnik szkła
- 122. Zdun
- 123. Zegarmistrz
- 124. Złotnik-jubiler ¹

¹ <http://www.irlodz.home.pl/dox/wykwaw.pdf> [dostęp: 7.11.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji jako działanie związane z doradztwem zawodowym dla wszystkich klas VII–VIII (lub IV–VIII)

TEMAT: Startujemy zawodowo – Zawodoznawcza Liga Klas.

CEL OGÓLNY: Wyszukiwanie i analizowanie informacji na temat zawodów oraz charakteryzowanie wybranych zawodów, uwzględniając składowe ich opisów, w tym drogi ich zdobywania.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wyszukuje informacje o zawodach;
- analizuje informacje o zawodzie;
- prezentuje informacje o zawodzie w sposób przemyślany i kreatywny;
- ocenia sposób przedstawienia informacji o zawodzie.

METODY PRACY:

- metoda projektu;
- plakat;
- ankieta;
- fotoreportaż.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- papier o formacie A1 w liczbie odpowiadającej liczbie klas x 2;
- markery, flamastry, farby;
- wycinki z gazet;
- kleje, nożyczki;
- *Ankieta dla ucznia* – Załącznik 1 (format A5, po 1 egz. dla każdego ucznia);
- *Przykładowe kryteria oceny elementów Zawodoznawczej Ligii Klas* – Załącznik 2 (materiał dla komisji konkursowej ZLK).

PRZEWIDYWANY CZAS: 1 rok szkolny.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

ZAWODOZNAWCZA LIGA KLAS – PROJEKT SZKOLNY

Uczestnicy: Uczniowie klas VII–VIII (lub IV–VIII) danej szkoły podstawowej.

Formy realizacji projektu:

1. Wykonanie przez uczniów plakatu prezentującego wybrany przez nich zawód.
2. Przygotowanie i przedstawienie przez uczniów ok. 3-minutowej prezentacji zawodu w dowolnej formie (scenka, śpiew, taniec, film, przebranie, występ przedstawiciela danego zawodu itp.).
3. Sporządzenie fotoreportażu obrazującego całoroczną pracę grupy uczniów przygotowujących prezentację zawodu.

Zasady doboru i uczestnictwa uczniów w projekcie:

1. Każdą klasę reprezentują chętni do wzięcia udziału w projekcie uczniowie. W ramach klasy może powstać jedna, dwie, trzy lub więcej grup (liczba uczniów w grupie 5–6).
2. Każda grupa wybiera lidera, który organizuje pracę grupy (np. ustala terminy i miejsca spotkań swojej grupy).
3. Lider jest przedstawicielem danej grupy i uczestniczy w spotkaniach szkolnej grupy liderów.

Zadania szkolnej grupy liderów Zawodoznawczej Ligi Klas (ZLK):

Pracą szkolnej grupy liderów kieruje doradca zawodowy. Koordynuje działaniami i wspiera uczniów podczas realizacji wyznaczonych zadań:

- ustalenie harmonogramu spotkań szkolnej grupy liderów na dany rok;
- wyznaczenie daty rozwieszania plakatów i fotoreportaży;
- ustalenie daty finałowej prezentacji zawodu przez uczniów;
- ustalenie formy głosowania (papierowo/elektronicznie);
- ustalenie terminu zakończenia głosowania;
- zorganizowanie komisji konkursowej;
- ustalenie zasad i warunków wykonania prac, wykorzystanie i dobór materiałów, wielkość prac, np. w formie regulaminu;
- upowszechnianie informacji o przebiegu projektu (terminy spotkań, konsultacje).

Wybór zawodów do prezentacji przez grupy:

- Wybór zawodu, jaki ma zostać zaprezentowany przez grupę podczas finału Zawodoznawczej Ligi Klas, może być dokonany bezpośrednio przez członków grupy lub wybrany losowo przy udziale doradcy zawodowego. Każda z grup powinna pracować nad innym zawodem. Przy wyborze zawodu można skorzystać z opisów zawodów, które znajdują się na stronie Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE): <http://doradztwo.ore.edu.pl/wy-bieram-zawod/>.
- W wyborze zawodów do prezentacji powinny być uwzględniane przez uczniów różne czynniki, np.: zainteresowania uczniów, popyt na zawód, możliwość ciekawego zaprezentowania zawodu. Zadaniem uczniów będzie przedstawienie zawodu w sposób jak najbardziej atrakcyjny, zachęcający do jego poznania. Prezentacje zawodu powinny wskazywać przede wszystkim jego atuty, ale powinny uwzględniać też minusy.

Wsparcie uczniów w trakcie realizacji projektu:

- Szkoła ustala konsultantów (1 lub 2 osoby spośród następujących: nauczyciel przedmiotu, pedagog, psycholog, doradca zawodowy, osoba wskazana przez dyrektora do realizacji zadań doradcy zawodowego (WSDZ) z pomocy, których mogą korzystać uczniowie podczas pracy przy projekcie).
- Zadania konsultantów:
 - udzielanie pomocy uczniom w dostępie do materiałów informacyjnych o zawodzie;
 - wsparcie w doborze technik wykonania elementów projektu;
 - motywowanie uczniów do poszukiwania ciekawych rozwiązań;
 - obserwowanie pracy grupy i wzmacnianie zaangażowania uczniów.

Przebieg pracy:

- Podczas realizacji projektu uczniowie na bieżąco dokumentują realizację zadań i postępy. Efektem tych działań ma być fotoreportaż pt. *Startowaliśmy zawodowo*, który ma obrazować pracę każdej grupy. Fotoreportaż powinien być przedstawiony komisji konkursowej jako dokument uwierzytelniający prowadzenie działań projektowych.

Fotoreportaże będą stanowić także element liczący się do ostatecznego wyniku Ligi. Wraz z plakatami staną się nowym źródłem informacji o zawodach, które doradca zawodowy, nauczyciel oraz wychowawca mogą wykorzystać w pracy z uczniami.

Komisja konkursowa:

- W skład komisji konkursowej mogą wejść: nauczyciele, rodzice, uczniowie lub inne osoby wskazane przez szkolną grupę liderów.
- Członkowie komisji wyłonią spośród swego grona przewodniczącego.
- Komisja na podstawie określonych kryteriów wyłoni zwycięską grupę.

Kryteria oceny:

Na wynik Zawodoznawczej Ligi Klas składają się następujące elementy:

- Oceny plakatów, fotoreportaży oraz ok. 3-minutowej prezentacji zawodu dokonane przez komisję konkursową (Załącznik 2 – *Przykładowe kryteria oceny elementów ZLK*).
- Wyniki ankiet do głosowania przez uczniów (Załącznik 1 – *Ankieta dla uczniów*).

Finał Zawodoznawczej Ligii Klas:

1. Przed ustalonym terminem Finału Zawodoznawczej Ligii Klas (np. tydzień wcześniej) plakaty i fotoreportaży umieszcza się na korytarzach szkolnych tak, aby wszystkie zainteresowane osoby miały czas na zapoznanie się z efektami prac. W zależności od wielkości szkoły wystawy prac można organizować jednocześnie lub okresowo je zmieniać.
2. W trakcie tygodnia poprzedzającego Finał ZLK odbywa się głosowanie uczniów (w formie elektronicznej lub papierowej) na najlepsze (najciekawsze) plakaty i fotoreportaży. Oddając głosy, uczniowie nie głosują na efekty prac własnych i kolegów ze swojej klasy. Głosowanie kończy się w przeddzień ogłoszenia wyników (dnia Finału Zawodoznawczej Ligii Klas).
3. W dniu Finału ZLK uczniowie przedstawiają 3-minutowe prezentacje zawodu w dowolnej formie (scenka, śpiew, taniec, film, przebranie, występ przedstawiciela zawodu itp.), która oceniana jest przez komisję konkursową.
4. Zawodoznawcza Liga Klas kończy się ogłoszeniem wyników, które uzyskały poszczególne grupy oraz prezentacją zwycięskich grup i wręczeniem nagród.

Podsumowanie projektu:

Projekt stanowi inspirację dla uczniów do ciągłego zbierania i poszerzania wiedzy o zawodach. Doradca zawodowy, nauczyciel przedmiotu, wychowawca mogą kontynuować zajęcia poświęcone problematyce zawodoznawczej w każdej klasie nawiązując do zdobytej, podczas projektu, wiedzy i doświadczenia uczniów.

Dla prowadzącego:

Na zakończenie imprezy wszyscy uczestnicy projektu Zawodoznawcza Liga Klas powinni zostać nagrodzeni dyplomami. Zwycięzcy powinni otrzymać dodatkowe nagrody (w miarę możliwości szkoły). Warto włączyć w realizację projektu otoczenie szkoły, np. lokalnego przedsiębiorcę, wówczas nagrodą może być np. wycieczka do zakładu pracy dla zwycięskiej grupy.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Kotarba-Kańczugowska M., *Praca metodą projektu*, <http://tiny.pl/gp3p9> [dostęp: 03.11.2017].

Projekt edukacyjny jako metoda, <http://tiny.pl/gp3pw> [dostęp: 03.11.2017].

Opis zawodów, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/> [dostęp: 03.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Ankieta dla ucznia

Ankieta podsumowująca Zawodoznawczą Ligę Klas

1. Najbardziej interesujący był plakat zawodu

ponieważ

.....

2. Najbardziej interesujący był fotoreportaż obrazujący pracę grupy nad zawodem:

.....

ponieważ

.....

.....

Ankieta dla ucznia

Ankieta podsumowująca Zawodoznawczą Ligę Klas

1. Najbardziej interesujący był plakat zawodu

ponieważ

.....

2. Najbardziej interesujący był fotoreportaż obrazujący pracę grupy nad zawodem:

.....

ponieważ

.....

.....

ZAŁĄCZNIK 2

Przykładowe kryteria oceny poszczególnych elementów Zawodoznawczej Ligii Klas

1. Przygotowanie plakatu:

- zgodność z założonym tematem;
- walory artystyczne i estetyczne;
- oryginalność, kreatywność.

2. Przygotowanie fotoreportażu:

- rzetelność dokumentowania pracy grupy;
- walory artystyczne i estetyczne.

3. Prezentacja zawodu:

- oryginalność, kreatywność.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ¹

TEMAT: „W roli głównej...” – wywiad z przedstawicielem zawodu.

CEL OGÓLNY: Wyszukiwanie i analizowanie informacji na temat zawodów oraz charakteryzowanie wybranych zawodów z uwzględnieniem składowych ich opisów, w tym dróg ich zdobywania

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wyjaśnia, na czym polega praca w danym zawodzie;
- wskazuje możliwe drogi dojścia do tego zawodu;
- wymienia zalety i wady pracy w danym zawodzie/na danym stanowisku;
- przeprowadza wywiad wg przyjętych zasad;
- przygotowuje scenariusz przedsięwzięcia;
- planuje podział ról i zadań w zespole;
- organizuje i realizuje przedsięwzięcia wspólnie z zespołem.

METODY PRACY:

- projekt;
- wywiad;
- dyskusja/dyskusja panelowa;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przybory do pisanie;
- kartki papieru, brystolu;
- komputer/laptop z dostępem do Internetu;
- rzutnik;
- aparat, kamera;
- mikrofon;
- *Podział grup* – Załącznik 1;
- *Przykładowe pytania* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdej grupy).

PRZEWIDYWANY CZAS: czas przeprowadzenia wywiadu uzależniony jest od pomysłów uczniów na opracowanie scenariusza spotkania (przewidywany czas ok. 45 minut).

MIEJSCE SPOTKANIA: szkoła (sala lekcyjna, sala gimnastyczna, świetlica, biblioteka lub inne miejsce w szkole, w zależności od zapotrzebowania i możliwości lokalowych).

PROPONOWANE SYTUACJE:

Dla prowadzącego:

Organizując spotkanie z przedstawicielem zawodu można zaangażować chętnych rodziców lub inne osoby z otoczenia uczniów. Warto wykorzystać sieć kontaktów uczniów, wychowawców, nauczycieli i innych pracowników szkoły.

1. Etap przygotowań

Kilka dni przed spotkaniem uczniowie (pod opieką organizatora spotkania):

- wspólnie typują zawód, który poprzez spotkanie i wywiad z przedstawicielem zawodu chcieliby poznać (Wskazówka: w przypadku, gdy uczniowie, mają trudności z określeniem zawodu, osoba koordynująca może przedstawić grupy zawodów lub przekazać listę zawodów);

¹ Scenariusz można zrealizować jako działanie związane z doradztwem zawodowym z udziałem wszystkich klas VII i VIII.

- dzielą się na grupy (sami bądź z pomocą nauczyciela) oraz planują dla każdej z grup zadania (propozycja – Załącznik 1) i przydzielają je poszczególnym członkom;
 - opracowują scenariusz spotkania (możliwa pomoc nauczyciela j. polskiego);
 - układają pytania do wywiadu (propozycja pytań – Załącznik 2);
 - ustalają, w jakiej formie odbędzie się podsumowanie spotkania i podziękowanie dla zaproszonego przedstawiciela zawodu;
 - ćwiczą umiejętność prowadzenia wywiadu;
 - kontaktują się (za pośrednictwem lub z pomocą nauczyciela) z osobą zaproszoną do wywiadu, m.in. w celu ustalenia jego i organizatorów potrzeb związanych z realizacją zajęć (np. prośba o mikrofon, rzutnik, dostęp do Internetu, zgoda na fotografowanie i użycie wizerunku w przestrzeni publicznej – fotoreportaż na stronie internetowej szkoły), przekazania pytań;
 - konsultują i uzgadniają ramy czasowe oraz szczegóły przedsięwzięcia z dyrektorem szkoły;
 - zapraszają gości (np. dyrekcja szkoły, pedagog, przewodniczący rady rodziców, lokalne media).
- Dzień przed spotkaniem (bądź tego samego dnia rano):
- przygotowują salę (roztawienie urządzeń technicznych oraz przygotowanie miejsc dla uczniów, gości).

2. Etap finalny

Przed rozpoczęciem spotkania/wywiadu uczniowie:

- sprawdzają i uruchamiają urządzenia techniczne, sprawność aparatu fotograficznego i kamery;
- przygotowują serwis kawowy/poczęstunek dla zaproszonych gości (opcjonalnie).

Przeprowadzenie spotkania/wywiadu:

- zgodnie z założeniami scenariusza i porządku spotkania z uwzględnieniem wszystkich jego składowych.

Wariant

Główna część spotkania – wywiad, może np. przybrać formę dyskusji panelowej, podczas której przedstawiciele zawodów prezentują swoje stanowiska zebranim obserwatorom, przedstawiając różne strony zagadnienia, a słuchający uczniowie mogą zadawać pytania i włączać się do dyskusji. Należy wtedy przygotować prowadzących uczniów do roli moderatorów.

3. Etap podsumowujący

Uczniowie:

- składają podziękowanie formalne zaproszonemu przedstawicielowi zawodu (pisemne, np. w formie papierowej, ewentualnie np. pocztą elektroniczną) – wskazana pomoc nauczyciela języka polskiego, który zapozna uczniów z możliwymi formami wypowiedzi i zadba o jej poprawność pod względem językowym i grzecznościowym;
- podsumowanie spotkania przez uczniów w formie:
 - napisania sprawozdania do kroniki klasowej/szkolnej;
 - opracowania artykułu do gazetki szkolnej, na stronę internetową szkoły bądź do lokalnych mediów (opcjonalnie).

Zadania organizatora spotkania:

- koordynuje całokształt przedsięwzięcia;
- moderuje prace zespołu/zespołów takie jak: podział ról i zadań w zespole/zespołach, terminowość realizacji poszczególnych zadań, ustalanie terminów spotkań uczniów, wyszukiwanie przedstawiciela zawodu, kontaktowanie się z przedstawicielem zawodu w trakcie przygotowań; ćwiczy z uczniami prowadzenie spotkania i wywiadu, sprawuje pieczę nad przygotowaniem podziękowań i sprawozdań oraz utrwaleniem przedsięwzięcia w kronikach, kącikach szkolnych, ewentualnie w mediach.

4. Propozycje uruchomienia działań szkoły w obszarze doradztwa zawodowego z wykorzystaniem efektów Wywiadu z przedstawicielem zawodu

a. Zadania dla uczniów.

W celu pogłębienia wiedzy o poznanym zawodzie oraz utrwalenia efektów przedsięwzięcia uczniowie mogą:

- opracować materiały i przygotować wystawkę (np. na tablicy ogłoszeń/w Kąciku Zawodoznawczym), np. *Zawódbez tajemnic*;
- wykonać prezentację multimedialną/wizualną o zawodzie;
- napisać rozprawkę na temat omawianego zawodu (np. *Kim chciałbym zostać w przyszłości i dlaczego*);
- uzupełnić teczkę zawodoznawczą klasy/ucznia lub portfolio ucznia;
- wykonać prace plastyczne np. *Plusy i minusy zawodu*, *Mój wymarzony zawód*, *Zawód... na wesoło* (prace mogą być wykonane także jako efekt konkursu plastycznego przeprowadzonego przez np. nauczyciela plastyki).

Dla prowadzącego:

Wyżej wymienione prace uczniowie mogą wykonać wspólnie na lekcjach np. informatyki, plastyki bądź j. polskiego, jak również w domu (praca domowa). Każda praca powinna zostać przedstawiona publicznie na forum szkoły (w sposób dobrowolnie wybrany i uzgodniony przez nauczyciela i uczniów).

b. Działania dodatkowe doradcy zawodowego (lub innego nauczyciela):

- jako kontynuację wydarzenia można przeprowadzić, na bazie doświadczeń uczniów związanych z przygotowaniem i realizacją przedsięwzięcia, kolejne zajęcia na temat współpracy w zespole projektowym czy też zawodów, które są związane z realizacją wywiadu telewizyjnego/radiowego;
- można przeprowadzić zajęcia zawodoznawcze (o poznany – dzięki spotkaniu – zawodzie) dla wybranej klasy/grupy w formie np. dyskusji panelowej, w której uczniowie przeprowadzający wywiad wcielą się w rolę przedstawicieli danego zawodu;
- wywiad z przedstawicielem zawodu może być częścią cyklu „Spotkań z zawodami” lub elementem takich przedsięwzięć/działań z obszaru doradztwa zawodowego, jak: Ogólnopolski Tydzień Kariery, tydzień zawodoznawczy/branżowy, Dzień Przedsiębiorczości, spotkania z ciekawymi ludźmi itp.;
- elementy wydarzenia, np. opracowane pytania, można wykorzystać jako materiały pomocnicze do organizacji wycieczki do zakładu pracy lub obserwacji zawodowej (*Job Shadowing*);
- organizację wydarzenia można wykorzystać jako propozycję do realizacji w ramach projektu edukacyjnego z uczniami.

Dla prowadzącego:

Zgodnie z założeniami metody dyskusji panelowej, po przeprowadzonym spotkaniu uczniowie – uczestniczący w prowadzeniu wywiadu – mogą wcielić się w rolę „przedstawicieli danego zawodu” i przeprowadzić zajęcia w klasie, z której uczniowie nie brali udziału w spotkaniu; zamiast przedstawiciela zawodu – oni stają się „ekspertami”; to oni odpowiadają na pytania innych uczniów itp.; są rzecznikami informacji o zawodzie.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Lelińska K., *Zawodoznawstwo w planowaniu kariery*, Ochotnicze Hufce Pracy. Komenda Główna, Warszawa 2006.
 Rosalska M., Dołęga-Herzog H., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu*, KOWEziU, Warszawa 2014, <http://www.euroguidance.pl/index.php?id=ksiazki> [dostęp: 16.11.2017].
 Nazwy zawodów, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow> [dostęp: 16.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Podział grup

Propozycja podziału grup, ich nazw oraz przydziału zadań i ról

Grupa organizacyjno-techniczna:

- kontakt z gościem przed spotkaniem w celu ustalenia jego potrzeb odnośnie realizacji zajęć (np. prośba o mikrofon, rzutnik, dostęp do Internetu, zgoda na fotografowanie, użycie kamery i wizerunku w przestrzeni publicznej);
- opracowanie scenariusza i porządku spotkania (np. powitanie, wprowadzenie, wystąpienie gościa, pytania grupy dziennikarskiej, pytania publiczności, zabranie głosu przez zaproszone osoby, np. dyrekcję szkoły, podziękowanie);
- przygotowanie sali (wg przyjętej opcji i potrzeb) pod względem technicznym przed wydarzeniem oraz jej uporządkowanie po zakończonym spotkaniu;
- przygotowanie poczęstunku.

Grupa dziennikarsko-medialna:

- opracowanie pytań do przedstawiciela zawodu;
- wyłonienie osoby do prowadzenia spotkania wg scenariusza opracowanego przez grupę organizacyjno-techniczną;
- wcześniejsze przećwiczenie umiejętności zadawania pytań (w wywiadzie);
- przeprowadzenie wywiadu;
- uważne słuchanie wypowiedzi gościa oraz notowanie odpowiedzi (zapis przebiegu spotkania);
- wykonanie zdjęć, nagrywanie kamerą podczas spotkania, obróbka i przekazanie fotorelacji redaktorowi newsa na stronę internetową;
- napisanie artykułu, sprawozdania, newsa z fotoreportażem na stronie internetowej szkoły, podziękowania.

ZAŁĄCZNIK 2

Pytania do wywiadu

Przykładowe pytania do wywiadu

- ✓ Jaki zawód Pan/Pani wykonuje?
- ✓ Na jakim stanowisku Pan/Pani pracuje?
- ✓ Jakie są Pana/Pani obowiązki na tym stanowisku?
- ✓ Czy może nam Pan/Pani przedstawić, jak wygląda Pana/Pani typowy dzień w pracy? (zadania, czynności);
- ✓ Jakimi narzędziami posługuje się Pan/Pani przy wykonywaniu swoich obowiązków zawodowych?
- ✓ Czy można pracę tę zaliczyć do rutynowych czy do kreatywnych i dlaczego?
- ✓ Jaka wiedza jest niezbędna do wykonywania tej pracy?
- ✓ Czy zawód ten należy do niebezpiecznych? Czy wiąże się z ryzykiem?
- ✓ Jakie są przeciwwskazania zdrowotne do pracy w tym zawodzie/na tym stanowisku? Czy pracę tę mogą wykonywać osoby z niepełnosprawnością?
- ✓ Jakie cechy charakteru są niezbędne, żeby prawidłowo można było wykonywać ten zawód?
- ✓ Jakie umiejętności są potrzebne/przydatne przy wykonywaniu tej pracy? Czy zawód ten wymaga szczególnych predyspozycji?
- ✓ Czy to jest Pana/Pani zawód wyuczony?
- ✓ Jak wyglądała Pana/Pani droga/ścieżka edukacyjna (jaką szkołę musiał Pan/Pani ukończyć) do zdobycia tego zawodu?
- ✓ Czy są inne możliwości edukacyjne/drogi dojścia do tego zawodu?
- ✓ Czy w zawodzie tym trzeba przechodzić specjalne postępowanie rekrutacyjne i na czym ono polega (np. praca w policji)?
- ✓ Jakie są możliwości awansu?
- ✓ Jak długo trzeba się uczyć, by wykonywać ten zawód?
- ✓ Czy w zawodzie tym konieczne jest ciągłe doskazywanie się? Jeśli tak, to dlaczego i w jakiej formie?
- ✓ Jak Pan/Pani ocenia obecne zapotrzebowanie na pracę w tym zawodzie?
- ✓ Gdzie najlepiej jest szukać pracy w tym zawodzie (miejsca, instytucje)?
- ✓ Czy jest to praca zmianowa oraz jak wygląda czas pracy w tym zawodzie/na tym stanowisku?
- ✓ Jak kształtują się zarobki w tym zawodzie? Od czego są uzależnione?
- ✓ Czy ciężko jest pogodzić Pana/Pani pracę z życiem prywatnym?
- ✓ Co skłoniło Pana/Panią do wyboru tego zawodu?
- ✓ Ile lat pracuje Pan/Pani w tym zawodzie? Czy to jest Pana/Pani pierwsza praca zawodowa?
- ✓ Jakie są plusy, a jakie minusy wykonywania tego zawodu?
- ✓ Czy lubi Pan/Pani swoją pracę? Dlaczego?
- ✓ Gdyby mógłby/mogłaby Pan/Pani cofnąć czas, czy drugi raz wybrałby Pan/Pani ten sam zawód?
- ✓ Czy poleciłby Pan/Pani ten zawód młodym osobom, które są tuż przed wyborem swojej drogi edukacyjno-zawodowej?
- ✓ Co może Pan/Pani doradzić młodym ludziom, którzy dopiero planują swoją przyszłość zawodową?

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Jak scharakteryzować współczesny rynek pracy?

CEL OGÓLNY: Wyjaśnianie zjawisk i trendów zachodzących na współczesnym rynku pracy.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- definiuje, co to jest rynek pracy;
- wymienia różnice wynikające z podziału rynku pracy ze względu na zasięg;
- wymienia problemy rynku pracy;
- wskazuje, gdzie można znaleźć informacje o rynku pracy;

METODY PRACY:

- mapa mentalna;
- praca w grupach;
- burza pomysłów;
- miniwykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/tablica;
- marker/kreda;
- tablica multimedialna;
- karty bloku/brystolu do pracy w grupach (po 1 egz. na grupę);
- *Historia Igora* – Załącznik 1 (3 egzemplarze¹);
- *Klocki kariery* – Załącznik 2 (3 egzemplarze²).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Rynek pracy – co to?

Prowadzący wyjaśnia, że dzisiaj porozmawiamy o rynku pracy, czyli o jednym z rynków funkcjonujących w gospodarce. Zapisuje na tablicy *RYNEK PRACY* i rysuje dwie strzałki, każda z innej strony. Zadaje uczniom pytania:

- *Kto powinien pojawić się z jednej strony, a kto z drugiej, abyśmy mogli mówić o rynku pracy?*
- *Kto jest kupującym na rynku pracy?*
- *Kto jest sprzedającym na rynku pracy?*
- *Co jest walutą na rynku pracy?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący może porównać rynek pracy do rynku, na którym kupujemy np. warzywa czy owoce.

Prowadzący podsumowuje, że rynek pracy to pracownik lub poszukujący pracy i pracodawca lub oferujący pracę. Natomiast walutą z jednej strony są umiejętności, z drugiej zaś wynagrodzenie.

¹ *Kalejdoskop kariery* cz. 2. Ćwiczenie. Gra jak w kalejdoskopie, s. 84, <http://www.ore.krzyzowa.org.pl/upload/upload/Poradnik%20cz2.pdf> [dostęp: 16.11.2017].

² *Kalejdoskop kariery* cz. 2. Ćwiczenie. Gra jak w kalejdoskopie, s. 85, <http://www.ore.krzyzowa.org.pl/upload/upload/Poradnik%20cz2.pdf> [dostęp: 16.11.2017].

2. Rynek lokalny, regionalny...

Prowadzący wyjaśnia, że rynki pracy mogą być różne, np. ze względu na kryterium zasięgu geograficznego. Następnie tworzy mapę mentalną: zapisuje przy słowach *RYNEK PRACY* określenia: lokalny, regionalny, krajowy, zagraniczny. Prosi uczniów o podanie przykładów miejscowości, które można przypisać do odpowiedniego rynku. W ten sposób uczniowie uzmysławiają sobie, co oznaczają konkretne nazwy rynków oraz to, że pracy można szukać nie tylko w swojej miejscowości.

3. Problemy rynku pracy. Burza pomysłów

Prowadzący zadaje pytania:

- Dlaczego wielu ludzi wyjeżdża za granicę do pracy?
- Dlaczego w niektórych sytuacjach jednym jest łatwiej, a niektórym trudniej znaleźć pracę?

Odpowiedzi zapisuje na tablicy oraz precyzuje, że obecnymi problemami na rynku pracy są m.in.:

- bezrobocie w danych branżach, ograniczona oferta lokalnego/krajowego rynku pracy;
- brak mobilności;
- brak elastyczności (np. oparcie kariery tylko na dotychczasowej edukacji, brak specjalizacji lub zbyt wąska specjalizacja).

4. Uniwersalny pracownik, czyli kto?

Prowadzący dzieli uczniów na grupy (najlepiej 3–4-osobowe). Następnie wyjaśnia uczniom, że współczesny rynek pracy wymaga uniwersalnego pracownika i prosi uczniów o zapisanie skojarzeń, cech uniwersalnego pracownika. Poszczególne grupy zapisują na kartach swoje odpowiedzi. Po chwili odczytują zapisy. Prowadzący podsumowuje, że na rynku pracy potrzebni są wyspecjalizowani pracownicy, czyli posiadający wiedzę i umiejętności w danej dziedzinie, wykształceni, ale jednocześnie potrafiący się dokształcić, przekwalifikować, wykorzystać to, co potrafią, ale na innym stanowisku, jeśli będzie taka konieczność.

5. Klocki kariery³

Prowadzący wyjaśnia, że rynek pracy wymaga elastyczności i należy się do niego dostosowywać oraz „zonglować” swoimi kompetencjami i rozwijać nowe.

Prowadzący przedstawia *Historię Igora* (Załącznik 1) oraz wyświetla opis zawodu, tzw. *Klocki kariery* (Załącznik 2) na tablicy multimedialnej.

Dla prowadzącego:

W przypadku braku tablicy multimedialnej, można podzielić uczniów na 3 zespoły i rozdać opisy na kartkach – po jednym dla każdego zespołu.

Uczniowie mają za zadanie zapoznać się z historią Igora i z kluczowymi stwierdzeniami/klockami opisującymi jego umiejętności, doświadczenie zawodowe. Następnie prowadzący informuje, że wydarzyło się coś nieprzewidzianego i przedstawia jedną z 3 sytuacji, np.:

- Igor został zwolniony ze względu na złą kondycję finansową hotelu (redukcja etatu — Igor ma najkrótszy staż pracy).
- Zmienił się właściciel hotelu – nowy wymaga od pracowników recepcji ukończenia studiów wyższych. Wszyscy, którzy nie spełniają tego kryterium, dostali wypowiedzenie, w tym Igor.
- Obecny właściciel hotelu stara się o uzyskanie kolejnej gwiazdki, wymaga od pracowników wyższych studiów oraz znajomości co najmniej dwóch języków obcych. Proponuje Igorowi stanowisko intendenta (dopóki nie uzupełni kwalifikacji) lub odejście z pracy.

Igor musi zmienić pracę. Prowadzący prosi uczniów, aby się zastanowili, co może w tej sytuacji zrobić bohater. Jakiego rodzaju wiedza i umiejętności będą mu potrzebne, aby zmienić swoją sytuację zawodową? Uczniowie mogą korzystać z istniejących klocków kariery, ale także podawać swoje pomysły (do czego zachęca prowadzący). Odpowiedzi/pomysły zapisywane są na tablicy.

³ Wersja zaadaptowana przez autora. Pełna wersja tego ćwiczenia, karty odpowiedzi, opis zadania znajduje się w podręczniku *Kalejdoskop kariery* cz. 2, s. 32, 84–86, <http://www.ore.krzyzowa.org.pl/upload/upload/Poradnik%20cz2.pdf> [dostęp: 16.11.2017].

6. Gdzie szukać informacji o sytuacji na rynku pracy

Prowadzący prosi uczniów o podanie, gdzie można zapoznać się z aktualną sytuacją na rynku pracy. W miarę możliwości wchodzi na przykładowe strony, prezentując ich zawartość, np.:

- zakładka: *rynek pracy* – aktualne informacje na temat rynku pracy w Polsce i w regionach, <http://www.doradztwo.ore.edu.pl>;
- *informacje o rynku pracy*, www.rynekpracy.org;
- *dane statystyczne rynku pracy*, www.stat.gov.pl;
- *oferty pracy*, www.psz.praca.gov.pl;
- *światowy rynek pracy*, www.case-research.eu;
- *zawody deficytowe i nadwyżkowe*, <https://barometrzwodow.pl/>.

Prowadzący wymienia także publiczne instytucje rynku pracy, z pomocy których można korzystać: urzędy pracy, Ochotnicze Hufce Pracy oraz niepubliczne, np.: agencje zatrudnienia, organizacje pracodawców, organizacje pozarządowe.

7. Podsumowanie zajęć

Doradca zawodowy, wykorzystując technikę *powiedz partnerowi*, prosi uczniów, aby nawzajem dokończyli zdania:

- *Na zajęciach najbardziej zainteresowało mnie....*
- *Zdobytą wiedzę/umiejętności będę mógł/a wykorzystać w sytuacji, gdy...*

NETOGRAFIA:

Zakładka: *rynek pracy* – aktualne informacje na temat rynku pracy w Polsce i w regionach, <http://www.doradztwo.ore.edu.pl> [dostęp: 16.11.2017].

Informacje o rynku pracy, www.rynekpracy.org [dostęp: 16.11.2017].

Dane statystyczne rynku pracy, www.stat.gov.pl [dostęp: 16.11.2017].

Oferty pracy, www.psz.praca.gov.pl (dostęp: 16.11.2017).

Światowy rynek pracy, www.case-research.eu [dostęp: 16.11.2017].

Zawody deficytowe i nadwyżkowe, www.barometrzwodow.pl/ [dostęp: 16.11.2017].

Kalejdoskop kariery cz. 2. Ćwiczenie. Gra jak w kalejdoskopie, s. 34, 84–86, <http://www.ore.krzyzowa.org.pl/upload/upload/Poradnik%20cz2.pdf> [dostęp: 16.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Historia Igora

Technik hotelarstwa – historia Igora (lat 22)

Igor długo nie wiedział, kim chciałby być w przyszłości. Od zawsze był bardzo towarzyskim i otwartym na innych człowiekiem. Chętnie pomagał innym i zawsze angażował się w to, co robił. Prawie do końca szkoły podstawowej nie wiedział jednak, co dalej powinien robić. Bardzo chciał pracować z ludźmi, ale nie interesował go żaden konkretny zawód. W przeciwieństwie do swojego przyjaciela, który od zawsze marzył o pracy kucharza. Przyjaciel ten namawiał go, aby razem poszli do szkoły gastronomicznej, ale Igorowi zawody związane z gotowaniem, choć może i ciekawe, lecz kojarzyły się z ciężką pracą, a przede wszystkim z nauką w branżowej szkole. Igor uczył się dobrze i myślał raczej o szkole z maturą, choć niekoniecznie o liceum. Pod koniec szkoły podstawowej Igor wraz klasą wybrali się na Targi Edukacyjne. Przyjaciel w pierwszej kolejności zaciągnął Igora do stoiska szkoły oferującej kształcenie w zawodzie kucharza. Okazało się, że w szkole, którą był zainteresowany przyjaciel, można uczyć się także w innych zawodach. Igora najbardziej zaintrygowała oferta związana z hotelarstwem. Szczególnie zawód technika hotelarza. Po powrocie z targów zainteresował się tą branżą i postanowił razem z przyjacielem od września rozpocząć naukę w tej samej szkole, choć w różnych klasach: Igor w klasie przygotowującej do zawodu technika hotelarza, przyjaciel w klasie kucharzy. I tak rozpoczęła się droga edukacyjno-zawodowa Igora w branży hotelarskiej. Po 4 latach Igor ukończył technikum, zdał bardzo dobrze egzamin, uzyskując kwalifikacje w zawodzie technika hotelarstwa. Jednak ze względu na zbyt swobodne podejście do matury (jak sam dziś Igor przyznaje), nie udało mu się zdać egzaminu dojrzałości. Zaraz po szkole otrzymał ciekawą propozycję pracy w hotelu, co prawda nie w jego rodzinnej Legnicy, ale w pięknej Szklarskiej Porębie.

ZAŁĄCZNIK 2

Klocki kariery

<i>Oferowanie i sprzedaż usług hotelarskich</i>	<i>Odporność na stres</i>
<i>Organizowanie usług gastronomicznych w hotelu</i>	<i>Cierpliwość i zrównoważenie</i>
<i>Obsługiwanie klientów</i>	<i>Umiejętność opanowywania emocji</i>
<i>Umiejętności organizacyjne</i>	<i>Ukończone technikum: dyplom w zawodzie technik hotelarstwa (bez matury)</i>
<i>Umiejętności negocjacyjne</i>	<i>Praktyki zawodowe w recepcji hotelu jednogwiazdkowego</i>
<i>Znajomość języka angielskiego w stopniu komunikatywnym</i>	<i>Praca na stanowisku recepcjonisty w górskim pensjonacie (pierwsza praca), 3 lata</i>
<i>Umiejętność podejmowania decyzji</i>	<i>Praca hotelu jednogwiazdkowym na stanowisku recepcjonisty (dawne miejsce praktyk), 2 lata</i>
<i>Obsługiwanie kongresów, konferencji, zjazdów oraz imprez okolicznościowych</i>	<i>Praca w hotelu dwugwiazdkowym na stanowisku recepcjonisty (obecnie)</i>
<i>Wysoka kultura osobista</i>	

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ**rekomendowany do realizacji w ramach języka angielskiego****TEMAT: Nowe zawody na rynku pracy.****CEL OGÓLNY:** Wyszukiwanie i analizowanie informacji na temat zawodów oraz charakteryzowanie wybranych zawodów z uwzględnieniem składowych ich opisów, w tym dróg ich zdobywania.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (...) w zakresie następujących tematów: (...) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności (...))¹;
- wymienia zawody, których nazwy w języku angielskim funkcjonują na naszym rynku pracy;
- uzasadnia znaczenie języka angielskiego w kontekście poznania wybranych zawodów;
- charakteryzuje zawód za pomocą słówek w języku angielskim;
- argumentuje własne zdanie na temat wybranego zawodu w języku angielskim.

METODY PRACY:

- praca w grupach;
- rozsypanka;
- skojarzenia;
- niedokończone zdania;
- kosz i walizka.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/tablica;
- marker/kreda;
- Rozsypanka zawodowa – Załącznik 1 (1 egz. do pocięcia);
- 4 kartki – jedna na grupę;
- pisaki;
- 2 arkusze podpisane odpowiednio *kosz* i *walizka*;
- małe karteczki samoprzylepne – po dwie dla każdego ucznia.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Jaki to zawód?**

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy 3–4-osobowe. Każdej grupie daje rozsypanki z nazwami 3 zawodów oraz 3 paski z opisami tych zawodów. Zadaniem uczniów jest ułożenie nazw zawodów, polegające na połączeniu ze sobą dwóch pasujących części karty oraz przyporządkowanie do tego zestawu paska z opisem zawodu. Po wykonanym zadaniu grupy porównują i wspólnie sprawdzają efekty swojej pracy. Następnie uczniowie z poszczególnych grup odczytują nazwy zawodów i zapisują je na tablicy. Przedstawiciele grup odczytują opisy zawodów. Podsumowując zadanie, prowadzący pyta uczniów: *Dlaczego na języku angielskim rozmawiamy o tych zawodach?*

¹ Porównaj z podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej dla przedmiotu: język angielski (Dz.U. 2017 poz. 356).

2. Słówka w języku angielskim, które kojarzą się z zawodem...

Nauczyciel rozdaje kartki i prosi, aby uczniowie w grupach zastanowili się i zapisali po 5 słów w języku angielskim, które kojarzą im się z zawodami, których nazwy ułożyli. Prosi, aby w miarę możliwości słowa się nie powtarzały. Następnie przedstawiciele poszczególnych grup prezentują swoje zapisy. W przypadku gdy grupa nie wymyśliła odpowiedniej liczby słówek, prowadzący prosi pozostałych uczniów o propozycje. Pomaga w sytuacji, gdy uczniowie mają problem z podaniem odpowiedniej liczby skojarzeń.

3. Który zawód najbardziej mi się podoba?

Nauczyciel prosi uczniów, aby zastanowili się, który z przedstawionych na dzisiejszych zajęciach zawodów najbardziej im się podoba, a następnie dokończyli zdanie w języku angielskim: *The profession I like the most is ... because...*

Dla prowadzącego:

Jeżeli któremuś z uczniów nie spodoba się żaden z zapisanych na tablicy zawodów, prowadzący może zaproponować mu wybór jednego z nich oraz przedstawienie swojego zdania, podania argumentów w języku angielskim.

NETOGRAFIA:

Nowe zawody, <http://cdzdm.pl/nowe-zawody> [dostęp: 13.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1**Rozsypanka zawodowa**

COOL	HUNTER
ODPOWIEDZIALNY ZA WYŁĄPYWANIE NOWYCH TRENDÓW W MODZIE I STYLU ŻYCIA, POPRZECZ PZEBYWANIE WŚRÓD INTERESUJĄCEJ GRUPY LUDZI I OBSERWOWANIU ICH ZACHOWAŃ	
GROO	MER
ODPOWIEDZIALNY ZA DBANIE O URODĘ PSÓW ORAZ ICH PIELĘGNACJĘ	
MERCHAN	DISER
ODPOWIEDZIALNY ZA ODPOWIEDNIĄ EKSPOZYCJĘ PRODUKTU, ROZMIESZCZENIE I PROMOCJĘ TOWARU W SKLEPIE	
FUND	RAISER
ODPOWIEDZIALNY ZA PISANIE WNIOSKÓW I POZYSKIWANIE FUNDUSZY DLA ORGAZNIZACJI	
SPOKES	MAN
ODPOWIEDZIALNY ZA CAŁOKSZTAŁT INFORMACJI DOTYCZĄCY FIRMY CZY URZĘDU, KTÓRA JEST PRZEKAZYWANA DO MEDIÓW	
SHOW	RUNNER
ODPOWIEDZIALNY ZA NADZOROWANIE PROCESU TWORZENIA SERIALU, OD KOMPLETOWANIA ZESPOŁU, PO AKCEPTACJĘ EFEKTÓW	

COPY	WRITER
ODPOWIEDZIALNY ZA PISANIE TEKSTÓW DO REKLAM PRASOWYCH, RADIOWYCH I TELEWIZYJNYCH	
TREND	SETTER
ODPOWIEDZIALNY ZA TWORZENIE WOKÓŁ LANSOWANEGO NA RYNKU PRODUKTU „POZYTYWNEGO KLIMATU”	
NOSTAL	GIST
ODPOWIEDZIALNY ZA POMOC SENIOROM W TAKIM URZĄDZENIU MIESZKANIA , ABY BUDZIŁO POZYTYWNE SKOJARZENIA I WSPOMNIENIA DOMU Z PRZESZŁOŚCI	
UNDER	WRITER
SPECJALISTA UBEZPIECZENIOWY ODPOWIEDZIALNY ZA ANALIZĘ, BADANIE I AKCEPTACJĘ KONKRETNEJ POLISY	
WEB	MASTER
ODPOWIEDZIALNY ZA PROJEKTOWANIE, SZATĘ GRAFICZNĄ I AKTUALIZACJĘ WITRYNY INTERNETOWEJ	
RE	SEARCHER
ODPOWIEDZIALNY ZA POZYSKIWANIE INFORMACJI NIEZBĘDNYCH DO REALIZACJI MATERIAŁU REPORTERSKIEGO	

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Moje zasoby a oczekiwania pracodawców.**CEL OGÓLNY:** Porównywanie własnych zasobów i preferencji z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- wyjaśnia, czym są zasoby i preferencje;
- wskazuje wiedzę, umiejętności i cechy charakteru jako zasoby;
- uzasadnia znaczenie zasobów w kontekście wyboru zawodu;
- wymienia wymagania rynku pracy;
- porównuje swoje zasoby z wymaganiami pracodawców;
- wskazuje zasoby potrzebne do wykonywania danego zawodu.

METODY PRACY:

- praca w grupach;
- studium przypadku;
- analiza tekstu źródłowego;
- autorefleksja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica/flipchart;
- kreda/marker;
- *Zasoby Kuby* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdej grupy);
- *Wymagania rynku pracy* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdej grupy);
- *Moje zasoby a oczekiwania pracodawców* – Załącznik 3 (po 1 egz. dla każdego ucznia).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Preferencje a zasoby**Doradca zawodowy zadaje uczniom pytanie: *Czym są zasoby ludzkie?***Dla prowadzącego:**

W podsumowaniu można wykorzystać definicję: „Zasoby – potencjał jednostki (tj. wiedza, umiejętności, postawy, stan zdrowia, osobowość), który może być wykorzystywany przez nią do zaspokojenia potrzeb i realizacji celów. W psychologii zasoby ujmowane są często jako środki będące w dyspozycji podmiotu, które możliwe są do zastosowania przez niego celem rozwiązania problemu. Zasoby mogą być wewnętrzne (należące do jednostki) lub zewnętrzne (związane ze wsparciem otoczenia, np. postawą rodziców, rówieśników). Ekwiwalenty: zasoby = potencjał = wyposażenie podmiotu”.¹

2. Zasoby Kuby

Doradca zawodowy dzieli uczniów na grupy 3–4-osobowe. Każdej rozdaje kartę z historią Kuby (Załącznik 1). Następnie na tablicy/flipcharcie zapisuje hasła – zasoby: *WIEDZA, UMIEJĘTNOŚCI, CECHY CHARAKTERU*. Grupy wyszukują i podkreślają w tekście sformułowania dotyczące jednego, zadanego hasła. Po zaprezentowaniu przez przedstawicieli grup rozwiązań doradca zawodowy zadaje pytanie: *Jakie znaczenie mają zasoby przy wyborze zawodu?*

¹ Porównaj z: *Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego* (Załącznik 2 do Przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej, ORE, Warszawa 2017).

Dla prowadzącego:

W przypadku pracy z całą klasą, gdy 2–3 grupy będą miały te same hasła, wskazane jest zaktywizować wszystkie grupy, np.: poprzez czytanie części rozwiązań i wzajemne uzupełnianie.

3. Wymagania rynku pracy

Doradca zawodowy rozdaje grupom karty z tekstem o rynku pracy (Załącznik 2) i prosi uczniów, aby pod tekstem wypisali te słowa, które ich zdaniem wskazują wymagania rynku pracy. Po przedstawieniu rozwiązań jeden z uczniów zapisuje hasła na tablicy: doświadczenie, kompetencje, rozwój, specjalista, mobilność zawodowa. Prowadzący zadaje pytania:

- *Dlaczego jest ważne, aby starać się spełniać wymagania rynku pracy?*
- *Jakie są jeszcze wymagania rynku pracy?*

4. Konfrontacja własnych zasobów z oczekiwaniami pracodawców

Doradca zawodowy rozdaje każdemu z uczestników kartę *Moje zasoby a oczekiwania pracodawców* (Załącznik 3). Prosi, by uczniowie przeczytali zestawienie wymagań pracodawców i zaznaczyli obok znakiem „x” te zasoby, które posiadają. Następnie pod tabelką każdy uczeń ma za zadanie wypisać 3 zasoby potrzebne w zawodzie lub obszarze zawodowym, który go interesuje. Po zakończonym zadaniu doradca zawodowy prosi kilku uczniów o przedstawienie swoich 3 zasobów, które wybrał.

5. Moje refleksje

Na zakończenie doradca zawodowy prosi uczniów, aby zastanowili się, kiedy i do czego przyda im się to, czego dowiedzieli się podczas dzisiejszych zajęć. Prosi kilku uczniów o podzielenie się refleksjami na forum klasy.

Dla prowadzącego:

W zależności od możliwości czasowych warto poprosić o rundkę podsumowującą z udziałem wszystkich uczniów.

ZAŁĄCZNIK 1

Zasoby Kuby

Kuba od dziecka marzył, żeby zostać kosmonautą. Chce pracować w międzynarodowym zespole, patrzeć na Ziemię z daleka i wykonywać skomplikowane działania w Kosmosie. Kuba jest jednym z najlepszych uczniów w klasie, ma świetne oceny, szczególnie z fizyki i matematyki. Potrafi wykonywać trudne obliczenia matematyczne. Interesuje się Wszechświatem, przeczytał na ten temat wiele książek i ma dużą wiedzę z tego zakresu. W jego pokoju jest mnóstwo modeli statków kosmicznych, które sam wykonał. Doskonale zna ich budowę. Kuba jest uczniem bardzo lubianym, jest przewodniczącym samorządu uczniowskiego, potrafi zebrać wokół siebie innych i sprawić, aby słuchali go. Jest osobą bardzo towarzyską i energiczną, przy tym jest stały w swych postanowieniach i uważny. Niedługo będzie wybierać studia, zastanawia się, czy wyjechać na studia zagraniczne – właśnie dostał informację o zdobyciu stypendium. Zna doskonale język angielski, wie zatem, że poradzi sobie także w innym kraju.

ZAŁĄCZNIK 2

Wymagania rynku pracy

Rynek pracy jest wymagający, szczególnie dla młodych ludzi wchodzących dopiero na drogę zawodową. Przede wszystkim nie mają oni doświadczenia potrzebnego do podejmowania decyzji w określonych sytuacjach, pomocnego także w rozwiązywaniu różnych problemów. Ich kompetencje (wiedza, umiejętności i postawa) ważne w danej pracy, muszą więc zostać poddane próbie. Jeśli są odpowiednie do danej pracy, to należałoby siebie zapytać: Czy jestem nastawiony na rozwój? To w dzisiejszych czasach jest bardzo istotne. W przypadku odpowiedzi twierdzącej jest duża szansa, żeby z upływem czasu stać się specjalistą w danej dziedzinie, a wtedy swobodnie poruszać się na rynku pracy. Może po pewnym czasie okaże się, że wykonywana praca nie jest już tak satysfakcjonująca, a może mniej potrzebna, gorzej opłacalna, wtedy z pewnością warto wykazać się mobilnością zawodową, czyli zmienić dotychczasową sytuację, zająć się czymś innym, nauczyć czegoś nowego, czego rynek pracy bardziej oczekuje.

ZAŁĄCZNIK 3

Moje zasoby a oczekiwania pracodawców

Wymagania pracodawców często występujące w ogłoszeniach o pracę	Moje zasoby „X”
znajomość języków obcych	
obsługa komputera	
wolontariat (działanie na rzecz innych)	
aktywność i doświadczenie zawodowe (praktyczna wiedza)	
elastyczność w działaniu	
umiejętność łatwego nawiązywania kontaktów z innymi ludźmi	
współpraca w zespole	
inicjatywa w działaniu	
umiejętność realizowania postawionych sobie celów	
kreatywność	
umiejętność znajdowania niekonwencjonalnych rozwiązań problemów	
solidność	
terminowość	
odpowiedzialność	
otwartość na wyzwania i zmiany	
umiejętność szybkiego uczenia się	
myślenie analityczne	
umiejętność podejmowania decyzji	
radzenie sobie ze stresem	
planowanie działań	
konsekwencja w działaniu	
przedsiębiorczość	
wykorzystanie zdobytej wiedzy w praktycznych działaniach	
autoprezentacja	
umiejętność wystawiania się	
posiadanie prawa jazdy	
wytrwałość w realizacji zadań	

Wypisz 3 zasoby potrzebne w zawodzie/obszarze zawodowym, który Cię interesuje:

1.
2.
3.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Autoprezentacja, czyli sztuka przedstawiania siebie.**CEL OGÓLNY:** Dokonywanie autoprezentacji.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie: autoprezentacja;
- wymienia, co składa się na mowę niewerbalną;
- uzasadnia znaczenie pierwszego wrażenia;
- wymienia swoje mocne strony;
- wyjaśnia, jak powinno dokonać się poprawnej autoprezentacji.

METODY PRACY:

- pogadanka;
- burza pomysłów;
- mapa mentalna;
- drama.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/tablica;
- marker/kreda;
- karteczki (np. samoprzylepne) dla uczniów – po jednej karteczce dla każdego z uczniów;
- *Uczniowie aktorami, czyli jak zachować się podczas autoprezentacji* – Załącznik 1 (1 egz.).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Pytanie na początek**

Doradca zawodowy zadaje pytania: *Co to jest autoprezentacja? Co składa się na autoprezentację?* Odpowiedzi uczniów zapisuje na flipcharcie/tablicy oraz wyjaśnia, że temu zagadnieniu poświęcone będą zajęcia.

2. Mowa werbalna i niewerbalna

Doradca zawodowy wyjaśnia, że podczas autoprezentacji wykorzystywana jest mowa werbalna i niewerbalna. Mowa werbalna to słowa, które wypowiadamy. Prosi o podanie propozycji mowy niewerbalnej, np.: gesty, mimika twarzy, postawa ciała, intonacja głosu, kontakt wzrokowy, wygląd, zapach i dopisuje je (lub uczeń/uczniowie) na tablicy.

3. Waga mowy werbalnej i niewerbalnej

Doradca zawodowy zadaje pytania: *Kto uważa, że podczas autoprezentacji mowa niewerbalna jest ważniejsza od werbalnej?* Poprzez podniesienie ręki do góry uczniowie wyrażą swoją opinię. Uczeń, sekretarz klasy, liczy głosy, zapisuje na tablicy. *A kto uważa, że mowa werbalna jest ważniejsza?* Doradca zawodowy analizując wyniki głosowania, wyjaśnia, że mowa niewerbalna odgrywa większą rolę przy autoprezentacji i jest najważniejsza podczas komunikacji.

3a. Waga mowy werbalnej i niewerbalnej – przykład

Doradca zawodowy przedstawia hasło: *Jak się cieszę, że cię widzę.*

Sytuacja 1: W trakcie przedstawienia hasła nie korzysta z wyrazistej mowy niewerbalnej, tzn. unika gestów, uśmiechu, płaską intonacją etc.

Sytuacja 2: Następnie przedstawia raz jeszcze hasło: *Jak się cieszę, że cię widzę* i dodaje uśmiech, gesty, mimikę twarzy etc.

Na koniec osoba prowadząca zadaje pytanie: *Która osoba była bardziej wiarygodna?*

4. Uzasadnienie mocy pierwszego wrażenia

Doradca zawodowy nawiązując do poprzedniej sytuacji, zadaje uczniom pytania, np.:

- *Jakie było wasze pierwsze wrażenie osoby z sytuacji pierwszej, a jakie z drugiej?*
- *Jakie cechy możemy przypisać osobie z pierwszej, a jakie z drugiej sytuacji?*
- *Co to jest pierwsze wrażenie?*
- *Jakie znaczenie ma pierwsze wrażenie?*
- *Ile czasu potrzebujecie, aby ocenić, jakie pierwsze wrażenie odczuliśmy w stosunku do osoby spotkanej po raz pierwszy?*
- *Jaki jest związek pierwszego wrażenia z autoprezentacją?*

Doradca zawodowy podsumowuje, że pierwsze wrażenie wywieramy w ciągu kilku, kilkunastu sekund. Pierwsze wrażenie, tzw. „halo efekt”, może być pozytywne (tzw. „halo efekt anielski”, gdy przypisujemy danej osobie cechy pozytywne) lub też negatywne („halo efekt diabelski” – osobie, która wywarła na nas złe wrażenie przypisujemy złe intencje, cechy negatywne). Pierwsze wrażenie można zrobić tylko raz, pozostaje na długo w pamięci odbiorcy i trudno je zmienić (aczkolwiek jest to możliwe po bliższym poznaniu). Osoba prowadząca nawiązuje w tym miejscu do wyników głosowania i ponownie zadaje pytanie: *Czy dokonując tej pierwszej oceny, bierzecie pod uwagę to, co ta osoba mówi, jaką ma wiedzę na dany temat, czy może jednak jak ta osoba... (tu wymienia składowe mowy niewerbalnej)?*

5. Przedstawienie mocnych stron jako atutów podczas autoprezentacji

Doradca zawodowy rozdaje małe karteczki i prosi, aby uczniowie zastanowili się przez chwilę nad własnymi mocnymi stronami, które są ich atutami i zapisali co najmniej 3 na kartce. Prosi ochotników o odczytanie propozycji. Pyta, czy odczytanie ich było łatwe. Wyjaśnia, że często ludzie mają problem z nazwaniem i zaprezentowaniem swoich mocnych stron. Dodaje, że podczas autoprezentacji, czyli przedstawiania siebie, ważne jest, aby mówić o sobie dobrze, a z tym często jest problem, ponieważ mówienie o sobie dobrze często błędnie odbierane jest jako chwalenie się.

6. Uczniowie aktorami, czyli jak zachować się podczas autoprezentacji

Doradca zawodowy prosi 3 osoby z klasy – losują one kartki, na których jest napisane, jak mają się zachowywać (Załącznik 1). Pozostali uczniowie wcielają się rolę osób rekrutujących kandydatów do pracy, a więc ich zadaniem będzie dokładna obserwacja. Po odegraniu scenek prowadzący zadaje pytanie obserwatorom: *Która osoba wywarła na was najlepsze wrażenie? Co konkretnie Wam się podobało w tej osobie?* Następnie uczniowie i doradca zawodowy wspólnie analizują mocne i słabe strony zachowania poszczególnych osób. Określają cechy dobrej autoprezentacji. Osoba prowadząca podkreśla wpływ stresu na zachowanie się w takiej sytuacji. Na koniec ćwiczenia zadaje pytanie: *Kto uważa, że poprawna autoprezentacja to sztuka, której powinien nauczyć się każdy człowiek? Dlaczego?*

7. Podsumujmy

Na zakończenie zajęć doradca zawodowy rozdaje uczniom małe karteczki i – wykorzystując technikę zdań niedokończonych – prosi, aby dokończyli zdanie: *Z dzisiejszej lekcji o autoprezentacji najlepiej zapamiętam, że...* Następnie prosi chętnych o odczytanie zapisów.

ZAŁĄCZNIK 1

Uczniowie aktorami, czyli jak zachować się podczas autoprezentacji

Pierwsza osoba: zachowujesz się bardzo swobodnie, ręce masz w kieszeni, żujesz gumę, mówisz głośno, trochę niewyraźnie: dzień dobry, nazywam się..., moje mocne strony to...

Druga osoba: zachowujesz się bardzo nieśmiało, trochę przeraża Cię ta sytuacja, mówisz cicho: dzień dobry, nazywam się..., moje mocne strony to...

Trzecia osoba: zachowujesz się kulturalnie, poprawnie, masz pogodny wyraz twarzy, mówisz wyraźnie: dzień dobry, nazywam się..., moje mocne strony to...

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Praca jako wartość w życiu człowieka.**CEL OGÓLNY:** Uzasadnianie znaczenia pracy w życiu człowieka.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- definiuje pojęcie pracy;
- wymienia, co daje ludziom praca;
- podaje przykłady przysłów/powiedzeń o pracy ukazujących ją jako wartość;
- wyjaśnia znaczenie pracy w nawiązaniu do piramidy potrzeb Masłowa;
- uzasadnia, że praca jest wartością.

METODY PRACY:

- asocjogram;
- praca w grupach;
- dyskusja kierowana;
- gra dydaktyczna;
- zdanie niedokończone.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/tablica;
- marker/kreda;
- kartki papieru formatu A4 dla każdej grupy;
- *Wykreślanek z przysłowiami o pracy* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- *Schemat piramidy Masłowa* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdej grupy).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Definicja pracy**

Doradca zawodowy zapisuje na tablicy/flipcharcie dużymi literami słowo „praca”. Prosi uczniów o podanie skojarzeń, które także zapisuje, tworząc asocjogram. Następnie zadaje uczniom pytanie: *Co to jest praca?*

2. Dlaczego praca jest ważna?

Doradca zawodowy dzieli uczniów na grupy 3–4-osobowe i prosi o podanie jak największej liczby odpowiedzi na pytanie: *Co daje ludziom praca?* Przedstawiciele grup prezentują odpowiedzi.

3. Wykreślanek z przysłowiem o pracy

Doradca zawodowy rozdaje każdemu uczestnikowi jedną wykreślankę z przysłowiem/powiedzeniem o pracy (Załącznik 1), wyjaśniając sposób postępowania w celu znalezienia rozwiązania. Po odnalezieniu przez uczniów rozwiązań, zadaje pytanie: *Jak rozumiecie te przysłowia z wykreślanek?* Następnie pyta ich o inne, znane im przykłady, powiedzeń lub przysłów związanych z pracą jako wartością.

Dla prowadzącego:

Przygotowane do wykreślanek inne przykłady przysłów lub powiedzeń – o w miarę podobnej długości – powinny ukazywać pracę jako wartość.

4. Wartość pracy na przykładzie piramidy potrzeb Maslowa

Doradca zawodowy rozdaje każdej grupie piramidę potrzeb Maslowa (Załącznik 2) i krótko ją omawia. Prosi, aby uczestnicy zastanowili się, a następnie zapisali, gdzie na piramidzie można umieścić pracę i uzasadnili swój wybór. Wyjaśnia, że nie musi być to jedno miejsce. Przedstawiciele poszczególnych grup prezentują wyniki.

5. Zdanie podsumowujące

Doradca zawodowy prosi uczniów, aby dokończyli zdanie: *Dla mnie praca jest..., ponieważ...*

NETOGRAFIA:

Strona z opisem piramidy Maslowa, http://www.w3ii.com/pl/motivating_skills/motivating_skills_maslows_hierarchy_of_needs.html [dostęp: 17.10.2017].

ZAŁĄCZNIK 1**Wykreślanki z przysłówkami/powiedzeniami o pracy**

1.

B	R	E	C	Z	Ż	P	Ń	R	K
A	R	C	D	Y	Ć	N	S	I	A
E	B	M	W	A	E	K	C	O	P
Ł	G	A	O	C	R	Z	Ń	Y	W

2.

P	W	A	T	R	I	G	Ć	A	R	T
K	C	E	F	L	A	P	Y	F	U	W
B	M	S	T	E	P	Z	T	Ż	O	L
K	Y	R	A	W	I	F	C	A	R	P
H	U	W	I	E	D	T	A	T	N	I
R	N	B	T	A	I	E	P	S	A	I

3.

Ż	W	A	T	D	A	N	B	A	O	P
R	T	A	Z	C	I	A	R	N	D	I
E	P	H	D	A	R	Ń	I	B	E	I

4.

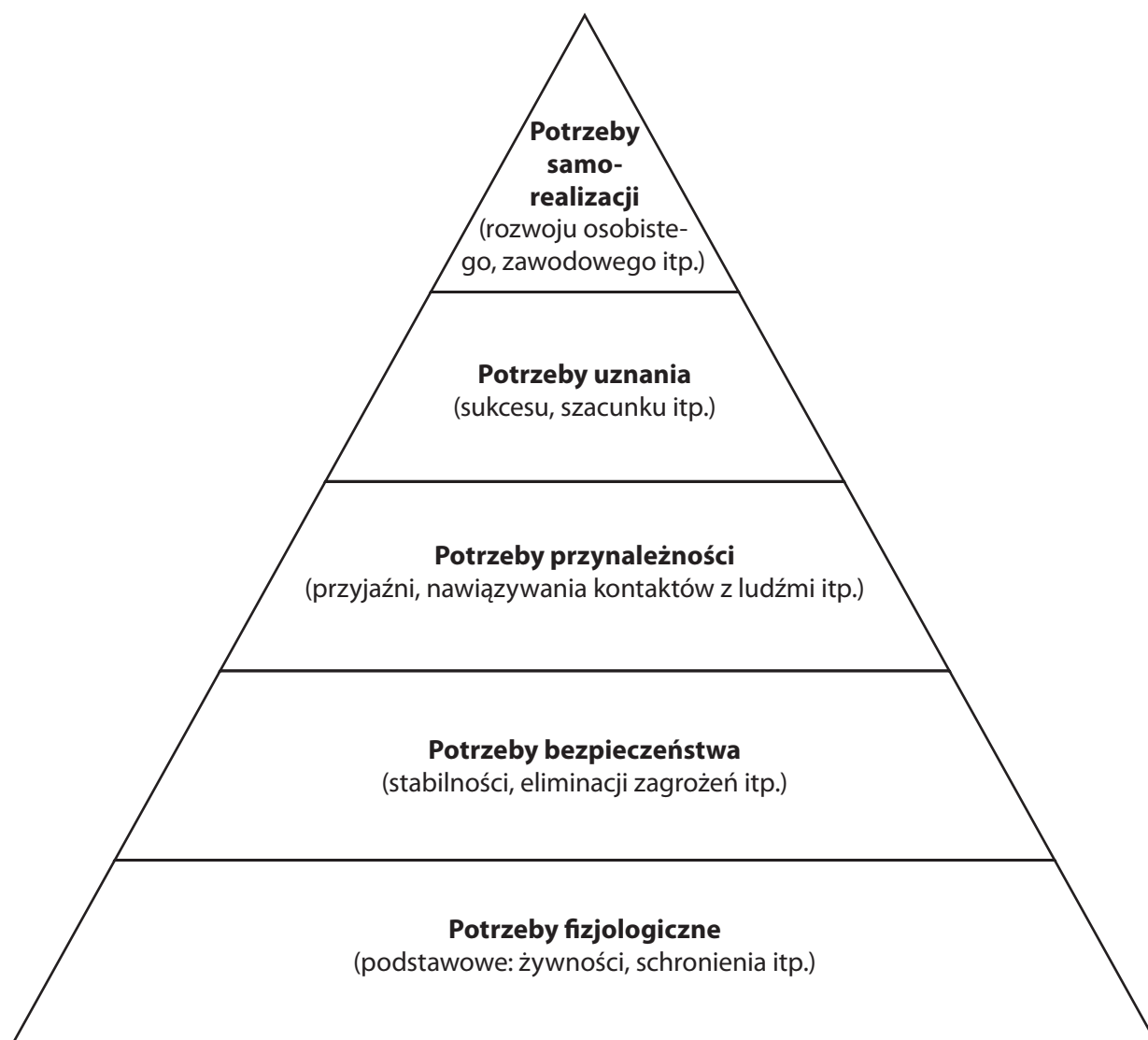
P	E	W	R	I	F	A	M	A
C	O	T	A	R	T	L	E	S
U	P	E	D	R	O	Z	G	A
I	C	Ń	W	O	R	Z	E	D
B	Ż	I	O	R	N	G	D	A
A	T	E	C	H	N	A	O	P

Rozwiązania:

1. Bez pracy nie ma kołaczy. (co druga litera)
2. Praca uszlachetnia. (co czwarta litera)
3. Żadna praca nie hańbi. (co druga litera)
4. Praca ludzi wzbogaca. (co trzecia litera)

ZAŁĄCZNIK 2

Piramida potrzeb Masłowa

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Wolontariat – wstępem do kariery.**CEL OGÓLNY:** Analizowanie znaczenia i możliwości doświadczania pracy.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- opisuje, czym jest wolontariat;
- wymienia zalety angażowania się w wolontariat;
- wymienia korzyści doświadczania pracy w formie wolontariatu;
- uzasadnia znaczenie wolontariatu w zdobywaniu doświadczenia zawodowego.

METODY PRACY:

- kula śnieżna;
- giełda pomysłów;
- praca w grupach;
- dyskusja;
- technika plakatu;
- pokaz filmu.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- Karteczki do ewaluacji zajęć – Załącznik 1 (do pocięcia);
- flipchart/tablica;
- marker/kreda;
- projektor multimedialny oraz połączenie z Internetem;
- 5–6 dużych arkuszy papieru (A4 lub papier w rolkach);
- pisaki/kredki;
- film promujący wolontariat, <https://www.youtube.com/watch?v=hGEE1-6mrwM> (czas trwania 30 s) [dostęp: 14.11.2017].

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Czym jest wolontariat? Metoda kuli śnieżnej**

Doradca zawodowy prosi, aby uczniowie na rozdanych kartkach zapisali swoje definicje wolontariatu. Następnie uczniowie dzielą się swoimi definicjami z kolegą/koleżanką z ławki i łączą definicje w jedną (bądź tworzą nową na podstawie dyskusji). Pary łączą się kolejno w czwórki, ósemki szesnastki (wg liczby uczniów w klasie, aby na końcu powstały dwie, trzy definicje). Przedstawiciele dwóch/trzech grup, które powstały, czytają i wyjaśniają swoje definicje.

Dla prowadzącego:

Po przeczytaniu przez wszystkich uczniów definicji doradca zawodowy może podać słownikową definicję wolontariatu: *Wolontariat to świadoma, dobrowolna i bezpłatna, działalność na rzecz innych, wykraczająca poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie*. Następnie inicjuje krótką dyskusję, pytając uczniów o opinie na temat utworzonych definicji, np.:

- Która definicja jest, Waszym zdaniem, najbardziej trafna i dlaczego?
- Jak jeszcze nazywa się wolontariuszy (np. ochotnicy, społecznicy, altruści)?
- Czy wolontariat może być związany tylko z pomaganiem innym?

2. Wolontariat w pigułce. Giełda pomysłów, dyskusja

- Doradca zawodowy pyta uczniów o znane im formy wolontariatu. Zapisuje na tablicy główne formy i razem z uczniami dokonuje ich syntezy według klucza: wolontariat ciągły, czasowy lub incydentalny i prosi uczniów o podawanie przykładów: ciągły (np. przez wiele miesięcy przychodzi się do wybranej fundacji, rodziny czy innej instytucji i wykonuje się swoje obowiązki), czasowy (np. gdy angażuje się w działania tylko podczas wakacji) albo incydentalny (np. na jedną akcję).
- Następnie doradca zawodowy rysuje na tablicy dwa kierunkowskazy i podpisuje je: *wolontariat w kraju* i *wolontariat za granicą*. Prosi uczniów o podawanie plusów i minusów płynących z każdej z tych form wolontariatu. Doradca zawodowy zwraca także uwagę na ewentualne zagrożenia związane z pracą wolontariusza.
- Doradca zawodowy pyta uczniów: *Dla kogo, ich zdaniem, wolontariat może być działaniem pożytecznym?* Jako posumowanie dyskusji może zadać pytanie: *Kto i jakie korzyści czerpie z tej formy pracy?* Na zakończenie tej dyskusji uczniowie zapisują na tablicy/flipcharcie główne wnioski dotyczące korzyści z bycia wolontariuszem.

3. Kto może być wolontariuszem? Sylwetka wolontariusza. Praca w grupach, technika plakatu

Doradca zawodowy dzieli klasę na 5–6 grup i rozdaje każdej grupie po 1 dużym arkuszu papieru oraz pisaki/kredki. Każda z grup otrzymuje za zadanie przedstawić w formie plakatu, infografiki, mapy myśli etc. (uczniowie decydują, jaką formę wybiorą) sylwetkę wolontariusza wraz ze wszystkimi jego atrybutami (cechami, przedmiotami i charakterystycznym otoczeniem). Celem wspólnego rysowania plakatu ma być poszukiwanie odpowiedzi na pytania:

- *Kim jest wolontariusz?*
- *Jakie posiada cechy i umiejętności?*
- *Co może zyskać dzięki swojej działalności wolontarystycznej?*
- *Co może dać innym?*

Po zakończonych pracach każda z grup prezentuje swoje plakaty, następnie uczniowie zapisują na tablicy/flipcharcie wspólnie wybrane główne cechy wolontariusza. Następnie uczniowie wraz z prowadzącym wybierają miejsce do ekspozycji plakatów.

4. Wolontariat ma sens. Pokaz filmu, dyskusja

Doradca zawodowy pokazuje krótki film, promujący wolontariat: <https://www.youtube.com/watch?v=hGEE1-6mrwM> [dostęp: 14.11.2017].

Prosi, aby uczniowie zastanowili się, czy chcieliby zaangażować się w wolontariat.

Doradca zawodowy pokazuje uczniom ogólnopolską stronę wolontariatu www.wolontariat.org.pl, gdzie każdy z nich może znaleźć wiele ciekawych informacji oraz instytucje, które poszukują wolontariuszy na terenie całej Polski. Pyta: *Jakie jest znaczenie wolontariatu dla wyboru szkoły, zawodu?*

5. Ewaluacja

Doradca zawodowy dzieli uczniów na 6 grup. Każda grupa losuje jedną karteczkę zawierającą stwierdzenie dotyczące wolontariatu (Załącznik 1). Każda grupa ma za zadanie zareklamować wolontariat, wykorzystując wylosowane stwierdzenie. Na zakończenie – rundka – każdy z uczniów odpowiada na pytanie: *W jaki sposób te zajęcia przydadzą mi się w przyszłości w planowaniu i rozwijaniu mojej kariery edukacyjno-zawodowej?*

NETOGRAFIA:

Film *Wolontariat ma sens*, www.wolontariat.org.pl [dostęp: 14.11.2017].

Film promujący wolontariat, <https://www.youtube.com/watch?v=hGEE1-6mrwM> [dostęp: 14.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Karteczki do ewaluacji zajęć

1. Wolontariat uwrażliwia na potrzeby innych. Pozwala dostrzec drugiego człowieka z jego zmartwieniami, problemami.
2. Pracując na rzecz innych, również inwestujemy w siebie. Jest to dobre przygotowanie do podjęcia pracy zawodowej. Różnorodność działań, jakie może wykonywać wolontariusz, pozwoli poznawać różne środowiska pracy i zawody, co może ułatwić podjęcie decyzji o wyborze zawodu.
3. Dzięki nowym doświadczeniom możemy rozwijać swoje umiejętności, uczyć się nowych rzeczy. Poznawać także zasady działania organizacji. Poznajemy swoje mocne i słabe strony, co pozwala na określenie swojego potencjału, a także pokazuje, nad czym jeszcze warto popracować.
4. Praca wolontariusza daje szansę na sprawdzenie się w nowych działaniach, na nowych stanowiskach. Dzięki temu zdobywa się kwalifikacje, co uczyni nas bardziej atrakcyjnymi w oczach potencjalnych przyszłych pracodawców. Pracę wolontariusza można (i należy) wpisać do CV. Będzie to niewątpliwie postrzegane jako atut, ponieważ jest to wyraz aktywności zawodowej, otwartości.
5. Podczas rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych za wolontariat można otrzymać dodatkowe punkty.
6. Wolontariat jest ciekawą formą spędzania czasu wolnego. Pozwala oderwać się od codziennych zadań i obowiązków. Ubogaca, dodaje energii i daje ogromną satysfakcję.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Szkoły zawodowe – szkołami pozytywnego wyboru.

CEL OGÓLNY: Analizowanie ofert szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego pod kątem możliwości dalszego kształcenia przy wykorzystaniu dostępnych źródeł informacji.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wymienia zalety kształcenia zawodowego;
- porównuje i ocenia możliwości edukacji na poziomie ponadpodstawowym;
- prezentuje możliwe korzyści wynikające z kontynuowania nauki w różnych typach szkół ponadpodstawowych.

METODY PRACY:

- skojarzenia;
- dyskusja;
- debata;
- praca indywidualna;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- rekwizyty lub zdjęcia rekwizytów;
- komputer z rzutnikiem multimedialnym;
- *Zawody w moim otoczeniu* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdej grupy);
- *Porównanie – szkoły zawodowe a liceum ogólnokształcące?* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- arkusze papieru flipchart.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. To właśnie branżowa szkoła I stopnia

Doradca zawodowy przygotowuje proste rekwizyty (lub ich zdjęcia), które są wytwarzane przez osoby wykonujące różne zawody, np. pieczywo, tort, maszynę do szycia, zdjęcie warsztatu samochodowego, fryzury. Zadaje pytanie: *Jakie zawody reprezentują/symbolizują te rekwizyty – przedmioty – produkty?* Następnie dzieli uczniów na 4-osobowe grupy. Rozdaje Załącznik 1 (*Zawody w moim otoczeniu*) lub arkusze papieru flipchart. Prosi o napisanie lub narysowanie wewnątrz owalnego pola, z których usług ludzie na co dzień korzystają najczęściej; na zewnątrz – jakie czynności zawodowe wykonują te osoby wymienione wewnątrz pola. Każda grupa prezentuje wyniki swojej pracy.

Doradca zawodowy zadaje pytania i prowokuje dyskusję:

- *Jakich zawodów wymieniliście najwięcej?*
- *Które wydają się Wam najciekawsze, najbardziej przyszłościowe? Dlaczego?*

Dla prowadzącego:

Można podkreślić, że przez intensywną emigrację fachowców i „wyginięcie” niektórych zawodów w Polsce wolnych miejsc pracy dla absolwentów szkół zawodowych bywa nawet dziesięciokrotnie więcej niż kandydatów. Brakuje fachowców z wielu dziedzin. Nie ma kto naprawiać butów, uszyć sukienki itd. W urzędach pracy pojawia się wiele ofert dla wykwalifikowanych pracowników. Warto otworzyć stronę internetową z ofertami pracy w mieście, regionie (przykładowa strona: <https://ogloszenia.trojmiasto.pl/praca-zatrudnie/>) i sprawdzić, jakich fachowców szukają ofertodawcy. Warto zatem pomyśleć o wyborze szkoły, w której najszybciej można

uzyskać wykształcenie ogólne i kwalifikacje zawodowe lub zdobyć zawód, ucząc się rzemiosła u mistrza. To branżowa szkoła I i II stopnia oraz technikum mogą być szkołami pozytywnego wyboru i szansą na satysfakcjonującą karierę oraz realizację własnych marzeń.

2. Porównajmy różne typy szkół

Doradca zawodowy rozdaje uczniom arkusz Załącznika 2. Prosi, aby każdy uczeń dokonał porównania możliwości i korzyści, które oferują szkoły ponadpodstawowe; poleca otoczyć kołem właściwe (wybrane) pola (strzałka w górę TAK, strzałka w dół NIE). Zestawienie pozwala omówić różnice między ponadpodstawowymi szkołami zawodowymi a szkołą ogólnokształcącą.

Przed rozpoczęciem pracy indywidualnej ucznia prowadzący przypomina/wyjaśnia pojęcia: kwalifikacje zawodowe, wykształcenie ogólne, wykształcenie zawodowe, umiejętności zawodowe.

Po wykonanym przez uczniów zadaniu prowadzący podkreśla, że na poziomie ponadpodstawowym tylko szkoły zawodowe pozwalają zdobyć kwalifikacje zawodowe. Te szkoły mogą być szkołą pozytywnego wyboru i szansą na satysfakcjonującą karierę oraz realizację własnych marzeń.

3. Za kontra przeciw. Debata

Doradca zawodowy przygotowuje debatę. Tezę: *Szkoła zawodowa – szkołą pozytywnego wyboru* – zapisuje na tablicy (flipcharcie). Dzieli uczniów na 3 grupy. Grupa I przygotowuje argumenty „za”; grupa II przygotowuje argumenty „przeciw”; grupa III (4-osobowa) to grupa obserwatorów, zadaniem której jest zapisywanie argumentów.

Po zakończeniu debaty obserwatorzy wskazują, które argumenty były dla nich najbardziej przekonujące. Debatę kończy krótka, swobodna dyskusja na ww. temat, którą podsumowuje prowadzący.

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy może, w celu uzupełnienia, wskazać ważne informacje o systemie praktyk zawodowych, zajęć praktycznych w szkołach ponadpodstawowych:

- branżowa szkoła I stopnia – nauka przez trzy lub dwa dni w szkole, w pozostałe dni u pracodawcy; obowiązuje umowa o pracę w celu nauki i przygotowania zawodowego z pracodawcą i wynagrodzenie; od dnia zatrudnienia liczy się staż pracy zawodowej);
- technikum – zajęcia praktyczne w realnym środowisku pracy, 4-tygodniowa praktyka zawodowa.

W trakcie zajęć można wykorzystać informacje o szkołach zawodowych ze schematu systemu edukacji na stronie <https://www.ore.edu.pl/dla-uczniow/7324-ścieżka-kształcenia-2> [dostęp: 14.11.2017]. Prowadzący może objaśnić poszczególne etapy edukacji. Otwarcie ikony każdej prezentowanej szkoły to uzyskanie m.in. informacji o zasadach naboru, nauki czy zdobytym wykształceniu – w zależności od potrzeb istnieje możliwość wydrukowania tych kart informacyjnych.

NETOGRAFIA:

Przykładowe oferty pracy, <https://ogloszenia.trojmiasto.pl/praca-zatrudnie/> [dostęp: 14.11.2017].

Ścieżki kształcenia, <https://www.ore.edu.pl/dla-uczniow/7324-ścieżka-kształcenia-2> [dostęp: 14.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Zawody w moim otoczeniu

.....

.....

.....

.....

ZAŁĄCZNIK 2

Porównanie – szkoły zawodowe a liceum ogólnokształcące.

Otocz kołem właściwe (wybrane) pola.

strzałka w górę TAK

strzałka w dół NIE

KRYTERIA	branżowa szkoła I stopnia	branżowa szkoła II stopnia	technikum	liceum ogólno- kształcące
Zdobywamy wykształcenie ogólne	 	 	 	
Zdobywamy kwalifikacje zawodowe	 	 	 	
Zdobywamy umiejętności zawodowe	 	 	 	
Zdobywamy dodatkowe kwalifikacje	 	 	 	
Możliwość kontynuowania nauki	 	 	 	
Umożliwia wstęp na studia wyższe	 	 	 	

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Informacje w zasięgu ręki, czyli poznaję ofertę szkół ponadpodstawowych.**CEL OGÓLNY:** Analizowanie kryteriów rekrutacyjnych do wybranych szkół w kontekście rozpoznanych własnych zasobów.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- wyszukuje ważne informacje w ofercie wybranej szkoły;
- podaje, jakich informacji brakuje w analizowanej ofercie szkoły;
- podaje przykłady, gdzie można uzupełnić informacje o szkołach;
- opracowuje informacje na temat oferty szkół;
- analizuje przygotowaną ofertę szkół pod względem możliwości jej wyboru.

METODY PRACY:

- praca w grupach;
- praca z tekstem (analiza ulotek);
- dyskusja;
- plakat.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- arkusze papieru (kartony) formatu A1;
- markery;
- ulotki o szkołach;
- długopisy, kolorowe flamastry;
- Karta szkoły – Załącznik 1 (w liczbie odpowiadającej liczbie omawianych szkół– po kilka na każdą grupę);
- klej lub taśma klejąca lub masa mocująca.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****Dla prowadzącego:**

Kilka dni przed zajęciami należy poprosić uczniów o wyszukanie w Internecie oferty lokalnych szkół ponadpodstawowych i przyniesienie ich w formie wydrukowanej na zajęcia. Mogą to być też ulotki o szkołach. Wskazane, aby doradca zawodowy również przygotował się w ten sposób do zajęć.

1. Co w szkole piszczy, czyli co szkoły oferują uczniom?

Doradca zawodowy prosi uczniów o złożenie ulotek na jednym stoliku. Otwiera krótką dyskusję:

- *Dlaczego poznanie oferty szkół jest ważnym zadaniem na drodze do trafnego wyboru ścieżki dalszego kształcenia?*
- *Co chcielibyście wiedzieć o szkołach i dlaczego?*

Następnie dzieli uczniów na podstawie ich preferencji na tyle grup, ile jest typów szkół ponadpodstawowych w okolicy regionie (np. liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła branżowa I stopnia, szkoła branżowa II stopnia). Jeśli ulotek jest dużo, doradca zawodowy może podzielić uczniów na mniejsze zespoły, aby każda grupa pracowała nad ofertami innych szkół, ale tego samego typu. Następnie rozdaje każdej grupie po jednym dużym arkuszu papieru oraz prosi, by wybrali ulotki odpowiednich dla swojej grupy typów szkół. W grupach uczniowie wyszukują i zaznaczają informacje w ulotkach oraz innych przyniesionych materiałach, które

posłużą do uzupełnienia *Karty szkoły* (Załącznik 1). Doradca zawodowy rozdaje uczniom karty. Uczniowie zaznaczają w tekście ulotek i wpisują do kart informacje dotyczące adresu i danych kontaktowych szkoły, ewentualnie oferty klas (oddziałów) oraz atuty szkoły. Doradca zawodowy informuje także, że *Karty szkoły* posłużą im do przygotowania plakatów, które zostaną przedstawione na spotkaniu z ich rodzicami.

2. Powiedz mi, co jeszcze warto wiedzieć?

Doradca zawodowy prosi uczniów, aby w tych samych zespołach zastanowili się i porozmawiali ze sobą na temat informacji, których brakuje w ofercie, a które są ważne z ich punktu widzenia. Uczniowie wymieniają się informacjami. Doradca zawodowy prosi chętnych o przedstawienie swojej opinii.

3. Uzupełnij informacje i podaj dalej

Doradca zawodowy prosi, aby pracując nadal w tych samych zespołach, uczniowie uzupełnili *Kartę szkoły* (Załącznik 1) o inne ważne z ich punktu widzenia informacje. Każdy zespół może przygotować więcej niż jedną kartę szkoły danego typu. Następnie *Kartę szkoły* z informacjami, ulotkami i zaznaczonym w nich tekstem przekazują zespołowi, który zajmował się szkołami innego typu, prosząc o uważne zapoznanie się z nią i ewentualne uzupełnienie informacji innym kolorem mazaka. Uczniowie wymieniają się w zespołach *Kartami szkoły* tak, aby każdy zespół otrzymał do wglądu każdą wypełnioną przez inny zespół kartę. Uczniowie czytają i ewentualnie jeszcze uzupełniają innym kolorem brakujące ich zdaniem informacje. W ten sposób, wymieniając się kartami, uczestnicy zajęć poznają różne szkoły ponadpodstawowe i wspólnie opracowują przydatne im informacje.

4. Oferta szkół ponadpodstawowych w naszej okolicy. Plakaty

Doradca zawodowy proponuje, aby uczniowie przykleili *Karty szkół* na dużych kartonach (format A1). W ten sposób powstaną plakaty „Wizytówki szkół”, które zostaną wykorzystane podczas spotkania z rodzicami. Plakaty zostają zawieszane w klasie. Prowadzący prosi chętnych o przedstawienie swojej opinii na temat wykonanych prac. Następnie zadaje uczniom pytanie: *Gdzie można uzupełnić brakujące informacje o ofercie szkoły?* Podsumowuje wypowiedzi uczniów, wskazując, że uzupełnieniem pisemnej oferty w formie ulotek są drzwi otwarte szkół ponadpodstawowych, które mogą dostarczyć wielu nowych i ciekawych informacji oraz strony internetowe szkół. Zachęca także do skorzystania z wiedzy i pomocy doradcy zawodowego.

Dla prowadzącego:

W przypadku wielu kart szkół można je np. przyklejać na dwóch osobnych plakatach.

Doradca zawodowy prosi uczniów, aby przyjrzeni się plakatom z informacjami o szkołach i zadaje pytania:

- *Czego dowiedzieliście się dzisiaj o szkołach ponadpodstawowych?*
- *Które informacje przydadzą się Wam i kiedy?*

Podsumowując wypowiedzi, podkreśla, że sami stworzyli ciekawy bank informacji, z którego będą mogli korzystać oni oraz ich rodzice.

Rekomendujemy, aby na spotkaniu z rodzicami wykorzystać plakaty „Wizytówki szkół”.

ZAŁĄCZNIK 1

Karta szkoły

Nazwa szkoły	
Adres i dane kontaktowe	
Oferta klas	
3 atuty szkoły	
Inne ważne informacje	

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Szkoła podstawowa i co dalej? Moja edukacyjna przygoda.

CEL OGÓLNY: Charakteryzowanie struktury systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wymienia możliwości kształcenia po szkole podstawowej;
- podaje korzyści z ukończenia przez ucznia danego typu szkoły;
- przedstawia najważniejsze informacje o typach szkół ponadpodstawowych;
- wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy szkołami ponadpodstawowymi;
- wyjaśnia, jakie możliwości przebiegu ścieżek kształcenia stwarza obecny system edukacji.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- plakat;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- dostęp do komputera dla każdej grupy;
- 3 duże arkusze papieru;
- *Szkoła podstawowa i co dalej?* – prezentacja multimedialna;
- *Ścieżki kształcenia*, <http://doradztwo.ore.edu.pl/sciezka-ksztalcenia/>;
- *Przykładowe pytania dotyczące systemu kształcenia* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdej grupy);
- *Typy szkół ponadpodstawowych* – Załącznik 2 (1 egz. do pocięcia);
- tablica/flipchart;
- laptop/komputer z dostępem do Internetu (opcjonalnie);
- rzutnik;
- ekran/tablica multimedialna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Wszystkie drogi prowadzą do... . Mapa kształcenia

Uczniowie, pracując w grupach, otwierają w Internecie stronę www.doradztwo.ore.edu.pl i wyszukują zakładkę *Ścieżki kształcenia*.

Prowadzący rozdaje grupom zestawy pytań dotyczących systemu kształcenia (propozycje pytań – Załącznik 1) i prosi o udzielenie odpowiedzi na pytania na podstawie analizy schematu oraz informacji o każdym typie szkoły (wyświetlanych po kliknięciu w nazwę szkoły). Po zakończeniu pracy grupy porównują swoje odpowiedzi i przyznają sobie po jednym punkcie za każdą poprawną odpowiedź.

2. Konkurs wiedzy. Praca w grupach

Prowadzący rozdaje grupom po dwie kartki. Na pierwszej każda grupa zapisuje pytanie: *Jakie są możliwości zdobycia zawodu po skończeniu liceum ogólnokształcącego?* i udziela na nie odpowiedzi. Grupa, która poprawnie zrobi to pierwsza, otrzymuje punkt. Następnie grupy zapisują na drugiej kartce pytanie: *Wymień możliwe ścieżki kształcenia umożliwiające dojście od branżowej szkoły I stopnia do szkoły wyższej* i udziela na nie odpowiedzi. Grupa, która poprawnie zrobi to pierwsza, otrzymuje punkt.

3. Jesteśmy za... . Praca w grupach

Przedstawiciele poszczególnych grup losują jeden z trzech typów szkół (Załącznik 2). Każda grupa otrzymuje duży arkusz papieru, na którym wypisuje jak najwięcej korzyści/argumentów przemawiających za wyborem danego typu szkoły (doradca zawodowy podaje czas w jakim uczniowie mają wykonać ćwiczenie). Następnie każda z grup wiesza arkusze na tablicy i odczytuje swoje propozycje.

Doradca zawodowy na podstawie wywieszonych plakatów prosi uczniów o zastanowienie się i udzielenie odpowiedzi na pytanie: *Co łączy ze sobą (co mają wspólnego), a co różni poszczególne typy szkół ponadpodstawowych?*

Dla prowadzącego:

W podsumowaniu doradca zawodowy może wyświetlić porównanie informacji o szkołach ponadpodstawowych (prezentacja – slajdy 4–6).

4. Morał z tego taki...

Doradca zawodowy zadaje uczniom pytania:

- *Czego nowego dowiedziałeś się na dzisiejszych zajęciach?*
- *Jakie informacje zdobyte na nich wykorzystasz w przyszłości?*

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, art. 18–20 (Dz.U. 2017 poz. 59), <http://www.dziennikustaw.gov.pl/du/2017/59/1> [dostęp: 19.11.2017].

Schemat systemu kształcenia (możliwe ścieżki kształcenia od września 2019 r.), <http://doradztwo.ore.edu.pl/sciezka-ksztalcenia/> [dostęp: 19.11.2017].

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, Załącznik 4, Załącznik 5, Załącznik 7 (Dz.U. 2017 poz. 703), <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2017/703/1> [dostęp: 19.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Przykładowe pytania dotyczące systemu kształcenia

- W jakich szkołach można kontynuować naukę bezpośrednio po ukończeniu szkoły podstawowej? Wymień je.

.....

.....

- W jakich szkołach można później kontynuować naukę?

.....

.....

- Ile lat trwa nauka w każdej ze szkół?

.....

.....

- Po skończeniu których ze szkół można przystąpić do egzaminu maturalnego?

.....

.....

- Czy ucząc się w liceum ogólnokształcącym, uczeń zdobywa jakiś zawód?

.....

.....

- W jakiej szkole (bądź w jakich szkołach) można kontynuować naukę po ukończeniu szkoły branżowej I stopnia?

.....

.....

- Czy nauka w szkole policealnej umożliwia zdobycie zawodu?

.....

.....

- Jakie warunki powinna spełniać osoba starająca się o przyjęcie na studia wyższe?

.....

.....

- W jakich szkołach ponadpodstawowych zdaje się egzaminy potwierdzające kwalifikacje w zawodzie?

.....

.....

- Jakie wykształcenie uzyska absolwent branżowej szkoły I stopnia?

.....

.....

- Jakie wykształcenie uzyska absolwent technikum? Jakie wykształcenie uzyska absolwent liceum ogólnokształcącego?

.....

.....

- Jakich innych przedmiotów – prócz ogólnych – uczeń uczy się w branżowej szkole I i II stopnia oraz w technikum?

.....

.....

ZAŁĄCZNIK 2

Typy szkół ponadpodstawowych

BRANŻOWA SZKOŁA I STOPNIA

TECHNIKUM

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: W szkole czy poza szkołą? Gdzie się uczymy?**CEL OGÓLNY:** Charakteryzowanie struktury systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- wyjaśnia, czym jest kształcenie formalne i edukacja pozaszkolna;
- wskazuje formy zajęć i metody kształcenia;
- wymienia miejsca zdobywania wiedzy, umiejętności.

METODY PRACY:

- praca w grupach;
- dyskusja;
- metoda przewodniego tekstu.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica kreda;
- flipchart, papier do flipchartu;
- mazaki, pisaki, przybory do pisania;
- karteczki samoprzylepne;
- *Rozsypanka* – Załącznik 1 (do pocięcia, po 1 egz. na zespół).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Gdzie się uczymy?**

Prowadzący zapisuje na flipcharcie pytanie: *Gdzie się uczymy?* i prosi uczniów, aby chwilę się zastanowili i wypisali na karteczkach miejsca, gdzie uczą się sami i instytucje, w których zdobywają wiedzę pod kierunkiem innych.

Uczniowie czytają głośno swoje odpowiedzi i przyklejają karteczki pod pytaniem na flipcharcie, przyporządkowując je do edukacji formalnej i edukacji pozaszkolnej.

2. Edukacja formalna i edukacja pozaszkolna. Czym one się różnią?

Prowadzący prosi uczniów, aby postarali się wskazać różnice, jakie ich zdaniem, są pomiędzy edukacją formalną a edukacją pozaszkolną oraz podali przykłady uczestniczenia w danym typie edukacji. Uczniowie dzielą się na dwa lub cztery zespoły w zależności od wielkości klasy. Każdy zespół na arkuszu papieru flipchart przedstawia swoje propozycje. Przedstawiciele grup prezentują swoje prace na forum, a następnie wspólnie tworzą charakterystykę tych form edukacji.

Prowadzący może rozdać uczniom Załącznik 1 *Rozsypanka* jako materiał pomocniczy, może poprosić uczniów o podanie przykładów edukacji pozaszkolnej oraz zapytać: *Czego ważnego nauczyłeś się, korzystając z edukacji pozaszkolnej?*

3. Jakie zalety ma edukacja formalna, a jakie edukacja pozaszkolna?

Na zakończenie prowadzący prosi o podanie zalet poszczególnych rodzajów edukacji wraz z ich uzasadnieniem.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Pozaszkolne formy edukacji, <http://www.pozaszkolne-formy-edukacji.85.5.pkd.pl/> [dostęp: 16.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1**Rozsypanka**

Edukacja odbywa się w szkołach, uniwersytetach, akademiach.
Obowiązek nauki, uczenia się.
Szkoły dla osób w wieku 7–19 lat.
Świadectwa ukończonych szkół, egzaminy.
Dokumenty potwierdzające zdobyte umiejętności – certyfikaty.
Aktywność podejmowana samodzielnie umożliwiająca osiągnięcie założonych celów.
Uczenie się przez całe życie.
Wpływ środowiska (np. rodzina, sąsiedzi, rówieśnicy, praca, rozrywka, mass media).
Dostępność dla każdego.
Brak formalnego świadectwa, certyfikatu.
Korzystanie z mediów, samokształcenie.
Wykorzystywanie własnego doświadczenia do uczenia się.
Nabywanie nowych umiejętności, np. współpracy, radzenia sobie w trudnych sytuacjach, rozwiązywania problemów.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VI–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Co gwarantuje mi szkoła? Kwalifikacje i kompetencje.

CEL OGÓLNY: Charakteryzowanie struktury systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- posługuje się pojęciami kwalifikacji i kompetencji;
- podaje przykłady kwalifikacji i kompetencji;
- wymienia wymagania pracodawców dotyczące kwalifikacji i kompetencji.

METODY PRACY:

- krzyżówki;
- debata za i przeciw;
- praca w grupach;
- analiza tekstu (oferty pracy);
- giełda pomysłów.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- Krzyżówka A, krzyżówka B – Załącznik 1 (po 1 egz. dla 4–6 zespołów);
- Odezwa burmistrza Koziej Wólki – Załącznik 2 (dla prowadzącego);
- 2 kartki A3 lub od flipcharta;
- przykładowe ogłoszenia o pracę dla 4–6 zespołów;
- komputer;
- projektor.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Hasło przewodnie

Prowadzący zapisuje na tablicy hasło: *Nie ma pracy dla ludzi z moim wykształceniem.*

2. Zgadnij jaki jest temat lekcji? Krzyżówki

Prowadzący informuje, że główny temat lekcji znajduje się w hasle, które powstanie po rozwiązaniu krzyżówek. Dzieli klasę na 2–3-osobowe zespoły. Zespołom rozdaje krzyżówkę A i krzyżówkę B. Prosi uczniów o rozwiązanie krzyżówek i podanie haseł. Zapisuje temat zajęć i podaje definicje kwalifikacji i kompetencji¹.

Wariant I

3a. Za czy przeciw. Debata

Prowadzący dzieli klasę na 2 zespoły – A i B. Zadaniem zespołów jest znaleźć i przekonująco zaprezentować 10 argumentów: zespół A „ZA”, zespół B „PRZECIW” wybranej przez prowadzącego tezie, np.:

- *Nie ma pracy dla humanistów.*
- *Praca jest tylko dla informatyków.*
- *Solidne wykształcenie to podstawa sukcesu na rynku pracy.*
- *W pracy liczą się tylko umiejętności.*

Prowadzący prosi uczniów o podsumowanie debaty.

¹ Porównaj z: Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego (Załącznik 2 do Przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej, ORE, Warszawa 2017).

Wariant II**3b. Spadek**

Prowadzący dzieli klasę na 2–4 zespoły, po czym wciela się w rolę burmistrza miasteczka Kozia Wólka i odczytuje treść ćwiczenia oraz zawarte w nim polecenie (Załącznik 2).

Dla prowadzącego:

Aby wprowadzić element rywalizacji, można dodatkowo, co chwilę, głośno przypominać, ile czasu pozostało do końca wykonania zadania. Na późniejszym etapie lekcji można odnieść się do ćwiczenia i zapytać:

- *Kogo czas mobilizował do działania?*
- *Jak pracowaliście pod presją czasu?*
- *Co było najtrudniejsze/najłatwiejsze?*

Podsumowując, można odnieść się do umiejętności pracy pod presją czasu, w jakich zawodach odporność na stres jest ważna, wyświetlić slajd z prezentacji – poziom stresu w poszczególnych zawodach.

4. Kwalifikacje a kompetencje. Znajdź różnice (praca w grupach)

Prowadzący pyta, czy uczniowie mogą podać różnice pomiędzy kwalifikacjami a kompetencjami. Zbiera odpowiedzi, w razie konieczności wyjaśnia. Następnie dzieli klasę na 4–6 grup. Grupom rozdaje przykładowe ogłoszenia pracodawców, którzy poszukują pracowników w zawodach, np.:

- psycholog,
- grafik komputerowy,
- specjalista ds. mediów społecznościowych,
- technik weterynarii,
- architekt krajobrazu,
- lekarz,
- ogrodnik,
- kosmetyczka,
- prawnik,
- informatyk.

Następnie prosi, aby każda grupa podzieliła się na dwa zespoły. Pierwszy zespół wypisuje kwalifikacje poszukiwanych specjalistów, a drugi zespół kompetencje osób wymienionych w ofertach. Na zakończenie prowadzący podkreśla, że kwalifikacje zawodowe można zdobyć w szkołach ponadpodstawowych (technikum, branżowa szkoła I stopnia, branżowa szkoła II stopnia, szkoła policealna), na poziomie wyższym – kończąc studia (licencjackie, inżynierskie, magisterskie) oraz na kwalifikacyjnych kursach zawodowych (KKZ).

5. Zakończenie

Prowadzący dzieli uczniów na grupy i prosi o wypisanie kompetencji i umiejętności, jakie można zdobyć:

- Grupa I – *podczas organizacji spektakli;*
- Grupa II – *podczas realizacji projektu;*
- Grupa III – *na lekcji języka angielskiego;*
- Grupa IV – *na zajęciach pozalekcyjnych np. gra w szachy;*
- Grupa V – *w domu, kiedy pomagasz przygotować obiad, zrobić zakupy.*

Następnie pyta: *Co wynika dla was z tego zestawienia?*

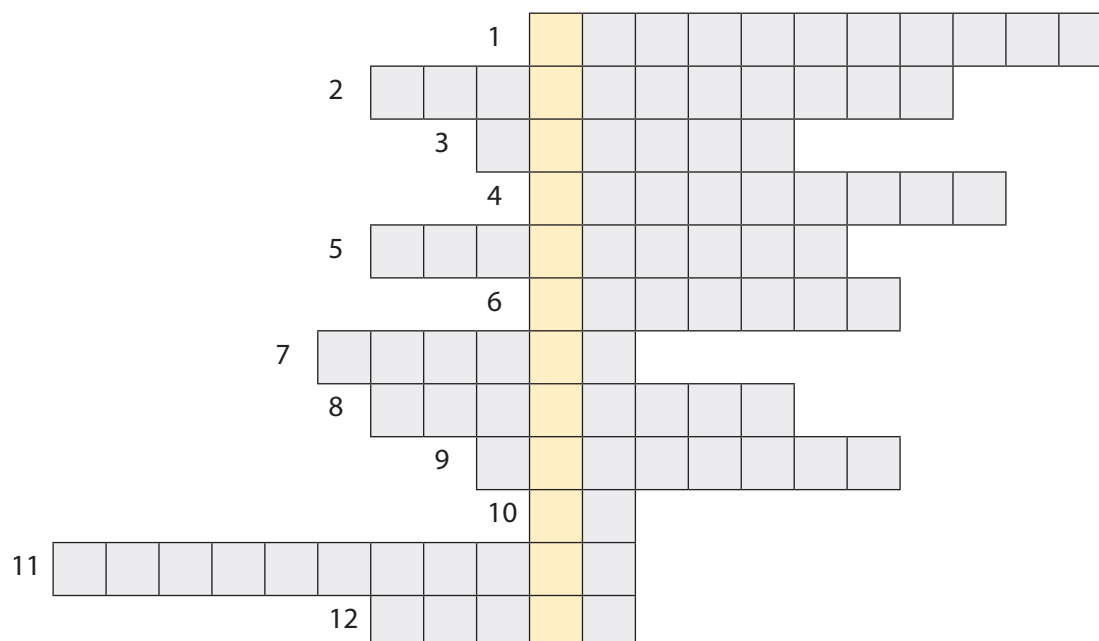
BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Dołęga-Herzog H., Rosalska M., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu. Propozycje rozwiązań metodycznych*, KOWEŻiU, Warszawa 2014, <http://www.euroguidance.pl/index.php?id=ksiazki> [dostęp 19.09.2017].

Rosalska M., *Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego, Przewodnik dla nauczyciela i doradcy*, KOWEŻiU, Warszawa 2012, <http://www.euroguidance.pl/index.php?id=ksiazki> [dostęp: 19.09.2017].

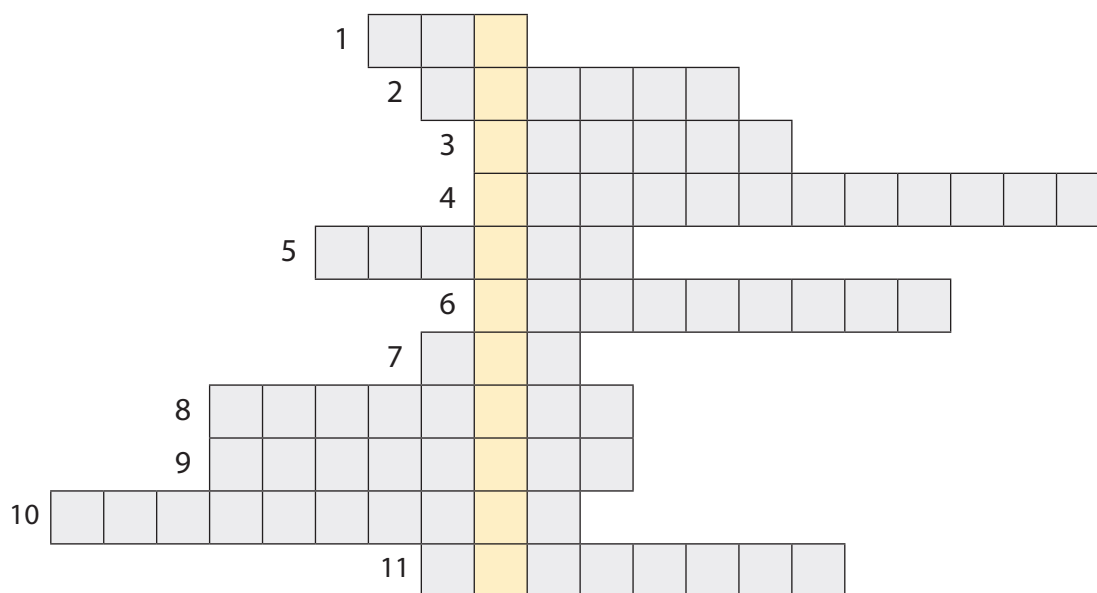
ZAŁĄCZNIK 1

Krzyżówka A

1. Porozumiewanie się z innymi, przy pomocy słów lub gestów.
2. Miejsce, gdzie uczą się studenci, np. Warszawski, Gdański, Jagielloński.
3. Egzamin, który jest przepustką na studia.
4. Tytuł zawodowy nadawany obecnie absolwentom studiów I stopnia.
5. Język Szekspira.
6. Osoba, która układa włosy.
7. Zawodowy lub na Facebooku.
8. Wzbogacanie wiedzy, nauka.
9. Absolwent studiów II stopnia.
10. Inaczej życiorys zawodowy – skrót Curriculum Vitae.
11. Składa się ze slajdów; możesz ją zrobić w programie PowerPoint.
12. Targowisko, Główny w Krakowie lub pracy.

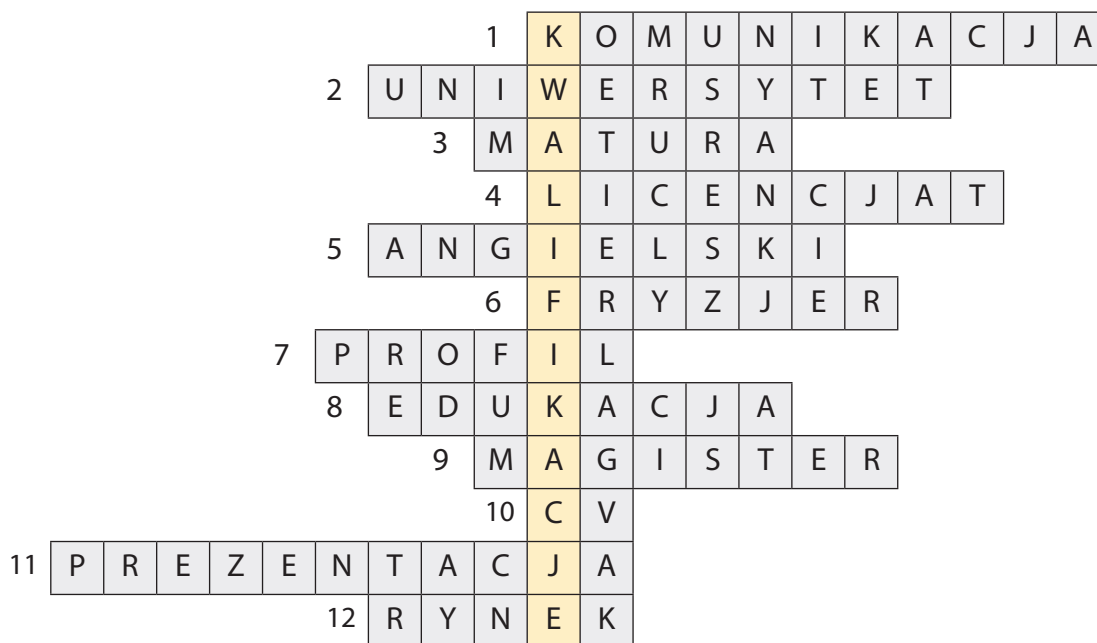
Krzyżówka B

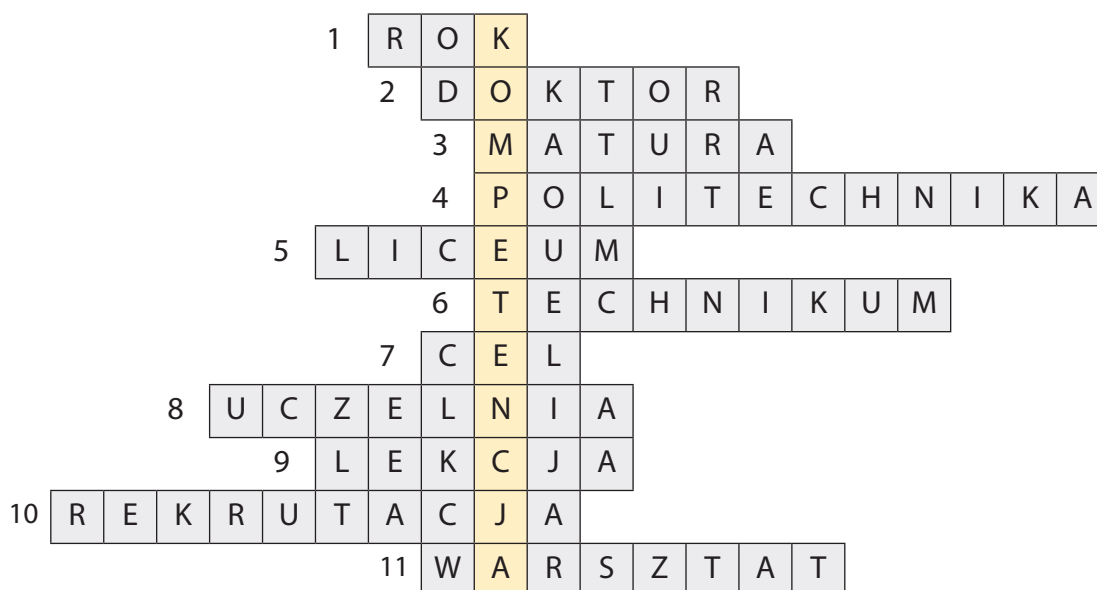
1. Szkolny lub kalendarzowy.
2. Inaczej lekarz.
3. Egzamin dojrzałości.
4. Uczelnia, która kształci na kierunkach technicznych.
5. Szkoła ponadpodstawowa.
6. W tej szkole możesz zdobyć maturę i zawód.
7. Wymaga trafienia.
8. Na przykład uniwersytet.
9. W szkole trwa 45 minut.
10. Na przykład nabór do szkoły.
11. Miejsce pracy rzemieślnika.

Odpowiedzi

Krzyżówka A

Krzyżówka B

ZAŁĄCZNIK 2

Odezwa burmistrza Koziej Wólki

Wy, wszyscy tutaj zgromadzeni, jesteście mieszkańcami miasteczka Kozia Wólka. Ja jestem burmistrzem tego miasteczka. Zebraliście się dzisiaj, bo mam Wam do przekazania ważną wiadomość: mieszkaniec naszego miasteczka, pan Jan Kowalski, wyemigrował do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, gdzie dorobił się gigantycznego majątku. Niestety, pan Jan zmarł bezpotomnie, a spadkobiercami swojego bogactwa uczynił Was. Jednakże pan Jan zostawił testament. Oto on: „Drodzy mieszkańcy! Przekazuję Wam swój majątek. Jednak nie chcę, aby moje bogactwo trafiło do obiboków. Wy wszyscy otrzymacie mój spadek pod jednym warunkiem, że w ciągu 5 minut napiszecie 150 umiejętności, które posiadacie”.

Dla prowadzącego:

Wymóg podania 150 umiejętności można zmniejszyć lub zwiększyć – w zależności od wielkości grupy, jednak należy pamiętać, o tym, aby zadanie było niewykonalne.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Wybieram zawód czy szkołę.**CEL OGÓLNY:** Charakteryzowanie struktury systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- charakteryzuje system edukacji formalnej;
- wskazuje instytucje wspierające w działaniach związanych z doradztwem zawodowym;
- opracowuje plan swojej ścieżki edukacyjno-zawodowej.

METODY PRACY:

- dyskusja kierowana;
- giełda pomysłów;
- praca w grupach;
- autorefleksja;
- analiza filmu.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer z rzutnikiem multimedialnym i dostępem do Internetu lub zajęcia w pracowni multimedialnej z dostępem do komputera dla każdego ucznia;
- film *Decyzje – szanse czy ograniczenia*, <https://www.youtube.com/watch?v=62fFT6NvdKQ> (czas trwania 4 min 47 s) [dostęp: 20.10.2017];
- kartki papieru A4 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- pisaki.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Czas podjąć decyzję**

Prowadzący wyświetla uczniom film *Decyzje – szanse czy ograniczenia*, <https://www.youtube.com/watch?v=62fFT6NvdKQ> [dostęp: 20.10.2017] i rozpoczyna dyskusję na temat decyzji edukacyjno-zawodowych, jakie w niedługim czasie mają podjąć uczniowie. Zadaje pytanie: *Jakich informacji potrzebujecie, aby dokonać trafnych wyborów?* Odpowiedzi zapisuje na tablicy.

2. Kształcenie w systemie oświaty, czyli gdzie się mogą dalej uczyć

Prowadzący przedstawia system edukacji w Polsce. Wykorzystuje do tego schemat edukacji ze strony <http://doradztwo.ore.edu.pl/sciezka-ksztalcenia/> (lub rozdaje wcześniej wydrukowaną wersję papierową). Prowadzący objaśnia poszczególne etapy edukacji. Otwarcie ikony każdej prezentowanej szkoły to uzyskanie m.in. informacji o zasadach naboru, nauki czy zdobytym wykształceniu. W zależności od potrzeb istnieje możliwość wydrukowania tych kart informacyjnych.

3. Jak przecierać szlaki? Plakaty

- Prowadzący przedstawia sytuację, iż uczeń klasy VII szkoły podstawowej interesuje się samochodami i chciałby zostać mechanikiem samochodowym bądź też technikiem mechanikiem. Prowadzący rysuje ścieżkę edukacyjną dla zawodu mechanik samochodowy – technik mechanik oraz wspólnie z uczniami ją omawia.
- Prowadzący przedstawia na stronie <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/> możliwość uzyskania szczegółowych informacji o danym zawodzie, w tym o nazwie i liczbie kwalifikacji czy typie szkoły.
- Prowadzący prosi, aby uczniowie utworzyli 4-osobowe zespoły. Zadaniem każdego zespołu jest zaprojektowanie ścieżki edukacyjnej dla dowolnie wybranego zawodu. Każdy zespół prezentuje efekty swojej pracy.

- d. Prowadzący prosi, aby uczniowie pomyśleli o własnej ścieżce edukacyjnej do wymarzonego zawodu. Do wykonania zadania prowadzący rozdaje kartki A4. Chętni uczniowie prezentują swoje prace na forum klasy.

Prowadzący zadaje pytania uczniom:

- Czy łatwo projektować jest taką ścieżkę?
- Co brać pod uwagę, aby dobrze zaprojektować swoją drogę edukacyjną?

4. Gdzie znajdę pomoc?

- Prowadzący zadaje uczniom pytanie: *Jakie mogą być skutki wyboru nieodpowiedniej szkoły?* Odpowiedzi zapisuje na tablicy. Pyta: *Gdzie i od kogo można uzyskać pomoc w wyborze zawodu i ścieżki kształcenia?*
- Prowadzący przedstawia uczniom na stronie <http://doradztwo.ore.edu.pl/gdzie-znajde-pomoc/> placówki i instytucje, które prowadzą usługi z zakresu doradztwa zawodowego.

5. Podsumowanie. Rundka po klasie

Prowadzący zadaje pytania podsumowujące:

- Czego ważnego dowiedziałeś się na dzisiejszej lekcji?
- Kiedy i do czego może ci się to przydać?

NETOGRAFIA:

Film *Decyzje – szanse czy ograniczenia*, <https://www.youtube.com/watch?v=62fFT6NvdKQ> [dostęp: 20.10.2017].

Ścieżki kształcenia, <http://doradztwo.ore.edu.pl/sciezka-ksztalcenia/> [dostęp: 20.10.2017].

Wyszukiwarka zawodów, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/> [dostęp: 20.10.2017].

Gdzie znajdę pomoc, <http://doradztwo.ore.edu.pl/gdzie-znajde-pomoc/> [dostęp: 20.10.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Jak długo uczymy się? Część I.**CEL OGÓLNY:** Określanie znaczenia uczenia się przez całe życie.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- podaje przykłady świadczące o związku uczenia się ze współczesnym rynkiem pracy;
- uzasadnia znaczenie edukacji w życiu człowieka;
- wyjaśnia istotę uczenia się całożyciowego.

METODY PRACY:

- rozmowa kierowana;
- debata;
- praca w grupach/parach;

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przybory do pisanie/markery;
- arkusze papieru;
- film *Did you know?*, <https://www.youtube.com/watch?v=IsyKJPmSmuE> (czas trwania 5 min 16 s) [dostęp: 17.11.2017] lub <https://www.youtube.com/watch?v=W8IBMFw2xFA> (czas trwania 6 min 11 s) [dostęp: 17.11.2017].

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****Czy koniec szkoły oznacza koniec nauki? Rozmowa kierowana**

- a. Doradca zawodowy zadaje uczniom pytanie: *Gdyby nauka w szkole nie była obowiązkowa, to kto z Was chodziłby do szkoły i dlaczego?* Swobodne wypowiedzi uczniów.

Następnie prezentuje uczniom film *Did you know?*, <https://www.youtube.com/watch?v=IsyKJPmSmuE> lub <https://www.youtube.com/watch?v=W8IBMFw2xFA>.

Po jego emisji pyta uczniów o ich refleksje na temat treści filmu.

Dla prowadzącego:

Jeżeli nie pojawiają się odpowiedzi typu: *świat dynamicznie się zmienia, nic nie jest pewne, technika szybko idzie na przód, musimy nadążać za zmianami*, doradca zawodowy dopowiada je.

Następnie doradca zawodowy pyta: *Czy człowiek, który pracuje 20 lat musi się jeszcze uczyć? Dlaczego?*

Dla prowadzącego:

Można uczniom zadać dodatkowe pytania:

- *Czy ktoś chciałby iść do fryzjera, który skończył szkołę 20 lat temu i przez ten czas nie uzupełniał wiedzy, nie szkolił z nowych technik w koloryzacji, strzyżeniu włosów, nie wie, jakie są aktualne trendy w modzie itp.?*
- *Czy ktoś z Was poszedłby do lekarza, który nie aktualizuje swojej wiedzy zgodnie z nowymi osiągnięciami nauk medycznych i leczy starymi metodami, lekami?*

Doradca zawodowy prosi uczniów o wskazanie zawodów, w których nie trzeba w trakcie pracy uzupełniać swojej wiedzy i prosi, aby uzasadnili, dlaczego. Prosi uczniów o sformułowanie wniosków z tej rozmowy w formie billboardu – reklamy. Uczniowie prezentują swoje prace.

b. Doradca zawodowy, nawiązując do wcześniejszej rozmowy, zadaje uczniom pytania:

- *Jak myślicie, jak Wy będziecie się długo uczyć?*
- *Gdzie będziecie się uczyć?*

Doradca zawodowy prosi, by uczniowie podali przykłady miejsc, w których mogą się uczyć i dokształcać. Podsumowując wypowiedzi, warto podkreślić, że zmiana pracy może wiązać się z podwyższeniem swoich kwalifikacji, przekwalifikowaniem się. Dlatego dostępne są różne pozaszkolne formy kształcenia, np. kursy, szkolenia.

Następnie doradca zawodowy pyta: *Czy uczymy się tylko w szkole, na studiach, kursach?*

Dla prowadzącego:

Można dopytać: *Gdzie w takim razie uczymy się jeszcze? Czego nowego uczymy się na przykład w życiu codziennym?* lub skorzystać z pytań przykładowych:

- *Czego ostatnio się nauczyliście (pomijając naukę w szkole)?*
- *Czy, waszym zdaniem, rodzice, dziadkowie wiedzą już wszystko?*
- *Czego mogą nauczyć się jeszcze osoby w podeszłym wieku?*
- *Od kogo jeszcze możemy się czegoś nauczyć?*
- *A co Wy już umieliście, zanim poszliście do szkoły?*

Doradca zawodowy prosi uczniów o podanie przykładów z życia:

- *Czego Wasi dziadkowie, babcie nauczyli się np. od Ciebie, od innych młodszych osób?*
- *Czego uczą się małe dzieci, zanim pójdą do szkoły?*

Na zakończenie zadaje pytanie podsumowujące: *Kiedy człowiek zaczyna się uczyć, a kiedy kończy?*

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Film *Did you know?*, <https://www.youtube.com/watch?v=IsyKJPmSmuE> [dostęp: 17.11.2017] lub <https://www.youtube.com/watch?v=W8lBMFw2xFA> [dostęp: 17.11.2017].

Rosalska M., Wawrzonek A., *Od marzeń do kariery. Poradnik dla uczniów i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych*, KOWEŻiU, Warszawa 2013, www.euroguidance.pl/publikacje/od-marzen-do-kariery.pdf [dostęp: 17.11.2017].
Dołęga-Herzog H., Rosalska M., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu*, KOWEŻiU, Warszawa 2014, www.euroguidance.pl/publikacje/wykorzystanie-metod-kreatywnych.pdf [dostęp: 17.11.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Jak długo uczymy się? Część II.**CEL OGÓLNY:** Określanie znaczenia uczenia się przez całe życie.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- podaje przykłady świadczące o związku uczenia się ze współczesnym rynkiem pracy;
- uzasadnia znaczenie edukacji w życiu człowieka;
- wyjaśnia istotę uczenia się całościowego.

METODY PRACY:

- rozmowa kierowana;
- *world cafe* – dyskusja;
- praca w grupach/parach;
- kuliste akwarium – gra dyskusyjna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przybory do pisania/markery;
- arkusze papieru;
- apaszki/kapelusze po jednym w kolorze czarnym, zielonym i niebieskim;
- *Jak długo uczymy się?* – prezentacja multimedialna;
- płyta gramofonowa, kasetę, płytę CD, dysk przenośny;
- urządzenie multimedialne z dostępem do Internetu;
- *4 filary edukacji – korzyści/cele jakie można odnieść, ucząc się w każdym wieku wg J. Delorsa w raporcie „Edukacja – jest w niej ukryty skarb”* – Załącznik 1 (dla prowadzącego);
- tematy do dyskusji – Załącznik 2 (do pocięcia).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Kuliste akwarium. Gra dyskusyjna**

- Uczniowie siadają w dwóch kręgach: wewnętrznym – trzy, cztery osoby oraz dwa wolne krzeselka, zewnętrznym – pozostałe osoby.
- Uczniowie wspólnie z nauczycielem przypominają istotę uczenia się całościowego. Na przykład: Uczenie całościowe obejmuje wszystkich, we wszystkich okresach i obszarach życia; oznacza także, że oferta edukacyjna nie koncentruje się tylko na edukacji szkolnej i zawodowej, ale także proponuje zajęcia związane z np.: wspieraniem zainteresowań, zdrowego stylu życia, kompetencji społecznych oraz międzykulturowych, rekreacji i innych sfer życia.¹
- Prowadzący podaje temat dyskusji: *Jakie mogą być korzyści z uczenia się przez całe życie?*
- Uczestnicy z kręgu zewnętrznego przysłuchują się dyskusji. Jeżeli uczeń znajdujący się w kręgu zewnętrznym chce zabrać głos w dyskusji, przechodzi do kręgu wewnętrznego, zajmuje wolne krzesło i wypowiada się. Po zabraniu głosu wraca na miejsce, a wolne krzesło może zająć kolejny uczestnik.
- Prowadzący podsumowuje efekty dyskusji.

¹ Rosalska M., Wawrzonek A., *Od marzeń do kariery. Poradnik dla uczniów i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych*, KOWEŻiU, Warszawa 2013.

Dla prowadzącego:

Warto do kręgu wewnętrznego wybrać osoby chętne bądź takie, które są odważne, lubią dyskutować. Gra trwa do momentu, kiedy argumenty do dyskusji będą się kończyć bądź uczniowie będą powoli się nudzić. Prowadzący może skorzystać z informacji zamieszczonych w Załączniku 1.

Wariant**Kawiarniane stoliki. Dyskusja**

- a. Po przypomnieniu istoty uczenia się całonocnego (j.w.), prowadzący prezentuje temat dyskusji: *Uczenie się przez całe życie – obowiązek czy szansa.*

Wariant I

- b. Spośród wszystkich uczniów prowadzący prosi o zgłoszenie się trzech moderatorów grup „kawiarnianych stolików”, których zadaniem będzie organizowanie i dynamizowanie dyskusji na temat *Uczenie się przez całe życie – obowiązek czy szansa* oraz zapisywanie wniosków na dużym arkuszu papieru. Każdy z moderatorów wybiera sobie jedną apaszkę (kapelusze) spośród zielonej, niebieskiej i czarnej, którą zakłada na siebie. Prowadzący informuje ich oraz pozostałych uczniów, co oznaczają poszczególne kolory.
 - PESYMIŚCI (czarny) – widzą we wszystkim słabe strony, szukają „dziury w całym”.
 - OPTYMIŚCI (zielony) – widzą we wszystkim pozytyw, szukają korzyści, zalet, dobrych stron, patrzą na wszystko przez „różowe okulary”.
 - REALIŚCI (niebieski) – realnie podchodzą do życia, rzeczywistości, analizują plusy i minusy. Są obiektywni i nie skupiają się na emocjach, lecz na faktach.

Wariant II

- b. Spośród wszystkich osób w klasie, uczniowie wybierają moderatorów trzech grup „kawiarnianych stolików”, których zadaniem będzie organizowanie i dynamizowanie dyskusji oraz zapisywanie wniosków na dużym arkuszu papieru. Każdy z moderatorów otrzymuje jedno zagadnienie/temat (Załącznik 2), które umieszcza w widocznym miejscu tak, aby pozostałe osoby wiedziały, na jaki temat będzie prowadzona dyskusja w poszczególnych grupach przy stolikach.
 - Stolik 1 – *Czego nauczyliście się zanim poszliście do szkoły?*
 - Stolik 2 – *Czego nauczyliście się w szkole?*
 - Stolik 3 – *Czego nauczyliście się poza szkołą?*
- c. Uczestnicy dyskusji samodzielnie decydują, do którego stolika chcą się przysiąść. Mogą swobodnie zmieniać grupy i przemieszczać się po sali w trakcie prac.
- d. Moderatorzy prezentują na forum efekty prac „kawiarnianych stolików”.
- e. Prowadzący podsumowuje efekty prac każdej z grup.

Dla prowadzącego:

Warto zadbać, żeby nie zdarzyło się, że któryś z moderatorów nie będzie miał chętnych osób do dyskusji.

2. Interpretacja cytatu...

Uczniowie siadają w półkoło, dobierają się w pary. Nauczyciel wyświetla (prezentacja, slajd 3) cytat bądź zawiesza, zapisany na dużym brystolu/zapisuje na tablicy. Prosi uczniów, aby w parach (lub każdy indywidualnie) zinterpretowali znaczenie cytatu.

*Chcesz być czymś w życiu, to się ucz,
Abyś nie zginął w tłumie;
Nauka – to potęgi klucz,
W tym moc, co więcej umie.*

Opcja:

Nauka to pokarm dla rozumu.

Chętne pary/osoby prezentują na forum swoją interpretację.

Wariant**Ucz się dziecko ucz... – w sieci**

- a. Uczestnicy siadają w kręgu. Prowadzący sięga po kłębek wełny, zawiązuje na palcu koniec nici. Jednocześnie prosi chętnych uczniów o dokończenie zdania: *Ucz się, dziecko ucz, bo/to...*. Proponuje, by osoba zgłaszająca pomysł dokończenia zdania podeszła do prowadzącego i przejęła od niego kłębek wełny, ciągnąc nić w swoją stronę. Każda następna osoba zgłaszająca się do wypowiedzi musi przejąć od poprzedniej osoby kłębek wełny, pozostawiając za sobą nić. Ćwiczenie kontynuujemy aż powstanie sieć bądź pomysły uczniów skończą się.
- b. Nauczyciel pyta uczniów: *Czego symbolem może być powstała sieć?* Prosi o uzasadnienie swoich propozycji.

Dla prowadzącego:

W podsumowaniu można podkreślić, że sieć może być symbolem wiedzy, która nas otacza zewsząd, jak pajęczyna, że ucząc się, tworzymy sieć informacji, wiedzy – stale i na nowo, i w niej tkwimy do końca życia.

3. Ktokolwiek widział, ktokolwiek wie? Wnioski

- a. Nauczyciel eksponuje uczniom (bądź wyświetla z prezentacji slajd 5) w podanej kolejności, np. płytę gramofonową, kasetę, płytę CD, przenośny dysk. Następnie upewnia się, czy wszyscy wiedzą, co to jest (jeżeli nie, wyjaśnia).
- b. Uczniowie mają zastanowić się, co te przedmioty mają wspólnego ze sobą, zajęciami oraz tematem lekcji *Jak długo się uczymy?*
- c. Uczniowie podają po jednym przykładzie.

Dla prowadzącego:

Jeżeli uczniowie nie wymieniają poniższych przykładów, można je dopowiedzieć w podsumowaniu:

- *wszystko dynamicznie się zmienia;*
 - *świat idzie naprzód;*
 - *musimy przystosować się do rzeczywistości;*
 - *ciągle musimy się dokształcać, żeby być na bieżąco;*
 - *w każdym zawodzie musimy uzupełniać swoją wiedzę, kwalifikacje, żeby spełniać oczekiwania klientów;*
 - *kilkanaście lat temu słuchano muzyki z kaset, płyt gramofonowych, obecnie ogromne ilości materiału nagrywamy na dyski przenośne;*
 - *młodzi ludzie mogą nie wiedzieć, co to jest płyta gramofonowa, na czym ją odtwarzano;*
 - *dziadkowie, babcie mogą nie wiedzieć, co to jest dysk przenośny;*
 - *koniec szkoły nie oznacza końca nauki itd.*
- d. Nauczyciel prosi uczniów, aby zastanowili się, jaki, ich zdaniem, płynie wniosek z zajęć. Chętni uczniowie przedstawiają swoje propozycje. Prowadzący zapisuje je na tablicy jako podsumowanie.

NETOGRAFIA:

Cztery filary edukacji – korzyści/cele jakie można odnieść, ucząc się w każdym wieku wg J. Delorsa w raporcie *Edukacja – jest w niej ukryty skarb*, http://www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/4_Filary_Raport_Delorsa.pdf [dostęp: 16.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

4 filary edukacji – korzyści/cele jakie można odnieść, ucząc się w każdym wieku wg J. Delorsa w raporcie *Edukacja – jest w niej ukryty skarb*

Uczyć się, aby działać

- Edukacja ma pomóc zrozumieć nam otaczający świat, ulepszać go, kształtować.
- Należy posiadać umiejętność wykorzystania wiedzy w praktyce.
- Trudno byłoby ludziom funkcjonować w zawodzie bez dokształcania się, uaktualniania zdobytych w szkole informacji, umiejętności.
- Powinniśmy wiedzieć, jak się uczyć, by móc korzystać z możliwości cywilizacyjnych.
- Edukacja daje nam możliwość realizowania się w różnych sferach, nie tylko zawodowej, np. znając podstawy prawa, możemy pełniej korzystać ze swoich praw obywatelskich.

Uczyć się, aby wiedzieć

- Edukacja ma pomóc zrozumieć nam otaczający świat.
- Gdyby nie podstawowa wiedza z różnych dziedzin, trudno byłoby nam zrozumieć niektóre wiadomości prezentowane w TV lub zrozumieć przeczytaną informację, np. w prasie.
- Powinniśmy uczyć się poznawać otaczający nas świat dla własnej radości poznawania, odkrywania.
- Uczymy się, aby być otwartym na kulturę i inne dyscypliny wiedzy.
- Uczymy się, aby posiadać informacje aktualne do postępu wiedzy oraz móc korzystać z możliwości, jakie stwarza nam edukacja całościowa.

Uczyć się, aby żyć wspólnie

- Edukacja ma pomóc człowiekowi rozwijać i zdobywać umiejętności niezbędne do współpracy z innymi ludźmi w życiu codziennym i zawodowym, np. współpraca w zespole, komunikacja interpersonalna (werbalna i pozawerbalna).
- Edukacja przyczynia się do tego, by wśród ludzi nie narastały konflikty i przemoc, żeby rozwiązywać je na drodze pokojowej, musimy posiadać wiedzę o innych (np. mniejszości etniczne, uchodźcy, emigranci, równość płci), o ich kulturze i religijności.
- Trudno byłoby nam żyć z innymi ludźmi bez znania zasad współpracy z nimi, bez znajomości języków obcych, np. wymiany zagraniczne uczniów, pracy i nauki za granicą.
- Aby uzmysłowić sobie właściwy obraz świata, np. *Inny nie znaczy gorszy*, musimy najpierw poznać dobrze samego siebie (adekwatnie do swoich możliwości, bez przeceniania), by móc wczuć się w sytuację drugiego człowieka (empatycznie).
- Wspólnemu podejmowaniu działań przyświeca jeden cel, a spory i konflikty wygaszają się, np. zawody sportowe, działania społeczne, np. akcje w wolontariacie, projekty edukacyjne, mistrzostwa (EURO, olimpiady).

Uczyć się, aby być

- Człowiek powinien dążyć do wszechstronnego rozwoju.
- Edukacja pozwala nam wykorzystywać szanse, jakie pojawiają się na naszej drodze.
- To my jesteśmy odpowiedzialni, czy po ukończeniu szkoły będziemy beczynn timer czekać na pracę, czy podejmiemy wysiłek, aby przez całe życie dokształcać się, poszerzać swoje umiejętności.
- Brak edukacji jest jedną z podstawowych przyczyn wykluczenia społecznego i bezrobocia.
- Edukacja ma pomóc nam żyć godnie i mądrze.
- W szybko zmieniającym się świecie dużą rolę odgrywa innowacja, rozwijać powinniśmy zatem wyobraźnię i kreatywność poprzez, np. przeżycia artystyczne, sportowe, kulturalne i społeczne.
- Aby osiągnąć pełny rozwój osobowości, powinniśmy rozwijać swój ukryty potencjał.²

² http://www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/4_Filary_Raport_Delorsa.pdf [dostęp: 16.11.2017]..

ZAŁĄCZNIK 2

.....

Czego nauczyliście się zanim poszliście do szkoły?

.....

Czego nauczyliście się w szkole?

.....

Czego nauczyliście się poza szkołą?

.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Kariera zawodowa. Co w trawie piszczy?

CEL OGÓLNY: Planowanie ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej z uwzględnieniem konsekwencji podjętych wyborów.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- wyjaśnia znaczenie pojęcia kariera zawodowa;
- wymienia korzyści z planowania przyszłości edukacyjno-zawodowej;
- przedstawia możliwe drogi dojścia do zawodu informatyka;
- wymienia, co – oprócz edukacji szkolnej – może pomóc w realizacji zaplanowanej kariery zawodowej.

METODY PRACY:

- bank pomysłów;
- mapa myśli;
- eksperyment;
- rozmowa kierowana;
- dyskusja;
- praca w grupach;
- plakat;
- studium przypadku.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- małe naczynie/koszyczek;
- przybory do rysowania, pisanie/markery;
- powycinane karteczki z wypisanymi kierunkami kształcenia, zawodami, w których kształcą lokalne szkoły lub z przykładowymi innymi zawodami (w kilku egzemplarzach);
- małe karteczki typu in-post – po jednej dla ucznia;
- masa mocująca/cenki/magnesy;
- *Historia Asi* – Załącznik 1 (po 1 egz. na grupę);
- duże kartki papieru np. A5 – jedna na grupę (o liczbie grup decyduje prowadzący);
- *Kariera zawodowa. Co w trawie piszczy?* – prezentacja multimedialna (opcjonalnie);
- komputer/laptop, rzutnik (opcjonalnie).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Kariera zawodowa w oczach ucznia. Dyskusja

Doradca zawodowy zapisuje pojęcie *KARIERA ZAWODOWA* na tablicy, następnie zadaje pytanie: *Z czym kojarzy się Wam wyrażenie „kariera zawodowa”?*

Doradca zawodowy bądź wybrany uczeń zapisuje pomysły na tablicy (można przedstawić także w formie graficznej, np. za pomocą mapy myśli). Następnie nauczyciel zadaje uzupełniające pytania:

- *Czy, Waszym zdaniem, kariera to głównie wielki sukces, sława, duże pieniądze?*
- *Czy kariera dla każdego z nas oznacza to samo?*

Dla prowadzącego:

Ćwiczenie można rozpocząć wcześniej, np. na lekcji plastyki, polecając uczniom wykonanie kolażu na temat: *kariera zawodowa*, następnie poprosić uczniów (wybranych bądź chętnych), aby – korzystając z wykonanych prac – odpowiedzieli na ww. pytania. Można wykorzystać definicję: „Przebieg pracy zawodowej człowieka w ciągu jego życia, wyznaczony »ścieżką awansową« w zawodzie lub przechodzeniem do innego rodzaju pracy. Kariera lub droga zawodowa, w połączeniu z koncepcjami rozwoju zawodowego, stanowi jedno z podstawowych pojęć teorii kształcenia zawodowego. Aktualnie kariera zawodowa pojmowana jest dość szeroko – jako ogół ról i zadań życiowych podejmowanych przez człowieka. Odnosi się zatem zarówno do życia zawodowego, jak i osobistego. Ważnym aspektem kariery jest umiejętność godzenia tych dwóch sfer (zawodowej i rodzinnej)”.¹

2. Moja przyszłość edukacyjno-zawodowa. Czy warto planować?

Doradca zawodowy zadaje pytanie: *Czy warto planować, co będę robić w przyszłości?* Prosi osoby, które się z tym zgadzają, o podniesienie ręki, a następnie prosi o podniesienie ręki osoby, które się tym nie zgadzają (jeśli takie są).

Dla prowadzącego:

Jeżeli wszyscy uczniowie odpowiedzą TAK, prowadzący prosi chętnych o uzasadnienia swojego zdania. Jeżeli są osoby, które odpowiedzą NIE, kontynuuje dalej ćwiczenie.

- Doradca zawodowy proponuje uczniom, którzy uważają, że nie warto planować przyszłości edukacyjno-zawodowej – jest to zbyt trudne bądź nie opłaca się itp. – zdać się na przypadek (los). Doradca zawodowy prosi ich o wylosowanie jednej z przypadkowych karteczek (z wypisanymi kierunkami kształcenia, zawodami, w których kształcą lokalne szkoły lub z przykładowymi innymi zawodami) znajdujących się w koszyczku. Pozostałe karteczki rozsypuje na jednej z ławek. Następnie proponuje, żeby każdy uczeń wyobraził sobie, że kontynuuje naukę/pracuje w takim kierunku/zawodzie, jaki wylosował.
- Doradca zawodowy pyta uczniów: *Kto jest zadowolony z propozycji, którą wylosował, a kto nie i dlaczego?* Prosi o uzasadnienie swojego zadania. Po chwili daje jednak uczniom możliwość wymiany karteczki na taką, która będzie bardziej im odpowiadała (spośród karteczek rozsypanych na ławce).
- Doradca zawodowy informuje uczniów, że ci którzy wymienili kartki, tzn. zastanowili się, przemysłili i zdecydowali dokonać innego wyboru, zrobili właśnie pierwszy krok do budowania/planowania własnej kariery zawodowej.

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy przygotowuje przed zajęciami małe karteczki z wypisanymi kierunkami kształcenia/zawodami, w których kształcą lokalne szkoły lub z przykładowymi innymi zawodami. Dobrze, aby karteczki z propozycjami powtarzały się.

Wariant**Czy warto planować? Za i przeciw**

Doradca zawodowy zapisuje na tablicy tezę, np.: *NIE OPŁACA SIĘ/NIE WARTO PLANOWAĆ KARIERY ZAWODOWEJ*. Następnie pyta uczniów: *Kto popiera tę tezę, a kto nie?*

- Doradca zawodowy rozdaje uczniom małe karteczki. Prosi, aby każdy zapisał na niej krótkie uzasadnienie swojego wyboru. Następnie dzieli tablicę na dwie części. Po jednej stronie zapisuje ZA, a po drugiej PRZECIW. Uczniowie przyklejają karteczki na tablicy w odpowiednim miejscu.
- Doradca zawodowy odczytuje opinie. Zachęca uczniów do dyskusji/komentowania argumentów innych.
- Po przeprowadzonej dyskusji doradca zawodowy pyta uczniów, czy ktoś zmienił zdanie i które z argumentów okazały się dla niego najbardziej przekonujące. Następnie doradca zawodowy dokonuje krótkiego podsumowania, wskazując na najważniejsze argumenty popierających planowanie. Może także podsumować wynik, jeżeli założy, że nastąpiło definitywne rozstrzygnięcie kwestii.

¹ Porównaj z: *Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego* (Załącznik 2 do Przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej, ORE, Warszawa 2017).

3. Jeden zawód – kilka możliwych dróg dojścia do niego

- a. Doradca zawodowy dzieli uczniów na pięcioosobowe grupy. Następnie rozdaje każdej z grup duży arkusz papieru i odczytuje (bądź wyświetla) *Historię Asi* (Załącznik 1, prezentacja – slajd 3).
- b. Zadaniem każdej z grup jest przygotowanie plakatu przedstawiającego w formie graficznej możliwą ścieżkę dojścia do zawodu informatyka, biorąc pod uwagę nie tylko szkoły/wykształcenie, ale i pozostałe aktywności, możliwości rozwijania swoich zainteresowań, nabywania dodatkowych umiejętności w szkole i poza nią.
- c. Doradca zawodowy wiesza plakaty obok siebie. Przedstawiciele grup po kolei omawiają swoje propozycje. W trakcie omawiania dróg dojścia do zawodu, doradca zawodowy może zadać uczniom dodatkowe pytania:
 - Czy istnieje tylko jedna droga do osiągnięcia celu jakim jest praca w wymarzonym zawodzie?
 - Co oprócz edukacji szkolnej może pomóc w osiągnięciu wymarzonego celu?
 - Co można zrobić, gdyby nie udało się dostać do np.: technikum informatycznego/liceum z rozszerzonym nauczaniem w zakresie informatyki/zdać matury i pójść na studia?
 - Jaka jest najkrótsza droga do osiągnięcia zawodu informatyka?
 - Jaka jest optymalna droga do osiągnięcia zawodu informatyka?
- d. Doradca zawodowy na koniec zadaje uczniom pytanie: *Patrząc na zestawienie plakatów pod kątem możliwych ścieżek dojścia do zawodu, jaka refleksja nasuwa się Wam?*

Dla prowadzącego:

W zależności od propozycji uczniów doradca zawodowy może na forum uzupełnić plakaty, zaproponować dodatkowe rozwiązanie itp. Jeżeli możliwości dojścia do zawodu będą bardzo podobne, może wspólnie z uczniami zaproponować odmienną drogę tak, by uczniowie zrozumieli, że jest kilka dróg dojścia do wymarzonego celu.

4. Morał z tego taki...

Doradca zawodowy na zakończenie zajęć przedstawia uczniom propozycję cytatu (zapisuje na tablicy bądź wyświetla – prezentacja multimedialna – slajd 4): *Któż bowiem z was, chcąc zbudować wieżę, nie usiądzie najpierw i nie obliczy kosztów, czy ma na wykończenie?*²

Następnie zadaje uczniom pytanie, prosząc ich o refleksje: *Jaki związek mają informacje przedstawione na dzisiejszych zajęciach z cytatem?*

BIBLIOGRAFIA:

Minta J., *Od aktora do autora, Wspieranie młodzieży w konstruowaniu własnej kariery*, KOWEŻiU, Warszawa 2012, s. 10–18, <http://euroguidance.pl/ksiazki/> [dostęp: 05.05.2017].

Pismo Święte. Nowy Testament, Łk 14, 28.

Rosalska M., Wawrzonek A., *Od marzeń do kariery. Poradnik dla uczniów i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych*, KOWEŻiU, Warszawa 2013, s. 20–21, <http://euroguidance.pl/ksiazki/> [dostęp: 05.05.2017].

² Pismo Święte, Nowy Testament, Łk 14, 28.

ZAŁĄCZNIK 1

Historia Asi

Ulubionym przedmiotem Asi w szkole podstawowej była informatyka. Uczennica z chęcią uczęszczała także na dodatkowe zajęcia w tym zakresie. Również w domu dużo czasu spędzała przed komputerem. Lubiła projektować strony www, tworzyć różne prezentacje multimedialne itp. Prawie udało jej się nawet naprawić swój pierwszy komputer.

Asia brała także udział w różnych konkursach. Chętnie pomagała koleżankom i kolegom, dla których informatyka nie była najmocniejszą stroną. Odkąd pamięta marzyła, by związać swoją przyszłość z informatyką. Często widziała siebie jako prawdziwego eksperta w dziedzinie informatyki. Myśli już teraz o zdobyciu pierwszego doświadczenia bądź dodatkowych umiejętności w tym zakresie.

Asia niedługo kończy szkołę podstawową i chciałaby zaplanować swoją dalszą karierę zawodową. Pomóż jej w tym, układając propozycję dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej, związanej z jej dotychczasowymi marzeniami.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ**rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego****TEMAT: Jak wybrać szkołę?****CEL OGÓLNY:** Podejmowanie decyzji o dalszej drodze edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczestnik:

- wskazuje preferowane szkoły i kierunki kształcenia, do których chce kandydować;
- określa własne oczekiwania i preferencje wobec wybieranych szkół;
- podejmuje decyzje o dalszej drodze edukacyjno-zawodowej.

METODY PRACY:

- *World Cafe*;
- dyskusja;
- praca w grupach;
- praca indywidualna;
- Q-sort.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/karty A3 (po jednej na zespół);
- tablica;
- *Koło możliwości* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- *Moje oczekiwania wobec nowej szkoły* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- *Moje wybory* – Załącznik 3 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- piłka „zośka”.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**Dla prowadzącego:**

Sugerujemy, aby zajęcia przeprowadzać w okresie: początek marca – początek kwietnia, kiedy podane są aktualne kryteria rekrutacyjne i znany jest harmonogram rekrutacji¹ do szkół ponadpodstawowych.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:**1. Lekcja odwrócona**

Doradca zawodowy tydzień wcześniej przed zajęciami prosi uczniów, aby każdy z nich przygotował do zajęć informacje nt. wymagań przedmiotowych do co najmniej 3 szkół i oddziałów (minimum jednej szkoły licealnej, minimum jednego technikum oraz minimum jednej szkoły branżowej).

2. Lekcja właściwa: Kryteria rekrutacyjne. *World Cafe***Dla prowadzącego:**

Przed rozpoczęciem zajęć prowadzący informuje, że wypracowane na zajęciach materiały/plakaty zostaną przedstawione rodzicom na spotkaniu. Precyzuje, że to posłuży jedynie do zaplanowania przez rodziców udzielenia pomocy uczniom w wyborze szkoły.

¹ Zgodnie z art. 204 ust. 1 pkt 2 ustawy Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 60) terminy przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego Kurator Oświaty określa najpóźniej do dnia 15 kwietnia każdego roku.

Doradca zawodowy dzieli klasę na 3 zespoły, rozdaje każdemu zespołowi po jednej karcie z flipcharta oraz markery do pisania. Każdy zespół otrzymuje kartę z innym typem szkoły (zatytułowaną odpowiednio: *Branżowa szkoła I stopnia; Technikum; Liceum ogólnokształcące*). Zadaniem każdego zespołu jest spisanie na karcie informacji nt. kryteriów rekrutacyjnych do szkół danego typu. W pracy uczniowie opierają się na materiałach zebranych wcześniej (samodzielnie).

Uczniowie w 3 rubrykach wypisują informacje w następujący sposób: nazwa szkół – oddział lub zawód – kryteria. Po wykonaniu pracy następuje zmiana: uczniowie przechodzą do następnej karty z innym typem szkoły i uzupełniają informacje. Po 2 zmianach (2 okrążenia) grupy prezentują swoje prace.

Prowadzący zadaje pytania:

- *Co was zaskoczyło?*
- *Które szkoły są dla Was na ten moment najatrakcyjniejsze i dlaczego?*

3. Koło możliwości. Praca indywidualna

Doradca zawodowy rozdaje każdemu uczniowi kartę pracy: *Koło możliwości* (Załącznik 1) i prosi uczniów, aby zaznaczyli kropką, jaką ocenę z danego przedmiotu otrzymali na koniec ostatniego semestru (w skali 1 do 6), a następnie połączyli linią zaznaczone punkty.

Po zakończeniu pracy indywidualnej prowadzący zadaje pytania:

- *Jakie obszary są waszą mocną stroną?*
- *Jakie obszary należy poprawić w kontekście wyboru szkoły?*
- *Jakie działania należy podjąć, aby zwiększyć szansę na dostanie się do danej szkoły?*

Prowadzący zapisuje propozycje działań.

4. Moje oczekiwania wobec szkoły – Q-sort. Praca indywidualna

Doradca zawodowy podkreśla – aby wybrać szkołę istotne są oczekiwania wobec niej, np.: to, jaką powinien mieć infrastrukturę, jaką ofertę edukacyjną, zajęcia dodatkowe, odległość od miejsca zamieszkania itp. Potem rozdaje karty pracy: *Moje oczekiwania wobec nowej szkoły* (Załącznik 2) z propozycjami „oczekiwań” i schematem Q-sort. Uczniowie mają za zadanie wybrać – spośród podanych – 9 propozycji (uczestnicy również mogą wpisać własne pomysły). Następnie muszą uszeregować je od najbardziej do najmniej istotnych (spośród wybranych), korzystając z gotowego schematu (okienka w dolnej części karty).

5. Wybieram szkołę. Praca indywidualna

Doradca zawodowy rozdaje kartę pracy: *Moje wybory* (Załącznik 3). Prosi uczniów, aby w kolumnę 1 wpisali swoje oczekiwania (na podstawie poprzedniego ćwiczenia), a w kolumnach 2, 3, 4 – wybrane wcześniej szkoły. Następnie uczniowie oceniają w skali 1–6, na ile dana szkoła może spełnić ich oczekiwania.

Po wykonaniu ćwiczenia doradca zawodowy zadaje pytania:

- *Co było najłatwiejsze, a co najtrudniejsze?*
- *Co było największym zaskoczeniem?*
- *Co „mówi” o Was wynik zadania?*
- *W jakich innych sytuacjach można wykorzystać to ćwiczenie?*

6. Podsumowanie

Doradca zawodowy prosi uczniów o udzielenie informacji zwrotnej i dokończenie zdania:

- *Na zajęciach dowiedziałem/dowiedziałam się...*
- *Wiedza z dzisiejszych zajęć pomoże mi w...*

Do przeprowadzenia podsumowania można wykorzystać piłkę/„zośkę”.

Dla prowadzącego:

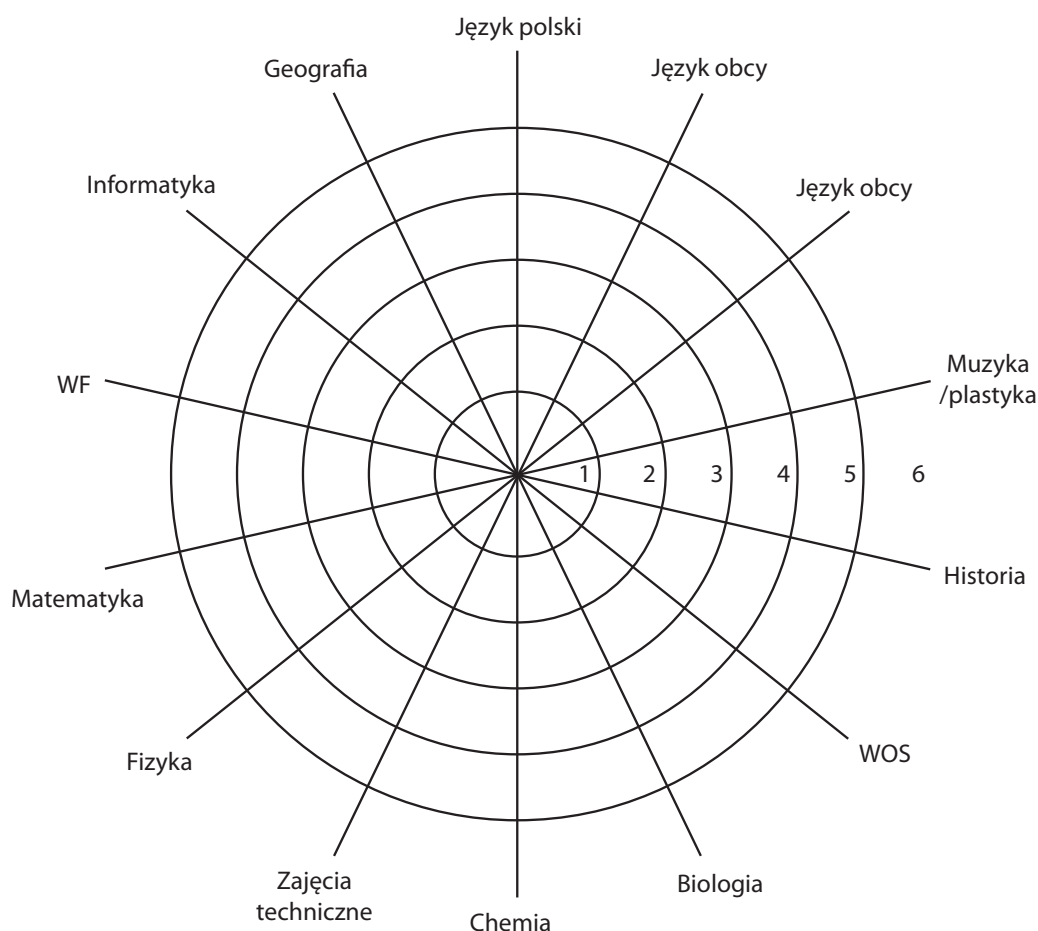
Doradca zawodowy zbiera plakaty i *Koła możliwości* wypracowane przez młodzież, którymi posłuży się na spotkaniu z rodzicami *Rekrutacja do szkół ponadgimnazjalnych – krok po kroku*. Po przeprowadzonym spotkaniu z rodzicami wypracowane materiały uczniowie załączają do portfolio.

BIBLIOGRAFIA

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół i placówek (Dz.U. 2017 poz. 610).

ZAŁĄCZNIK 1

Koło możliwości

Imię i nazwisko:

klasa:

Moje najmocniejsze przedmioty:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Działania:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Obszary do poprawy:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Moje wybrane szkoły:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ZAŁĄCZNIK 2

Moje oczekiwania wobec nowej szkoły

Q-sort

Co jest dla Ciebie ważne przy wyborze szkoły? Podkreśl minimalnie 9 propozycji. Pamiętaj, że możesz dodać własne kryterium.

☐ Odległość od domu	☐ Języki obce
☐ Interesujący mnie zawód	☐ Wyposażenie szkoły
☐ Interesujący mnie profil	☐ Wolontariat
☐ Kwalifikacje	☐ Wymiany uczniowskie
☐ Długość nauki w szkole	☐ Praktyki zawodowe w znanych firmach
☐ Możliwość studiowania za granicą	☐ Interesujące praktyki zawodowe
☐ Znajomi	☐ Liczba egzaminów
☐ Wysokie wyniki matur	☐ Pewna praca po ukończonej szkole
☐ Opinia innych	☐ Wysoka pozycja szkoły w rankingu
☐ Wycieczki krajowe	☐ Odpowiadające mi rozszerzenia
☐ Wycieczki zagraniczne	☐ Zajęcia sportowe
☐ Kółka zainteresowań	☐ Inne
☐ Atmosfera	☐ Inne
☐ Liczba osób w klasie	☐ Inne

Uporządkuj podkreślone kryteria wg poniższego schematu, pamiętaj, aby kryterium, które jest dla Ciebie najbardziej istotne, umieścić na najwyższym poziomie, mniej istotne niżej.

ZAŁĄCZNIK 3

Moje wybory

Tabela wyboru

Wypełnij tabelę. W kolumnie 1. wypisz te czynniki, które są dla Ciebie istotne.

W kolumnie 2., 3., 4. w miejsce kropek wpisz szkoły lub oddziały/zawody, którymi jesteś zainteresowany/a, poniżej wpisz punkty w skali od 1 do 6, gdzie 1 oznacza, że szkoła NIE zapewni spełnienia tego kryterium, 6 – spełni oczekiwania całkowicie.

Przykład

Kolumna 1	Kolumna 2	Kolumna 3	Kolumna 4
To co dla Ciebie ważne	Szkoła nr 1 Matematyczno-geograficzny – LO	Szkoła nr 2 Technik organizacji reklamy – Technikum	Szkoła nr 3
Odległość od domu	6	4	
Wysokie wyniki matur	4	5	
Wyposażenie szkoły	4	4	
Pewna praca po ukończonej szkole	3	5	
Podlicz punkty	Suma:17	Suma:18	Suma:

Kolumna 1	Kolumna 2	Kolumna 3	Kolumna 4
To co dla Ciebie ważne	Szkoła nr 1	Szkoła nr 2	Szkoła nr 3
Podlicz punkty	Suma:	Suma:	Suma:

Szkoła, która najbardziej spełni moje oczekiwania to:

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Kim chcę zostać w przyszłości?

CEL OGÓLNY: Określanie marzeń, celów i planów edukacyjno-zawodowych na bazie własnych zasobów.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- charakteryzuje czynniki, które pomogą zrealizować marzenia dotyczące kariery edukacyjno-zawodowej;
- formułuje osobiste cele;
- planuje swoją ścieżkę kariery edukacyjno-zawodowej;
- ustala kolejność działań w swoich planach.

METODY PRACY:

- mapa myśli;
- praca indywidualna;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/tablica;
- projektor;
- marker/kreda;
- nitka, nożyczki, karteczki samoprzylepne, taśma klejąca;
- 11–12 arkuszy papieru;
- *Kim chcę zostać w przyszłości?* – prezentacja multimedialna;
- kredki/pisaki;
- kartki formatu A4 (tyle sztuk, ilu jest uczniów w klasie).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Planowanie kariery edukacyjno-zawodowej

Doradca zawodowy prosi uczniów o zajęcie miejsc w grupach pięcio- lub sześciuosobowych i każdej grupie rozdaje arkusz papieru oraz kredki/pisaki. Następnie prosi, aby członkowie każdej z grup odpowiedzieli na pytanie: *Co warto uwzględnić (jakie czynniki), planując karierę edukacyjno-zawodową?* i wyniki swojej pracy przedstawili w formie graficznej – w postaci mapy myśli.

Mapa myśli powinna być kolorowa, przejrzysta, czytelna, uwzględniająca najważniejsze rzeczy, gdzie – istotne dla twórców – czynniki przedstawione zostały z użyciem rysunków lub krótkich haseł. Doradca zawodowy może pokazać przykładową mapę myśli – slajdy 3 i 4 prezentacji multimedialnej.

Grupy prezentują swoje mapy dotyczące istotnych czynników dla planowania kariery edukacyjno-zawodowej. Następnie wszyscy razem wybierają najważniejsze elementy, które warto uwzględnić przy jej planowaniu.

Dla prowadzącego:

Podsumowując, warto podkreślić, że planowanie kariery zależy od określenia m.in.:

- zainteresowań,
- umiejętności,
- indywidualnych cech osobowości,
- wartości,
- stanu zdrowia,
- predyspozycji i preferencji zawodowych.

2. Moje plany na nitkowym szlaku

Doradca zawodowy prosi, aby każdy uczeń zastanowił się i odpowiedział sobie na pytanie: *Kim chcę zostać w przyszłości?*

Uczniowie starają się jasno sprecyzować osobisty cel: mogą podać wymarzony zawód, np. chcę zostać fryzjerem, malarzem, lekarzem czy stolarzem lub wskazują wymarzoną szkołę, do której chcieliby się dostać w przyszłości. Zapisują na kartce ten priorytetowy cel dotyczący swojej przyszłości (zawód, szkoła), a następnie ustalają, jakie poszczególne działania (kroki) powinni wykonać – w określonym czasie – aby osiągnąć swój cel. Każde z poszczególnych działań (kroków) prowadzących do osiągnięcia priorytetowego celu uczniowie zapisują na karteczkach samoprzylepnych (jedna karteczka – jedno działanie).

Następnie doradca zawodowy prosi każdego ucznia o odcięcie takiego kawałka nitki ze szpuli, jaki pozwoli mu na przyklepnięcie do niego wszystkich karteczek zawierających planowane działania, które powinien podjąć, aby osiągnąć zamierzony cel. Doradca zawodowy wyjaśnia uczniom, że ich zadaniem będzie zaplanowanie własnego „szlaku rozwoju” na kolejne lata – nitka będzie ich własnym szlakiem – w myśl zasady „po nitce do kłębka”. Pyta, o czym należy pamiętać podczas planowania i przypomina, by uwzględnić elementy, które warto wziąć pod uwagę w planowaniu swojej przyszłości. Na zakończenie ćwiczenia każdy z uczniów pokazuje swoją nitkę i opowiada o swoich planach na szlaku.

3. Podsumowanie

Doradca zawodowy zadaje pytania podsumowujące, np.: *Co było łatwe, w planowaniu kariery? Co sprawiło trudności, dlaczego?*

Dla prowadzącego:

Warto, aby naklejone na kartkę papieru A4 „nitkowe szlaki”, uczniowie zostawili w sali, która należy do nich (do klasy) po to, aby pamiętali, jakie mają plany i marzenia. „Nitkowe szlaki” mogą też zostać elementem portfolio.

BIBLIOGRAFIA:

Jak tworzyć mapy myśli według Tony’ego Buzana, <https://jaksieuczyc.pl/jak-tworzyc-mapy-mysli/> [dostęp: 16.11.2017].

Paluszek M., Czerwińska M., *Mapy myśli*, <https://www.ore.edu.pl/component/phocadownload/category/326-materia%C5%82y-opracowane-przez-partnera-projektu?download=3737:mapy-my%C5%9Bli-autorzy-mariola-paluszek,-maria-czerwi%C5%84ska> [dostęp: 16.11.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z zakresu doradztwa zawodowego

TEMAT: Doradca zawodowy. Kto to taki?**CEL OGÓLNY:** Identyfikowanie osób i instytucji wspomagających planowanie kariery i wyjaśnianie, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- identyfikuje osobę szkolnego doradcy zawodowego;
- wyjaśnia, na czym polega jego rola w szkole;
- wskazuje, gdzie i w jakiej formie świadczona jest pomoc doradcza;
- rozpoznaje i formułuje własne oczekiwania wobec doradcy;
- wymienia korzyści z realizacji doradztwa zawodowego w szkole.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- rozmowa kierowana;
- praca w grupach;
- plakat.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/tablica;
- duża kartka brystolu;
- małe karteczki (najlepiej samoprzylepne);
- kapelusz lub koszyczek;
- pisaki/przybory do pisania;
- 100 pytań do... – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdej grupy uczniów);
- Doradca jest jak... – Załącznik 2 (w formie slajdu do wyświetlenia na tablicy lub ekspozycji na flipcharcie);
- urządzenie multimedialne/rzutnik (z dostępem do Internetu).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****1. Poznajmy się**

- Doradca zawodowy wita się z klasą oraz przedstawia siebie w interesujący dla grupy sposób, np. *Jestem Edyta – czasem jestem bardzo skryta. Jestem Tomek – bardzo lubię swój domek.*
- Doradca zawodowy prosi uczniów, aby przedstawili się w podobny sposób, dobierając rym do swojego imienia.

Dla prowadzącego:

W przypadku większej liczby osób w klasie można pominąć ćwiczenie bądź zastąpić innym, które pochłonie mniej czasu, a może pomóc w przełamaniu lodów pomiędzy doradcą a uczniami. W efekcie ułatwi to doradcy zaprezentowanie siebie jako partnera do rozmowy, a nie narzucającego eksperta; zachęci tym samym uczniów do współpracy zarówno podczas pierwszych, jak i kolejnych zajęć.

2. Dlaczego doradztwo zawodowe jest ważne?

- Doradca zawodowy informuje uczniów, jaką pełni w szkole funkcję, a następnie zadaje im pytania:
 - Co to jest doradztwo zawodowe?
 - Z czym wam się kojarzy?
 - Jak sądzicie, dlaczego doradztwo zawodowe jest ważne?
 - Po co jest doradca zawodowy w szkole?

- b. Doradca zawodowy podsumowuje wypowiedzi uczniów, dopowiadając, czym jest doradztwo zawodowe i jaka jest rola doradcy zawodowego w szkole.

3. 100 pytań do... Praca w grupach

- a. Doradca zawodowy dzieli uczniów na grupy i rozdaje Załącznik 1. Prosi, aby zastanowili się, w jakim celu, z jakimi pytaniami, problemami, wątpliwościami mogą zwrócić się do doradcy. Prosi, aby pytania zapisali na karteczkach. Zapisane pytania wrzucają do kapelusza/koszyczka. Następnie losują i próbują na nie odpowiedzieć. Po udzielonej odpowiedzi przylepiają pytania – pogrupowane tematycznie – na dymkach (Załącznik 1).

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy sam decyduje, na ile grup podzieli uczniów oraz w jaki sposób dokona podziału.

- b. Po wykonaniu zadania doradca prosi uczniów (wybranych przez grupy liderów), by przedstawili pracę grupy na forum. W trakcie prezentowania wyników komentuje propozycje uczniów (wyjaśnia wątpliwości, pomaga doprecyzować czy przeformułować pytania zgodnie z sygnalizowanymi potrzebami).

Dla prowadzącego:

Ważne, aby prowadzący skomentował pracę uczniów w taki sposób, żeby zrozumieli, jaka jest rola doradcy zawodowego, z jakimi problemami i w jakim celu mogą się do niego zwrócić. Podkreśla, że rolą doradcy zawodowego nie jest podejmowanie decyzji za uczniów bądź przekazywanie gotowych rozwiązań w postaci „recepty na sukces”. Ostateczna decyzja o wyborze szkoły i zawodu należy do ucznia i jego rodziców.

4. Doradztwo zawodowe w naszej szkole

Doradca zawodowy informuje uczniów, gdzie w szkole znajduje się miejsce pracy doradcy zawodowego oraz z jakich zasobów mogą w tym miejscu skorzystać. Informuje także, kiedy i w jakiej formie będzie realizowane doradztwo zawodowe w szkole (np. na zajęciach z doradztwa zawodowego, na lekcjach wychowawczych, lekcjach przedmiotowych, w ramach zastępstw za nieobecnych nauczycieli oraz spotkań indywidualnych), a także – w zarysie – czego będą one dotyczyć.

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy prezentuje ofertę szkolnego doradztwa zawodowego zgodnie z założeniami WSDZ swojej szkoły.

5. Doradca jest jak.... Podsumowanie wiedzy na temat roli i korzyści z obecności doradcy zawodowego w szkole

- a. Doradca zawodowy prosi uczniów, aby – na podstawie zdobytych podczas zajęć informacji nt. roli i korzyści z obecności doradcy zawodowego w szkole – zastanowili się, jakie mają skojarzenia z jego osobą. Następnie wyświetla na tablicy w formie slajdu lub przedstawia na flipcharcie Załącznik 2 i prosi uczniów o wybranie jednego z określeń oraz dokończenie zdania wg przykładu: *Doradca zawodowy jest jak okno, które otworzy Ci widok na świat.* Następnie rozdaje uczniom małe karteczki, na których uczniowie zapisują swoją propozycję.

Dla prowadzącego:

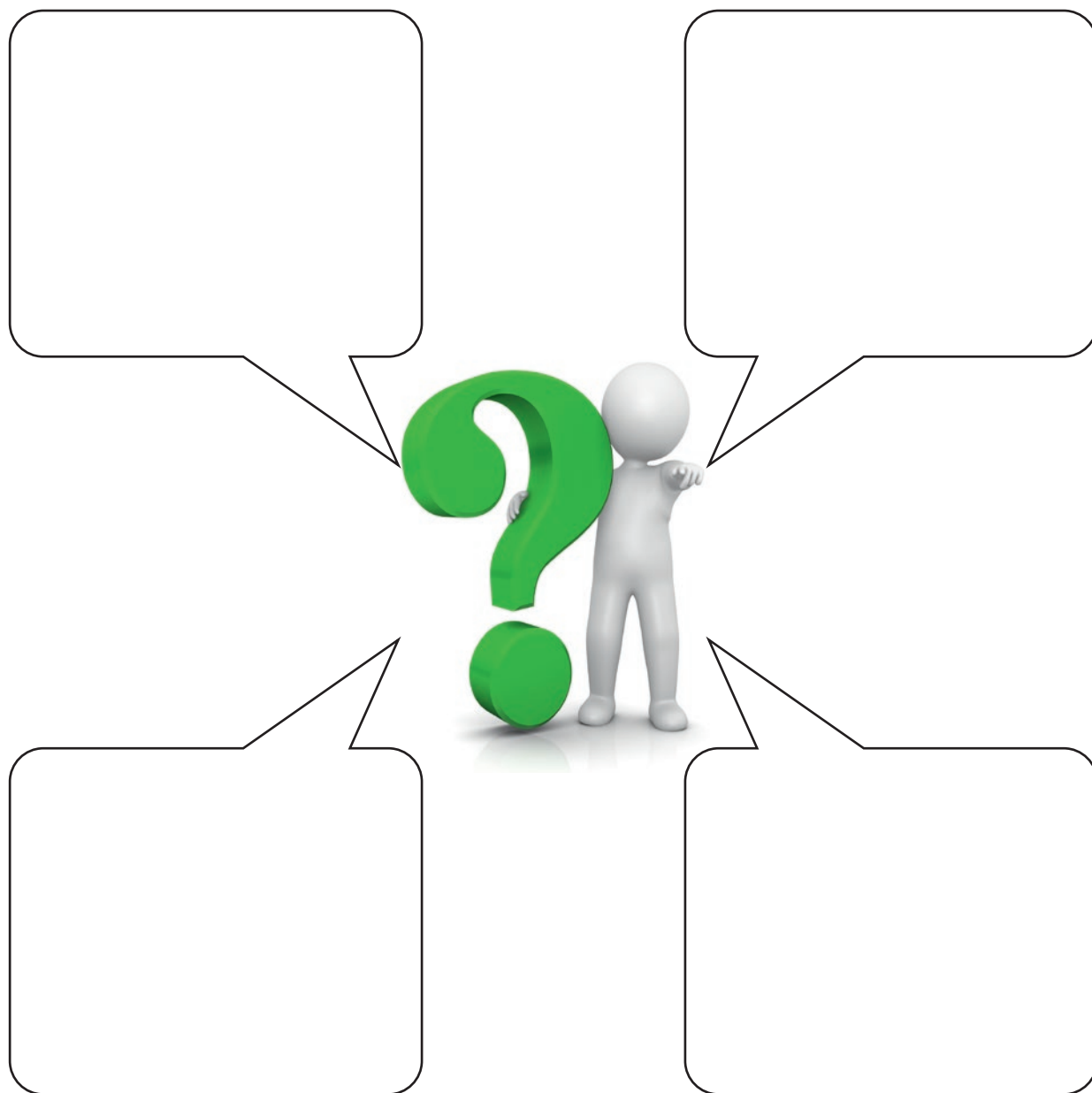
Zamiast listy określeń można alternatywnie poprosić uczniów o dokończenie zdania wg własnych pomysłów, przygotować propozycje określeń do wylosowania bądź zastąpić je obrazkami lub skojarzeniami, np. spacer rankiem po plaży, park rozrywki, przedstawienie w teatrze, gra w koszykówkę, letni sen.

- b. Doradca zawodowy prosi uczniów o podzielenie się na forum grupy własnymi przemyśleniami (patrz pkt a) i odpowiedź na pytanie: *Kim dla Ciebie jest/może być doradca?*
- c. Doradca zapowiada uczniom (a wcześniej uzgadnia z nauczycielem plastyki lub techniki), że na zajęciach z plastyki czy techniki stworzą plakaty, które będą przedstawiały doradcę zawodowego (prosi uczniów o przyniesienie gazet, rysunków, ilustracji). Plakaty przedstawiające sylwetkę doradcy i jego rolę zawisną w gabinecie doradcy (Szkolnym Ośrodku Kariery).

ZAŁĄCZNIK 1

100 pytań do...

Wyobraź sobie, że to Ty jesteś doradcą zawodowym, z usług którego korzystają uczniowie szkoły podstawowej. Z jakimi pytaniami, problemami mogliby się do Ciebie zwrócić? Zastanów się z kolegami/koleżankami w grupie i zapiszcie pytania na dymkach.

ZAŁĄCZNIK 2

Doradca jest jak...

Zastanów się, z czym kojarzy Ci się osoba doradcy zawodowego. Następnie wybierz sobie jeden rzeczownik z listy (lub podaj swoją propozycję) i dokończ zdanie, uzupełniając poniższy schemat. Postaraj się, aby Twoje propozycje/porównania były przemyślane.

Przykład: **DORADCA ZAWODOWY jest jak okno, które otworzy Ci widok na świat.**

Lista rzeczowników

drogowskaz	złota rybka	okulista
okno	YouTube	fryzjer
wróżka	okulary	pralka
policjant	światło	Google
telefon	lego	trampolina
sen	rondo	*

* możliwość dodania swojej propozycji

Poniższe uzupełnione zdanie zapisz na małej karteczce.

DORADCA ZAWODOWY jest jak

który/ponieważ

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji w ramach zajęć z wychowawcą

TEMAT: Co dwie głowy, to nie jedna. Kto może mi pomóc w wyborze szkoły i zawodu?**CEL OGÓLNY:** Identyfikowanie osób i instytucji wspomagających planowanie kariery i wyjaśnianie, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy.**CELE SZCZEGÓŁOWE:**

Uczeń:

- określa poziom osobistego przekonania o słuszności dokonanego wyboru edukacyjno-zawodowego;
- wymienia osoby, które mogą wspomóc go w dokonaniu tych wyborów;
- podaje przykłady instytucji/placówek, które mogą udzielić pomocy w planowaniu kariery zawodowej;
- wskazuje sytuacje, w których można skorzystać z pomocy pracowników wybranych instytucji/placówek.

METODY PRACY:

- rozmowa kierowana;
- autorefleksja;
- plakat;
- praca w grupach;
- zdania niedokończone;
- rundka pytań.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Podejmuję decyzję o wyborze szkoły i zawodu* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego ucznia);
- kartki A3 – jedna na grupę, minimum 4;
- masa mocująca;
- *Co dwie głowy, to nie jedna. Kto może mi pomóc w wyborze szkoły i zawodu?* – prezentacja multimedialna (opcjonalnie);
- urządzenie multimedialne z dostępem do Internetu;
- rzutnik;
- kolorowe pisaki, markery.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.**ROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:****Dla prowadzącego:**

Sugeruje się, aby zajęcia były przeprowadzone w sali multimedialnej (z dostępem do komputerów i Internetu).

1. Podejmuję decyzję o wyborze szkoły i zawodu...

- Nauczyciel zadaje uczniom pytania:
 - *W jakim zawodzie (bądź w jakiej szkole ponadpodstawowej) chcielibyście (planujecie) się dalej kształcić?*
 - *Jaki inny zawód (bądź inną szkołę ponadpodstawową) bierzecie również pod uwagę?*
 - *Na ile jesteście pewni, że to odpowiedni zawód (bądź szkoła ponadpodstawowa) dla Was?*
- Nauczyciel rozdaje uczniom Załącznik 1 – *Podejmuję decyzję o wyborze szkoły i zawodu*, a następnie prosi każdego z nich o uzupełnienie części A.

Dla prowadzącego:

Uczniowie, którzy mają problem z wyborem konkretnego zawodu, mogą wskazać szkołę ponadpodstawową, w której chcą kontynuować naukę.

2. Kto może mi w tym pomóc?

Nauczyciel prosi uczniów o zastanowienie się i wypisanie w Załączniku 1 (*Podejmuję decyzję o wyborze szkoły i zawodu*) w części B osób, które mogą wspomóc ich w wyborze zawodu/ścieżki dalszego kształcenia. Następnie prosi chętnych uczniów o przedstawienie wyników swojej pracy.

3. Gdzie mogę szukać informacji?

- Nauczyciel prosi uczniów, aby weszli na stronę www.doradztwo.ore.edu.pl, a następnie otworzyli zakładkę *Gdzie znaleźć pomoc?*
- Nauczyciel prosi uczniów o odszukanie, wskazanie i wypisanie na tablicy nazw instytucji/placówek, które w sposób bezpłatny mogą udzielić pomocy w wyborze zawodu/ścieżki dalszego kształcenia uczniom w ich wieku. Następnie dzieli uczniów na tyle grup, ile instytucji/placówek zostanie wypisanych na tablicy. Każda z grup otrzymuje do pracy (wylosowaną bądź wskazaną przez prowadzącego) instytucję/placówkę i wypisuje sytuację, w jakich uczniowie poleciliby rówieśnikowi, aby skorzystał z jej pomocy. Każda z grup przedstawia na forum wyniki swojej pracy, np. w formie plakatu umieszczonego na tablicy pod właściwą nazwą instytucji/placówki i omawia zaproponowane wskazówki dla rówieśnika.

Wariant**Idziemy na skróty...**

Nauczyciel wyświetla uczniom skróty nazw instytucji/placówek (propozycja w prezentacji multimedialnej) a następnie zadaje im pytania:

- *Co to jest za instytucja/placówka? Spróbujcie rozszyfrować skrót.*
- *W jakich sytuacjach związanych z dokonywaniem wyborów edukacyjno-zawodowych uczeń może skorzystać z pomocy zatrudnionych tam osób?*

Następnie wyświetla im i omawia zakres udzielanego wsparcia.

4. Co i kiedy....

- Nauczyciel prosi uczniów o dokończenie/uzupełnienie zdania, na przykład:
Na dzisiejszych zajęciach dowiedziałam/em się, że... . To może mi się przydać, kiedy... .

Wariant

- Nauczyciel wyznacza losowo jednego ucznia, któremu zadaje jedno pytanie dotyczące tematyki poruszanej na zajęciach, np. *Co oznacza skrót CKP?* Po udzieleniu odpowiedzi osoba ta wybiera kolejną, której także zadaje pytanie. Zadaniem każdej wybranej osoby jest wybór kolejnej oraz zadanie jej pytania odnoszącego się do tematyki poruszanej na zajęciach.

Dla prowadzącego:

Jeżeli uczeń będzie miał kłopot z udzieleniem odpowiedzi, może skorzystać z podpowiedzi innego uczestnika.

- Nauczyciel prosi uczniów o zamieszczenie Załącznika 1 *Podejmuję decyzję o wyborze szkoły i zawodu* w swoim portfolio.

NETOGRAFIA:

Gdzie znaleźć pomoc?, <http://doradztwo.ore.edu.pl/gdzie-znajde-pomoc/> [dostęp: 22.10.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Podejmuję decyzję o wyborze szkoły i zawodu

Część A

W jakim zawodzie (bądź w jakiej szkole ponadpodstawowej) chciałbyś/chciałabyś się dalej kształcić?

.....

.....

Jaki inny zawód (bądź szkołę ponadpodstawową) bierzesz również pod uwagę?

.....

Na ile jesteś pewien/na, że to odpowiedni zawód (bądź szkoła ponadpodstawowa) dla Ciebie? Zamaluj odpowiednią strzałkę, gdzie: 1 oznacza – w ogóle nie jestem pewien/na, 10 oznacza – jestem pewien/na.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Część B

Z kim możesz porozmawiać o planowanych wyborach? Kto może Cię wspomóc w wyborze zawodu i ścieżki dalszego kształcenia?

Proponowane scenariusze spotkań z rodzicami

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Szkoła podstawowa i co dalej? Możliwe ścieżki kształcenia.

CEL OGÓLNY: Pogłębienie wiedzy rodziców na temat polskiego systemu edukacji i świadomości uczenia się przez całe życie.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- wymienia możliwości kształcenia po szkole podstawowej;
- przedstawia najważniejsze informacje o typach szkół ponadpodstawowych;
- podaje korzyści z ukończenia przez ucznia danego typu szkoły;
- wskazuje różnice pomiędzy szkołami ponadpodstawowymi;
- przedstawia, co oprócz wykształcenia/wiedzy oferuje uczniom szkoła;
- wyjaśnia, jakie możliwości stwarza obecny system edukacji;
- uzasadnia potrzebę uczenia się przez całe życie.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- rozmowa kierowana;
- praca indywidualna – autorefleksja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Szkoła podstawowa i co dalej?* – prezentacja multimedialna;
- *Schemat systemu kształcenia* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego uczestnika);
- *Informacje o szkołach ponadpodstawowych – porównanie* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego uczestnika);
- tablica/flipchart;
- przybory do pisania/markery;
- komputer z rzutnikiem (opcjonalnie z dostępem do Internetu);
- ekran/tablica multimedialna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 40 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Po co się uczymy?

Prowadzący zadaje pytania:

- *Po co/w jakim celu Państwa dzieci chodzą do szkoły?*
- *Czy dzieci (młodzież) mają pełną wiedzę i świadomość tego, po co się uczą?*

Pytania pogłębiające dyskusję/refleksje rodziców:

- *Kto z Państwa od ukończenia szkoły pracuje cały czas w tej samej pracy/wykonuje ten sam zawód?*
- *Ilu z Państwa zetknęło się z koniecznością zdobycia nowych kwalifikacji, wykorzystania różnych kompetencji w związku ze zmianami na rynku pracy? Dlaczego tak się dzieje?*

Dla prowadzącego:

Mogą pojawić się odpowiedzi (pyt. 1) typu: *bo mają obowiązek szkolny, żeby się uczyć* itp. Prowadzący w podsumowaniu może podkreślić, że:

- młodzi ludzie często nie mają pełnej świadomości, w jakim celu się uczą; warto, aby rodzice rozmawiali z nimi na ten temat;
- szkoła ma za zadanie dostarczyć wiedzę uczniowi i równocześnie rozwijać np. różne postawy, umiejętności, zainteresowania i kompetencje, które mogą się okazać kluczowe dla zatrudnienia w przyszłości;
- obecny rynek pracy jest zmienny, nieprzewidywalny, co może wiązać się z koniecznością zmiany pracy, przekwalifikowaniem się i ustawicznym uczeniem się.

Przed rozpoczęciem kolejnego punktu spotkania prowadzący prosi uczestników o analizę własnych (w kontekście potrzeb dziecka) oczekiwań wobec edukacji i obecnego rynku pracy. Zapowiada prezentację systemu edukacji. Proponuje uczestnikom uważną i krytyczną analizę pod kątem:

- zgodności z ww. potrzebami;
- tego, co dostrzegają/oceniają jako dobre (plusy, korzyści);
- tego, co dostrzegają/oceniają jako niezbyt korzystne (minusy, ocena daleka od pozytywnej).

2. Wszystkie drogi prowadzą do... Mapa kształcenia

Wariant I

- Prowadzący wyświetla *Schemat systemu kształcenia* (prezentacja – slajd 3) oraz rozdaje wydruk rodzicom (Załącznik 1), zachęcając do notowania istotnych dla nich informacji.
- Na jego przykładzie omawia możliwe ścieżki kształcenia, skupiając uwagę uczestników na istocie kształcenia w poszczególnych typach szkół ponadpodstawowych i różnicach między nimi, np.: lata nauki, możliwości dalszego kształcenia, możliwości uzyskania kwalifikacji. Przekazuje (na wybranych przykładach) informacje o przedmiotach rozszerzonych, uzupełniających i zawodowych, rodzaju i liczbie egzaminów potwierdzających kwalifikacje itp. W trakcie prowadzący zachęca rodziców do włączenia się w omawianie schematu, zadając pytania (korzysta z posiadanej przez nich wiedzy).
- Po omówieniu schematu, prowadzący zadaje rodzicom pytanie, prosząc chętne osoby o odpowiedź: *Jaki charakter w systemie edukacji mają wszystkie drogi?*

Wariant II

- Prowadzący wyświetla *Schemat systemu kształcenia* (prezentacja – slajd 3) i/lub rozdaje wydruk rodzicom (Załącznik 1), zachęcając do notowania istotnych dla nich informacji. Następnie omawia schemat systemu edukacji pod kątem możliwych ścieżek kształcenia.
- Po omówieniu schematu prowadzący rysuje na tablicy/flipcharcie tabelę, podzieloną na trzy części, oznaczając tytułami: branżowa szkoła I stopnia, technikum, liceum ogólnokształcące (bądź wyświetla przygotowaną w wersji elektronicznej – propozycja, prezentacja slajdy – 4–6). Następnie uzupełnia (lub omawia wyświetloną) tabelę o najważniejsze informacje o danym typie szkoły, np. lata nauki, możliwości dalszego kształcenia, możliwości uzyskania kwalifikacji, informacje o przedmiotach rozszerzonych, uzupełniających i zawodowych, rodzaju i liczbie egzaminów potwierdzających kwalifikacje. Zachęca także rodziców do wspólnego jej uzupełniania (korzysta z posiadanej przez nich wiedzy).
- Po omówieniu schematu prowadzący zadaje rodzicom pytanie, prosząc chętne osoby o odpowiedź: *Jaki charakter w obecnym systemie edukacji mają wszystkie drogi?*

3. Plusy czy minusy? Oto jest pytanie

Prowadzący prosi rodziców o podzielenie się spostrzeżeniami na temat plusów/korzyści z ukończenia (bądź ewentualnych minusów) każdego z trzech typów szkół ponadpodstawowych.

Wariant

Każda myszka swój ogon chwali, czyli doradzam, bo...

Prowadzący proponuje rodzicom, by wyobrazili sobie sytuację, gdy doradzają (polecają, rekomendują) swojemu dziecku określony typ szkoły (branżowa szkoła I stopnia/liceum ogólnokształcące/technikum). Prosi rodziców, by przez chwilę zebrali argumenty przemawiające za wyborem tego właśnie typu szkoły i wyrazili je w formie zdania rozpoczynającego się od słów: *Doradzam...* (typ szkoły), *bo/ponieważ...*

Wśród argumentów w wypowiedzi rodzica powinny znaleźć się: obiektywne korzyści z kształcenia/ukończenia tejże szkoły, dostrzegane plusy/zalety edukacji w branżowej szkole I stopnia/liceum ogólnokształcącym/technikum oraz to, co postrzega jako subiektywnie dobre/korzystne dla własnego dziecka.

Dla prowadzącego:

Przez cały czas widnieje na ekranie *Schemat systemu kształcenia* bądź tabela. Kolejność wypowiedzi w ćwiczeniu (i jego alternatywie) pozostawiamy do decyzji rodziców; akceptujemy prawo do odmowy. W wypadku niechęci do otwartej wypowiedzi prowadzący zachęca rodziców do refleksji bądź pisemnego zebrania argumentów. Prowadzący przypomina (nawiązując do wcześniejszych zajęć), iż w świetle badań^{1,2} rodzic jest najważniejszym doradcą i młodzież oczekuje wsparcia decyzyjnego od rodziców. Warto zatem wcześniej dokonać analizy korzyści z wyboru/wskazania rekomendowanego dziecku typu szkoły.

4. Co daje nam system edukacji? Refleksje, wnioski

Prowadzący zadaje pytania, zachęcając uczestników do otwartych wypowiedzi na temat:

- *Jakie możliwości i szanse stwarza młodym ludziom system edukacji?*
- *Co dało do myślenia Państwu dzisiejsze spotkanie, jakie nasuwają się refleksje?*

Dla prowadzącego:

Jeżeli nie pojawiają się wnioski bądź przykładowe wypowiedzi, typu np.:

- *system edukacji jest elastyczny i drożny, daje możliwość kontynuowania nauki albo uzupełnienia kwalifikacji na każdym etapie życia, jeśli zajdzie taka potrzeba czy wręcz konieczność,*
 - *wybór danego typu szkoły nie zamyka dalszych możliwości kształcenia; po szkole branżowej również można iść na studia, tyle tylko, że droga jest troszkę dłuższa,*
 - *edukacja jest drogą/przepustką do rynku pracy, a obecny system daje możliwość uczenia się przez całe życie,*
- prowadzący dopowiada je, podkreślając rolę rodziców w inicjowaniu aktywności własnej młodzieży w doborze optymalnej ścieżki kształcenia. Wskazane, aby prowadzący rozdał na koniec zajęć (oprócz wcześniej rozdawanego schematu systemu edukacji) rodzicom wydrukowaną wersję tabeli (Załącznik 2).

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Kukla D., *Raport dotyczący stanu doradztwa edukacyjno-zawodowego w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej*, KOWEŻiU, Warszawa 2012, <https://www.ore.edu.pl/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne/7370-poradnictwo-zawodowe> [dostęp: 11.06.2017].

Podwójcic K., *Diagnoza stanu doradztwa edukacyjno-zawodowego w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych w relacjach dyrektorów szkół i osób realizujących doradztwo*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2015, <http://eduentuzjasci.pl/badania/110-badanie/868-diagnoza-stanu-doradztwa-edukacyjno-zawodowego.html> [dostęp: 16.06.2017].

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, art. 18–20 (Dz.U. 2017 poz. 59), <http://www.dziennikustaw.gov.pl/du/2017/59/1> [dostęp: 16.06.2017].

Schemat systemu kształcenia, <http://doradztwo.ore.edu.pl/sciezka-ksztalcenia/> [dostęp: 16.06.2017].

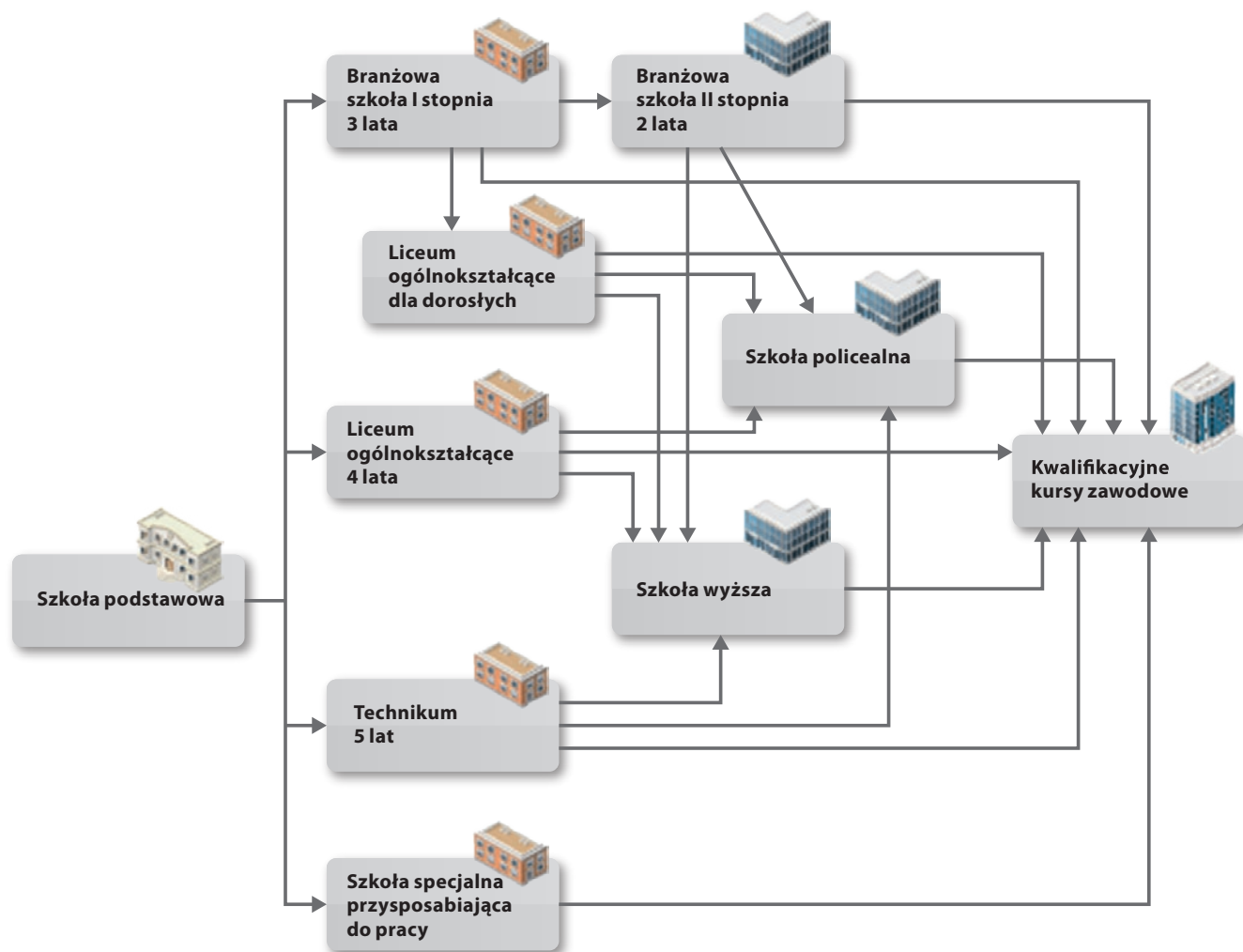
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, Załącznik 4, Załącznik 5, Załącznik 7 (Dz.U. 2017 poz. 703), <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2017/703/1> [dostęp: 16.06.2017].

¹ Badania prowadzone przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w roku 2011 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w ramach projektu *Opracowanie modelu poradnictwa zawodowego oraz internetowego systemu informacji edukacyjno-zawodowej*.

² Ogólnopolskie badania z lat 2014–2015; Raport: Podwójcic K., *Diagnoza stanu doradztwa edukacyjno-zawodowego w gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych w relacjach dyrektorów szkół i osób realizujących doradztwo*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2015.

ZAŁĄCZNIK 1

Schemat systemu kształcenia

Źródło: <http://doradztwo.ore.edu.pl/sciezka-ksztalcenia/>

ZAŁĄCZNIK 2

Informacje o szkołach ponadpodstawowych – porównanie

	liceum ogólnokształcące	technikum	branżowa szkoła I stopnia
Lata nauki	4	5	3
Możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego	TAK	TAK	NIE (możliwość kontynuowania kształcenia w szkołach przygotowujących do zdawania egzaminu maturalnego, tj. w branżowej szkole II stopnia, w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych)
Możliwość wyboru zawodu (z oferty zawodów zawartych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego)	NIE	TAK	TAK
Nabywanie kompetencji zawodowych	– w ramach wolontariatu	– w formie praktyk zawodowych, – w ramach wolontariatu	– w formie praktycznej nauki zawodu – w ramach wolontariatu
Nauka przedmiotów zawodowych	NIE	TAK	TAK
Nauka przedmiotów ogólnych w formie rozszerzonej	TAK nauka od 2 do 3 przedmiotów w klasach I–IV	TAK nauka 2 przedmiotów w klasach I–V	NIE
Możliwość uzyskania kwalifikacji zawodowych	NIE (możliwość zdobycia kwalifikacji zawodowych w dalszej edukacji: w szkołach policealnych, na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, na studiach wyższych)	TAK (możliwość zdobycia dodatkowych kwalifikacji zawodowych w dalszej edukacji: w szkołach policealnych, na kwalifikacyjnych kursach zawodowych; wyższych kwalifikacji: na studiach wyższych)	TAK (możliwość zdobycia wyższych bądź dodatkowych kwalifikacji zawodowych w dalszej edukacji: w branżowej szkole II stopnia, dalej: w szkołach policealnych bądź na studiach wyższych; do poziomu technika w zawodzie: na kwalifikacyjnych kursach zawodowych)
Liczba kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie (tym samym liczbą egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie do zdania)	0	2	1
Możliwość otrzymania świadectwa potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie	NIE	TAK (pod warunkiem zdania egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie i ukończenia szkoły z pozytywnym wynikiem)	TAK (pod warunkiem zdania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie i ukończenia szkoły z pozytywnym wynikiem)
Możliwość ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe	TAK	TAK	NIE (możliwość ubiegania się o przyjęcie na studia po zdaniu egzaminu maturalnego w branżowej szkole II stopnia lub liceum ogólnokształcącym dla dorosłych)
Uzyskane wykształcenie	średnie	średnie	zasadnicze branżowe
Uzyskany tytuł po skończonej szkole	–	technik	robotnik wykwalifikowany

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Co wiem o wyborach mojego dziecka?

CEL OGÓLNY: Rozwijanie umiejętności wspierania dziecka w procesie planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- opisuje plany edukacyjno-zawodowe swojego dziecka;
- podsumowuje własną wiedzę na temat wyborów edukacyjno-zawodowych swojego dziecka;
- analizuje swoją rolę jako rodzica – doradcy.

METODY PRACY:

- pokaz;
- dyskusja kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/ tablica;
- marker/kreda;
- rzutnik multimedialny;
- karteczki dla rodziców.

PRZEWIDYWANY CZAS: 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Doradca odwiedza rodziców uczniów kolejnych klas trzecich podczas zebrań.

1. Co mogę zrobić, aby pomóc dziecku wybrać szkołę?

Prowadzący zadaje rodzicom pytanie: *Co mogą państwo, jako rodzice, zrobić, aby wesprzeć swoje dziecko w wyborze zawodu i szkoły?* Prowadzący proponuje, aby rodzice porozmawiali i odpowiedzieli na to pytanie w parach lub grupach. Zachęca rodziców do wypowiedzi. Niezależnie od podanych przez rodziców odpowiedzi prowadzący przypomina, jak wielka jest rola rodziców w podejmowaniu decyzji przez dzieci oraz o tym, że to rodzice są pierwszymi i najważniejszymi doradcami.

2. Co wiem o planach swojego dziecka?

Prowadzący zadaje pytanie: *Czy znacie państwo plany edukacyjne i zawodowe swoich dzieci?* Jeżeli rodzice znają plany, to prowadzący może dopytać: *Skąd się takie plany u ich dzieci wzięły?* Chętni rodzice dzielą się z pozostałymi rodzicami swoimi refleksjami. Dyskusja rodziców w odpowiedzi na to pytanie ma służyć przede wszystkim im samym jako zbadanie własnej wiedzy nt. planów swoich dzieci. Powinna także wpłynąć na zwiększenie zainteresowania z ich strony wyborami dzieci, w przypadku gdy wystąpiły problemy z odpowiedzią. Prowadzący podkreśla wagę i wpływ dokonywanych wyborów na przyszłość ich dzieci.

3. Plany mojego dziecka

Prowadzący wyświetla na ekranie lokalną ofertę edukacyjną (lub wręcza karty z zestawieniem lokalnej oferty edukacyjnej, jeśli brak rzutnika). Prowadzący przedstawia typy szkół, które można wziąć pod uwagę przy wspólnym planowaniu ścieżki edukacyjnej i zawodowej dziecka. Podkreśla, że warto zdobyć jak najwięcej informacji o różnych typach szkół i możliwościach jakie oferują. Taka wiedza zdecydowanie ułatwi podjęcie wspólnej decyzji.

4. Wspólna wiedza o planach

Na zakończenie spotkania prowadzący prosi, aby rodzice zadali sobie pytanie: *Czy moja wiedza na temat planów edukacyjnych i zawodowych mojego dziecka jest wystarczająca?* Wskazuje potrzebę, przy niewystarczającej wiedzy na temat wyborów, zadania sobie następnego pytania: *Co powinienem zrobić, aby było inaczej?* Prowadzący przypomina o możliwości spotkania indywidualnego z doradcą zawodowym.

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Doradztwo zawodowe. Dlaczego jest ważne?

CEL OGÓLNY: Przygotowanie rodziców do współpracy ze szkołą w zakresie wspierania decyzji edukacyjno-zawodowych młodzieży.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- wymienia przykładowe cele działań doradztwa zawodowego;
- wymienia przykładowe działania doradcze realizowane w szkole;
- wskazuje korzyści z prowadzonego doradztwa zawodowego;
- wyjaśnia, dlaczego doradztwo zawodowe jest ważne.

METODY I FORMY PRACY:

- dyskusja;
- giełda pomysłów;
- miniwykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Doradztwo zawodowe. Dlaczego jest ważne?* – prezentacja multimedialna (opcjonalnie);
- komputer z projektorem multimedialnym;
- tablica/flipchart.

PRZEWIDYWANY CZAS: 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Czym jest doradztwo zawodowe? Giełda pomysłów

Prowadzący zadaje pytania:

- *Z czym kojarzy się Państwu doradztwo zawodowe?*
- *Gdzie można spotkać doradcę zawodowego?*
- *Kto może być doradcą dla uczniów?*

Prowadzący zapisuje uzyskane odpowiedzi na tablicy/flipcharcie.

2. Doradztwo zawodowe XXI wieku

Prowadzący zadaje następujące pytania:

- *Jak, państwa zdaniem, ma wyglądać doradztwo zawodowe XXI wieku?*
- *Jakie powinny być realizowane zadania, które mają służyć wsparciu młodzieży w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*

Prowadzący podsumowuje tę krótką wymianę poglądów i opinii, weryfikując w miarę potrzeby skojarzenia na temat doradztwa zawodowego oraz podkreśla, iż:

- wsparcie w zakresie pomocy uczniom w wyborach edukacyjno-zawodowych można uzyskać w szkole (doradcy zawodowi – specjaliści są nie tylko w powiatowych urzędach pracy, Ochotniczych Hufcach Pracy, poradniach psychologiczno-pedagogicznych, ale także w szkołach podstawowych, liceach ogólnokształcących, technikach i szkołach branżowych I stopnia);
- w działania doradcze zaangażowani są wychowawcy, nauczyciele, specjaliści: doradcy zawodowi, pedagodzy szkolni, psychologowie oraz rodzice;
- doradztwo zawodowe (można wykorzystać prezentację multimedialną, gdzie znajduje się schemat – slajd 3), które kojarzone jest z testami, usługą ekspercką, obecnie jest działaniem ogólnorozwojowym i całonocnym;
- doradztwo zawodowe realizuje szczególnie cele związane z planowaniem edukacyjno-zawodowym.

3. Prezentacja celów doradztwa zawodowego

Prowadzący wskazuje cele doradztwa zawodowego, które ściśle korespondują z celami kształcenia ogólnego, w tym z celami wychowawczymi szkoły i są sformułowane w nowej podstawie programowej na ten etap kształcenia.

- Cele kształcenia ogólnego¹:
 - *wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;*
 - *rozwijanie kompetencji, takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;*
 - *zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy;*
 - *ukierunkowanie ucznia ku wartościom;*
 - *formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób;*
 - *ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;*
 - *kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;*
 - *rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;*
 - *wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;*
 - *wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;*
 - *rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania.*

Dla prowadzącego:

Można wykorzystać prezentację multimedialną (slajdy 4–7).

- Cele doradztwa zawodowego² opierają się na 4 głównych obszarach aktywizacji działań ucznia:
 - I. Poznanie własnych zasobów, m.in.:
 - rozpoznanie własnych zasobów (zainteresowań, zdolności, uzdolnień, kompetencji, predyspozycji zawodowych oraz stanu zdrowia);
 - określenie aspiracji i potrzeb w zakresie własnego rozwoju i możliwych sposobów ich realizacji;
 - rozpoznanie własnych ograniczeń jako wyzwań w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych.
 - II. Świat zawodów i rynek pracy, m.in.:
 - wyszukiwanie i analizowanie informacji na temat zawodów oraz charakteryzowanie wybranych zawodów, uwzględniając składowe ich opisów, w tym dróg ich zdobywania;
 - uzasadnianie znaczenia pracy w życiu człowieka;
 - wyjaśnianie zjawisk i trendów zachodzących na współczesnym rynku pracy;
 - porównywanie własnych zasobów i preferencji z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców.
 - III. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie, m.in.:
 - charakteryzowanie struktury systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji pozaszkolnej w Polsce;
 - analizowanie ofert szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego pod kątem możliwości dalszego kształcenia, z wykorzystaniem dostępnych źródeł informacji;
 - analizowanie znaczenia uczenia się przez całe życie.
 - IV. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych, m.in.:
 - określanie marzeń, celów i planów edukacyjno-zawodowych na bazie własnych zasobów;
 - planowanie ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej z uwzględnieniem konsekwencji podjętych wyborów;
 - podejmowanie decyzji o dalszej drodze edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym.

¹ Kursywą zapisano cele z nowej podstawy programowej dla szkoły podstawowej.

² Patrz: Przykładowy program doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej, ORE, Warszawa 2017.

Dla prowadzącego:

Można krótko odnieść się do reaktywacji szkolnictwa zawodowego oraz do tego, że pracodawcy poszukują osób z konkretnymi umiejętnościami i kwalifikacjami. Warto też wspomnieć, iż obecny i przyszły rynek pracy będzie oczekiwał od pracowników: elastyczności, kilkukrotnego przekwalifikowania się, adaptacji do zmieniających się warunków, współpracy i postaw proaktywnych.

4. Przykładowe działania szkoły z zakresu doradztwa zawodowego

Prowadzący podaje kilka przykładów działań doradczych (wystarczy ogólnikowo), które mogą realizować wspomniane cele, np.: zajęcia z doradcą zawodowym (grupowe i indywidualne), wychowawcą, wycieczki do zakładów pracy, udział w drzwiach otwartych szkół ponadpodstawowych, festiwalach zawodów, targach edukacyjnych, projektach edukacyjnych etc. Jednocześnie podkreśla, że celem tych działań jest pobudzenie refleksji uczniów na temat wymaganych kompetencji przez pracodawców oraz ich kształtowanie.

Działania szkoły ujęte są w Wewnętrzny System Doradztwa Zawodowego (WSDZ), gdzie zawarto wszelkie kwestie dotyczące doradztwa zawodowego w danej szkole (osoby odpowiedzialne za realizację, rodzaj zajęć, dostępne narzędzia, cele, zadania itd.).

5. Korzyści z doradztwa zawodowego. Jakie i dla kogo? Dyskusja

Prowadzący zadaje pytanie rodzicom: *Jakie korzyści widzą Państwo z doradztwa zawodowego?*

Dla prowadzącego:

Można zebrać i zapisać pomysły na tablicy/flipcharcie lub skorzystać z prezentacji multimedialnej (slajdy 8–10).

Prowadzący akcentuje korzyści dla ucznia:

- zapoznanie z zawodami i typami szkół ponadpodstawowych;
- zapobieganie niepowodzeniom szkolnym, porzucaniu szkoły, a potem pracy jako konsekwencjom niewłaściwych wyborów;
- uświadomienie konieczności i możliwości zmian w planowanej karierze zawodowej;
- przygotowanie do wkraczania i poruszania się po rynku pracy;
- wzmocnienie samoświadomości ucznia (wiedzy o sobie), motywacji i samooceny;
- kształtowanie postaw proaktywnych, uniwersalnych i rozwijanie umiejętności
- wymaganych na rynku pracy.

6. Zaproszenie rodziców do współpracy i motywowania młodzieży do aktywnego uczestniczenia w zajęciach z doradztwa zawodowego

Prowadzący wskazuje, że szkoła w zakresie doradztwa zawodowego może organizować zajęcia i wycieczki z uczniami, dlatego ważne jest, aby nie bagatelizować tego typu działań.

W bliższej i dalszej perspektywie rozwijają one kompetencje dla przyszłości edukacyjno-zawodowej. Wsparcie rodziców – choćby np. zachęcanie dzieci do uczestniczenia w działaniach szkoły – jest ważne. Prowadzący przypomina, że doradztwo zawodowe realizują wszyscy:

- nauczyciele i wychowawcy;
- specjaliści (doradcy zawodowi, pedagodzy, psychologowie);
- bibliotekarze;
- rodzice.

Dla prowadzącego:

Warto zwrócić uwagę, że choć rodzice nie są profesjonalnymi doradcami, to w oczach swoich dzieci są najważniejszymi doradcami. To rodzice najlepiej znają swoje dzieci, wiedzą, jakie są ich mocne strony, o czym marzą i przy współpracy ze szkołą mogą zrobić dla nich wiele dobrego. Dlatego tak ważne jest proponowane pozyskanie i włączenie rodziców do współpracy.

Można także zorganizować kolejne spotkania z rodzicami, np. na temat: *Jak pomóc dziecku w planowaniu edukacyjno-zawodowym?*

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Przykładowy program doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej, ORE, Warszawa 2017.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356).

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Jak wspierać dziecko w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?

CEL OGÓLNY: Wspieranie dziecka w planowaniu ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej, uwzględniające konsekwencje podjętych wyborów.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- charakteryzuje znaczenie planowania ścieżki kariery edukacyjno-zawodowej swojego dziecka;
- wymienia czynniki warunkujące planowanie kariery zawodowej;
- wskazuje przeszkody, jakie mogą się pojawić w podejmowaniu decyzji.

METODY I FORMY PRACY:

- *case study*;
- dyskusja;
- miniwykład;
- list do rodziców.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica lub flipchart;
- *Jak wspierać dziecko w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?* – prezentacja multimedialna (opcjonalnie);
- *Historia Janka* – Załącznik 1 (dla prowadzącego);
- listy od uczniów do rodziców (uprzednio przygotowane).

PRZEWIDYWANY CZAS: 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Realizacja scenariusza wymaga uprzedniego przeprowadzenia zajęć z uczniami – dziećmi uczestników spotkania. Prowadzący w trakcie tych zajęć prosi uczniów, aby napisali listy do swoich rodziców. Listy zawierają informacje o zawodach interesujących dzieci oraz o tym, jakie szkoły chciałyby ukończyć. Prowadzący zapowiada uczniom, że zbierze listy i przechowuje je, aby posłużyły one do spotkania z rodzicami. Zebrane i podpisane listy zakleja w kopertach.

Komplet listów do rodziców jest niezbędny do realizacji punktu 3. scenariusza spotkania.

1. Historia Janka – analiza przypadku. Dyskusja

Prowadzący wyjaśnia, iż tematem spotkania będzie wspieranie dzieci w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej. Na początek czyta zgromadzonym rodzicom *Historię Janka* (Załącznik 1) – można też wykorzystać prezentację multimedialną (slajdy 3–5).

Następnie zadaje rodzicom pytania:

- *Co Państwo sądzą o historii tego chłopca?*
- *Jakie znaczenie ma wczesne i umiejętne planowanie kariery zawodowej przez Wasze dzieci?*
- *Jak możecie pomóc dziecku w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*

Dla prowadzącego:

Po zaprezentowaniu historii Janka prowadzący wskazuje, iż każda sytuacja dziecka jest indywidualna i planowanie edukacyjno-zawodowe powinno być dostosowane do konkretnego dziecka. Nie ma jednego gotowego rozwiązania – planowanie przyszłości dziecka wymaga głębszej analizy i znajomości zainteresowań, predyspozycji, mocnych i słabych stron dziecka.

2. Czynniki, warunki wyboru zawodu. Miniwykład z prezentacją

Prowadzący zadaje pytanie uczestnikom: *Co należy wziąć pod uwagę w procesie planowania kariery edukacyjno-zawodowej?*

Podsumowując, omawia czynniki wyboru zawodu, ilustruje to prezentacją multimedialną (slajd 6). Prezentuje między innymi czynniki takie jak: zainteresowania, umiejętności, zdolności, talenty, cechy osobowości, temperament, wartości, wiedza, zdrowie, doświadczenia, postawy. Warto zainicjować dyskusję na temat tego, w jaki sposób badać te czynniki i wspierać dzieci w ich rozwijaniu. Pomysły rodziców prowadzący wypisuje na tablicy.

3. List do rodziców

Prowadzący rozdaje *Listy do rodziców* przygotowane na wcześniejszych zajęciach; są zapakowane w koperty i opisane nazwiskiem dziecka. Rodzice zapoznają się z listami przygotowanymi przez ich dzieci. Prowadzący zadaje rodzicom pytania (można wykorzystać prezentację multimedialną – slajd 7):

- *Co sądzicie o listach od Waszych dzieci?*
- *Jakie zawody chciałyby wykonywać i dlaczego?*
- *Jakie przeszkody mogą napotkać dzieci w osiągnięciu tych celów?*
- *Jak konkretnie możecie pomóc Waszym dzieciom w podjęciu wyborów?*

Dla prowadzącego:

Prowadzący podkreśla, iż listy do rodziców są ważną informacją dla każdego rodzica – pomagają rodzicom w poznaniu planów edukacyjno-zawodowych i potrzeb swoich dzieci. W razie obaw rodziców – co do kompetencji w zakresie wspierania dzieci w planowaniu edukacyjno-zawodowym – prowadzący proponuje swoją pomoc; zwraca jednak uwagę na ważną rolę doradcą rodziców w tym procesie, podając przykłady możliwego wsparcia.

Prowadzący wskazuje również na przeszkody, które mogą mieć wpływ na podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych przez młodzież (przykłady):

- stan zdrowia;
- wyniki w nauce;
- zaniżona samoocena;
- niska motywacja i brak aspiracji życiowych;
- problemy rodzinne;
- względy finansowe;
- ograniczona dostępność do szkół ponadpodstawowych w miejscu zamieszkania.

4. Porozmawiaj. Podsumowanie

Prowadzący podsumowując zajęcia, wspomina, że warto na bieżąco rozmawiać z dziećmi o ich planach i obawach zawodowych. Proponuje rodzicom skorzystanie z przykładowych narzędzi diagnostycznych dostępnych w Internecie, np. z gry komputerowej *Tajemnice Aeropolis*, poradnika *Kim zostanie moje dziecko?*, bezpłatnej diagnozy *Test 16 typów osobowości*. Młodzież potrzebuje pomocy dorosłych w wyborze zawodu i planowaniu swej drogi edukacyjno-zawodowej. Rodzice są tu niezastąpieni.

Prowadzący na koniec prosi rodziców o informację zwrotną na temat tego, z czym wychodzą ze spotkania, co było nowe i cenne.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Grzesiak K., Zinkiewicz B., *Kim zostanie moje dziecko? Poradnik dla rodziców*, z serii: *Wybór zawodu*, Wyd. MEN, Kraków 2011, http://www.wybieramzawod.pl/public/poradniki/Poradnik_5_WEB.pdf [dostęp: 12.11.2017].
Gra: *Tajemnice Aeropolis*, <http://www.idea-hc.pl/talentgame/> [dostęp: 12.11.2017].
Bezpłatna diagnoza i opis 16 typów osobowości, <https://www.16personalities.com/pl/darmowy-test-osobowosci> [dostęp: 12.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Historia Janka

Janek był lubianym i miłym chłopcem. Nie miał trudności w nauce, osiągał przeciętne wyniki. Nie miał też specjalnych zainteresowań ani pasji. Jak większość nastolatków czas po szkole przeznaczal na gry komputerowe, ogladal filmy i czytál śmieszne historie w Internecie. Po godzinie 18:00 odrabiał lekcje i wychodził do kolegi. W wakacje nie jeździł na obozy sportowe czy tematyczne. Czas wolny spędzał albo z kolegami, albo z rodzicami w podróżach. Kiedy przyszedł moment wyboru zawodu, Janek miał problem i nie wiedział, co wybrać, zdecydował się na studia ekonomiczne tak jak jego najlepsi koledzy. Po pierwszym roku studiów wiedział już, że dokonał złego wyboru. Postanowił jednak poczekać do wyboru specjalizacji. Niestety, tego wyboru dokonał też przypadkowo. Pod koniec studiów zjawił się w biurze karier swojej uczelni z poczuciem zmarnowanych lat. W tym momencie poczuł, że czas zaplanować swoją karierę w sposób skuteczny.

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Kto pyta, nie błądzi. Poznajemy lokalną ofertę szkół ponadpodstawowych.

CEL OGÓLNY: Zapoznanie rodziców z lokalną ofertą edukacyjną

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- charakteryzuje ofertę edukacyjną wybranych szkół ponadpodstawowych;
- wymienia typy szkół ponadpodstawowych lub/i szkoły ponadpodstawowe dostępne w miejscu jego zamieszkania bądź okolicy;
- wskazuje instytucje, na stronach których można znaleźć wykaz szkół ponadpodstawowych oraz informacje o ich ofercie edukacyjnej.

METODY PRACY:

- analiza wytworów uczniów;
- dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- pisaki;
- wykaz lokalnych szkół ponadpodstawowych (opracowany przez nauczyciela bądź zaczerpnięty ze strony wybranej instytucji, która taki wykaz posiada) – jedna kopia do wywieszenia (opcjonalnie);
- wykaz stron internetowych instytucji zawierający zestawienie szkół ponadpodstawowych (opracowany przez nauczyciela) – jeden dla każdego rodzica (opcjonalnie);
- ulotki/wydruki ulotek przykładowych lokalnych szkół ponadpodstawowych wybranych pod kątem zainteresowań uczniów – dla każdego rodzica (opcjonalnie);
- *Wizytówki szkół* – plakaty wykonane przez uczniów na temat oferty lokalnych szkół ponadpodstawowych (patrz scenariusz pt. *Informacje w zasięgu ręki, czyli poznaj ofertę szkół ponadpodstawowych*);
- projektor oraz komputer z dostępem do Internetu (opcjonalnie).

PRZEWIDYWANY CZAS: 20 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Prowadzący przed zajęciami zawiesza w sali, w której odbędzie się spotkanie z rodzicami, plakaty – *Wizytówki szkół*, które zostały wcześniej przygotowane m.in. przez ich dzieci (zgodnie ze scenariuszem pt. *Informacje w zasięgu ręki, czyli poznaj ofertę szkół ponadpodstawowych*).

1. Szkoły ponadpodstawowe oczami uczniów. Prezentacja plakatów

Prowadzący informuje rodziców, że zaprezentowane w sali plakaty – *Wizytówki szkół* – przygotowały ich dzieci. Są to opracowane przez uczniów oferty szkół (wybrane pod kątem ich zainteresowań) zawierające informacje potrzebne, aby dobrze poznać wybraną szkołę. Następnie prosi rodziców o zapoznanie się z nimi.

2. Szkoły ponadpodstawowe oczami rodziców. Uzupełnienie informacji

- a. Prowadzący po zapoznaniu się rodziców z plakatami – *Wizytówkami szkół* – prosi ich o dopisanie innych informacji, jeżeli wiedzą coś więcej na temat zaprezentowanych szkół (np. chodzili sami do niej, chodzą ich starsze dzieci bądź mają informacje z innych źródeł).
- b. Prowadzący zachęca rodziców do dyskusji, podzielenia się refleksjami na temat ofert przygotowanych *Wizytówek szkół* oraz dopowiedzenia informacji, jeżeli takie zostały dopisane.

3. Oferta szkół ponadpodstawowych pod lupą

- a. Prowadzący informuje rodziców, że aktualną bazę szkół ponadpodstawowych można znaleźć np. na stronach kuratoriów oświaty (przedstawia także inne instytucje, które zamieszczają aktualne wykazy szkół ponadpodstawowych w okolicy). Dla przykładu wyświetla (prezentuje wydrukowany) wykaz lokalnych szkół ponadpodstawowych przygotowany przez wybraną instytucję bądź wcześniej przygotowany przez siebie (wykaz taki powinien zawierać najważniejsze informacje o szkole).
- b. Prowadzący rozdaje rodzicom wydrukowany wykaz wraz z ofertą lokalnych szkół ponadpodstawowych (który wcześniej sam przygotował) lub wykaz stron internetowych instytucji/placówek, które dysponują taką bazą/ofertą bądź rozdaje wcześniej zgromadzone/wydrukowane ulotki szkół ponadpodstawowych.
- c. Prowadzący prosi rodziców o odpowiedź na pytanie: *Kiedy i w jaki sposób można wykorzystać zdobyte podczas spotkania informacje?*

NETOGRAFIA:

Kuratoria oświaty, <https://men.gov.pl/ministerstwo/dla-mediow/kuratoria-oswiaty.html> [dostęp: 15.10.2017].

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Pomagam dziecku określać predyspozycje i formować plany edukacyjno-zawodowe.

CEL OGÓLNY: Rozwijanie umiejętności wspierania dziecka w procesie planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- stosuje pojęcia: zainteresowania, umiejętności, zdolności, plany zawodowe;
- dokonuje analizy potencjału dziecka w ww. obszarach;
- porównuje wyniki analizy potencjału i planów edukacyjno-zawodowych dziecka z jego samooceną i planem na przyszłość.

METODY PRACY:

- praca indywidualna;
- analiza wytworów (twoje – moje);
- autorefleksja;
- dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Moje predyspozycje i plany edukacyjno-zawodowe* – Załącznik 1A (uzupełniony przez każdego ucznia danej klasy);
- *Predyspozycje i plany edukacyjno-zawodowe mojego dziecka* – Załącznik 1B (po 1 egz. dla każdego uczestnika spotkania);
- długopisy lub ołówki dla uczestników.

PRZEWIDYWANY CZAS: 20–25 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

Dla prowadzącego:

Realizacja scenariusza wymaga uprzedniego przeprowadzenia zajęć z uczniami – dziećmi uczestników spotkania/rodziców. Niezbędne będą wytwory autoanalizy ucznia – wypełnione karty pracy (Załącznik 1A. *Moje predyspozycje i plany edukacyjno-zawodowe*).

1. Ja i moje dziecko, czyli co już wiemy

- Doradca zawodowy rozdaje rodzicom arkusze Załącznika 1B *Predyspozycje i plany edukacyjno-zawodowe mojego dziecka*. Prosi rodziców o analizę i opis zainteresowań, zdolności, umiejętności i planów edukacyjno-zawodowych dziecka poprzez wykonanie rysunku lub zapis w arkuszu.
- Następnie doradca zawodowy rozdaje arkusze autoanalizy ucznia (wytwory z zajęć z uczniem – Załącznik 1A *Moje predyspozycje i plany edukacyjno-zawodowe*), wypełnione przez dzieci. Rodzice porównują wykonane prace (swoją i dziecka).
- Doradca zawodowy prosi rodziców o krótkie refleksje na temat zgodności /niezgodności odnotowanych w analizie porównawczej obu materiałów. Pytaniami:
 - Co Państwa zaskoczyło?
 - O czym się dziś dowiedzieliście?
 - Czego nie wiedzieliście?

prowokuje krótką dyskusję, wymianę spostrzeżeń i wniosków między chętnymi do wypowiedzi rodzicami. Wypowiedzi i wnioski można zapisywać na tablicy/flipcharcie.

2. Ja i moje dziecko. Czego nie wiemy, a warto byłoby wiedzieć?

Doradca zawodowy proponuje rodzicom, by ponownie powrócili do analizy kart pracy (własnej i dziecka). Prosi o wyszukanie punktów zgodności oraz istotnych różnic w obu kartach. Punkty świadczące o różnicach między obrazem dziecka a rodzica – proponuje czytelnie zakreślić (np. owalną kreską) i przyjąć za temat dyskusji/dociekań czy korekt – wspólnie z dzieckiem w domu. Doradca zawodowy zachęca rodziców do przedstawienia dziecku ww. wyników, pobudzania jego refleksji i aktywności w głębszym rozpoznawaniu potencjału i rozwijaniu umiejętności planowania.

Jednocześnie zapewnia rodziców, że – w świetle badań nad rolą i miejscem rodziców w procesach planowania i podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych – są oni najbliższymi i najważniejszymi doradcami młodzieży. Warto zatem uwzględnić oczekiwania młodzieży, by w procesie rozpoznawania predyspozycji zawodowych i formowania planów edukacyjno-zawodowych służyć pomocą na miarę potrzeb dziecka.

Dla prowadzącego:

Doradca zawodowy informuje, że karty pracy (dziecka i rodzica) – po wykorzystaniu do wspólnych analiz w domu – uczniowie powinni załączyć do portfolio/teczki ucznia, którą warto prowadzić w szkole/domu.

Doradca zawodowy zachęca ponadto do indywidualnego kontaktu zainteresowanych rodziców z nim, co pomoże umocnić wspierającą pozycję rodzica i poszerzy jego kompetencje doradcze.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Druczak K., *Jak pomóc rozwijać skrzydła? Broszura dla rodziców uczniów gimnazjum*, KOWEŻIU, Warszawa 2013, http://www.koweziu.edu.pl/pliki/WPZ_publicacje/KOWEŻIU_Jak%20pomoc_rozwijac_skrzydla.pdf [dostęp: 09.11.2017].

Edukacyjno-zawodowy niezbędnik dla rodzica gimnazjalisty (praca zbiorowa), Wyd. WUP w Lublinie, Lublin, 2015, <http://wuplublin.praca.gov.pl/documents/165685/1000428/Edukacyjno-zawodowy%20niezb%C4%99d-nik%20dla%20rodzica%20gimnazjalisty/e8f7d741-6446-4cb3-b397-7e15ab7d6e95> [dostęp: 09.11.2017].

Paszkowska-Rogacz A. (red.), *Jak pomóc dziecku w podejmowaniu decyzji dotyczących kariery zawodowej. Poradnik dla rodziców*, publikacja projektu FAMICO, 2015, http://www.famico.eu/images/books/Book%20for%20parents_PL.pdf [dostęp: 09.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1A

Moje predyspozycje i plany edukacyjno-zawodowe

.....
(imię i nazwisko ucznia)

Jakie mam zainteresowania	
Jakie mam umiejętności	
Jakie mam zdolności	
Jakie mam plany edukacyjno-zawodowe	

ZAŁĄCZNIK 1B

Predyspozycje i plany edukacyjno-zawodowe mojego dziecka

(imię i nazwisko)

Jakie moje dziecko ma zainteresowania	
Jakie moje dziecko ma umiejętności	
Jakie moje dziecko ma zdolności	
Jakie moje dziecko ma plany edukacyjno-zawodowe	

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Przewidzieć przyszłość – trendy rynku pracy.

CEL OGÓLNY: Pogłębienie wiedzy rodziców uczniów klas VII–VIII na temat trendów rynku pracy i świadomości potrzeby uczenia się przez całe życie.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- wyjaśnia trendy i zjawiska współcześnie zachodzące na rynku pracy i prognozowane na przyszłość;
- wymienia procesy wpływające na rozwój rynku pracy;
- charakteryzuje umiejętności przyszłości ważne na prognozowanym rynku pracy.

METODY I FORMY PRACY:

- dyskusja kierowana;
- burza mózgów;
- miniwykład.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Zjawiska i trendy na rynku pracy* – Załącznik 1 (dla prowadzącego);
- 2 kartki A3 lub kartki flipchartu;
- 2 zestawy flamastrów;
- komputer z projektorem multimedialnym;
- *Przewidzieć przyszłość – trendy rynku pracy* – prezentacja multimedialna (opcjonalnie).

PRZEWIDYWANY CZAS: 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Mity i fakty o rynku pracy. Dyskusja kierowana

Prowadzący zaprasza rodziców do dyskusji nad następującymi hasłami, które są zapisane na flipcharcie/tablacy (można wykorzystać prezentację multimedialną – slajd 3). Inicjuje dyskusję, pytając: *Czy dane stwierdzenia są faktem, czy mitem na temat rynku pracy?*

- *Nie ma pracy dla humanistów.*
- *Solidne wykształcenie to podstawa sukcesu na rynku pracy.*
- *W pracy liczą się tylko umiejętności zawodowe.*

Odwołuje się do doświadczeń i przekonań rodziców.

2. Rynek pracy. Prezentacja

Prowadzący kontynuuje rozmowę z rodzicami na temat rynku pracy, zadając następujące pytania (można wykorzystać prezentację multimedialną – slajd 4):

- *Czym jest rynek pracy?*
- *Kto jest kupującym na rynku pracy?*
- *Kto jest sprzedającym na rynku pracy?*
- *Co jest walutą na rynku pracy?*

Dla prowadzącego:

W razie problemów z odpowiedziami rodziców lub jako podsumowanie prowadzący wyświetla prezentację multimedialną (slajdy 5-8).

Prowadzący w podsumowaniu wskazuje, że rynek pracy zmienia się i zależy od wielu, zachodzących na nim procesów. Rozumienie tych procesów jest niezbędne dla dobrego funkcjonowania na tym rynku.

3. Procesy, trendy na rynku pracy. Dywanik pomysłów

Prowadzący prosi uczestników o „przeniesienie się w czasie” do roku 2025. Proponuje zebranie sądów i wyobrażeń na temat kierunków transformacji rynku pracy oraz przyszłej roli człowieka na tym rynku. Prezentuje rodzicom następujące pytania (można wykorzystać prezentację multimedialną – slajd 9):

- *Które branże i obszary rynku pracy będą (wg prognoz) rozwijać się najszybciej?*
- *Co wpłynie na rozwój akurat tych branż?*
- *Jak zmieni się miejsce człowieka w świecie pracy?*

Prowadzący krótko podsumowuje pomysły, a następnie przedstawia i wyjaśnia zjawiska oraz trendy zachodzące na rynku pracy.

Na zakończenie prowadzący wskazuje na ważny aspekt – spojrzenie na przyszłość zawodową swoich dzieci. Zadaje rodzicom następujące pytanie: *Jaki wpływ na przyszłość Państwa dzieci mogą mieć te zjawiska i trendy na rynku pracy?*

Dla prowadzącego:

W razie pojawienia się trudności rodziców z udzieleniem odpowiedzi na pytania można zaprezentować rodzicom slajdy 10–13 prezentacji multimedialnej lub wykorzystać Załącznik 1. Prowadzący może też wskazać kilka przykładowych nowych zawodów (prezentacja multimedialna – slajd 14), takich jak np.: aktuariusz, analityk systemów zarządzania (ang. *management analyst*), specjalista baz danych (ang. *data specialist*), opiekun marki (ang. *brand manager*), kierownik ds. zawartości serwisów internetowych (ang. *content manager*) i inne.

4. Współczesny rynek pracy, kompetencje przyszłości, uczenie się przez całe życie. Miniwykład

Dla prowadzącego:

Współczesny rynek pracy dynamicznie zmienia się poprzez rozwój technologii i robotyzację, która może w niektórych zawodach wyprzeć ludzi, więc uczenie się przez całe życie jest niezbędne do utrzymania się na rynku pracy i dynamicznego reagowania na zmiany w nim zachodzące. Studia (edukacja) dają określone podstawy do pracy, ale nie zawsze dają konkretne umiejętności praktyczne. Należy więc podejmować różne formy doskonalenia zawodowego, takie jak: praktyki, wolontariat, staże, specjalistyczne kursy, aby spełnić wymagania pracodawców. Szczególnie jest to istotne w przypadku młodych absolwentów, którzy często nie posiadają doświadczenia zawodowego.

Na zakończenie prowadzący wyświetla prezentację multimedialną (slajd 15), gdzie wskazano kompetencje przyszłości.

5. Podsumowanie

Prowadzący zachęca rodziców do rozmawiania z dziećmi na temat rynku pracy i wspólnego poznawania zjawisk zachodzących na tym rynku. Proponuje korzystanie ze strony <http://doradztwo.ore.edu.pl/>, na której uczniowie i ich rodzice znajdą aktualne informacje dotyczące sytuacji na rynku pracy w macierzystym województwie i kraju.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Rynek pracy, <http://doradztwo.ore.edu.pl/rynek-pracy> [dostęp: 14.11.2017].

Raport „*Future Work Skills 2020*”, Institute for the Future, Kalifornia, Dla Instytutu Badawczego Uniwersytetu w Phoenix, 2011, <http://www.iftf.org/futureworkskills/> [dostęp: 14.11.2017].

Kompetencje przyszłości, <https://kariera.pracuj.pl/porady/poznaj-kompetencje-przyszlosci-ktorych-za-kilka-lat-beda-szukac-pracodawcy/> [dostęp: 14.11.2017].

Wykorzystane darmowe zdjęcia, <https://pixabay.com/pl/> [dostęp: 14.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Zjawiska i trendy na rynku pracy

- **Długowieczność** – liczba osób powyżej 65. roku życia wzrośnie z 73% do 79% do 2025 roku.
- **Automatyzacja** – nowe technologie będą w niektórych sytuacjach zastępować ludzi.
- **Boom obliczeniowy** – każdy element środowiska i każda interakcja generować będą dane, które po przetworzeniu służyć będą optymalizacji i projektowaniu we wszystkich obszarach życia. Nowe możliwości zbierania i analizy danych pozwolą też dostrzec dotąd niedostrzegalne zależności i programować środowisko człowieka.
- **Superfirmy** – ludzie będą pracować w rozproszonych grupach, w różnych krajach. W komunikacji między sobą pomagają nowe technologie, takie jak: wideokonferencje, Internet, maile.
- **Nowe środowiska komunikacji** – nowe media zmieniają nasze myślenie o komunikacji. Tekst pisany ustąpi w Internecie pierwszeństwa m.in. animacjom (np. emotikony, „naklejki”).
- **Globalizacja** – długotrwały trend. Wiele firm wkracza do coraz większej liczby krajów, wprowadzając własne standardy (np. McDonalds). Ludzie muszą współpracować z osobami z innych krajów.

Źródło: Raport „*Future Work Skills 2020*”, Institute for the Future, Kalifornia, Dla Instytutu Badawczego Uniwersytetu w Phoenix, 2011, <http://www.iftf.org/futureworkskills/> [dostęp: 14.11.2017].

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Razem dla przyszłości dzieci – współpraca rodziców i szkoły w podejmowaniu działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów.

CEL OGÓLNY: Budowanie zasad współpracy szkoły z rodzicami w obszarze planowania i podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych przez dzieci.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- określa preferowane formy współpracy rodziców ze szkołą;
- wymienia oczekiwane działania doradztwa zawodowego prowadzonego w szkole;
- wskazuje preferowane tematy zajęć – realizowanych w ramach doradztwa zawodowego w szkole – związanych z planowaniem i podejmowaniem decyzji edukacyjno-zawodowych przez swoje dziecko;
- wspiera dziecko w zakresie planowania kariery edukacyjno-zawodowej.

METODY PRACY:

- skojarzenia;
- dyskusja;
- checklista;
- plakat;
- praca indywidualna;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica, kreda;
- koperty;
- mazaki; przybory do pisania;
- kartki A4, karteczki samoprzylepne;
- flipchart; kartki do flipchartu;
- wydrukowane checklisty;
- *Cytat* – Załącznik 1 (dla prowadzącego);
- *Lista form wsparcia uczniów* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego rodzica);
- *Lista tematów zajęć dla uczniów* – Załącznik 3 (po 1 egz. dla każdego rodzica);
- *Formy wsparcia – lista dla rodziców* – Załącznik 4 (po 1 egz. dla każdego rodzica).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Doradztwo zawodowe to... . Skojarzenia

Prowadzący rozdaje koperty, prosząc, aby rodzice otworzyli je, kiedy prowadzący da znak. Prowadzący rysuje kółko na tablicy/flipcharcie i wpisuje tekst: *Doradztwo zawodowe to...* Dzieli rodziców na 3 zespoły i rozdaje rodzicom karteczki samoprzylepne. Prosi o znalezienie jak największej odpowiedzi, skojarzeń, określeń. Po upływie 5 minut prowadzący prosi uczestników o przyklejenie karteczek na tablicy wokół kółka, odczytuje propozycje i podsumowuje, zwracając uwagę na znaczenie doradztwa zawodowego (można wykorzystać *cytat* – Załącznik 1).

Prowadzący rysuje drugie kółko z tekstem: *Podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych przez uczniów to...* Rodzice w zespołach, na karteczkach samoprzylepnych, zapisują skojarzenia/odpowiedzi. Po upływie 5 minut prowadzący prosi uczestników o przyklejenie karteczek wokół kółka. Odczytuje propozycje i podsumowuje odpowiedzi w kontekście roli rodziców w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych przez ich dzieci.

Dla prowadzącego:

Jeśli wcześniej były prowadzone spotkania z zakresu doradztwa zawodowego dla rodziców, osoba prowadząca nawiązuje do tematów odbytych spotkań, zwłaszcza roli rodzica jako pierwszego doradcy zawodowego. Jeśli nie, podkreśla rolę rodziców w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej swoich dzieci, opierając się na wynikach badania przeprowadzonego w ramach projektu „Pilotaż zewnętrznego wsparcia szkół w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego” realizowanego w województwie warmińsko-mazurskim w 2011/2012 r.¹, w którym wyraźnie zaznaczono ogromny wpływ rodzica na podejmowanie decyzji wyboru szkoły i zawodu przez dzieci.

Wariant

Plakat

Prowadzący zadaje pytanie oraz zapisuje je na tablicy lub flipcharcie: *W jaki sposób chcielibyście Państwo, aby było realizowane/prowadzone doradztwo zawodowe w naszej szkole?*

Prowadzący dzieli grupę na 3 zespoły, rozdaje mazaki, kredki i kartki z flipchartu (opcjonalnie mogą być kartki A4) i prosi o wypisanie:

- Zespół I – *Potrzeb, oczekiwań jakie macie Państwo wobec doradztwa zawodowego w szkole.*
- Zespół II – *Jakie formy, tematy, wydarzenia, według Państwa, powinny pojawić się na zajęciach z doradztwa zawodowego, aby było efektywne?*
- Zespół III – *Jak mogą Państwo włączyć się w organizację doradztwa zawodowego w szkole?*

Informuje, że forma pracy może być dowolna (plakat, lista, wykres, mapa myśli, itp.); wybór formy i pomysł wykonania należy do rodziców. Czas wykonania: 10 minut. Po tym czasie każda z grup przedstawia swoje prace, a pozostałe grupy uzupełniają je. Prowadzący podsumowuje przedstawione informacje.

2. Uważam, że... .Dyskusja

Prowadzący zadaje pytanie: *Jak rodzice mogą wspierać dziecko?*

Prowadzący zapisuje odpowiedzi na tablicy/flipcharcie, wspólnie z rodzicami wyciąga wnioski oraz podaje propozycje odpowiedzi na pytanie: *Jak rodzice mogą wspierać działania szkoły w zakresie doradztwa zawodowego?* – co może stać się przyczynkiem do dalszej dyskusji.

3. Diagnoza potrzeb rodziców. Checklista

Prowadzący prosi o otwarcie kopert i wyciągnięcie list z proponowanymi tematami i formami związanymi z doradztwem zawodowym. Wyjaśnia przebieg zadania i cel przeprowadzonej diagnozy. Może zaznaczyć, jak ważne jest zaangażowanie rodziców w definiowaniu tematów i form prowadzonych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego – checklista będą stanowiły inspirację do pracy rady pedagogicznej nad przygotowaniem zajęć adekwatnych do potrzeb uczniów i rodziców. Prowadzący przekazuje instrukcję wykonania zadania.

Instrukcja wypełniania checklisty: *Proszę o zapoznanie się z listami: pierwsza lista odnosi się do propozycji form wsparcia z zakresu doradztwa zawodowego uczniów. Druga lista odnosi się do propozycji tematów prowadzonych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego przeznaczonych dla uczniów. Trzecia lista dotyczy zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, w których mogą brać udział rodzice.*

Po zapoznaniu i zastanowieniu się, które z tematów i form wsparcia, zdaniem Państwa, okażą się przydatne w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej ucznia, proszę o zaznaczenie 6 wybranych tematów.

4. Ewaluacja

Nauczyciel zbiera wypełnione listy. Podsumowuje spotkanie, zwracając uwagę, że wypełnione listy staną się inspiracją do przeprowadzenia skutecznych i atrakcyjnych dla uczniów zajęć z doradztwa zawodowego. Prowadzący informuje, że po przeliczeniu zaznaczonych wyborów rodzice i uczniowie zostaną powiadomieni

¹ www.koweziu.edu.pl/download.php?plik=raport-z-pilotazu.pdf [dostęp: 25.08. 2017].

przez wychowawców o wybranych tematach i formach prowadzonych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego na spotkaniu z rodzicami i zajęciach wychowawczych, a wybrane tematy, formy i działania zostaną umieszczone na stronie internetowej szkoły lub w dzienniku elektronicznym. Na koniec zajęć zadaje pytania rodzicom:

- *Co było ważne na spotkaniu?*
- *Które propozycje formy współpracy rodziców ze szkołą wydają się najciekawsze?*
- *Co z dzisiejszego spotkania wykorzystają w rozmowie z dzieckiem przy planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej?*

Dla prowadzącego:

Odpowiedzi udzielają tylko chętne osoby.

Dla prowadzącego:

Gdy na spotkaniu będzie niska frekwencja, checklisty można przekazać rodzicom za pośrednictwem uczniów z prośbą o ich wypełnienie w domu i zwrócenie ich do wychowawcy/doradcy zawodowego. Czyste formularze checklist można powiesić na stronie internetowej szkoły do pobrania przez rodzica i wypełnienia w domu lub zamieścić je w elektronicznym dzienniku.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

www.koweziu.edu.pl/download.php?plik=raport-z-pilotazu.pdf [dostęp: 25.08. 2017].

Analiza FOR nr 9/2013, <https://for.org.pl/pl/d/61be78518f5f23f0bbdd6669283b2167> [dostęp: 25.08.2017].

Rosalska M., *Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego. Przewodnik dla nauczyciel i doradcy*, KOWEZiU, Warszawa 2012.

ZAŁĄCZNIK 1

Cytat

Skutecznie prowadzone zajęcia z doradztwa zawodowego motywują do nauki i mogą zapobiec nieprzemyślanym decyzjom dotyczącym dalszej ścieżki edukacji i kariery, co ma znaczenie przy dzisiejszym wysokim bezrobociu wśród ludzi młodych. W Wielkiej Brytanii potencjalne straty dla gospodarki spowodowane nieprzemyślanymi wyborami edukacji i zawodu zostały oszacowane na 200 milionów funtów rocznie.²

² Analiza FOR nr 9/2013, <https://for.org.pl/pl/d/61be78518f5f23f0bbdd6669283b2167> [25.08.2017].

ZAŁĄCZNIK 2

Lista form wsparcia uczniów

Jakimi formami wsparcia kariery edukacyjno-zawodowej dla dzieci jesteście Państwo zainteresowani?

Instrukcja

Poniżej znajduje się lista form wsparcia, które mają pomóc uczniom w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej. Proszę zastanowić się, które, według Pani/Pana, staną się przydatne w planowaniu kariery. Proszę o zakreślenie 6 wybranych propozycji, które, według Państwa, są najefektywniejsze.

1. Indywidualne spotkania z doradcą zawodowym.
2. Koła rozwoju talentów.
3. Wycieczki do zakładów pracy.
4. Wycieczki na dni otwarte uczelni wyższych.
5. Wycieczki do szkół ponadpodstawowych.
6. Spotkania z absolwentami.
7. Spotkania z ludźmi sukcesu.
8. Spotkania z przedstawicielami innych szkół.
9. Spotkania z przedstawicielami konkretnych zawodów.
10. Spotkania z przedstawicielami Ochotniczych Hufców Pracy i urzędów pracy.
11. Udział w targach edukacyjnych.
12. Inne: jakie?

ZAŁĄCZNIK 3

Lista tematów zajęć dla uczniów

Jakie tematy, wg Państwa, powinny być poruszone w trakcie zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego z uczniami?

Instrukcja

Poniżej znajduje się lista tematów, które mają pomóc uczniom w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej. Proszę zastanowić się, które, według Pani/Pana, są ważne w procesie planowania kariery. Proszę o zakreślenie 6 wybranych propozycji.

1. Mocne i słabe strony ucznia w kontekście wyboru szkoły i zawodu.
2. Zasoby indywidualne: zainteresowania, umiejętności, cechy, wartości.
3. Określanie celów i planowanie indywidualnej drogi edukacyjno-zawodowej.
4. Szkoły ponadpodstawowe oraz kształcenie poza systemem szkolnym.
5. Zasady rekrutacji do szkół ponadpodstawowych.
6. Świat zawodów.
7. Umiejętność komunikowania się.
8. Asertywność.
9. Zarządzanie i dobra organizacja czasu.
10. Poznanie lokalnego rynku pracy.
11. Poznanie predyspozycji osobistych i zawodowych.
12. Konfrontowanie oceny swego stanu zdrowia z wymaganiami wybranego zawodu.
13. Zapoznanie uczniów i rodziców ze strukturą szkolnictwa oraz kryteriami naboru do szkół ponadpodstawowych.
14. Zjawiska zachodzące na współczesnym rynku pracy.
15. Zawody deficytowe, nadwyżkowe.
16. Radzenie sobie ze stresem.
17. Budowanie pewności siebie.
18. Jak efektywnie się uczyć?
19. Inne – jakie?

ZAŁĄCZNIK 4

Formy wsparcia – lista dla rodziców

W jaki sposób chcecie Państwo wesprzeć swoje dzieci w procesie planowania kariery?

Instrukcja

Poniżej znajduje się lista form wsparcia z udziałem rodziców, które pomogą uczniom w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej.

Proszę o zakreślenie 6 wybranych propozycji, w których chcecie Państwo wziąć udział.

1. Udział rodziców w wycieczkach zawodoznawczych.
2. Udział rodziców w spotkaniach z przedstawicielami konkretnych zawodów.
3. Udział rodziców w spotkaniach z przedstawicielami OHP i UP.
4. Udział rodziców w targach edukacyjnych.
5. Udział w warsztatach zawodoznawczych dla rodziców.
6. Udział w wycieczkach do szkół ponadpodstawowych.
7. Udział w spotkaniach indywidualnych z doradcą zawodowym.
8. Udział w spotkaniach z doradcą zawodowym wspólnie z dzieckiem.
9. Udział w spotkaniu z uczniami jako przedstawiciel zawodu.
10. Udział w warsztatach dotyczących rozpoznawaniu predyspozycji swoich dzieci.
11. Udział w warsztatach dotyczących wyboru szkoły i form kształcenia.
12. Udział w warsztatach dotyczących rozwijania zainteresowań swoich dzieci.
13. Udział w warsztatach dotyczących rozwijania umiejętności społecznych rodziców i uczniów.
14. Udział w warsztatach dotyczących rynku pracy w Polsce i za granicą.
15. Inne: jakie?

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

rekomendowany do realizacji dla rodziców uczniów klas VIII

TEMAT: Rekrutacja do szkół ponadpodstawowych – krok po kroku.

CEL OGÓLNY: Poznanie zasad rekrutacji do szkół ponadgimnazjalnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- wymienia etapy i kryteria rekrutacji;
- rozpoznaje mocne i słabe strony dziecka w kontekście rekrutacji;
- identyfikuje możliwe obszary wsparcia ze strony rodzica w wyborach dziecka i procedurach rekrutacyjnych.

METODY PRACY:

- miniwykład;
- praca indywidualna;
- giełda pomysłów.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *O rekrutacji* – Załącznik 1 (1 egz. dla prowadzącego; opcjonalnie w formie ulotki dla każdego rodzica);
- *Plan wsparcia* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego rodzica);
- karty wypracowane przez uczniów w trakcie zajęć: *Jak wybrać szkołę – rekrutacja do szkół:*
 - *Koło możliwości,*
 - *Moje oczekiwania wobec szkoły,*
 - *Moje możliwości.*

PRZEWIDYWANY CZAS: 35 minut.

Dla prowadzącego:

Rekomendujemy przeprowadzenie tego scenariusza po realizacji zajęć z uczniami *Jak wybrać szkołę*.

PROPONOWANE SYTUACJE:

1. O krok bliżej do nowej szkoły

Doradca zawodowy informuje rodziców o celu spotkania. Wspomina, że dzieci w szkole podstawowej stoją przed trudnym wyborem dalszej ścieżki edukacyjnej. Jest to też trudny etap dla rodziców. Aby dziecko do-
stało się do wybranej szkoły, należy przejść przez narzucony procedurą naboru proces rekrutacyjny.

2. O rekrutacji do szkół słów kilka. Miniwykład

Doradca wskazuje, na co zwracać uwagę przy wyborze szkoły/rekrutacji. Podaje także informacje nt.:

- terminów rekrutacji;
- dokumentów, które należy złożyć, m.in. świadectwo ukończenia szkoły podstawowej, zaświadczenie o szczegółowych wynikach egzaminu ósmoklasisty, zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia praktycznej nauki zawodu;
- sposobach rekrutacji (drogą internetową i tradycyjną).

Ponadto informuje, że w przypadku większej liczby kandydatów niż miejsc w szkole (a tak zwykle jest z uwagi na możliwość aplikowania do 3 szkół) w trakcie rekrutacji brane są pod uwagę:

- wyniki egzaminu ósmoklasisty;
- oceny na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej z: języka polskiego i matematyki oraz z dwóch obowiązkowych zajęć edukacyjnych (ustalonych przez dyrektora szkoły ponadpodstawowej jako istotnych dla rekrutacji);

- świadectwo ukończenia szkoły z wyróżnieniem;
- szczególne osiągnięcia wymienione na świadectwie, np. uzyskane wysokie miejsca w konkursach wiedzy, artystycznych i sportowych, aktywność społeczna (wolontariat).

Dla prowadzącego:

Wsparciem może być Załącznik 1.

3. Kryteria rekrutacyjne

Doradca pokazuje rodzicom karty pracy (*Koła możliwości* i inne), wypracowane przez ich dzieci na zajęciach z doradcą zawodowym. Następnie wspólnie wszyscy zastanawiają się, jakie działania można podjąć, aby wesprzeć dziecko w wyborze szkoły. Prowadzący zapisuje pomysły na tablicy.

4. Plan wsparcia. Praca indywidualna

Doradca rozdaje rodzicom Załącznik 2 (*Plan wsparcia*) i korzystając z propozycji wypracowanych w poprzedniej sytuacji, uzupełniają *Plan wsparcia*. W razie potrzeby prowadzący podpowiada dodatkowe działania.

Dla prowadzącego:

Karty pracy uczniów, przedłożone rodzicom na spotkaniu, prowadzący zbiera, by ponownie znalazły się w posiadaniu uczniów (rekomendujemy, by zostały włączone do portfolio ucznia).

5. Podsumowanie

Doradca zawodowy podsumowując zajęcia, wspomina, że na stronie internetowej każdej szkoły ponadpodstawowej czy kuratorium oświaty, pod koniec lutego danego roku, powinny znaleźć się szczegółowe informacje związane z rekrutacją. Zapewnia rodziców o wsparciu – w okresie rekrutacji – dla ucznia/rodzica ze strony wychowawcy czy osoby pełniącej funkcję doradcy zawodowego, zwłaszcza gdy chodzi o nabór elektroniczny. Nadmienia, że uczniowie – o specjalnych potrzebach edukacyjnych wraz z rodzicami, którzy będą składali dokumenty do szkół i na kierunki kształcenia w innym trybie naboru do szkół prowadzących kształcenie integracyjne i specjalne – zostaną objęci indywidualną pomocą psychologiczno-pedagogiczną i doradczą oraz szczególnym wsparciem w okresie rekrutacyjnym.

Dla prowadzącego:

Doradca może – o ile jest taka potrzeba i możliwości szkoły – wydrukować i rozdać rodzicom na zakończenie spotkania kopie Załącznika 1 (*O rekrutacji*); rekomendujemy sformatowanie materiału do postaci ulotki wielkości połowy kartki papieru.

ZAŁĄCZNIK 1

O rekrutacji

Zanim młody człowiek dokona wyboru szkoły, dobrze, aby zapoznał się dokładnie z ofertą wszystkich szkół i oddziałów. Wskazane jest, aby uczeń zwiedził szkoły (w ramach dni otwartych), którymi jest zainteresowany, sprawdził: jaka panuje tam atmosfera, jakie są warunki do nauki i rozwijania jego zainteresowań. Każda szkoła ma swoją stronę internetową – należy ją przeglądnąć. Uczeń może wybrać maksymalnie 3 szkoły. Najlepiej, aby wybrać więcej niż jedną klasę (oddział) w wybranej szkole – w przypadku posiadania niewystarczającej liczby punktów, będzie szansa na dostanie się do innego oddziału w tej samej szkole.

Jeśli uczeń wybrał oddział dwujęzyczny, w tym oddział międzynarodowy, należy pamiętać, by sprawdzić w szkole, która prowadzi nabór do tego oddziału – termin testu kompetencji z języka obcego, natomiast jeśli uczeń wybrał oddział sportowy/mistrzostwa sportowego – sprawdza w szkole, która prowadzi nabór – zasady przyjęcia do tego oddziału (np. termin prób sprawności fizycznej).

Podanie do szkoły należy wypełnić oraz podpisać własnoręcznie (nabór metodą tradycyjną) – robi to zarówno uczeń, jak i jeden z rodziców. Natomiast podanie z systemu elektronicznego trzeba wydrukować, a także złożyć podpis przez ucznia i rodzica (opiekuna prawnego). Rekrutacja do szkół prowadzona jest na wniosek rodzica, w związku z tym szkoła nie może przyjąć wniosku, którego rodzic nie podpisał. Podanie należy zanieść do szkoły pierwszego wyboru (jeśli obowiązuje nabór elektroniczny) lub do wybranych szkół (jeśli prowadzą nabór metodą tradycyjną) i czekać na wyniki rekrutacji.

W terminie od ... do ... czerwca (corocznie ustala je kurator oświaty) do szkoły pierwszego wyboru/wybranych szkół należy zanieść kopie następujących dokumentów: świadectwo ukończenia gimnazjum, zaświadczenie o wynikach egzaminu gimnazjalnego (ew. zaświadczenie kuratora oświaty o uzyskaniu tytułu laureata lub finalisty).

Oryginały dokumentów znosi się do szkoły, w której uczeń znalazł się na liście przyjętych kandydatów. Potwierdza tym wolę uczęszczania do tej szkoły.

Jeśli uczeń nie zostanie przyjęty do wybranej szkoły, ma możliwość złożenia do komisji rekrutacyjnej odwołania od rozstrzygnięcia w terminie 7 dni od wywieszenia wyników rekrutacji. Jeżeli po przeprowadzeniu postępowania rekrutacyjnego dana szkoła dysponuje wolnymi miejscami, można aplikować do tej szkoły w trybie uzupełniającym.

Ważne! Wnioski złożone po wskazanych terminach i niekompletne, nie będą brać udziału w rekrutacji. Jeżeli ktoś zapomni albo nie zdąży złożyć wniosku w terminie, zostanie mu jedynie rekrutacja uzupełniająca w szkole, która będzie miała wolne miejsca. Dokładny termin ogłoszenia listy przyjętych kandydatów zostanie umieszczony na portalu elektronicznej rekrutacji i na stronach wszystkich szkół biorących udział w rekrutacji.

ZAŁĄCZNIK 2**Plan wsparcia**

Cel dziecka /Nazwy wybranych szkół:			
Data	Działania	W czym to działanie pomoże dziecku?	Gdzie szukać informacji? Kto może mi pomóc?

SCENARIUSZ SPOTKAŃ Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Rodzic jako doradca.

CEL OGÓLNY: Pogłębienie wiedzy uczestnika na temat jego roli w procesie podejmowania przez dzieci decyzji edukacyjno-zawodowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- wymienia korzyści wynikające z udzielanego przez siebie wsparcia w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej dzieci;
- wskazuje działania wspierające planowanie kariery edukacyjno-zawodowej swojego dziecka;
- uzasadnia potrzebę wsparcia dziecka w procesie planowania drogi edukacyjno-zawodowej.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- praca w grupach;
- dywanik pomysłów;
- prezentacja multimedialna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- komputer;
- projektor multimedialny;
- tablica;
- arkusze papieru flipchart – minimum 4 sztuki;
- pisaki;
- film;
- *Rodzic jako doradca* – prezentacja multimedialna.

PRZEWIDYWANY CZAS: 40 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Wspierajmy, bo warto. Dyskusja

- a. Prowadzący rozpoczyna dyskusję na temat roli rodziców we wspieraniu dziecka w planowaniu dalszej drogi edukacyjno-zawodowej.

Pytania pomocnicze do dyskusji (można wykorzystać slajd 3):

- *Jakie są korzyści z udzielanego przez rodzica wsparcia dziecka w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*
- *Jakie znacie Państwo sposoby wspierania dziecka w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*
- *Co może pomóc, a co utrudnić rodzicowi wspieranie dziecka w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*
- *Kto może pomóc rodzicowi w procesie wspierania dziecka w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*

- b. Prowadzący w trakcie dyskusji zapisuje na tablicy zaproponowane sposoby wspierania dziecka, które mogą wykorzystać rodzice. W celu uzupełnienia informacji, może wyświetlić slajd 4 zawierający informacje o instytucjach wspierających dzieci i rodziców w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej.

Wariant

Można go wykorzystać, gdy w spotkaniu uczestniczy większa grupa rodziców.

- a. Wychowawca dzieli rodziców na cztery grupy. Rozdaje pisaki i po jednym arkuszu papieru flipchart na grupę. Każda grupa przygotowuje odpowiedzi na jedno pytanie (pytania można wyświetlić, wykorzystując slajd 3).

- Grupa I – *Jakie są korzyści z udzielanego przez rodzica wsparcia dziecka w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*
 - Grupa II – *Jakie znacie Państwo sposoby wspierania dziecka w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*
 - Grupa III – *Co może pomóc, a co utrudnić rodzicowi wspieranie dziecka w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*
 - Grupa IV – *Kto może pomóc rodzicowi w procesie wspierania dziecka w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej?*
- b. Po przedstawieniu wyników pracy grupowej przez przedstawicieli grup, prowadzący omawia wyniki i podsumowując, podkreśla znaczenie wpływu rodziców na dziecko w procesie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych.
- Dla wzmocnienia przekazanej informacji nauczyciel prezentuje slajdy 5, 6, 7, 8 zawierające informacje dotyczące znaczenia wpływu rodziców, znajdujące się w Raporcie: *Stan i rola doradztwa zawodowego w wybranych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego*.

2. Dlaczego jesteśmy ważni? Dywanik pomysłów

- a. Prowadzący formułuje problem: *Na czym polega wyjątkowość roli rodziców w procesie planowania drogi edukacyjno-zawodowej?* Prosi rodziców o przedstawienie argumentów przemawiających za ich wyjątkowym znaczeniem w procesie planowania drogi edukacyjno-zawodowej przez dzieci.
- b. Prowadzący podkreśla, że informacje od rodziców na temat zaobserwowanych możliwości dzieci mogą być wykorzystane przy wyborze kierunku kształcenia czy wyborze zawodu, np. podczas rozmowy z wychowawcą czy doradcą zawodowym.

3. Co możemy zrobić, aby pomóc dziecku w planowaniu drogi zawodowej, a czego powinniśmy unikać? Dyskusja

- a. Na wstępie tej sytuacji prowadzący prezentuje rodzicom film *Będzie...Będę...*, <https://www.youtube.com/watch?v=rQk6ulBTfEE>.
Następnie zadaje pytania:
 - *Jak możemy pomóc dziecku w planowaniu drogi edukacyjno-zawodowej?*
 - *Czego powinniśmy unikać, pomagając dziecku w planowaniu drogi edukacyjno-zawodowej?*
- b. W podsumowaniu dyskusji prowadzący porządkuje wypowiedzi rodziców, zapisując je na tablicy. Podkreśla najistotniejsze elementy doradczej roli rodziców.
W podsumowaniu dyskusji prowadzący może wyświetlić kolejne slajdy prezentacji: od 9 do 12.
Zachęca do przestudiowania II rozdziału broszury dla rodziców *Pomagam mojemu dziecku wybrać zawód i szkołę ponadgimnazjalną* (s. 16).

NETOGRAFIA:

Raport końcowy z realizacji badania: *Stan i rola doradztwa zawodowego w wybranych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego*, s. 124, <http://www.koweziu.edu.pl/item/391> [dostęp: 14.11.2017].

Film *Będzie...Będę...* (30 sekund), <https://www.youtube.com/watch?v=rQk6ulBTfEE> [dostęp: 14.11.2017].

Broszura dla rodziców. *Pomagam mojemu dziecku wybrać zawód i szkołę ponadgimnazjalną; Rozdział II. Planowanie i podejmowanie decyzji*, <https://wyszukiwarka.efs.men.gov.pl/product/pomagam-mojemu-dziecku-wybrac-zawod-i-szkole-ponadgimnazjalna-broszura-dla-rodzicow> [dostęp: 14.11.2017].

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI UCZNIÓW KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Wiedza o zawodach a kariera zawodowa mojego dziecka.

CEL OGÓLNY: Pogłębianie wiedzy o świecie zawodów.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- posługuje się pojęciami: zawód, kwalifikacje zawodowe;
- rozpoznaje obszary kształcenia, do których przypisane są zawody;
- wymienia, jakie informacje o zawodach należy zebrać przed podjęciem decyzji o dalszej ścieżce kształcenia;
- wskazuje, gdzie szukać informacji o zawodach;
- uzasadnia znaczenie wiedzy o zawodach w procesie planowania kariery edukacyjno-zawodowej.

METODY PRACY:

- dyskusja kierowana;
- miniwykład;
- giełda pomysłów;
- autorefleksja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- projektor multimedialny;
- komputer;
- *Wiedza o zawodach a kariera zawodowa mojego dziecka* – prezentacja multimedialna;
- *Kwalifikacje zawodowe i obszary kształcenia w zawodach* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego uczestnika);
- *Strony internetowe dotyczące informacji o zawodach* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdego uczestnika);
- Internet (opcjonalnie).

PRZEWIDYWANY CZAS: 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

1. Zawód na powitanie

Prowadzący informuje rodziców, że przedmiotem spotkania będzie poznanie świata zawodów w kontekście planowania kariery edukacyjno-zawodowej ich dzieci. Wyjaśnia sytuację, w której wielu młodych ludzi podejmuje wybory zawodowe bez znajomości specyfiki zawodu oraz rynku pracy. Zadaje pytanie: *Z jakimi określeniami kojarzy się Państwu słowo zawód?*

Dla prowadzącego:

Można wykorzystać definicję: „Zawód – zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kompetencji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów”.¹

2. Czym są kwalifikacje zawodowe?

Prowadzący rozdaje uczestnikom kartę z przykładami kwalifikacji w kilku zawodach (Załącznik 1). Tłumaczy, że uczniowie szkół zawodowych będą zdobywać kwalifikacje zawodowe. Prosi uczestników o zapoznanie się z terminem i przeczytanie informacji o zawodach i kwalifikacjach, nie analizując tabeli, ponieważ o niej będzie za chwilę. Następnie zadaje pytanie: *Jaką regułę można zauważyć po przeczytaniu nazw kwalifikacji w zawodach w punktach 1 i 2? A jaką regułę, jeśli chodzi o liczbę kwalifikacji?* Prowadzący zwraca uwagę,

¹ Porównaj z: *Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego* (Załącznik 2 do Przykładowego programu doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej, ORE, Warszawa 2017).

że są zawody, w których kwalifikacji nie można uzupełnić w BS II st., aby być technikiem, np. monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie nie może kontynuować nauki w BS II st., aby być technikiem budownictwa. Prowadzący podkreśla konieczność sprawdzenia tej informacji w procesie planowania kariery zawodowej.

3. Obszary kształcenia i ich symbole

Prowadzący informuje, że poszczególne zawody, ujęte w klasyfikacji szkolnictwa zawodowego, przypisane są do odpowiednich obszarów kształcenia, a uczniowie będą wybierać spośród tych zawodów. Prosi, aby korzystając z karty, którą otrzymali (Załącznik 1), dopasowali nazwę obszaru do symbolu, który jest przy nazwie kwalifikacji. Zwraca także uwagę na nazwy obszarów, które wskazują na potrzebne zainteresowania/umiejętności/wiedzę. Wyjaśnia, że symbole obszarów kształcenia znajdują się m.in. przy kwalifikacjach zawodowych w podstawach programowych i często są niezrozumiałe dla odbiorców.

4. Co warto wiedzieć o zawodzie?

Prowadzący prosi uczestników o podanie pomysłów na informacje, zagadnienia, które warto poznać, zanim zdecyduje się o wyborze zawodu.

Dla prowadzącego:

Warto wskazać m.in.: zadania i czynności zawodowe, środowisko pracy, wymagane cechy osobowości, ścieżkę edukacji do zawodu, możliwości awansu w zawodzie, przeciwwskazania zdrowotne do wykonywania zawodu itd. W przypadku braku wskazań przez rodziców można zapytać m.in.: *A co Państwo myślą o zasięgnięciu informacji np. o zadaniach i czynnościach zawodowych?*

5. Przydatne strony dotyczące informacji o zawodach

Prowadzący zapoznaje uczestników ze stronami internetowymi, na których znajdują się informacje o zawodach, wręcza uczestnikom karty z zapisem tych stron (Załącznik 2). Zachęca także do oglądania filmów zawodoznawczych, szczególnie z dziećmi.

Dla prowadzącego:

W przypadku możliwości podłączenia do Internetu wskazane, aby slajdy 12–20 w prezentacji ukryć, ponieważ stanowią zrzuty ekranu wskazanych stron. Warto też zwrócić uwagę, że są dwie klasyfikacje zawodów: szkolna (MEN) i klasyfikacja Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

6. Autorefleksja na zakończenie

Prowadzący prosi uczestników, aby na zakończenie odpowiedzieli sobie na pytanie: *Dlaczego warto mieć wiedzę o zawodach w procesie planowania kariery zawodowej?* Prosi, aby zadać takie pytanie także swoim dzieciom w domu. Zaprasza na spotkania indywidualne w przypadku chęci zasięgnięcia większej ilości informacji o zawodach.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, <http://dziennikustaw.gov.pl/du/2017/622/1> [dostęp: 25.10.2017].

Strona ORE dotycząca doradztwa z wyszukiwarką zawodów i ich opisem, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybie-ram-zawod/> [dostęp: 25.10.2017].

Strona Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z wyszukiwarką zawodów i ich opisem, <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow> [dostęp: 25.10.2017].

Strona z filmami o zawodach, http://www.perspektywy3d.pl/galeria_zawodow.html [dostęp: 25.10.2017].

Strona ORE dotycząca podstaw programowych kształcenia w zawodach, <https://www.ore.edu.pl/ksza%C5%82cenie-zawodowe-i-ustawiczne/7485-podstawy-programowe> [dostęp: 25.10.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Kwalifikacje zawodowe i obszary kształcenia w zawodach

Kwalifikacja – zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący.

Przykłady kwalifikacji w różnych zawodach:

1. nazwa zawodu: **Sprzedawca**

kwalifikacja: AU. 20. Prowadzenie sprzedaży

2. nazwa zawodu: **Technik handlowiec**

kwalifikacja: AU. 20. Prowadzenie sprzedaży

kwalifikacja: AU. 25. Prowadzenie działalności handlowej

1. nazwa zawodu: **Elektryk**

kwalifikacja: EE. 05. Montaż, uruchamianie i konserwacja instalacji, maszyn i urządzeń elektrycznych

2. nazwa zawodu: **Technik elektryk**

kwalifikacja: EE. 05. Montaż, uruchamianie i konserwacja instalacji, maszyn i urządzeń elektrycznych

kwalifikacja: EE. 26. Eksploatacja maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych

1. nazwa zawodu: **Kucharz**

kwalifikacja: TG. 07. Sporządzanie potraw i napojów

2. nazwa zawodu: **Technik żywienia i usług gastronomicznych**

kwalifikacja: TG. 07. Sporządzanie potraw i napojów

kwalifikacja: TG. 16. Organizacja żywienia i usług gastronomicznych

Nazwa obszaru	Symbol obszaru
administracyjno-usługowy	AU
budowlany	BD
elektryczno-elektroniczny	EE
mechaniczny i górniczo-hutniczy	MG
rolniczo-leśny z ochroną środowiska	RL
turystyczno-gastronomiczny	TG
medyczno-społeczny	MS
artystyczny	ST

ZAŁĄCZNIK 2

Strony internetowe dotyczące informacji o zawodach

<http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/>

<http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>

http://www.perspektywy3d.pl/galeria_zawodow.html

<https://www.ore.edu.pl/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne/7485-podstawy-programowe>

Proponowane scenariusze spotkań rady pedagogicznej

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

SCENARIUSZ SPOTKANIA ZESPOŁU NAUCZYCIELI KLAS VII–VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Bądź twórcą własnej kariery – aktywny udział szkoły w Ogólnopolskim Tygodniu Kariery (OTK).

CEL OGÓLNY: Inspirowanie i promowanie ogólnopolskich, regionalnych i lokalnych inicjatyw doradców zawodowych na rzecz wspierania, planowania i wyboru ścieżki kształcenia.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- opisuje, czym jest OTK w danym roku szkolnym;
- identyfikuje osoby i instytucje angażujące się w realizację działań na rzecz wspomagania kariery młodzieży w ramach OTK;
- podaje sposoby wzbogacenia działań z zakresu doradztwa zawodowego w szkole podstawowej o inicjatywy lokalne, regionalne i ogólnopolskie;
- podaje przykłady inspirowania uczniów, nauczycieli i rodziców do współpracy pomiędzy instytucjami i osobami.

METODY I FORMY PRACY:

- wykład wprowadzający;
- dyskusja;
- burza mózgów;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica/flipchart;
- *Wprowadzenie (OTK)* – Załącznik 1 (1 arkusz dla prowadzącego);
- *Kontur mapy Polski* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdej grupy);
- *Instytucje* – Załącznik 3 (paski do pocięcia – liczba uzależniona od liczby grup);
- pisaki/markery.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. OTK w pigułce

Prowadzący wprowadza w tematykę spotkania, np. korzystając z Załącznika 1 *Wprowadzenie (OTK)*.

2. Instytucje angażujące się w działania OTK

Wariant I

Prowadzący rozkłada na podłodze lub stole trzy mapy konturowe: kraju (Załącznik 2), województwa i powiatu, w którym znajduje się szkoła podstawowa. Uczestnicy losują po 1–2 karteczki (Załącznik 3 *Instytucje*) z nazwami instytucji, które w ramach OTK angażują się w działania i organizują wydarzenia na rzecz wspierania, planowania i wyboru ścieżki kształcenia przez uczniów. Zadaniem uczestników jest umiejscowienie karteczki na odpowiedniej mapie. Uczestnicy wspólnie zastanawiają się, jakie jeszcze znają instytucje, które aktywnie i z pasją włączają się w realizację wspólnych działań w ramach OTK, a które nie zostały wymienione. Uczestnicy uzupełniają mapy o nazwy instytucji.

Dla prowadzącego:

Przy większej liczbie osób wskazany jest podział na grupy. Prowadzący samodzielnie przygotowuje kontur mapy danego województwa i powiatu, gdzie znajduje się szkoła podstawowa.

Wariant II

Uczestnicy losują po 1 karteczce (Załącznik 3 *Instytucje*) ze skrótem instytucji, która w ramach OTK angażuje się w działania i organizuje wydarzenia na rzecz wspierania, planowania i wyboru ścieżki kształcenia przez młodzież. Zadaniem uczestników jest rozszyfrowanie skrótu danej instytucji, podanie pełnej nazwy, przybliżenie jej zakresu działania i określenie charakteru. Można wykorzystać Internet do wyszukania informacji o działalności konkretnej instytucji.

Uczestnicy prezentują rozwiązania na forum, a następnie wspólnie zastanawiają się, jakie jeszcze inne instytucje, które nie zostały wymienione, są im znane z podejmowania podobnych działań i zapisują je na flipcharcie.

Dla prowadzącego:

Gdy uczestników spotkania jest większa liczba, mogą wykonać to zadanie w parach bądź trójkach.

3. Aktywny udział szkoły w OTK. Burza mózgów

Cały zespół generuje pomysły w odpowiedzi na pytania: *Jak nasza szkoła może promować idee doradztwa zawodowego w ramach OTK? Jak aktywnie uczestniczyć w tym wydarzeniu?* Zapisywane są wszystkie pomysły, a następnie dzielone na te, które szkoła może sama organizować w ramach OTK oraz te, w których może uczestniczyć w ramach współpracy z instytucjami.

Dla prowadzącego:

Ważną kwestią jest wskazanie osób odpowiedzialnych za realizację OTK w szkole/placówce oraz wskazanie konkretnych realizowanych działań w ramach OTK.

4. Moja rola w OTK

Autorefleksja każdego uczestnika – rundka podsumowująca, której celem jest zebranie propozycji włączenia się każdego z nauczycieli w działania związane z OTK.

Można powołać zespół, który będzie koordynował udział szkoły w OTK.

NETOGRAFIA:

Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych RP, <http://www.sdsiz.com.pl/> [dostęp: 12.11.2017].

Ogólnopolski Tygodzień Kariery (OTK), <http://otk.sdsiz.com.pl/> [dostęp: 12.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Wprowadzenie (OTK)

Ogólnopolski Tydzień Kariery, czyli OTK, to coroczne działanie inicjowane przez Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej, mające na celu inspirowanie ogólnopolskich i lokalnych inicjatyw, działań na rzecz rozwoju poradnictwa zawodowego – wspierania edukacji, zawodu, pracy i kariery. Adresatami i docelowymi odbiorcami OTK są wszyscy potrzebujący profesjonalnego wsparcia w planowaniu dalszej edukacji, pracy, poszukujący swojej drogi zawodowej, kariery. Dlatego inicjatywa ta kierowana jest zarówno do przedszkolaków, zainteresowanych uczniów, studentów, jak i osób dorosłych. Ideą przewodnią koncepcji Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery jest pomoc każdemu, w każdym momencie jego życia, zgodnie z założeniami całościowego poradnictwa kariery i zasadą uczenia się przez całe życie. Celem jest, aby usługi orientacji zawodowej i poradnictwa – m.in. dzięki OTK – wkroczyły jako trwałe element do przedszkoli, szkół, instytucji rynku pracy oraz np. do uniwersytetów trzeciego wieku. W ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery podejmowanych jest szereg działań związanych z popularyzowaniem poradnictwa zawodowego i idei świadomego planowania kariery edukacyjnej i zawodowej. OTK jest po to, żeby pokazać, jak bardzo ważne i potrzebne, każdemu z nas, jest nowoczesne poradnictwo zawodowe. Ile różnorodnych działań podejmują doradcy zawodowi w każdym obszarze instytucjonalnym i pozainstytucjonalnym, aktywnie i z pasją włączają się w realizację wspólnych działań.

ZAŁĄCZNIK 2

Kontur mapy Polski

ZAŁĄCZNIK 3**Instytucje**

Lp.	NAZWA INSTYTUCJI	SKRÓT
1.	powiatowy urząd pracy	PUP
2.	Ochotnicze Hufce Pracy	OHP
3.	szkolny ośrodek kariery	SZOK
4.	centrum informacji i planowania kariery zawodowej	CIiPKZ
5.	zakłady doskonalenia zawodowego	ZDZ
6.	wojewódzki urząd pracy	WUP
7.	samorząd uczniowski	SU
8.	agencje zatrudnienia	AZ
9.	Stowarzyszenie Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej	SDSiZ RP
10.	Związek Rzemiosła Polskiego	ZRP
11.	poradnia psychologiczno-pedagogiczna	PPP
12.	Publiczne Służby Zatrudnienia	PSZ
13.	organizacje pozarządowe	NGO
14.	biura karier	BK

SCENARIUSZ SPOTKANIA RADY PEDAGOGICZNEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Dostępne zasoby z zakresu doradztwa zawodowego.

CEL OGÓLNY: Wskazanie zasobów z zakresu doradztwa zawodowego dostępnych szkole.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- identyfikuje osoby i instytucje wspierające szkołę w zakresie doradztwa zawodowego;
- podaje przykładowe zasoby z zakresu doradztwa zawodowego, które może wykorzystać osoba wspierająca ucznia w wyborach edukacyjnych i zawodowych;
- charakteryzuje zasoby szkolne (wewnętrzne) i pozaszkolne (zewnętrzne) z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego;
- wskazuje działania, w których może wykorzystać dostępne zasoby.

METODY PRACY:

- dywanik pomysłów;
- praca w grupach;
- dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Lista przykładowych zasobów dla prowadzącego* – Załącznik 1;
- *Działania doradcze* – Załącznik 2 (dla prowadzącego);
- masa mocująca;
- tablica lub flipchart;
- arkusze z flipcharta – minimum 6 arkuszy:
 - 3 arkusze: po jednym – z napisem: *Kto? Jacy sojusznicy? Co?*;
 - minimum 1 czysty arkusz na grupę;
- markery – minimum 4 markery.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Zasoby ludzkie, zasoby materialne

- a. Na początku spotkania prowadzący pokazuje trzy arkusze papieru. Pierwszy arkusz zawiera pytanie *Kto?*, drugi *Jacy sojusznicy?*, a trzeci *Co?* Dzieli uczestników na trzy grupy (przy radzie pedagogicznej liczącej więcej niż 20 osób proponuje się podział na więcej zespołów, w każdym po 6–7 osób). Następnie pierwszej grupie prowadzący przekazuje arkusz *Kto?* i prosi uczestników, aby napisali:
 - *Czyja wiedza i umiejętności mogą być wsparciem ucznia w wyborze szkoły i zawodu?*
 Drugiej grupie przekazuje arkusz z napisem *Jacy sojusznicy?* z prośbą o udzielenie pisemnej odpowiedzi na pytanie:
 - *Jakie instytucje mogą być wsparciem w procesie doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole?*
 Trzecia grupa otrzymuje arkusz *Co?* z taką samą prośbą jak poprzednie grupy:
 - *Jakie zasoby materialne są potrzebne do realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole?*
- b. Prowadzący zachęca, aby przy wykonywaniu zadania uczestnicy odwołali się do swojego doświadczenia i wiedzy, którą uzyskali np. przygotowując się do zajęć, uczestnicząc w szkoleniach. Prosi, aby swoje odpowiedzi zapisali na otrzymanym arkuszu papieru flipchart w dowolnej formie, np. plakatu, listy zasobów (Załącznik 1 *Lista przykładowych zasobów dla prowadzącego*).
- c. Po wykonaniu zadania grupy prezentują wyniki swojej pracy na forum, np. w formie plakatu lub wypisanej listy zasobów. Prowadzący podsumowuje wykonane zadanie oraz proponuje, by wspólnie zastanowić się nad odpowiedzią na pytania:
 - *Które zasoby są szkole dostępne, a które nie? Dlaczego?*
 - *Jakich zasobów nam brak? Jakie działania możemy podjąć, aby je uzyskać?*

2. Szkolne i pozaszkolne zasoby z zakresu doradztwa edukacyjno- zawodowego

- a. Prowadzący, odwołując się do wcześniejszego ćwiczenia, zaprasza uczestników do opracowanie katalogu/mapy szkolnych i pozaszkolnych zasobów wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego. Uczestnicy pracują w tych samych grupach. Zadaniem pierwszej i drugiej grupy będzie opracowanie mapy szkolnych (wewnętrznych) zasobów z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, a zdaniami grupy trzeciej będzie opracowanie mapy pozaszkolnych (zewnętrznych) zasobów z zakresu doradztwa zawodowego. Zasoby szkolne powinny zawierać m.in. listę tych publikacji, narzędzi, testów, scenariuszy, książek oraz przydatnych elementów wyposażenia itp., którymi szkoła dysponuje i które posiada w swoich zasobach oraz tych, które są dostępne on-line pracownikom szkoły. Ponadto w zasobach warto umieścić zasoby własne nauczycieli przedmiotów, które mogą być wykorzystane w doradztwie edukacyjno-zawodowym. Zasoby pozaszkolne powinny zawierać m.in. listę podmiotów instytucjonalnych zajmujących się szeroko rozumianą problematyką doradztwa zawodowego na szczeblu lokalnym. Jeżeli uczestnicy spotkania posiadają wiedzę w tym zakresie, to przy instytucji można umieścić opis świadczonych przez nią usług lub wypisać działania z jakich korzysta szkoła w danej instytucji.
- b. Po wykonaniu zadania, uczestnicy na forum prezentują swoje opracowania, analizując posiadane przez siebie i szkołę zasoby, planując ich uzupełnianie oraz poszerzanie. Prowadzący podsumowuje wykonaną pracę i podkreśla różnorodność źródeł zasobów z zakresu doradztwa zawodowego dostępnych szkole i poza nią.

3. Podsumowanie spotkania. Dywanik pomysłów

Prowadzący zadaje pytanie: *W jakich działaniach – wspierających uczniów w wyborze szkoły i zawodu – możemy wykorzystać zasoby dostępne szkole (szkolne i pozaszkolne)?*

Pomysły zapisuje na tablicy/flipcharcie. Przypomina, że opracowane na spotkaniu listy zasobów należy zawrzeć w dokumencie Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego.

BIBLIOGRAFIA:

Pfeiffer A. (red.), *Doradztwo edukacyjno-zawodowe. Przykładowe rozwiązania*, KOWEŻiU, Warszawa 2014, <http://www.koweziu.edu.pl/item/1008-doradztwo-edukacyjno-zawodowe-przyk%C5%82adowe-rozwi%C4%85zania> [dostęp: 30.10.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Lista przykładowych zasobów dla prowadzącego

Zasoby materialne (w układzie alfabetycznym)

Publikacje, narzędzia, testy diagnostyczne, pomoce:

- czasopisma;
- filmy o zawodach i doradztwie zawodowym;
- klasyfikacja zawodów i specjalności;
- książki, artykuły, broszury i inne opracowania;
- materiały informacyjne, e-gazetki;
- narzędzia diagnostyczne- kwestionariusze;
- poradniki i broszury dla młodzieży;
- programy multimedialne;
- scenariusze zajęć;
- strony www, portale tematyczne;
- teczki informacji o zawodach;
- testy;
- treści dotyczące doradztwa edukacyjnego zawarte w podstawach programowych;
- treści szkoleń – on-line, stacjonarnych, blended;
- zeszyty metodyczne;
- inne ...

Wyposażenie:

- dostępna sala szkoleniowa w innej instytucji;
- dostępne łącze internetowe;
- kamera/sprzęt fotograficzny;
- mikrofon i sprzęt nagłośniający.
- pokój do spotkań indywidualnych;
- pomoce dydaktyczne – ryzy papieru/flamastry, flipchart etc.;
- pracownia komputerowa;
- sala szkolna w szkole;
- sprzęt (komputer, laptop, kserokopiarka, rzutnik, telewizor i itp.);
- tablica multimedialna;
- inne ...

Zasoby ludzkie (w układzie alfabetycznym)

Pracownicy w instytucjach i organizacjach:

- biura karier;
- fundacje realizujące poradnictwo i doradztwo zawodowe;
- instytucje rynku pracy;
- izby rzemiosł;
- Ochotnicze Hufce Pracy;
- organizacje pracodawców;
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne;
- powiatowe urzędy pracy;
- stowarzyszenia realizujące poradnictwo i doradztwo zawodowe;
- szkolne ośrodki kariery;
- uczelnie wyższe;
- wojewódzkie urzędy pracy;
- zakłady doskonalenia zawodowego.

Osoby:

- doradcy zawodowi;
- eksperci;
- inne osoby, które posiadają wiedzę z zakresu doradztwa zawodowego i mogą być zasobem szkoły;
- nauczyciele przedmiotu;
- pedagodzy;
- pracodawcy;
- przedstawiciele różnych zawodów;
- psycholodzy;
- rodzice;
- wychowawcy;
- inne dostępne.

ZAŁĄCZNIK 2

Działania doradcze

Przykładowe działania wspierające uczniów w wyborze szkoły i zawodu, w których można wykorzystać lub skorzystać z zasobów dostępnych szkole:

- Dni Talentów;
- wywiady z przedstawicielami zawodów;
- targi przedsiębiorczości;
- targi edukacyjne;
- zajęcia i warsztaty prowadzone wspólnie w szkołach przez doradców różnych instytucji, np.: urząd pracy, Ochotnicze Hufce Pracy, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, pracodawcy;
- giełda szkół;
- prezentacja miejsc i stanowisk pracy;
- wieczór/dzień filmowy (filmy związane z wyborami, marzeniami, karierą, zawodowznawcze itd.);
- Warsztaty tematyczne poświęcone problematyce doradztwa zawodowego;
- lekcje doradztwa zawodowego;
- lekcje przedmiotowe;
- godziny wychowawcze;
- badanie predyspozycji zawodowych;
- wycieczki zawodoznawcze;
- imprezy szkolne, lokalne, np. Dni Kariery;
- inne dostępne...

SCENARIUSZ SPOTKANIA RADY PEDAGOGICZNEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Ewaluacja działań, podjętych przez szkołę, z zakresu doradztwa zawodowego.

CEL OGÓLNY: Przeprowadzenie ewaluacji wybranych obszarów działań szkoły z zakresu doradztwa zawodowego.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- analizuje wybrane aspekty podjętych działań doradczych w poszczególnych obszarach ewaluacji wewnętrznej szkoły;
- poddaje ewaluacji wybrane aktywności szkoły z zakresu doradztwa zawodowego;
- formułuje wnioski dotyczące poprawy jakości działań z zakresu doradztwa zawodowego.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- praca w grupach;
- zdanie niedokończone.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Wzór pociągu* – Załącznik 1 (format – arkusz papieru flipchart, 1 egz.);
- *Karta ewaluacji* – Załącznik 2 (format – arkusz papieru flipchart, po 1 egz. na grupę);
- flipchart/markery;
- film *Ewaluacja w edukacji*, <https://www.youtube.com/watch?v=OnpMRglzLNw> (czas trwania 10 min 33 s) [dostęp: 10.11.2017];
- rzutnik/laptop.

PRZEWIDYWANY CZAS: 60 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

1. Coś o ewaluacji

Prowadzący wyjaśnia pojęcie ewaluacji w edukacji lub prezentuje fragment filmu *Ewaluacja w edukacji*: <https://www.youtube.com/watch?v=OnpMRglzLNw> [dostęp: 10.11.2017].

2. Co już osiągnęliśmy, a co jeszcze przed nami?

- a. Prowadzący rozwiesza w sali wzór pociągu – Załącznik 1, na którym w poszczególnych wagonach wpisane są obszary ewaluacji wewnętrznej z zakresu doradztwa zawodowego, którymi zajmą się uczestnicy, tzn.: potrzeby doradcze ucznia, współpraca nauczycieli, wychowawców i specjalistów w szkole, sojusznicy szkoły w otoczeniu społecznym oraz zasoby szkoły.

Dla prowadzącego:

Symboliczne wagony służą do pogrupowania działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w obszary ewaluacji wewnętrznej szkoły. W wagonach mogą też być rozwieszone zdjęcia ilustrujące podejmowane, w ramach wskazanych obszarów, działania.

- b. Prowadzący dzieli uczestników na 4 grupy, czyli na tyle grup, ile jest wagonów we wzorze pociągu.

Dla prowadzącego:

Taki podział można zastosować przy zespole liczącym do 25 uczestników. Grupy nie powinny mieć więcej niż 5–6 osób. Natomiast przy większej liczbie uczestników spotkania, część grup może wykonywać to samo zadanie.

Uczestnicy, pracując w grupach, dokonują ewaluacji prowadzonych w określonym czasie (ustalonym przez dyrektora szkoły, np. w ubiegłym roku szkolnym) działań z zakresu doradztwa. Grupy korzystają z zaproponowanych pytań badawczych do ewaluacji. Mogą wybrać jedno pytanie (gdy odpowiedź na pytanie wymaga zebrania i przeanalizowania wielu informacji) lub dwa pytania ewaluacyjne do przeprowadzenia ewaluacji wybranego przez siebie obszaru.

Proponowane pytania do ewaluacji poszczególnych obszarów¹:

1. Potrzeby doradcze ucznia

- *Jakie formy doradztwa indywidualnego oferowane są uczniom? Czy są one wystarczające z punktu widzenia potrzeb uczniów?*
- *Jakie formy doradztwa grupowego realizowane są w szkole? Czy są one wystarczające z punktu widzenia potrzeb uczniów?*

2. Współpraca nauczycieli, wychowawców i specjalistów w szkole w zakresie doradztwa zawodowego

- *Jak realizowana jest współpraca pomiędzy doradcą zawodowym/osobą wykonującą zadania doradcy a innymi pracownikami pedagogicznymi szkoły?*
- *Jakie zadania przypisane są osobom realizującym zadania z doradztwa zawodowego w szkole podstawowej (doradca zawodowy, pedagog szkolny, psycholog, inni specjaliści, nauczyciel biblioteki, wychowawcy klas, nauczyciele przedmiotu)?*

3. Sojusznicy szkoły w otoczeniu społecznym

- *Z jakimi instytucjami szkoła współpracuje w zakresie realizowania zadań doradztwa zawodowego?*
- *Jakie są realizowane formy współpracy z tymi instytucjami w zakresie doradztwa? Czy są one zadowalające z punktu widzenia potrzeb uczniów, szkoły?*

4. Zasoby szkoły

- *Jakie zasoby z zakresu doradztwa zawodowego są dostępne w szkole? Czy są wykorzystywane? Kto z nich korzysta?*
- *W jaki sposób pracownicy szkoły oraz uczniowie i rodzice są informowani o zasobach z zakresu doradztwa zawodowego, z których mogą korzystać?*

Dla prowadzącego:

Więcej propozycji pytań badawczych do ewaluacji wewnętrznej realizacji doradztwa zawodowego można znaleźć w pozycji Haliny Dołęga-Herzog i Małgorzaty Rosalskiej.

- Prowadzący rozdaje poszczególnym grupom materiał pomocniczy – Załącznik 2 (arkusz papieru flip-chart). Następnie prosi o wykonanie zadania, czyli przeprowadzenie wywiadu grupowego w celu uzyskania odpowiedzi na wybrane przez grupę pytania badawcze. Po przeprowadzeniu badania, członkowie każdej grupy formułują wnioski dotyczące jakości działań z zakresu doradztwa w badanym obszarze, a następnie zalecenia do WSDZ mające na celu doskonalenie jakości pracy w analizowanym obszarze ewaluacji wewnętrznej.
- Po zakończeniu pracy każdy zespół prezentuje wyniki swojej pracy na forum, pozostali uczestnicy spotkania uzupełniają wypowiedzi prezenterów, następnie zespół przekazuje wnioski (i zalecenia) z przeprowadzonej ewaluacji wewnętrznej badanego obszaru doradztwa zawodowego koordynatorowi lub zespołowi opracowującemu WSDZ, celem modyfikacji WSDZ na następny okres.

3. W przyszłości warto pamiętać o... Zdanie niedokończone

Po przeprowadzeniu ewaluacji prowadzący podsumowuje spotkanie i prosi uczestników o dokończenie zdania: *W przyszłości przed rozpoczęciem działań z zakresu doradztwa, warto pamiętać o..., co warto zmienić, doskonalić, dodać.* Jeden uczestnik zapisuje wypowiedzi na flipcharcie. Odpowiedzi uczestników można zebrać np. w „Dekalog organizatora działań doradczych w naszej szkole”.

¹ Dołęga-Herzog H., Rosalska M., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu, propozycje rozwiązań metodycznych*, s. 24–25, KOWEZIU, Warszawa 2014.

4. Autoewaluacja, czyli narracja o nas samych. Rundka na zakończenie spotkania

Uczestnicy odpowiadają na pytanie: *Jakie korzyści z podjętych działań z zakresu doradztwa zawodowego odnosi szkoła, a jakie odbiorcy działań: uczniowie, rodzice oraz nauczyciele?*

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Film *Ewaluacja w edukacji*, <https://www.youtube.com/watch?v=R7cbicqQSZo> [dostęp: 10.11.2017].

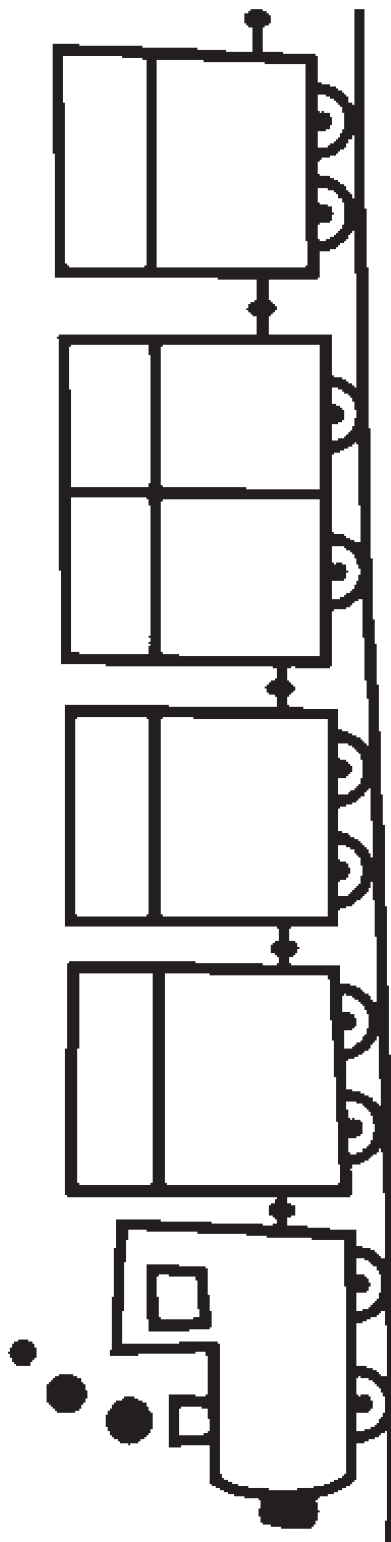
Dołęga-Herzog H., Rosalska M., *Wykorzystanie metod kreatywnych w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu. Propozycje rozwiązań metodycznych*, KOWEZIU, Warszawa 2014, www.euroguidance.pl/publikacje/wykorzystanie-metod-kreatywnych.pdf [dostęp: 10.11.2017].

Ewaluacja edukacyjna w pracy z młodzieżą, <http://czytelnia.frse.org.pl/media/t-kit-ewaluacja-0.pdf> [dostęp: 10.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Wzór pociągu

ZAŁĄCZNIK 2

Karta ewaluacji

Zadanie można wykonać w formie tabeli zamieszczonej poniżej. Grupy rysują tabelę samodzielnie na otrzymanym arkuszu papieru flipchart.

Obszar ewaluacji
Pytania kluczowe (badawcze) <i>(Na jakie pytanie/pytania chcemy odpowiedzieć)</i>
Wnioski z ewaluacji
Zalecenia do WSDZ

SCENARIUSZ SPOTKANIA RADY PEDAGOGICZNEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Od animatora do wychowawcy – nowe role doradcze w przygotowaniu ucznia do aktywnego projektowania przyszłości edukacyjnej i zawodowej.

CEL OGÓLNY: Wskazanie nowych ról osób wspierających ucznia w wyborach edukacyjno-zawodowych.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- charakteryzuje nowe role doradcze;
- wymienia nowe role, które są mu bliskie;
- podaje przykładowe działania/zadania podejmowane przez osoby reprezentujące poszczególne role doradcze.

METODY PRACY:

- skojarzenia;
- zdanie niedokończone;
- praca w grupach;
- dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Nowe role doradcze* – Załącznik 1 (po 1 egz. na każdą 3–4-osobową grupę);
- karty Dixit lub widokówki, zdjęcia z gazet (minimum 3–4 na uczestnika);
- masa mocująca;
- flipchart,
- markery (po jednym na grupę).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Osoba wspierająca ucznia w wyborach edukacyjno-zawodowych, czyli kto

Na początku spotkania prowadzący przymocowuje arkusz papieru z niedokończonym zdaniem: *Osoba wspierająca ucznia/dziecko w wyborach edukacyjno-zawodowych, czyli...* i zaprasza uczestników, aby w swobodnych wypowiedziach, wykorzystując skojarzenia, dokończyli zdanie, dopisując na arkuszu, kto może pełnić rolę osoby wspierającej. Prowadzący porządkuje wypowiedzi i podaje temat spotkania.

Dla prowadzącego:

Osobą wspierającą ucznia ze środowiska szkolnego może być np.: wychowawca, nauczyciel przedmiotu, psycholog, pedagog; ze środowiska rodzinnego np.: rodzice, dziadkowie, starsze rodzeństwo.

2. Jakie role może pełnić doradca lub „osoba wspierająca” ucznia w wyborach edukacyjno-zawodowych? Pogubione definicje

- Prowadzący zaprasza do ćwiczenia, którego celem będzie rozpoznanie ról doradczych i identyfikacja osób, które utożsamiają się z poszczególnymi rolami lub chciałyby je pełnić. Prosi uczestników, aby dobrali się w grupy 3-4-osobowe i rozdaje Załącznik 1¹. Uczestnicy zapoznają się z opisami nowych ról doradczych, następnie w grupie poszczególni uczestnicy wybierają rolę, z którą się utożsamiają lub którą chcieliby pełnić i prezentują swój wybór wraz z uzasadnieniem, pozostałym członkom swojej 3-4-osobowej grupy.
- Prowadzący zachęca osoby z danej grupy do udzielenia informacji zwrotnej na temat dokonanego wyboru przez każdego uczestnika. Członkowie grupy mogą też zaproponować w jakiej dodatkowej (innej niż poprzednio wybrana) roli widzieliby daną osobę.

¹ Rosalska M., *Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego. Przewodnik dla nauczycieli i doradczy*, KOWEZIU, Warszawa 2012, s. 57–58, www.euroguidance.pl/publikacje/warsztat-diagnostyczny.pdf [dostęp: 14.10.2017].

- c. Prowadzący zaprasza uczestników do podzielenia się na forum dokonanymi wyborami, dopytuje także, czy dla kogoś była zaskoczeniem zaproponowana rola przez innego/innych członków grupy. Następnie osoba prowadząca podsumowuje wykonane zadanie, podkreśla różnorodność i złożoność oraz zalety poszczególnych ról doradcy/osoby wspierającej ucznia.

3. Doradztwo zawodowe w naszej szkole przez pryzmat mojej nowej roli

- a. Prowadzący na stole rozkłada dużą liczbę widokówek, zdjęć z gazet lub kart od gry Dixit² (przynajmniej 3–4 egzemplarze na jednego uczestnika). Następnie prosi, aby każdy podszedł i wybrał spośród wielu kart jedną, która – jego zdaniem – najtrafniej odzwierciedla realizację zadań doradczych podejmowanych przez niego w szkole. Każdy uczestnik prezentuje jaką kartę wybrał i uzasadnia, dlaczego, dzieląc się swoimi skojarzeniami.
- b. Prowadzący prosi uczestników o wskazanie roli doradczej, którą podejmują lub podejmą w przyszłości, wykonując powyższe zadania oraz podanie przykładów sytuacji, w których doradztwo zawodowe będą realizować. Na zakończenie uczestnicy wymieniają się przykładami dobrych praktyk i dzielą swoim doświadczeniem z realizacji doradztwa zawodowego w szkole.

BIBLIOGRAFIA:

Rosalska M., *Warsztat diagnostyczny doradcy zawodowego. Przewodnik dla nauczycieli i doradczy*, s. 58, KOWEZIU, Warszawa 2012, www.euroguidance.pl/publikacje/warsztat-diagnostyczny.pdf [dostęp: 14.10.2017].

² Gra w skojarzenia, w której w każdej z tur jeden z graczy staje się bazarzem. Wybiera jedną ze swoich kart i mówi zdanie, które do niej nawiązuje. Pozostali gracze wybierają jedną z własnych kart, która najlepiej pasuje do zdania bazarza. Następnie wszystkie wybrane karty są mieszane i zadaniem pozostałych graczy jest odgadnięcie, która z nich należała do bazarza.

ZAŁĄCZNIK 1

Nowe role doradcze

Wychowawca

Osoba, która zna swojego ucznia, zna jego potrzeby, aspiracje, marzenia, ale także rzeczywiste możliwości; osoba, która indywidualizuje oddziaływania doradcze ze względu na specyficzne biografie osób, z którymi pracuje; osoba, która kieruje się dobrem ucznia; osoba, która w procesie doradczym wykorzystuje wszystkie możliwe zasoby i źródła wsparcia

Facylitator

Osoba, która ułatwia poszukiwanie informacji, planowanie, podejmowanie decyzji, podejmowanie wyzwań, konfrontowanie aspiracji z możliwościami; osoba, która obniża poziom lęku przed nowymi wyzwaniami

Mediator

Osoba, która ułatwia porozumienie, na przykład między sprzecznymi przekonaniami, oczekiwaniami, potrzebami lub pomiędzy osobami; w szkole doradca może mediować między uczniem a nauczycielem, rodzicem, opiekunem praktyk lub potencjalnym pracodawcą

Animator

Osoba, która aranżuje i organizuje różnorodne sytuacje, które sprzyjają rozwojowi ucznia i ułatwiają mu podejmowanie decyzji o jego przyszłości edukacyjnej i zawodowej; osoba, która animuje różne wydarzenia i sytuacje doradcze, kontakty z pracodawcami, przedstawicielami branży, animowanie dotyczy także stwarzania możliwości do analizy, namysłu, refleksji

Ekspert

Osoba, która ma aktualną i poprawną merytorycznie wiedzę z zakresu metodyki i diagnostyki doradczej, aktualną wiedzę o rynku pracy, procedur aplikacyjnych, bezrobociu, sposobach poszukiwania informacji; osoba, która ma stale aktualizowaną wiedzę o danym zawodzie i branży zawodowej

Krytyczny interpretator

Osoba, która nadaje znaczenia, która pomaga odróżniać informacje ważne od tych mniej istotnych; osoba, która pomaga nadawać wartość informacjom i wydarzeniom.

Twórca sieci

Osoba, która wskazuje źródła pozyskiwania wsparcia, która zna instytucje pomocowe i wie, jak skorzystać z ich oferty, która potrafi przekierować ucznia do tych osób lub instytucji, które mogą mu najbardziej efektywnie pomóc

Osoba uruchamiająca zasoby

Osoba, która potrafi rozpoznać i odpowiednio wykorzystać różnorodne grupy zasobów tkwiące w samym uczniu, szkole i społeczności lokalnej

Budowniczy mostów

Osoba, która łączy świat edukacji ze światem pracy, która pomaga przejść od roli ucznia do roli pracownika, współpracownika lub pracodawcy

Osoba przywracająca ład

Osoba pokazująca jak poruszać się w natłoku informacji, obniżająca poziom stresu, podpowiadająca sposoby rozwiązywania problemów

Audytorium

Osoba, która zauważa, docenia i cieszy się postępami i sukcesami poszczególnych uczniów i całej klasy

Analityk

Osoba, która pomaga rozumieć siebie, decyzje, uwarunkowania, konflikty, sytuację na rynku pracy, która wskazuje na relacje pomiędzy edukacją a rynkiem pracy

SCENARIUSZ SPOTKANIA RADY PEDAGOGICZNEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

TEMAT: Planujemy działania w ramach Wewnętrznszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego (WSDZ) w szkole podstawowej.

CEL OGÓLNY: Planowanie działań w ramach WSDZ w szkole podstawowej przez radę pedagogiczną szkoły.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnik:

- analizuje funkcjonowanie doradztwa zawodowego w szkole;
- wskazuje rolę i zadania osób zaangażowanych w proces budowania i realizacji WSDZ;
- identyfikuje zewnętrzne instytucje wspierające funkcjonowanie WSDZ;
- planuje zadania z zakresu edukacyjno-zawodowego;
- wymienia sposoby badania zapotrzebowania uczniów, rodziców i nauczycieli w zakresie doradztwa zawodowego;
- określa swoje miejsce w WSDZ.

METODY PRACY:

- lekcja odwrócona;
- praca w grupach;
- giełda pomysłów;
- gwiazda pytań;
- dyskusja kierowana.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- flipchart/tablica;
- marker/kreda;
- arkusze papieru formatu A1 dla każdej grupy;
- karteczki post in dla każdego uczestnika;
- *Definicje i wykaz podstawowych aktów prawnych dotyczących doradztwa zawodowego* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego uczestnika);
- *Gwiazda pytań* – Załącznik 2 (po 1 egz. dla każdej grupy).

PRZEWIDYWANY CZAS: 90 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

1. WSDZ w przepisach prawnych

Prowadzący, wykorzystując metodę lekcji odwróconej, prosi uczestników o zapoznanie się z dokumentami i aktami prawnymi dotyczącymi doradztwa zawodowego i WSDZ odpowiednio wcześniej przez zebraniem rady pedagogicznej (Załącznik 1).

Dla prowadzącego

Wskazane, aby udostępnić uczestnikom potrzebne materiały, można np. umieścić w pokoju nauczycielskim lub przesłać za pomocą poczty elektronicznej, lub zamieścić w tzw. chmurze.

2. Jak to jest w naszej szkole?

Podział na 3 zespoły: A, B, C. Każda grupa otrzymuje arkusz papieru formatu A1, na który nanosi odpowiedzi na pytania:

- Grupa A – *Jakie zadania są realizowane w naszej szkole z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego?*
- Grupa B – *Kto i w jakiej sytuacji obecnie w naszej szkole realizuje zadania z zakresu doradztwa zawodowego?*
- Grupa C – *Z kim współpracujemy w zakresie doradztwa zawodowego? Z jakimi organizacjami, instytucjami czy osobami?*

Opracowane plakaty zostają powieszone w widoczny miejscu. Uczestnicy pozostałych grup dopisują swoje sugestie/uwagi.

Dla prowadzącego:

Przy licznej radzie pedagogicznej proponuje się podział na więcej zespołów, przy czym zespoły wykonują to samo zadanie (np. dwa zespoły A, dwa zespoły B, dwa zespoły C).

3. Skonstruowanie/udoskonalenie naszego WSDZ

Giełda pomysłów – generowanie pomysłów przez cały zespół na temat: *Jakie działania pozwolą skonstruować/udoskonalić nasz WSDZ?* Zapisanie konkretnych działań i dokonanie wyboru najlepszych (ich liczba w zależności od potrzeb, możliwości, warunków szkoły).

4. Pierwsze kroki ku zmianie

Uczestnicy dzielą się na grupy odpowiadające wybranym pomysłom. Każda grupa otrzymuje gwiazdę pytań (Załącznik 2) i odpowiada na zamieszczone na niej pytania. Następnie przedstawiciele grup prezentują powstały plan realizacji danego pomysłu.

5. Diagnoza potrzeb

Prowadzący wskazuje na potrzebę systematycznej diagnozy potrzeb, która pozwala na osiągnięcie pożądanych efektów pracy. Prowadzący zadaje pytanie: *W jaki sposób możemy badać zapotrzebowanie uczniów, rodziców i nauczycieli w zakresie doradztwa zawodowego?* Odpowiedzi zapisuje na flipcharcie/tablicy.

6. Moje miejsce w WSD

Autorefleksja każdego uczestnika. Prowadzący prosi, aby na małej karteczce zapisać swoje imię i nazwisko i nakleić ją w odpowiednim miejscu na gwieździe (lub gwiazdach) odpowiadającej danemu działaniu.

Dla prowadzącego:

Praca nad WSDZ może być kontynuowana na kolejnym zebraniu Rady Pedagogicznej lub przez powołany w tym celu zespół.

NETOGRAFIA:

Strona ORE dotycząca doradztwa zawodowego, <http://doradztwo.ore.edu.pl/vademecum-doradztwa/> [dostęp: 17.10.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Definicje i wykaz podstawowych aktów prawnych dotyczących doradztwa zawodowego

Doradztwo zawodowe – uporządkowane i zaplanowane działania mające na celu wspieranie uczniów klas VII–VIII szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych w procesie świadomego i samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego – celowe, uporządkowane i wzajemnie powiązane działania związane z doradztwem zawodowym podejmowane przez daną szkołę lub placówkę, zaplanowane na cały cykl kształcenia.

Zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego – zajęcia grupowe organizowane dla uczniów klasy VII i VIII szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego i technikum (ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r., art. 109.1. pkt 7), których wymiar określa Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.

Przygotowanie WSDZ jest obowiązkiem każdej szkoły, dokument ten powinien wspierać realizację doradztwa zawodowego w szkole oraz integrować różne działania przygotowujące uczniów do podejmowania świadomych, przemyślanych decyzji dotyczących kariery edukacyjnej i zawodowej.

Podstawy prawne dotyczące doradztwa zawodowego

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 2016 poz. 1943, 1954, 1985 i 2169 oraz 2017 poz. 60 i 949).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. 2016 poz. 59).
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. 2016 poz. 60).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. 2001 poz. 624).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. 2013 poz. 199).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. 2017 poz. 649).

ZAŁĄCZNIK 2

Gwiazda pytań

Planujemy działanie:

